

Dialogus de vita Joannis Chrysostomi

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΛΕΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΝ, ΔΙΑΚΟΝΟΝ ΡΩΜΗΣ, ΠΕΡΙ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

{Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ.} Τῶν τοῦ Θεοῦ δωρημάτων τὰ μὲν ἔστιν, ὡς ἔοικε, κοινὰ καὶ ἀμέριστα, κράτιστε ἀδελφεῖ Θεόδωρε, τὰ δὲ κοινὰ καὶ μεριστά. τρίτα τούτων ἔστιν, ἃ οὔτε κοινὰ οὔτε μεριστὰ ἢ ἀμέριστα, ἀλλ' ἴδια κατ' ἐξάριτον δεδομένα οἷς δίδονται. {Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ.} Δεῦρο δὴ φράσον ἡμῖν ἐκάστου γένους τὴν τάξιν· ἀπιθάνως γὰρ προοιμιάσω. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τὰ τῆ φύσει καλά, ὧν ἄνευ τὸ ζῆν μιάρων, κοινὰ καὶ ἀμέριστα. {Ο ΔΙΑΚ.} Οἷον τί, πάτερ; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Πρῶτον, ὁ τῶν ὄλων Θεός, ἅμα τῷ μονογενεῖ αὐτοῦ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, κοινός ἐστι καὶ ἀμέριστος· ἔξῃστι γὰρ τῷ βουλομένῳ παντὶ ὄλον αὐτὸν λαβεῖν τῆ θεωρία, πραγμάτων μὴ πειρώμενον. ἔπειτα μετὰ τὸν Θεὸν αἱ θεῖαι Γραφαὶ καὶ αἱ ὑπερκόσμιαι δυνάμεις, πρὸς ταύταις οὐρανός, ἥλιος, σελήνη, καὶ σύμπας ὁ τῶν ἄστρον χορός, καὶ αὐτὸς ὁ ἀήρ, κοινὰ καὶ ἀμέριστα, ὅλα ὄλων. μέχρι τούτων ἡμῖν ἰστάσθω τῶν ἀμερίστων τὸ γένος. ἦν δὲ ποτε καὶ ἡ γῆ κοινὴ καὶ ἀμέριστος ἅμα τοῖς τῶν ὑδάτων ρεῖθροις· ἐξ οὗ δὲ ὁ τῆς πλεονεξίας οἶστρος ἐνεπετάσθη ταῖς τῶν φιληδόνων ψυχαῖς, κατέστη τὰ βαρύτερα στοιχεῖα γῆς τε καὶ ὕδατος μεριστά. {Ο ΔΙΑΚ.} Σαφέστατα ἔχει τὰ εἰρημένα· προσαναπλήρωσον δὲ τὸν λόγον τοῦ δευτέρου γένους τῶν μεριστῶν. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἐπάναγκές ἐστι μὴ ἀτελὲς καταλείψαι τὸ τῆς ὑποθέσεως ὕψος. χρυσὸς τοίνυν καὶ ἄργυρος καὶ πᾶσα ἡ μεταλλικὴ 4 φύσις, πρὸς τε δρυτομικὴ ὕλη καὶ ὅσα τῶν μέσων, συλλήβδην εἰπεῖν, κοινὰ μὲν ἔστιν, ἀλλ' ὅμως μεριστά· οὐ γὰρ παντὶ τῷ θέλοντι ὅλα δι' ὄλου ἐπ' ἐξουσίας ὑπάρχει. {Ο ΔΙΑΚ.} Εὐδηλος καὶ οὗτος ὁ λόγος. ἀμφιβάλλω δὲ μήποτε ἀτονήσης περὶ τὰς ἀποδείξεις τοῦ τρίτου γένους τῶν ἐξαιρέτων, ὑποσχόμενος ὅτι ἔστι τινὰ ἃ μήτε κοινὰ ἔστι μήτε μεριστά, ἀλλ' ἴδια κατ' ἐξάριτον τῶν ἀξίων τῆς δωρεᾶς. ἐπιθεῖς οὖν τὴν κορὴν νίδα τῷ λόγῳ, ἀφήγησαι ἡμῖν πόθεν παραγέγονας καὶ περὶ ὧν ποθοῦμεν μαθεῖν τάλθηθῆ. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Εἰ μὲν ἐπ' ἐμοὶ κεῖται καὶ τούτων ἔχω τὴν γνώσιν περὶ ὧν ποθεῖτε μαθεῖν, οὐκ ἀποκνήσω ἢ ἀποκρύψω· τὸ μέντοι χρέος τοῦ λόγου, ὡς ὑπολαμβάνω, κατὰ δύνάμιν προσαποδώσω. παρθενίας γοῦν καὶ τῆς λοιπῆς ἀγαμίας μερισμὸν οὐχ εὐρήσεις· οὐ γὰρ εἰσι τοῦ γένους τῶν κοινῶν ἢ τῶν μεριστῶν· ἐπειδὴ οὐ πᾶς ὁ ποθῶν τὸ πρᾶγμα καὶ παρθενεύει, ἀλλ' ὁ δυνάμενος· τῶν γὰρ γεγαμηκότων πολλοὶ γλίχονται μὲν, οὐ φθάνουσι δὲ διὰ τὸ προειληφθαι ἐν συζυγίαις. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσι καλεῖ μὲν ὁ κήρυξ τὸν βουλόμενον, στεφανοῖ δὲ τὸν νικήσαντα· τούτῳ τῷ τρόπῳ καὶ ἐπὶ τῆς ἀγνείας, καθὼς τὸ Εὐαγγέλιον λέγει, τοῦ γὰρ Πέτρου ἀνθυπενεγκόντος τῷ Σωτῆρι· "Εἰ οὕτως ἔστιν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμήσαι". πρὸς οἷς ἔφησεν ὁ Σωτῆρ· "Ἄλλ' οὐ πάντων ἔστι χωρήσαι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται." ὁρᾶς, ὅτι οὐ πᾶσιν, "ἀλλ' οἷς δέδοται"; {Ο ΔΙΑΚ.} Ὡμην σε δυσπορίστως ἔχειν περὶ τὴν τῶν ἐξαιρέτων ἀπόδειξιν, ἀλλ', ὡς ἔοικεν, καὶ γραφικῶς καὶ ἰσχυρῶς ἡμᾶς ἔπεισας. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Εἰ ταῦτα σαφῆ σοι καθέστηκεν, καὶ λοιπαῖς μαρτυρίαις λιπανῶ τὸν λόγον, ἴν' οἱ φαῦλοι τὴν γνώμην, πεισθέντες ἐκ τούτων, παύσωνται τοῦ ἀρπάζειν ἃ λαβεῖν οὐ δεδύνηται. εὐρομεν γὰρ καὶ τὴν ἱερωσύνην παρὰ ταῖς θεῖαις Γραφαῖς οὔτε κοινήν οὔσαν οὔτε μεριστήν, ἀλλ' ἐξάριτον τῶν ἀξίων, καθὼς νοουθετῶν Ἑβραίους λέγει ὁ μεγαλόφρων Παῦλος· "Οὐ γὰρ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν

τιμήν, ἀλλ' ὁ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. οὕτως 5 καὶ Ἄαρών," φησιν, "οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενέσθαι ἀρχιερέα." ἑξακοσίων γὰρ οὐσῶν χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ πολλῶν ἐν αὐτοῖς ζῆλον ἐχόντων, εἷς ἀνηγορεύθη ὁ Ἄαρών, οὗ τὸ παράδοξον τῆς ῥάβδου, βλαστησάσης κάρυα, ἐδυσώπησε τοὺς πολλοὺς θεόληπτον εἶναι τὸν ἱερέα. τινὲς δὲ τῶν καλῶν ἀνεπιστήμονες, πάθει τρωθέντες κενῆς εὐδοξίας, τῶν κοινῶν ἢ τῶν μεριστῶν ὑποτοπὴ σαντες εἶναι ταύτην, αὐτοχειροτόνητοι ἐπισκίρτωσι τῷ πράγματι, ἄξιον τὸ τέλος τῆς μανίας εὐρόμενοι, αὐτὴν τὴν γῆν τῆς συναγωγῆς τῆς προπετείας τῆς ἑαυτῶν καταστήσαντες μάρτυρα. Δαθὰν γὰρ καὶ Ἀβειρών, πορνικῶ ὀφθαλμῶ τοῦ ἀξιώματος ἐρασθέντες, ὑποβρύχιοι σὺν τοῖς πειθομένοις ἀπώλοντο, αὐτοσχέδιον τάφον τὴν ἑαυτῶν ἐκκλησίαν εὐρόμενοι. μετὰ τούτους Ὀζά, οὐ μεμνημένος τῶν προλαβόντων, ὑπὸ τοῦ πάθους συρόμενος, ἦρα τοῦ πράγματος· καὶ δὴ τῆς κιβωτοῦ μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἐφ' ἀμάξης ἐν ὁδῷ ἀγομένης, ἔτυχεν τὸν ἔλκοντα μόσχον ὑποτινάξαντα διασεῖσαι τὴν κιβωτόν. παρακολουθῶν οὖν Ὀζά ἐπελάβετο τῇ χειρὶ, οὐ συγχωρήσας ἀνατραπῆναι τὸ σκεῦος. ὡς δὲ εἶδεν ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἤρρεσεν αὐτόν, ὅτι ἐκ τούτου γίνεται συνήθεια τοῖς προπετέσιν, εἴργει, τὸν Ὀζά πατάξας ἕως θανάτου, παιδεύων τοὺς μετὰ ταῦτα παύσασθαι τῆς τοιαύτης μανίας. ὁψὲ δὲ ποτε μετὰ μακροῦς τοὺς χρόνους, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, Σίμων ὁ μάγος ὁ ἀπὸ Γίτθων τῆς κώμης, σοφιστὴς τῶν ἐναντίων τῆς ἀληθείας δογμάτων, πανοῦργος ὑπάρχων ἐν πονηρίαις, σοφίζεται τὸ πάθος, φοβούμενος δῆθεν τῶν παλαιῶν τὴν ἐπιτιμίαν, ἵνα μὴ τὰ ὅμοια σπείρας, θερίση τὰ ἴσα. προσέρχεται τοίνυν κολακεία τοῖς ἀποστόλοις, τῷ κωδίῳ τὸν λύκον ἐγκρύψας, μετὰ χρημάτων χρυσίου, ὡς οὐ δοκῶν ἀρπάζειν ἂ κακῶς ἀγοράζειν ἐσπούδαζεν, ἐκεῖνα λέγων ἂ πρέπει ἐκεῖνον καὶ ὅσοι τοῦτον μιμοῦνται. "Λάβετε," φησι, "τὰ χρήματα ταῦτα καὶ δότε μοι τὴν ἐξουσίαν τῆς ὑμετέρας ἀξίας, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνη Πνεῦμα Ἅγιον." ἦν δὲ βεβαπτισμένος εἰς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ. ᾧ προσποκρίνεται ὁ χορὸς τῶν ἀποστόλων· "Ἀπαγε, ἄνθρωπε· χάρις Θεοῦ πιπράσκεισθαι οὐκ ἀνέχεται." ὡς δ' ἐπέμενε κρούων τὴν θύραν τοῖς λόγοις, ἔφησαν ἐκ δευτέρου· "Τί ἀγοράζεις ὁ δωρεὰν εὐρίσκεις, ὁ βιώσας ἀξίως;" ὡς δὲ ἐνενόει τοῦ βίου τοὺς πόνους καὶ τὸν ὄκνον τῆς ἑαυτοῦ διανοίας καὶ τὸ τοῦ πράγματος ἄδηλον, πάλιν ἐγύμνου τὸ χρύσιον τοῦ βαλαντίου, δελεάζειν οἰόμενος ἐν ἀπάτη τοὺς μαθητὰς τοῦ Σωτῆρος. ἀγανακτήσας πρὸς τούτους "ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν," ἐφθέγγετο διὰ τοῦ Πέτρου λέγων· "Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶμι εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι." ᾧ περιέθηκεν τῆς μετανοίας τὸ φάρμακον, ἀλείφων αὐτὸν ἐν μακροθυμίᾳ, "Μετανόησον," λέγων, "εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοὶ ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα." οὐ γὰρ βούλεται τῶν πλημμελούντων τὴν ἀπώλειαν φιλόψυχος ὢν. ἀποδεδειγμένων οὖν κατὰ δύναμιν τῶν προειρημένων, Θεόδωρε μεγαλύνουμε, καὶ μυστηρίων τῆς ἀληθείας διάκονε, πύθου παρ' ἡμῶν περὶ ὧν προεἶλον μαθεῖν. {Ο ΔΙΑΚ.} Πόθεν σε νῦν παραγενόμενον ἔχομεν τέως; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς δηλονότι· ἐν πρώτοις γὰρ νῦν τὴν Ῥώμην τεθέαμαι. {Ο ΔΙΑΚ.} Τί σε μάλιστα ἤγαγεν; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ὁ τῆς ὑμετέρας εἰρήνης πόθος. {Ο ΔΙΑΚ.} Ἄλλη γὰρ τίς ἐστι παρὰ τὴν ὑμετέραν; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Οὐκ ἐστι μὲν ἄλλη, ἀλλὰ καὶ πάνυ γε μία, ἦν ἐκ τῶν οὐρανῶν δέδωκεν ὁ Σωτὴρ εἰρηκῶς τοῖς ἀποστόλοις· "Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν." ὑπὲρ δὲ βεβαίας χάριτος ἐδευτέρωσεν· "Εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφήμι ὑμῖν," –τὸ μὲν οὖν, "δίδωμι," τάξας ἐφ' ἑαυτοῦ, τὸ δὲ, "ἀφήμι," ἐπὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, ἵν' ἐν Πνεύματι διὰ Χριστοῦ τὴν τοῦ Πατρὸς ἀποκαλύψωσι γνῶσιν τοῖς ἔθνεσιν. ἀλλ' ὡς περ ἐπὶ τῶν παραλυθέντων μελῶν αἰ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι ἐπὶ τὰ ὑγιεινότερα τῶν μελῶν ἀνακάμπουσι μέρη, τοῦτο δὴ πέπονθε καὶ ἡ ἀθλία ἐψά. παραλυθέντων γὰρ αὐτῆς τῶν μελῶν καὶ τὰς οἰκείας ἐνεργείας ἀποτελεῖν μὴ δυναμένων διὰ τὴν τῆς

όμοιοι φουγὴν, οἱ πλείστοι τῶν εὐζώνων καὶ γλιχομένων αὐτῆς φουγάδες τῆς χώρας κατέστημεν, ἀκινδύνως καὶ ἀπραγμόνως οἰκεῖν τὴν θρεψαμένην οὐ δυνάμενοι διὰ τὴν σχέσιν τῆς ἀληθείας, εἴ πως ὑμᾶς εὐρόντες, τὰς ὀλίγας ταύτας ἡμέρας τὰς λειπομένας τῷ βίῳ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ζήσωμεν. 7 {Ο ΔΙΑΚ.} Ὡς ἔοικε, θαυμάσιε πάτερ, ὑπὸ τῆς προνοίας ἡμῖν ἀπεστάλης· συνάδουσαν γὰρ εὐρίσκω ταῖς ἡμετέραις ἀνίαις τὴν σὴν ἀλγηδόνα. οἶμαι γὰρ σε τῆς συνόδου εἶναι Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Οὕτως ἔχει ὡς εἶρηκας. {Ο ΔΙΑΚ.} Παρακέκλησο τοίνυν, ἐπὶ Θεοῦ μάρτυρος, μετὰ πάσης ἀληθείας ἡμῖν διηγήσασθαι περὶ ὧν κατὰ μέρος μαθεῖν ἐπιγόμεθα· ὡς εἰδὼς τοῦτο, ὅτι εἴ τι παρὰ τὴν ἀλήθειαν ἡμῖν ἀπαγ γείλης, ἕξεις μὲν τὸν Θεὸν δικαστὴν καὶ κριτὴν, ἐλεγχθῆσθαι δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ἑτέρως μαθόντων. οὐ γὰρ εἷς ἢ δύο ἢ τρεῖς ἢ δέκα ἢ οἱ τυχόντες ἡμῖν ἀφηγήσαντο περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συμβάντων, ἀλλὰ καὶ πλείους, καὶ τούτων οἱ μὲν ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ τοῦ τάγματος τῶν μοναχῶν. καὶ εἰ βούλει συντόμως μαθεῖν τὰ τῆς ἐκκλησίας Ῥωμαίων, παρέχω σοι τὴν γνῶσιν. πρῶτος πάντων παραγέγονε πρὸς ἡμᾶς ἀναγνώστης Ἀλεξανδρεὺς μετὰ γραμμάτων Θεοφίλου τοῦ πάπα, ἐν οἷς προσ ανέφερεν καθηρηκέναι τὸν Ἰωάννην. οἷς γράμμασιν ἐντυχὼν ὁ μακάριος πάπας Ἰννοκέντιος μικρὸν ἀνετράπη, προπετείας καὶ τύφου καταγνοὺς Θεοφίλου, ὅτι καὶ μόνος γεγράφηκε καὶ σαφῆ τὴν γνῶσιν οὐκ ἔπεμψεν, ἢ δι' ὃ καθεῖλεν ἢ μετὰ τίνων καθεῖλεν. ἐπὶ τούτοις διαφορῶν ἔμενον, ἀντιγράφειν οὐ θέλων διὰ τὸ κοῦφον τοῦ πράγματος. ἐν οἷς Εὐσέβιος τις διάκονος τῆς Κωνσταντινου πολιτῶν ἐκκλησίας, ἐκκλησιαστικῶν ἔνεκεν διατρίβων ἐν τῇ Ῥώμῃ, προσελθὼν τῷ πάπα Ἰννοκεντίῳ, ἐντευκτικὸς λιβέλλους ἐπέδωκεν, ὀρκίζων αὐτὸν μικρὸν ἀναμεῖναι χρόνον, ὀψόμενον τῆς συσκευῆς τὴν ἀποκάλυψιν. ἐν οἷς ἐπέστησαν μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπίσκοποι τέσσαρες τοῦ μέρους Ἰωάννου, ἄνδρες εὐλαβεῖς, Παν σόφιος Πισιδίας, Πάππος Συρίας, Δημήτριος Γαλατίας δευτέρας, Εὐγένιος Φρυγίας, ἀναδόντες ἐπιστολάς, μίαν πρὸς ταῖς δυοῖς, τὴν μὲν Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου, τὴν δὲ τεσσαράκοντα ἐπισκόπων 8 ἑτέρων κοινωτικῶν Ἰωάννου, τὴν δὲ λοιπὴν τοῦ κλήρου Ἰωάννου, συμφώνους τὰς τρεῖς ἀπαιδευτῶν θόρυβον σημαινούσας. εἶχεν δὲ τὸ ὕφος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου· <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄> "Τῷ δεσπότη μου αἰδεσίμῳ καὶ ὀσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ Ἰννο κεντίῳ Ἰωάννης ἐν Κυρίῳ χαίρειν. "Καὶ πρὸ τῶν γραμμάτων οἶμαι τῶν ἡμετέρων ἀκηκοέναι τὴν εὐλάβειαν ὑμῶν τὴν παρανομίαν τὴν ἐνταῦθα τολμηθεῖσαν. τὸ γὰρ μέγεθος τῶν δεινῶν οὐδὲ ἐν μέρος τῆς οἰκουμένης ἀφήκεν ἀνήκοον εἶναι τῆς χαλεπῆς ταύτης τραγωδίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς τῆς γῆς ἐσχατίας φέρουσα ἢ φήμη τὰ γεγενημένα, πολὺν πανταχοῦ θρῆνον καὶ ὄλοφυρμὸν εἰργάσατο. ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ θρηνεῖν δεῖ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ διορθοῦν καὶ σκοπεῖν ὅπως ἂν ὁ χαλεπώτατος οὗτος σταίῃ χειμῶν τῆς ἐκκλησίας, ἀναγκαῖον εἶναι ἐνομίσαμεν τοὺς κυρίου μου τοὺς τιμιωτάτους καὶ εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους Δημήτριον, Πανσόφιον, Πάππον, Εὐγένιον πείσαι, τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας ἀφείναι, καὶ πελάγους κατατολμήσαι τοσοῦτου, καὶ μακρὰν ἀποδημίαν στείλασθαι, καὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν δραμεῖν ἀγάπην, καὶ πάντα σαφῶς ἀνα διδάξαντας ταχίστην παρασκευάσαι γενέσθαι τὴν διόρθωσιν. οἷς καὶ τοὺς τιμιωτάτους <καὶ> ἀγαπητοὺς διακόνους Παῦλον καὶ Κυριακὸν συνεπέμψαμεν. καὶ οὗτοι δέ, ὡς ἐν εἶδει ἐπιστολῆς, ἐν βραχεῖ διδάξουσιν ὑμῶν τὴν ἀγάπην τὰ γεγενημένα. ὁ γὰρ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας τὴν προεδρίαν ἐγχειρισθεὶς Θεόφιλος, ἐντυχόντων τινῶν τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ κατ' αὐτοῦ, κελευσθεὶς ἀφικέσθαι μόνος, συναγαγὼν μεθ' ἑαυτοῦ πλῆθος Αἰγυπτίων οὐκ ὀλίγων παραγίνεται, καθάπερ ἐκ προοιμίων 9 δεῖξαι βουλόμενος, ὅτι εἰς πόλεμον καὶ παράταξιν ἀφικνεῖται. εἶτα τῆς μεγάλης καὶ θεοφιλοῦς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβάς, οὐκ εἰς ἐκκλησίαν ἦλθεν κατὰ τὸν ἄνωθεν κρατήσαντα θεσμόν, οὐχ ἡμῖν

συνεγένετο, οὐ λόγων μετέδωκεν, οὐκ εὐχῆς, οὐ κοι νωνίας· ἀλλ' ἀποβὰς τοῦ πλοίου καὶ τὰ πρόθυρα τῆς ἐκκλησίας παραδραμῶν, ἔξω που τῆς πόλεως ἀπελθὼν ἠϋλίζετο. καὶ πολλὰ παρακαλεσάντων ἡμῶν καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ παραγενομένους παρ' ἡμῖν καταχθῆναι (καὶ γὰρ πάντα ἠὺτρέπιστο καὶ καταγώγια καὶ ὅσα εἰκὸς ἦν), οὔτε ἐκεῖνοι οὔτε αὐτὸς ἦν ἐσχετο. ταῦτα ὁρῶντες ἡμεῖς ἐν ἀπορίᾳ ἦμεν πολλῇ, μηδὲ τὴν αἰτίαν δυνάμενοι τῆς ἀδίκου ταύτης ἀπεχθείας εὐρεῖν· ἀλλ' ὅμως τὰ παρ' ἑαυτῶν ἐπληροῦμεν, τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς ποιοῦντες, καὶ συνεχῶς αὐτὸν παρακαλοῦντες συγγενέσθαι ἡμῖν καὶ εἰπεῖν τίνος ἕνεκεν τοσοῦτον ἐκ προοιμίων ἀνερρίπισεν πόλεμον καὶ τηλικαύτην ἐσκανδάλισεν πόλιν. ὡς δὲ οὐδὲ οὕτως ἐβούλετο λέγειν τὴν αἰτίαν, οἷ τε κατηγοροῦντες αὐτοῦ ἐπέκειντο, καλέσας ἡμᾶς ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς ἐκέλευσεν πέραν, ἔνθα διέτριβεν, <ἀπιέναι καὶ> τῆς κατ' αὐτὸν ἀκούειν ὑποθέσεως· καὶ γὰρ ἔφοδον καὶ σφαγὰς καὶ ἕτερα ἐνεκάλουν μυρία. ἀλλ' ἡμεῖς καὶ τοὺς νόμους τῶν πατέρων καὶ τὸν ἄνδρα αἰδοῦμενοι καὶ τιμῶντες, καὶ αὐτοῦ δὲ τὰ γράμματα ἔχοντες, "μὴ δεῖν ὑπερορίας ἔλκεσθαι τὰς δίκας, ἀλλ' ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις τὰ τῶν ἐπαρχιῶν γυμνά ζεσθαι," οὐ κατεδεξάμεθα δικάσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς παρητησάμεθα τῆς σφοδρότητος. ὁ δὲ, ὥσπερ τοῖς προτέροις ἐπαγῶ νιζόμενος, τὸν ἀρχιδιάκονον καλέσας τὸν ἐμὸν ἐξ ἀθηντείας πολλῆς, ὥσπερ χηρευσάσης ἤδη τῆς ἐκκλησίας καὶ οὐκ ἐχούσης ἐπίσκοπον, δι' ἐκεῖνου τὸν κλῆρον πάντα πρὸς ἑαυτὸν μετ' ἔστησεν. καὶ ἀνάστατοι αἱ ἐκκλησίαι ἐγίνοντο, ἀπαγομένων τῶν ἐν ἐκάστη κληρικῶν, παρασκευαζομένων λιβέλλους διδόναι καθ' ἡμῶν, πρὸς κατηγορίαν ἀλειφομένων. καὶ ταῦτα ποιήσας 10 ἔπεμπεν καὶ ἐκάλει εἰς δικαστήριον ἡμᾶς, οὐδέπω τὰς καθ' ἑαυτὸν ἀποδυσάμενος αἰτίας· ὁ μάλιστα καὶ παρὰ κανόνας καὶ παρὰ πάντας νόμους ἦν. ἀλλ' ἡμεῖς συνειδότες, ὅτι οὐ πρὸς δικαστὴν ἀφικνούμεθα (ἦ γὰρ μυριάκις ἂν παρεγενόμεθα), ἀλλὰ πρὸς ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, καθάπερ τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ μετὰ ταῦτα ἐδήλωσεν, ἀπεστάλκαμεν πρὸς αὐτὸν ἐπισκόπους, τὸν Πισινοῦντος Δημήτριον, τὸν Ἀπαμείας Εὐλύσιον, τὸν Ἀππιαρίας Λουπίκιον, πρεσβυτέρους δὲ Γερμανὸν καὶ Σευῆρον, μετὰ τῆς προσηκούσης ἡμῖν ἐπεικειίας ἀποκρινόμενοι καὶ λέγοντες μὴ παραιτεῖσθαι κρίσιν, ἀλλ' ἐχθρὸν καὶ πολέμιον φανερόν. ὁ γὰρ λιβέλλους μηδέπω δεξάμενος, καὶ τοιαῦτα ἐκ προοιμίων ποιήσας, καὶ ἀπορρήξας ἑαυτὸν ἐκκλησίας καὶ κοι νωνίας καὶ εὐχῆς, καὶ κατηγοροὺς ἀλείφων, καὶ κλῆρον μεθιστάς, ἐκκλησίας ἐρημῶν, πῶς ἂν εἴη δίκαιος ἐπὶ τὸν τοῦ δικαστοῦ θρόνον ἀναβῆναι οὐδαμῶθεν αὐτῷ προσήκοντα; οὔτε γὰρ ἀκό λουθον ἦν τὸν ἐξ Αἰγύπτου εἰς Θράκην δικάζειν, καὶ τὸν ὑπεύθυνον ὄντα αἰτιῶν καὶ ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων αἰδεσθεῖς, ἀλλ' ὅπερ ἐβουλεύετο, πληρῶσαι ἐπειγόμενος, ἡμῶν δηλωσάντων ὅτι ἔτοιμοί <ἐσμεν>, καὶ ἑκατὸν καὶ χιλίων ἐπισκόπων παρόντων, ἀποδύσασθαι τὰ ἐγκλήματα καὶ δεῖξαι ὄντας καθαρούς ἑαυτούς, ὥσπερ οὖν καὶ ἐσμεν, οὐκ ἠνέσχετο. ἀλλ' ἀπόντων ἡμῶν, καὶ σύνοδον ἐπικαλουμένων, καὶ κρίσιν ἐπιζητούντων, καὶ ἀκρόασιν οὐ φευγόντων, ἀλλ' ἀπέχθειαν φανεράν, καὶ κατηγοροὺς ἐδέχετο, καὶ τοὺς παρ' ἐμοῦ δεδεμένους ἔλυσεν, καὶ αὐτῶν ἐκεῖνων οὐδέπω τὰ ἐγκλήματα ἀποδύσασθαι μένων λιβέλλους ἐλάμβανεν, καὶ ὑπομνήματα ἔπραττεν, ἅπερ ἅπαντα παρὰ θεσμὸν καὶ κανόνα καὶ ἀκολουθίαν ἦν. καὶ (τί γὰρ δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν;) οὐκ ἀπέστη πάντα ποιῶν καὶ πραγμα 11 τευόμενος, ἕως ἡμᾶς μετὰ δυναστείας καὶ ἀθηντείας ἀπάσης καὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλεν. καὶ πρὸς ἐσπέραν βαθεῖαν, τοῦ δήμου παντὸς ἡμῖν συσσυρομένου, ἐλκόμενος ὑπὸ τοῦ κουριώσου τῆς πόλεως ἐν μέσῃ τῇ πόλει, καὶ πρὸς βίαν συρόμενος κατηγόμεν, καὶ εἰς πλοῖον ἐνεβαλλόμεν, καὶ διὰ νυκτὸς ἀπέπλεον, ἐπεὶ σύνοδον πρὸς δικαίαν κρίσιν ἐκάλουν. τίς ἂν ταῦτα ἀδακρυτί, κἂν λιθίνην ἔχη τὴν καρδίαν, ἀκούσῃ; ἀλλ' ἐπειδὴ, καθάπερ ἔφθην εἰπὼν, οὐ θρηνεῖν δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ διορθοῦν, τὴν ὑμετέραν ἀγάπην παρακαλῶ διαναστῆναι καὶ

συναλγῆσαι καὶ πάντα ποιῆσαι, ὥστε στήναι ταυτὶ τὰ κακά. οὐδὲν γὰρ ἐνταῦθα τῆς παρανομίας αὐτῶν κατέλυσεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς προτέροις ἐπαπεδύετο. ἐπειδὴ γὰρ ὁ εὐσεβὲς στατος βασιλεὺς ἐπιπηδήσαντας τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναισχύντως καὶ ἀδίκως ἐξέβαλεν, καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισκόπων ἰδόντες αὐτῶν τὴν παρανομίαν εἰς τὰ ἑαυτῶν ἀνεχώρησαν, τὴν ἔφοδον αὐτῶν ὥσπερ πυρὰν πάντα ἐπινεμομένην φεύγοντες· ἡμεῖς μὲν πάλιν εἰς τὴν πόλιν ἀνεκαλούμεθα καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἧς ἀδίκως ἐξεβλήθημεν, ἐπισκόπων δὲ ἡμᾶς τριάκοντα εἰσαγαγόντων, καὶ τοῦ θεοσεβεστάτου βασιλέως νοτάριον εἰς τοῦτο ἀποστείλαντος, ἐκεῖνος <δὲ> ἐδραπέτευσεν εὐθέως, τίνος ἔνεκεν καὶ διὰ τί μὴ γινώσκοντες. εἰσελθόντες οὖν παρεκαλοῦμεν τὸν θεοσεβεστάτον βασιλέα σύνοδον συναγαγεῖν εἰς ἐκδικίαν τῶν γεγενημένων. συνειδῶς τοίνυν ἅπερ ἔδρασε, καὶ τὸν ἔλεγχον δεδοικῶς, τῶν γραμμάτων τῶν βασιλικῶν πανταχοῦ διαπεμφθέντων καὶ πανταχοῦ πάντας συναγαγόντων, λάθρα μέσον νυκτῶν εἰς ἀκάτιον ἑαυτὸν ἐμβαλὼν, οὕτως ἀπέδρα μεθ' ἑαυτοῦ πάντας ἐπαγόμενος. 12 ἀλλ' ἡμεῖς οὐδὲ οὕτως ἀπέστημεν, διὰ τὸ τῷ συνειδῶτι τῷ ἡμετέρῳ θαρρῆναι, τὰ αὐτὰ πάλιν παρακαλοῦντες τὸν εὖσε βέστατον βασιλέα. ὃς καὶ πρόποντα ποιῶν αὐτοῦ τῇ εὐσεβείᾳ, ἔπεμψε πάλιν πρὸς αὐτὸν ἐν τάχει ἐξ Αἰγύπτου ἀνιέναι καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πάντας, ὥστε δοῦναι λόγον τῶν γεγενημένων, καὶ μὴ τὰ ἀδίκως οὕτως ἐκ μιᾶς μοίρας καὶ ἀπόντων ἡμῶν τολμηθέντα, καὶ παρὰ τοσοῦτους κανόνας, νομίζειν ἀρκεῖν εἰς ἀπολογία ἀυτοῦ. ὁ δὲ οὐδὲ βασιλικῶν ἠνέσχετο γραμμάτων, ἀλλ' ἔμενε οἴκοι προβαλλόμενος στάσιν τοῦ δήμου καὶ σπουδὴν ἄκαιρόν τινων δῆθεν ἀντεχομένων αὐτοῦ· καὶ τοι γὰρ πρὸ τῶν γραμμάτων τῶν βασιλικῶν αὐτὸς οὗτος ὁ δῆμος μυρίαὶς αὐτὸν ἦν πλύνας λαιδορίας. ἀλλ' οὐ ταῦτα περιεργαζόμεθα νῦν· ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖξαι βουλόμενοι, ὅτι κακουργῶν ἀπελήφθη, ταῦτ' εἰρήκαμεν. πλὴν οὐδὲ μετὰ ταῦτα ἡμεῖς ἠσυχάσαμεν, ἀλλ' ἔπε κείμεθα ἀξιοῦντες δικαστήριον γενέσθαι καὶ κρίσιν καὶ ἀκρόασιν· ἔτοιμοι γὰρ ἦμεν δεῖξαι ἑαυτοὺς τε ἀνευθύνους ὄντας, ἐκείνους τε τὰ ἔσχατα παρανομήσαντας. ἦσαν δὲ καὶ τινες Σύροι τῶν τότε μετ' αὐτοῦ παρόντων ἐνταῦθα ἀπολειφθέντες οἱ κοινῇ μετ' αὐτοῦ τὸ πᾶν ἐδραματούργησαν. καὶ πρὸς τούτοις ἔτοιμοι ἦμεν δικάζεσθαι, καὶ πλειστάκις ἠνωχλήσαμεν ὑπὲρ τούτου, ἀξιοῦντες ἢ ὑπομνήματα ἡμῖν δοθῆναι, ἢ λιβέλλους κατηγορῶν, ἢ φύσεις ἐγκλημάτων γνωρισθῆναι, ἢ αὐτοὺς τοὺς κατηγοροὺς· καὶ οὐ δυνάμενοι τούτων ἐτύχομεν, ἀλλὰ πάλιν ἐξώσθημεν τῆς ἐκκλησίας. πῶς ἂν τὰ ἐντεῦθεν διηγησαίμην λοιπὸν πᾶσαν ὑπερβαίνοντα τραγωδίαν; τίς ταῦτα παραστήσει λόγος; ποία χωρὶς φρίκης δέξεται ἀκοή; ἡμῶν γὰρ αὐτὰ ταῦτα, ἅπερ ἔμπροσθεν εἶπον, προτεινόντων, ἀθρόον στρατιωτῶν πλῆθος αὐτῷ τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ, πρὸς ἑσπέραν λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἐπειγομένης, ταῖς 13 ἐκκλησίαις ἐπεισῆλθον, τὸν τε κλῆρον ἅπαντα τὸν σὺν ἡμῖν πρὸς βίαν ἐξέβαλον καὶ ὄπλοις τὸ βῆμα περιεστοιχίζετο. καὶ γυναῖκες τῶν εὐκτηρίων πρὸς τὸ βάπτισμα ἀποδυσάμεναι κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, γυμναὶ ἐφυγαδεύοντο ὑπὸ τοῦ φόβου τῆς χαλεπῆς ταύτης ἐφόδου, οὐδὲ τὴν πρόπουσαν εὐσχημοσύνην γυναιξὶ συγχωρούμεναι περιθέσθαι. πολλὰ δὲ καὶ τραύματα δεξάμεναι ἐξεβάλλοντο, καὶ αἵματος αἰ κολυμβῆθραι ἐπληροῦντο, καὶ τὰ ἱερὰ ἀπὸ τῶν τοιούτων τραυμάτων ἐφοινίσσετο νάματα. καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα εἰστήκει τὸ δεινόν· ἀλλ' ἔνθα τὰ ἅγια ἀπέκειντο, ἐλθόντες οἱ στρατιῶται (ᾧν ἔνιοι, καθὼς ἔγνωμεν, καὶ ἀμύητοι ἦσαν) πάντα ἐθεώρουν τὰ ἔνδον· καὶ τὸ ἀγιώτατον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐν τοσοῦτῳ θορύβῳ, εἰς τὰ τῶν προειρημένων ἱμάτια ἐξεχεῖτο. καὶ ὡς ἐν αἰχμαλωσίᾳ βαρβαρικῇ πάντα ἐτολμᾶτο. καὶ ὁ δῆμος πρὸς τὴν ἐρημίαν ἠλαύνετο, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἔξω τῆς πόλεως ἔφευγεν· καὶ κενὰ ἐν ἑορτῇ τοιαύτῃ αἱ ἐκκλησίαι τῶν λαῶν ἐγίνοντο, καὶ πλείους ἢ τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι, οἱ κοινωνοῦντες ἡμῖν, μετὰ τοῦ λαοῦ εἰκὴ καὶ μάτην ἐλαυνόμενοι. καὶ ὀλοφυγαὶ πανταχοῦ καὶ οἰμωγαὶ καὶ κωκυτοὶ

καὶ θρῆνοι καὶ πηγαὶ δακρύων κατὰ τὰς ἀγορὰς καὶ τὰς οἰκίας καὶ κατὰ τὰς ἐρήμους· καὶ τὸ πᾶν τῆς πόλεως μέρος τῶν συμφορῶν ἐπληροῦτο τούτων. διὰ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παρανομίας οὐχ οἱ πάσχοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ μηδὲν τοιοῦτον ὑπομένοντες συνήλθουν ἡμῖν· οὐχ οἱ ὁμόδοξοι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ αἰρετικοὶ καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες· καὶ ὡς τῆς πόλεως κατὰ κράτος ἀλούσης, οὕτως ἐν θορύβῳ καὶ ταραχαῖς καὶ ὀλολυγαῖς πάντα ἦν. καὶ ταῦτα ἐτολμᾶτο παρὰ γνώμην τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως, νυκτὸς καταλαμβανούσης, ἐπισκόπων αὐτὰ κατασκευαζόντων, οἱ οὐκ ἠσχύνοντο καμπιδούκτορας ἀντὶ τῶν διακόνων προηγουμένους ἔχοντες. ἡμέρας δὲ γενομένης, 14 πᾶσα ἡ πόλις ἔξω τειχέων μετωκίζετο, ὑπὸ δένδρα καὶ νάπας, καθάπερ πρόβατα διεσπαρμένα, τὴν ἑορτὴν ἐπιτελοῦντες. ἔξ ἐστὶν ὑμῖν τὰ ἐντεῦθεν λογίσασθαι λοιπὸν ἅπαντα· ὅπερ γὰρ ἔφθην εἰπὼν, οὐχ οἷόν τε πάντα ἐπελθεῖν τῷ λόγῳ τὰ καθ' ἕκαστον γενόμενα. καὶ τὸ δὴ χαλεπὸν, ὅτι τοσαῦτα καὶ τηλι καῦτα κακὰ οὐδέπω καὶ νῦν λύσιν ἔλαβεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐλπίδα λύσεως, ἀλλ' ἐπιτείνεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸ δεινόν, καὶ γέλωσ γεγόναμεν πολλοῖς· μᾶλλον δὲ γελαῖ μὲν οὐδεῖς, κἂν μυριάκις παρανομήσῃ, θρηνοῦσι δὲ πάντες, ὅπερ ἔφην, τὸν κολοφῶνα τῶν κακῶν, τὴν καινὴν ταύτην παρανομίαν. τίς ἂν εἴποι τὰς τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν ταραχάς; οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα ἔστι τὸ χαλεπὸν, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐώρας ἔφθασεν. καὶ καθάπερ ἀπὸ κεφαλῆς πονηροῦ ρεύματος ἐκχυθέντος τὰ λοιπὰ διαφθεῖ ρεται μέλη, οὕτω δὴ καὶ νῦν ὥσπερ ἐκ πηγῆς τινος τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως τῶν κακῶν ἀρξαμένων, ὁδῶ τὰ τῶν θορύβων πανταχοῦ προέβη. καὶ κληρικοὶ πανταχοῦ ἐπανέστησαν ἐπὶ σκόποις, καὶ λαοί, οἱ μὲν διετμήθησαν, οἱ δὲ μέλλουσι· καὶ πανταχοῦ κακῶν ὠδίνες καὶ τῆς οἰκουμένης πάσης ἀνατροπή. μαθόντες τοῖνυν ἅπαντα, κύριοι τιμιώτατοι καὶ εὐλαβέστατοι, τὴν προσήκουσαν ὑμῖν ἀνδρείαν καὶ σπουδὴν ἐπιδείξασθε, ὥστε παρανομίαν τοσαύτην ἐπεισελθοῦσαν ταῖς ἐκκλησίαις ἀνα στείλαι [παρακαλοῦμεν]. εἰ γὰρ τοῦτο κρατήσειεν τὸ ἔθος, καὶ ἐξὸν γένηται τοῖς βουλομένοις εἰς ἀλλοτρίας ἀπιέναι ἐπαρχίας ἐκ τοσούτων διαστημάτων καὶ ἐκβάλλειν οὓς ἂν ἐθέλοιεν, κατ' ἐξουσίαν ἰδίαν πράττοντες ἄπερ ἂν ἐθέλοιεν, ἴστε, ὅτι πάντα οἰχήσεται καὶ πόλεμος ἀκήρυκτος πᾶσαν ἐπιδραμεῖται τὴν οἰκουμένην, πάντων πάντας τε βαλλόντων καὶ βαλλομένων. ἴν' οὖν μὴ τοσαύτη σύγχυσις καταλάβῃ τὴν ὑφ' ἡλίῳ πᾶσαν, 15 ἐπιστεῖλαι παρακαλῶ τὰ μὲν οὕτως γεγενημένα παρανόμως ἀπόντων ἡμῶν καὶ ἐκ μιᾶς μοίρας, καὶ οὐ παραιτουμένων κρίσιν, μηδεμίαν ἔχειν ἰσχύν (ὥσπερ οὖν οὐδὲ ἔχει τῇ οἰκείᾳ φύσει), τοὺς δὲ τοιαῦτα παρανομήσαντας τῷ ἐπιτιμῷ ὑποβάλλεσθαι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νόμου· ἡμᾶς δὲ τοὺς οὐχ ἀλόντας, οὐκ ἐληλεγμένους, οὐκ ἀποδειχθέντας ὑπευθύνους, τῶν πραγμάτων ἀπολαύειν τῶν ὑμετέρων συνήθως, καὶ τῆς ἀγάπης, καὶ πάντων τῶν ἄλλων, ὥσπερ καὶ ἔμπροσθεν. εἰ δὲ βούλοιντο καὶ νῦν οἱ τὰ τοιαῦτα παρανομήσαντες τὰ ἐγκλήματα γυμνάξιν, ἐφ' οἷς ἡμᾶς ἀδίκως ἐξέβαλον, τῶν ὑπομνημάτων ἡμῖν δοθέντων, τῶν λιβέλλων τῶν κατηγορῶν φανέντων, δικαστηρίου καθίσαντος ἀδεκάστου, καὶ δικασώμεθα καὶ ἀπολογησώμεθα καὶ δεῖξωμεν ἑαυτοὺς ἀνευθύνους τῶν ἐπαγομένων ἡμῖν, ὥσπερ οὖν καὶ ἔσμεν. τὰ γὰρ νῦν γεγενημένα παρ' αὐτῶν ἐκτός εἰσι πάσης ἀκολουθίας καὶ παντὸς νόμου καὶ κανόνος ἐκκλησιαστικοῦ. <καὶ τί λέγω κανόνος ἐκκλησιαστικοῦ;> οὐδὲ ἐν τοῖς ἔξω μὲν οὖν δικαστηρίοις τοιαῦτα ἐτολμήθη ποτέ, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐν βαρβαρικῷ δικαστηρίῳ. οὐδὲ σκύθαι καὶ Σαρμάται οὐκ ἂν ποτε ἐδίκασαν ἐκ μιᾶς μοίρας κρίναντες, ἀπόντος τοῦ αἰτιωμένου, καὶ παραιτουμένου οὐ κρίσιν, ἀλλ' ἀπέχθειαν, καλοῦντος δικαστὰς μυρίους, ἀνεύθυνον ἑαυτὸν λέγοντος εἶναι, ἐτοίμου ὄντος τῆς οἰκουμένης παρουσίας ἀποδύσασθαι τὰς αἰτίας, καὶ δεῖξαι ἑαυτὸν ἀθῶον ἐν ἅπασιν ὄντα. ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογισάμενοι καὶ παρὰ τῶν κυρίων μου τῶν εὐλαβεστάτων ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν ἐπισκόπων σαφέστερον ἅπαντα μαθόντες, τὴν

παρ' ἑαυτῶν εἰσενεγκεῖν σπουδὴν παρακέκλησθε. οὕτω γὰρ οὐχ ἡμῖν μόνοις χαρίσθητε, 16 ἀλλὰ καὶ τῷ κοινῷ τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τὸν παρὰ Θεοῦ λήψησθε μισθόν, τοῦ διὰ τὴν τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνην πάντα ποιούντος διηνεκῶς. ἐγράφη δὲ αὕτη καὶ πρὸς Βενέριον, ἐπίσκοπον Μεδιο λάνου, καὶ Χρωμάτιον, ἐπίσκοπον Ἀκυληΐας. "Ἐρῶσο ἐν Κυρίῳ." <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'> Πρὸς τοῦτοις ἀνταπέστειλεν ὁ μακάριος Ἰννοκέντιος ὁ πάπας ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι τὰ ἴσα τῆς κοινωνίας, ἀθετήσας τὴν δόξασαν γεγενῆσθαι κρίσιν παρὰ Θεοφίλου, εἰπὼν δεῖν ἑτέραν ἀνεπίληπτον συγκροτηθῆναι σύνοδον δυτικῶν τε καὶ ἀνατολικῶν, ὑποχωρούντων τοῦ συνεδρίου φίλων πρῶτον, ἔπειτα καὶ ἐχθρῶν, οὐδὲ γὰρ παρ' ὀποτέρων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὀρθὸν αὐτῶν ἐστὶ τὸ κριτήριον. μετ' ὀλίγας πάλιν ἡμέρας ἐπέστη τις πρεσβύτερος Θεοφίλου Πέτρος, ἅμα Μαρτυρίῳ διακόνῳ τῆς Κωνσταντινου πολιτῶν, ἐπιδόντες ἐπιστολάς τοῦ αὐτοῦ καὶ τινα ὑπομνημάτια δῆθεν, ἐν οἷς ἐδόκει κατακεκρίσθαι ὁ Ἰωάννης παρὰ τριάκοντα ἕξ ἐπισκόπων, ὧν οἱ μὲν εἴκοσι ἑννέα ἦσαν Αἰγύπτιοι, ἑπτὰ δὲ τῶν ἄλλων κλιμάτων. οἷς ὑπομνήμασιν ἐντυχῶν ὁ πάπας Ἰννοκέντιος, καὶ εὐρῶν μῆτε τὰς αἰτίας οὐσας βαρείας, μῆτε τὸν Ἰωάννην παρόντα καὶ κατὰ πρόσωπον ἐλεγχθέντα, ἔμενεν κατα συρίζων τῆς Θεοφίλου μανίας, ὅτι κατὰ ἀπόντος τοιαύτην ἀπό τομον ἐξέβρασε ψῆφον. ἀπολύσας οὖν αὐτοὺς μετὰ ἐλεγκτικῶν γραμμάτων, ἤρχετο τὸν Θεὸν ἰκετεύων μετὰ νηστείας, καὶ τῆς ἐκκλησίας παραλυθῆναι μὲν τὴν διχοστασίαν, συναρμοσθῆναι 17 δὲ τὴν φιλαδελφίαν. ἦν δὲ τῆς ἐπιστολῆς ἡ δύναμις αὕτη· "Ἀδελφὲ Θεόφιλε, ἡμεῖς καὶ σε ἴσμεν κοινωνικὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην, ὡς καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γράμμασι φανεράν ἡμῶν τὴν γνώμην ἐποιήσαμεν. καὶ νῦν δὲ οὐκ ἐκστάντες τῆς αὐτῆς προαιρέσεως, πάλιν σοι τὰ αὐτὰ γράφομεν καὶ ὁσάκις ἂν ἀποστείλης· ὅτι, ἐὰν μὴ δέουσα κρίσις παρακολουθήσῃ ἐπὶ τοῖς παιγνιωδῶς γεγενημένοις, ἀμήχανόν ἐστιν ἀλόγως ἡμᾶς ἀποστῆναι τῆς Ἰωάννου κοινωνίας. ὡς γοῦν, εἰ θαρρήεις σὺ τῷ κριτηρίῳ, ἀπάντησον τῇ κατὰ Χριστὸν γινομένη συνόδῳ, κάκει τὰς αἰτίας γυμνάσας ὑπὸ μάρτυσι τοῖς Νικαίας κανόνσιν (ἄλλον γὰρ κανόνα ἢ Ῥωμαίων οὐ παραδέχεται ἐκκλησία), ἀναντίρρητον τὴν ἀσφάλειαν σχῆση." μικροῦ δὲ παριππάσαντος χρόνου, ἐπέστη πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως Θεότεκνος ὀνόματι, ἐπιδούς ἐπιστολάς τῆς συνόδου τῆς Ἰωάννου εἴκοσι πέντε ἐπισκόπων μικρῷ πρὸς· ἐν οἷς ἀνεδίδαξαν καὶ στρατιωτικῇ βοθηΐα ἐκβε βλήσθαι τὸν Ἰωάννην τῆς πόλεως, καὶ εἰς ἐξορίαν ἐν Κουκουσῷ πεπέμφθαι, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐμπερησθαι, ᾧ καὶ αὐτῷ δούς κοινωνικὰ γράμματα πρὸς τε τὸν ἐπίσκοπον Ἰωάννην καὶ πρὸς τοὺς αὐτῷ κοινωνούντας, παρεκάλει μετὰ δακρύων μακροθυμεῖν, βοθηεῖν οὐ δυνάμενος διὰ τὸ ἀντιπράττειν τινὰς τοὺς τὸ κακὸν δυναμένους. μετὰ μικρὸν ὕστερον ἐπέστη ἀνθρωπίσκος, δυσειδῆς 18 ἰδεῖν, δυσμενῆς νοηθῆναι Πάτερνος τοῦνομα, λέγων ἑαυτὸν πρεσβύτερον τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας· ὃς καὶ αὐτὸς ὅλος δι' ὅλου σεσοβημένος, ἐκ τοῦ εἴδους τὴν ἐχθρὰν ἐπιδεικνύων, πολλὰς καταχέων λαιδορίας κατὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου, ἐπιδέδωκεν γράμματα ἐπισκόπων ὀλίγων, Ἀκακίου, Παύλου, Ἀντιόχου, Κυρίνου, Σευηριανοῦ, καὶ ἑτέρων τινῶν, ἐν οἷς συκο φαντοῦσι τὸν Ἰωάννην ὡς καύσαντα τὴν ἐκκλησίαν. οὕτως ψευδῆς ἡμῖν ἐφάνη ὁ λόγος, ὡς μηδὲ διὰ τοῦτο δοῦναι ἀπολογίαν τὸν Ἰωάννην ἐν ἐπισήμῳ συνόδῳ· οὐ καταπτύσας ὁ πάπας Ἰννοκέντιος, οὐδὲ ἀντιγράφων ἠξίωσεν. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καταξίωσον οὖν ὑποσχεῖν μοι τὴν ἀκοήν, ἵνα σοι καθ' ἕκαστον ἀφηγησώμαι· πάνυ γάρ, ὡς λέγει ὁ Ἐλιοῦς τῷ Ἰώβ, "Συνέχει με τὸ πνεῦμα τῆς γαστρός," –"γαστέρα" τὴν διάνοιαν αἰνιττόμενος πεπληρωμένην λόγων. {Ο ΔΙΑΚ.} Ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐκπληρῶσαί με, ἀγαθώτατε πάτερ, τὴν ἀκρίβειαν τῶν καθ' ἡμᾶς φθασάντων, ἵν' οὕτως ἄρξωμαι τῆς πρὸς σὲ ἐρωτήσεως. πάλιν τοίνυν μεθ' ἡμέρας τινὰς ἐπέστη ὁ Συννάδων ἐπίσκοπος Κυριακός, γράμματα μὲν οὐκ ἔχων, ἱκανὸς δὲ πρὸς διήγησιν ἑναρμόνιον· ὃς ἔλεγεν

πεφευγέναι διὰ τὴν τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος ἀπειλὴν περιέχουσαν, ὅτι "Εἴ τις οὐ κοινωνεῖ Θεοφίλῳ καὶ Ἀρσακίῳ καὶ Πορφυρίῳ, ὁ τοιοῦτος τῆς μὲν ἐπισκοπῆς εἰργέσθω· προσαπολλύτω δέ, εἴ τινα δοκεῖ ἔχειν οὐσίαν χρημάτων ἢ κτημάτων." μετὰ τὸν Κυριακὸν παρεγένετο Εὐλύσιος, ὁ Ἀπαμείας ἐπίσκοπος τῆς Βιθυνίας, ἐπιδοὺς γράμματα πεντε καίδεκα ἐπισκόπων τῆς συνόδου Ἰωάννου καὶ τοῦ καλογήρου Ἀνυσίου, τοῦ Θεσσαλονίκης ἐπισκόπου· ἐν οἷς οἱ μὲν τὴν προγενομένην καὶ γινομένην ἀναδιδάσκουσι λαφυραγωγίαν πάσης 19 τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ὁ δέ, ὡς ἐμμένει τῇ κρίσει τῆ τῶν Ῥωμαίων. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς Εὐλύσιος διηγῆσατο συνωδὰ τῷ Κυριακῷ. παραδραμόντος δὲ μηνὸς ἡμερῶν ἐπέστη Παλλάδιος, ὁ ἐπίσκοπος Ἐλενουπόλεως, δίχα γραμμάτων, ὃς ἔλεγεν καὶ αὐτὸς πεφευγέναι τὴν τῶν ἀρχόντων μανίαν· ἐγκεντρότερον δὲ ἡμῖν ἀφηγήσατο, ἐπιδείξας ἀντίγραφον διατάγματος περιέχοντος, ὡς "Τὸν κρύπτοντα ἐπίσκοπον ἢ κληρικόν, ἢ ὄλως δεχόμενον ἐν οἰκίᾳ κοινωνικὸν Ἰωάννου, τὸν οἶκον δημεύεσθαι." μετὰ τὸν Παλλάδιον Γερμανὸς πρεσβύτερος ἅμα Κασσιανῷ διακόνῳ τῶν Ἰωάννου, ἄνδρες εὐλαβεῖς, ἐπιδόντες γράμματα παντὸς τοῦ κλήρου Ἰωάννου <ἐπέστησαν>· ὅπου γράφουσι βίαν καὶ τυραννίδα ὑπομεμενηκέναι αὐτῶν τὴν ἐκκλησίαν, τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν στρατιωτικῇ βοήθειᾳ ἐκβληθέντος, καὶ εἰς ἐξορίαν πεμφθέντος κατὰ συσκευὴν Ἀκακίου Βεροίας, καὶ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιόχου Πτολεμαΐδος, καὶ Σευηριανοῦ Γαβάλων· ἐν οἷς καὶ βρέβιον ἐπέδειξαν οἱ προειρημένοι, ὅπου τὰ κειμήλια παραδιδόσιν ὑπὸ μάρτυσι τοῖς δικασταῖς, Στουδίου ἐπάρχου πόλεως, καὶ Εὐτυχιανοῦ τῶν πραιτωρίων, καὶ Ἰωάννου κόμητος θησαυρῶν, καὶ Εὐσταθίου κυαίστορος καὶ ταβουλαρίου, ἔν τε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ ἀμφίοις, ἀποτριψάμενοι τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου 20 τὴν συκοφαντίαν. μετὰ τούτους ἦλθε Δημήτριος ἐκ δευτέρου, ὁ ἐπίσκοπος Πισινούντων, περιδραμὼν τὴν ἀνατολήν, καὶ κηρύξας τὴν Ῥωμαίων κοινωνίαν τὴν πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ἰωάννην μετὰ γραμμάτων τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου, ἐνεγκὼν καὶ γράμματα τῶν ἀπὸ Καρίας ἐπισκόπων, ὅπου ἀσπάζονται τὴν Ἰωάννου κοινωσίαν, καὶ τῶν ἀπὸ Ἀντιοχείας πρεσβυτέρων, ὅπου ἐπισπῶνται τὴν τῶν Ῥωμαίων εὐταξίαν καὶ ἀποδύρονται τὴν Πορφυρίου χειροτονίαν ἀθέσμως καὶ ἀνοσίως γεγεννημένην. μεθ' οὗς πάντας ἐλήλυθεν ὁ πρεσβύτερος Δομετιανός, οἰκονόμος τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, καὶ Οὐαλλαγᾶς τις, πρεσβύτερος Νισίβιος, διηγούμενος τῶν μοναστηρίων τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ τὸν ὄδυρμόν, ἐπιδόντες καὶ ὑπομνήματα Ὀπτάτου τινὸς ἐπάρχου, ὅπου κόσμια γυναῖκες ἐκ γένους ὑπάτων ἄγονται δημοσίᾳ ὄψει πρὸς αὐτόν, διάκονοι τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, ἀναγκαζόμενοι ἢ κοινωνῆσαι Ἀρσακίῳ ἢ δοῦναι πρὸς διακοσίας λίτρας χρυσοῦ ταῖς ταμειακαῖς ψήφοις. περὶ δὲ ἀσκητῶν καὶ παρθένων τί δεῖ καὶ λέγειν; οἵτινες ἐπεδείκνυντο ξεσμὸν πλευρῶν ἐπὶ ξύλου καὶ αἰκισμὸν νώτων· ὡς μηκέτι καρτερήσαντα τὸν πάπαν Ἰννοκέντιον ἀποστεῖλαι πρὸς τὸν εὐσεβῆ βασιλέα Ὀνώριον, ὑποτάξαντα κατὰ μέρος τῶν γραμμάτων τὴν δύναμιν. 21 ἐν οἷς κινηθεῖσα αὐτοῦ ἡ εὐσέβεια προστάσσει σύνοδον συγκροτηθῆναι τῶν δυτικῶν, καὶ κοινῇ μίαν ἐξενεγκόντας ψῆφον ἀνενεγκεῖν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ εὐσέβειαν. οἵτινες ἐπίσκοποι τῆς Ἰταλίας συναχθέντες παρακαλοῦσι τὸν βασιλέα γράψαι τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ συμβασιλεῖ Ἀρκαδίῳ, προστάξαι ἐν Θεσσαλονίκη γενέσθαι σύνοδον, ὥστε δυνηθῆναι εὐκόλως ἀμφοτέρωθεν συνδραμεῖν τὰ μέρη ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως πρὸς τὸ τελείαν γενομένην σύνοδον, οὐκ ἐν ποσότητι ἀριθμοῦ, ἀλλ' ἐν ποιότητι γνώμης, ἀναμφίλεκτον ἐξενεγκεῖν ψῆφον. ἐξ ὧν πυρωθεῖσα αὐτοῦ ἡ εὐσέβεια τῷ μὲν ἐπισκόπῳ Ῥώμης ἐπιστέλλει πέμψαι ἐπὶ σκόπους μὲν πέντε, πρεσβυτέρους δὲ δύο τῆς Ῥώμης, διάκονον δὲ ἓνα, ὥστε διακομίσαι αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐπιστολήν, ἣτις ἐπιστολὴ περιεῖχεν τὴν δύναμιν ταύτην· "Τρίτον γράφω πρὸς τὴν σὴν ἡμερότητα, ἀξιῶν ἵνα διορθώσεως τύχη τὰ κατὰ τὴν συσκευὴν

τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν· καί, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἦνυσται. ὄθεν πάλιν ἐπέστειλα διὰ τῶν ἐπι σκόπων καὶ πρεσβυτέρων, πάνυ φροντίζων τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, δι' ἧς καὶ ἡ ἡμῶν εἰρηνεύεται βασιλεία, ἵνα καταξιώσης προστάξαι ἐν Θεσσαλονίκη συνελθεῖν τοὺς τῆς ἐφῶς ἐπισκόπους. καὶ γὰρ οἱ τῆς ἡμετέρας ἐσπερίας ἐπίσκοποι, ἐκλεξάμενοι ἄνδρας ἀκλινεῖς πρὸς κακίαν καὶ ψεῦδος, ἀπεστάλκασιν ἐπισκόπους μὲν πέντε, πρεσβυτέρους δὲ δύο, διάκονον δὲ ἓνα τῆς μεγίστης ἐκκλησίας Ῥωμαίων. ὧν φροντίσαι παντοίαις τιμαῖς καταξίωσον, ἴν', ἢ μὲν πεισθέντες ὅτιπερ δικαίως ἐκβέβληται ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης, διδάξωσί με ἀποστῆναι τῆς αὐτοῦ κοινωνίας· ἢ ἐλέγ ξαντες ἐθελοκακοῦντας τοὺς τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, ἀπο στρέψωσί σε τῆς αὐτῶν κοινωνίας. τίνα γὰρ ἐστὶν ἃ φρονοῦσιν 22 περὶ τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου οἱ δυτικοί, ἐκ πασῶν τῶν ἐπιστολῶν τῶν πρὸς με γραφεισῶν ὑπέταξα δύο, ἰσοδυναμούσας ταῖς πάσαις, τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ῥώμης καὶ τοῦ Ἀκυληῖας. τοῦτο δὲ παρακαλῶ τὴν σὴν ἡμερότητα πρὸ πάντων, καὶ ἄκοντα τὸν Ἀλεξανδρείας Θεόφιλον παραστῆναι δικαίωσον, δι' ὃν μάλιστα λέγεται ἅπαντα τὰ κακὰ γεγενῆσθαι· ἵνα εἰς μηδὲν ἢ τῶν παραγενομένων ἐπι σκόπων ἐμποδιοθεῖσα σύνοδος τὴν πρέπουσαν τοῖς καιροῖς ἡμῶν εἰρήνην βραβεύσῃ." <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄> Λαβόντες τοιγαροῦν οἱ περὶ τὸν ἅγιον ἐπίσκοπον Αἰμίλιον Βενεβεντοῦ καὶ Κυθήγιον καὶ Γαυδέντιον σὺν Οὐαλεντινιανῶ καὶ Βονιφατίῳ τοῖς πρεσβυτέροις τὰ γράμματα τοῦ τε βασιλέως Ὀνωρίου τοῦ τε Ἰννοκεντίου καὶ τῶν Ἰταλῶν ἐπισκόπων, Χρωματίου Ἀκυληῖας καὶ Βενερίου Μεδιολάνων καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ὑπομνηστικὸν τῆς συνόδου πάσης δύσεως, δημοσίως συνθή μασιν ἀπεστάλησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν σὺν τοῖς περὶ Κυριακὸν καὶ Δημήτριον καὶ Παλλάδιον καὶ Εὐλύσιον τοὺς ἐπισκόπους. εἶχεν δὲ τὸ ὑπομνηστικόν, μὴ δεῖν εἰσελθεῖν Ἰωάννην εἰς κρίσιν, ἐὰν μὴ πρότερον ἀποκατασταθῇ αὐτῷ ἢ τε ἐκκλησία καὶ ἡ κοινωνία, ἴν' εἰς μηδὲν ἔχων ὑπερτίθεσθαι, αὐθαίρετος εἰσέλθῃ εἰς τὸ συνέδριον. ἀπελθόντες οὖν εἰς τὴν Κωνσταντινοῦ πόλιν, ὑπέστρεψαν μετὰ τέσσαρας μῆνας, διηγούμενοι Βαβυλώνια πράγματα· ὅτι "Κατεσχέθημεν παραπλέοντες τὴν Ἑλλάδα Ἀθήναζε ὑπὸ χιλιάρχου τινὸς δυστήνου, ὃς ἐξαυτῆς συνέζευξεν ἡμῖν ἑκατοντάρχη ἓνα, μὴ συγχωρήσας ἡμῖν παραβαλεῖν τῇ Θεσσαλονίκη." ἐκεῖ γὰρ αὐτῶν ἦν ὁ σκοπὸς πρῶτον ἀποδοῦναι τὰ γράμματα Ἀνυσίῳ τῷ ἐπισκόπῳ. "Ἐμβαλὼν οὖν ἡμᾶς," φησιν, "εἰς δύο πλοῖα ἐξέπεμψεν. ἐπιγενομένου δὲ βιαίου νότου, 23 ἄσιτοι διὰ τριῶν <ἡμερῶν> διαπλεύσαντες τὸ κατὰ τὸν Αἰγαίωνα πέλαγος καὶ τὰ στενά, δωδεκάτην ὥραν τῇ τρίτῃ ὠρμήσαμεν πρὸ τῆς πόλεως πλησίον τῶν Βίκτορος προαστείων. ἐν ᾧ κατασχε θέντες τόπῳ ὑπὸ τῶν τοὺς λιμένας πραττόντων, ἀπήλθομεν εἰς τὰ ὀπίσω (τίνος δὲ κελεύσαντος οὐκ ἔγνωμεν), καὶ συγκλεισθέντες εἰς φρούριον τῆς Θράκης παραθαλάσσιον, Ἀθύραν καλούμενον, ἐκεῖθὲν τε στρεβλωθέντες, οἱ μὲν Ῥωμαῖοι ἐν οἰκίσκῳ ἐνί, καὶ ἐν διαφόροις οἱ περὶ Κυριακόν, ὡς μηδὲ παῖδα ἔχουν εἰς ὑπηρεσίαν. καὶ ἀπαιτούμενοι τὰ γράμματα, οὐ δεδώκαμεν, εἰπόντες ὅτι "Πῶς οἶόν τέ ἐστι πρεσβευτὰς ἡμᾶς ὄντας μὴ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ ἐπι δοῦναι τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα καὶ τῶν ἐπισκόπων;" ὡς οὖν ἐμένομεν μὴ διδόντες, πρῶτου ἐλθόντος Πατρικίου νοταρίου πρὸς ἡμᾶς, ἔπειτὰ τινων ἐτέρων, τελευταῖον ἦλθέ τις ἀφηγούμενος ἐνὸς ἀριθμοῦ, Οὐαλεριανὸς ὀνόματι, Καππαδόκης, καὶ κλάσας τὸν ἀντίχειρα τοῦ ἐπισκόπου Μαρριανοῦ, ἀφείλεν ἐσφραγισμένην τὴν ἐπιστολὴν τοῦ βασιλέως σὺν ταῖς λοιπαῖς ἐπιστολαῖς. ἐπιγενομένης οὖν δευτέρας ἡμέρας, ἀπέστειλαν πρὸς ἡμᾶς, εἴτε οἱ τῆς τοῦ βασιλέως αὐλῆς, εἴτε οἱ περὶ Ἀττικόν, ἀγνοοῦμεν (αὐτὸς γὰρ ἐλέγετο ἐπιπεπηδηκέναι τῷ θρόνῳ τῆς ἐκκλησίας), ἐπιδιδόντες ἡμῖν νομίματα τρισχίλια, ἀξιοῦντες πεισθέντας ἡμᾶς κοινωνῆσαι τῷ Ἀττικῷ, παρασιωπήσαντας τὴν Ἰωάννου δίκην. οἷς μὴ πεισθέντες, ἐμένομεν προσευχόμενοι, πρὸς τὸ μηδὲν εἰρηνικὸν ἀνύειν, 24 κἂν ἀκινδύνως καταλαβεῖν ἡμῶν τὰς ἐκκλησίας, τὴν τοσαύτην ὀρώντες

άνημερότητα." τοῦτο καὶ τοῦ Σωτῆρος Θεοῦ διαφόροις ἀποκαλύψεσιν αὐτοὺς φωτίσαντος, ὡς καὶ τῷ διακόνῳ τοῦ ἁγίου Αἰμιλίου Παύλῳ, ἀνδρὶ πραῦτάτῳ καὶ σώφρονι, ὀφθῆναι ἐν τῷ πλοίῳ τὸν μακάριον Παῦλον τὸν ἀπόστολον λέγοντα αὐτῷ· "Βλέπετε πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, εἰδότες ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσιν," –αἰνιττομένου τοῦ ὄνειρου τὴν πολύτροπον αὐτῶν ἀπάτην, τὴν τε διὰ δῶρων καὶ κολακειᾶς ἐπὶ παραχαράξει τῆς ἀληθείας. "Ἐπιστὰς οὖν ὁ αὐτός," φησιν, "Οὐαλεριανὸς ὁ χιλιάρχος ἐνέβαλεν ἡμᾶς εἰς σαθρότατον πλοῖον, ὡς ἐθρυλεῖτο, δὸς τὴν τιμὴν τῷ ναυκλήρῳ ἐπισκόπων τῆς ἀπωλ. εἰας τῶν ἐμπλεόντων, ἅμα εἴκοσι στρατιώταις ἐκ τάξεων διαφόρων, παραχρήμα ἐξέωσεν τῶν Ἀθύρων. διαπλεύσαντες οὖν ἱκανοὺς στα δῖους καὶ μέλλοντες ἀπόλλυσθαι, προσωρμίσσαμεν τῇ Λαμψάκῳ· κάκειθεν ἀμείψαντες τὴν ὀλκάδα κατήχημεν τῇ εἰκοστῇ ἐν Ὑδροῦντι τῆς Καλαβρίας." οὐκέτι δὲ ἡμῖν εὖρον εἶπεῖν ἐν τίσιν ὁ μακάριος ἐπίσκοπος Ἰωάννης ἢ ποῦ νῦν οἱ ἐπίσκοποι οἱ περὶ Δημήτριον καὶ Κυριακὸν καὶ Εὐλύσιον καὶ Παλλάδιον σὺν τοῖς ἡμετέροις ἐπισκόποις τὴν πρεσβείαν στείλαμενοι. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Δεῦρο δὴ λοιπόν, ἱερώτατε, ὑπόσχου μοι τὸν νοῦν, προσέχων σαφῶς τοῖς λεγομένοις· καὶ καθεξῆς σοι γνωρίσω πάσης τραγωδίας τοὺς ἐν μέσῳ σατυρικοὺς θορύβους, πόθεν τε τῆς μέθης ἤρξαντο, καὶ μέχρι τίνος ἔδοξαν παύεσθαι, οὐδέπω δὲ πέπουνται. ἢ μὲν ἀπάντων τῶν κακῶν, ὡς ἂν εἴποι τις, πηγὴ ἢ ἀρχὴ ἐστὶν ὁ μισόκαλος δαίμων, αἰεὶ ἀντιπράττων ὡς λύκος ταῖς τοῦ Χριστοῦ λογικαῖς ἀγέλαις, λυμαινόμενος μὲν ἀφειδῶς τοὺς ἐμπείρους τῶν ἀγγελαιοκόμων πάθει πολυτρόποις, καθάπερ ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων τοὺς ἄρβρενας τῶν Ἰουδαίων, λιπαίνων δὲ ταῖς ἀπάταις τῶν ἐπὶ γῆς ἡδονῶν τοὺς φένακας τῶν ψευδοποι 25 μένων. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα τῆς πονηρᾶς πηγῆς ὄχεοί, ὡς ἅπας ὁ περίγειος ἐπίσταται χώρος, εἰσὶν Ἀκάκιος καὶ Ἀντίοχος καὶ Θεόφιλος καὶ Σευηριανός, οἱ λεγόμενοι μὲν ὁ μὴ εἰσιν, ὄντες δὲ ὁ λέγεσθαι οὐκ ἀνέχονται· τοῦ δὲ τάγματος τῶν κληρικῶν πρεσβύτεροι δύο, διάκονοι δὲ πέντε, οἱ μὲν ἐξ ἀκαθάρτου, οἱ δὲ ἐκ κακωτικοῦ ἀριθμοῦ συναγόμενοι, –οὐκ οἶδα δὲ εἰ ἀκίνδυνον τοὺς τοιοῦτους λέγειν πρεσβυτέρους ἢ διακόνους· τῆς δὲ τοῦ βασιλέως αὐλῆς δύο ἢ τρεῖς μόνοι, οἱ καὶ ἐνεύρωσαν τοὺς περὶ Θεόφιλον, στρατιωτικῇ βοηθείᾳ συνεπαγωνιζόμενοι· γυναικῶν δὲ πρὸς ταῖς φημιζόμεναις τρεῖς, χῆραι μὲν, ἀνδρόπλουτοι δέ, ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας τὰ ἐξ ἀρπαγῆς χρήματα κεκτημένοι, ταραξάνδριαι καὶ ἀνασείστριαι, Μάρσα Προμότου γυνή, καὶ Καστρικία ἢ Σατορνίνου, καὶ Εὐγραφία, ἀμφιμανῆς τις, –τὰ δὲ λοιπὰ αἰδοῦμαι καὶ λέγειν. αὐταὶ καὶ οὗτοι νωθοκάρδιοι ὄντες ἐν τῇ πίστει, καθάπερ φάλαγξ οἰνομανῆς, εἰς μίαν συναχθέντες μισοδιδασκαλίας γνώμην, χεῖμαρρόν ἀπωλείας κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης εἰργάσαντο. {Ο ΔΙΑΚ.} Τοιγαροῦν προθυμήθητι, πάτερ, ἐπὶ μαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ εἶπεῖν ἡμῖν, πόθεν τε τούτων τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος καὶ τίς ἢ φιλονεικία τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου λυπῆσαι τοσαύτας ἀξίας· ὁμοῦ δὲ γνώρισον ἡμῖν πόθεν τε ἤρξατο τοῦ βίου, καὶ πῶς ἤχθη ἐπὶ τὴν Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκοπὴν, καὶ πόσον ἐκράτησεν χρόνον, καὶ ὁποῖον τὸ τούτου ἦθος, καὶ τίς ἢ τοῦ βίου κατάλυσις, εἴ γε κεκοίμηται, ὡς ἀκούομεν. εἰ καὶ τὰ μάλιστα διὰ πάντων τρέχει θαυμασία καὶ ἐνάρετος μνήμη τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ὅμως σύνηθές μοι τὸ μὴ προχείρως πιστεύειν ταῖς φήμαις, πρὶν ἂν παρὰ τῶν ὀρθῶς ψέγειν καὶ ἐπαινεῖν εἰδόντων μάθω βεβαίως. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἐπαινώ μὲν σου τὴν ἀκρίβειαν, οὐκ ἀποδέχομαι δὲ τὴν διάκρισιν, φιλαληθέστατε ἄνερ καὶ Θεοῦ ἄνθρωπε Θεόδωρε· ἔδει γὰρ σε ἐξ αὐτῆς τῆς πολιᾶς ἡμῶν (ἵνα περιαιτολογήσω) καὶ 26 ἐκ τοῦ ἀξιώματος ἀρκεσθῆναι πρὸς ἀληθείας ἀπόδειξιν· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο μὲν οὐ πεποίηκας, δις δέ με κατακρίνεις, κἂν μετὰ ταῦτα ἀπροφάσιστόν μοι τὴν ἀκοὴν παρεγγύησαι, ἵνα μὴ εἰς ἀνόητον οἱ τῶν λόγων γένωνται δίαυλοι. ἐπίσταμαι γὰρ τὰ γεγραμμένα παρὰ τῷ θείῳ νόμῳ, τό, "Ἀπολεῖ Κύριος πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος," καὶ παρὰ τῷ ἀποστόλῳ Ἰωάννῃ,

"Ὁ λαλῶν τὸ ψεῦδος οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ," καὶ πάλιν παρὰ τῷ Δαυεῖδ, "Ὅτι ἐνεφράγη στόμα λαλούντων ἄδικα." ἀδικεῖ γὰρ ἀληθῶς ὁ ψευδόμενος ὃν πείθει· ἀδικεῖ δὲ καὶ ὁ πειθόμενος τὸν ψευδόμενον, ῥαδίως πιστεύων. ἐπίσης οὖν ἐξαμαρτανόντων ἑκατέρων, μὴδ' ὀπότερος ἡμῶν ἀδικήσοι τὸν πέλας. ἀρετὴ γὰρ αὐτῆ, τοῦ μὲν λέγοντος, λέγειν τάληθῆ· τοῦ δὲ ἀκούοντος, δοκιμάζειν τὰ ἄδικα· "Γίνεσθε," γὰρ φησὶν ἡ Γραφή, "δόκιμοι τραπεζῖται," τὸ κίβδηλον ἀπὸ τοῦ δοκίμου ρίπτοντες· οὐχ ἵνα κομπήσαντες τὸν ἦχον δεξώμεθα, ἀλλ' ἵνα σταθμίσαντες τῷ θείῳ φόβῳ μετὰ ὀρθοῦ συνειδότος τὰ λαλούμενα πάντα, ἢ τὰ γραφόμενα, τῇ τῶν πραγμάτων μαρτυρίᾳ δεξώμεθα. ὧτων καὶ γλώττης μέγας ὁ κίνδυνος· διὸ καὶ ὁ καλλιτέχνης Θεὸς τὴν μὲν ὑπὸ δύο χειλέων τηρεῖσθαι πεποίηκεν, ἔνδο τέρῳ τὸ τῶν ὀδόντων ἔρυμα πῆξας, ἵν' ἀσφαλὲς τὸ φρούριον ὑπάρχον σωφρονίζῃ ταύτης τὴν εὐκολίαν (κατὰ τὸ γεγραμμένον, "Θεοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου, καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη μου, τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν με ἐν γλώσσει μου"), τῶν δὲ τὴν ὀπήν ἐλικοειδῶς ἐξετόρνενυσεν—διὰ τοῦ σχήματος αἰνιττόμενος μὴ θᾶττον εἰσδύνειν τὸν λόγον, ἵνα ἐν πλείονι χρόνῳ ἐλιττόμενος, τὴν ὕλην τοῦ ψεύδους μετὰ τῶν τῆς κακίας σκυβάλων προσκαταλείψῃ ταῖς ὄχθαις λεπτῶς διωθόμενος. οὐ μόνον δὲ τούτων ἐφρόντισε τῶν ὀργάνων, ὡς μόνων παιόντων· ἤδη δὲ καὶ ταῖς κόραις, καθάπερ θυρίσι, καταπετάσματα τέθεικεν, ἵνα μὴ τὸν τῆς ἀκολασίας εἰσδέχωνται θάνατον, ὃν ὁ προφήτης μαρτύρεται λέγων· "Θάνατος ἀνέβη διὰ τῶν θυρίδων." {Ὁ ΔΙΑΚ.} Εἰ μὲν ἐν τοῖς τυχοῦσιν ἦν ἡ ἐξέτασις, ἱερώτατε πάτερ, ἤρκει σου ἢ τοῦ εἵδους κατάστασις πιστῶσαι τοὺς λόγους· 27 ἐπειδὴ δὲ οὐ μικρὰν φέρει νῦν μὲν κατάγνωσιν, μετέπειτα δὲ κατάκρισιν, συναχθέντων ἀρχόντων τε καὶ λαῶν παρὰ τῷ βήματι τῷ φοβερῷ, ἀληθείας οὔσης τῆς ζητουμένης, δός μοι συγγνώμην, ἄριστε, μὴ τὰς τῶν τριχῶν προβαλλόμενος πολιὰς μάρτυρας. γεγηράκασι γὰρ καὶ φαῦλοι, οὐκ ἀρετῇ τὴν ψυχὴν πολιώσαντες, ἀλλὰ τὰ σώματα χρόνου μήκει ῥυτιδῶσαντες· οἳ οἱ ἦσαν οἱ κατὰ Βαβυλῶνα ψευδοπροσβύτεροι, καὶ ὁ ἐν τῷ Ἱερεμίᾳ Ἐφράϊμ, περιούσιος μεμφόμενος ὁ λόγος βοᾷ· "Ἐφράϊμ περιστέρα ἄνους, οὐκ ἔχουσα καρδίαν· πολιὰ αὐτῷ ἐξήνθησαν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἔγνω." δισσεύων δὲ λέγει πληκτικώτερον· "Ἐγένετο Ἐφράϊμ ἐγκρυφίας οὐ μεταστρεφόμενος, καὶ ἀλλότριον ἔφαγον τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ." κάκεῖνο δὲ προσθήσω, εἰ καὶ μηκυνῶ τὸν λόγον· τίς πολιώτερος ἢ τίς ἐπιεικέστερος τὸ φαίνεσθαι Ἀκακίου τοῦ Βεροίας, ὃν νῦν διαμέμφεσθε ὡς ταραξάρχη καὶ ἡγεμόνα τῆς τῶν νεωτεροποιῶν πλημμελείας; οὗ καὶ αὐτοὶ οἱ μυκτῆρες τὰς λευκάς ἐπεσύροντο τρίχας, ἠνίκα ἐπέστη τῇ Ῥώμῃ κομίσας τῆς χειροτονίας τὸ ψῆφισμα τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου. {Ὁ ΕΠΙΣΚ.} Νῦν ἔγνω σαφῶς, ὅτι δόκιμος εἶ τραπεζῖτης, μὴ πειθόμενος τῇ δερματίνῃ σκηνῇ, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐνοικοῦντος ἐπιζῆ τῶν ἐπιστήμην. καὶ γὰρ καὶ οἱ Αἰγυπτίων ναοὶ μέγιστοι ὄντες, καὶ κάλλει λίθων κομπάζοντες, πιθήκους ἔχουσιν ἔνδον καὶ ἴβιες καὶ κύνας ἀντὶ θεῶν· ὁ δ' ἡμέτερος Κύριος καὶ Θεός, χρηματίζων τῷ Σαμουὴλ περὶ καταστάσεως ἡγεμόνος τοῦ Ἰσραὴλ, παρεγγυᾷ μὴ βλέπειν εἰς ἕξιν καὶ πλάσιν πηλίνου σώματος, λέγων· "Οὐχ ὡς ἄνθρωπος βλέψει ὁ Θεός· ἄνθρωπος μὲν γὰρ εἰς πρόσωπον, Θεὸς δὲ εἰς καρδίαν." διὸ οἱ "μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ" ἐπὶ παντὸς πράγματος τὸ βαθύτερον ἐρευνῶσιν. ὅθεν προθύμως ἐμαυτὸν ἐπιδίδωμι, ἐξαγιάσας σου τὸν ζυγὸν μηδαμῶς ἑτεροκλινοῦντα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι, γέροντες μὲν τὰ σώματα, τὰς δὲ ψυχὰς ὑπ' ἀναισθησίας κομιδῇ νήπιοι, εἰ ἐπίστευον τῇ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει, πρότερον μὲν, ἐρρωμένην ἔχοντες τὴν σοφίαν, οὐκ ἂν ἤρῳν Σωσάννης γυναικὸς ἀλλοτρίας· ἔπειτα δ', εἶπερ εἶχον τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, οὐκ ἂν συνέπλεξαν τῇ ἀκολασίᾳ τὴν συκοφαντίαν. τοῦ δὲ ἀτίμου ἐν γήρα ἀπόδειξις τῆς νεωτερικῆς ὥρας ἢ καπηλεία. 28 <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄> Ἰωάννης οὗτος τὸ μὲν γένος ἦν Ἀντιοχεύς (κεκοίμηται δέ), υἱὸς γεγονῶς τῶν διαπρεψάντων εὐγενῶς παρὰ τῇ τάξει τοῦ στρατηλάτου τῆς Συρίας, τεχθεὶς πρὸς ἀδελφῇ τῷ πατρὶ. δεξιωτέρας δὲ ὑπάρχων

γνώμης ἐξησκήθη τοῖς λόγοις πρὸς διακονίαν τῶν θείων λογίων. ἐκεῖθεν ὀκτωκαιδέκατον ἔτος ἄγων τὴν τοῦ σώματος ἡλικίαν, ἀφηνίασεν τοὺς σοφιστὰς τῶν λεξυ δρίων· ἀνδρυνθεὶς δὲ τὴν φρένα, ἦρα τῶν ἱερῶν μαθημάτων. ἦρχεν δὲ τὸ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας ὁ μακάριος Μελετίος ὁ ὁμολογητῆς, τὸ γένος Ἀρμένιος· ὃς προσσχὼν εὐφυῆ τὸν νεανίσκον ἐπέτρεπεν αὐτῷ συνεχῶς πλησιάζειν, ἐρασθεὶς τοῦ κάλλους τῆς τούτου καρδίας, προφητικῶ ὄμματι προορῶν τοῦ νεανίσκου τὴν ἔκβασιν. ὡς δὲ παρήδρευσε, μυσταγωγηθεὶς τὴν τοῦ "λουτροῦ παλιγγενεσίαν," ἀμφὶ τὰ τρία ἔτη, προάγεται ἀναγνώστης. νυττόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ συνειδότης μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς ἐν τῇ πόλει πόνοις, σφριγώσης τῆς νεότητος, εἰ καὶ σῶον ἦν τὸ φρονοῦν, καταλαμβάνει τὰ πλησίον ὄρη· καὶ περιτυχὼν γέροντι Σύρω, ἐγκράτειαν τημελοῦντι, ἀπομιμεῖται τὴν σκληραγωγίαν, χρονίσας παρ' αὐτῷ δις δύο ἔτη, ἀπομαχόμενος ταῖς τῆς ἡδυπαθείας σπλάσιν. ὡς δὲ ῥᾶον περιεγένετο τούτων, οὐ πόνω τοσοῦτον, ὅσον λόγῳ, ἀναχωρεῖ ἐν σπηλαίῳ μόνος, γλιχόμενος ἀδηλίας· κάκει διατρίψας τρεῖς ὀκτῶ μῆνας, ἄϋπνος διετέλει τὸ πλεῖστον, ἐκμανθάνων τὰς τοῦ Χριστοῦ διαθήκας πρὸς ἐξοστρακισμὸν τῆς ἀγνοίας. μὴ ἀναπεσὼν δὲ τὸν 29 τῆς διετίας χρόνον, μὴ νύκτωρ, μὴ μεθ' ἡμέραν, νεκροῦται τὰ ὑπὸ γαστέρα, πληγεὶς ἀπὸ τοῦ κρύους τὰς περὶ τοὺς νεφροὺς δυνάμεις. οὐκ ἐπαρκῶν δὲ ἑαυτῷ χρησιμεύειν, πάλιν καταλαμβάνει τὸν ἐκκλησιαστικὸν λιμένα. καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Σωτῆρος προνοίας, πρὸς τὸ χρήσιμον τῆς ἐκκλησίας διὰ τῆς ἀσθενείας τῶν τῆς ἀσκήσεως πόνων αὐτὸν ἀπελασάσης, ἵν' ἐμποδισθεὶς τῇ ἀδυναμίᾳ ἀπόσχηται τῶν σπηλαίων. ἐντεῦθεν χειροτονεῖται διάκονος διὰ τοῦ Μελετίου, ὑπηρετήσας τῷ θυσιαστηρίῳ δύο πρὸς τοῖς τρισὶν ἔτεσιν. ἤδη δὲ τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς διαλαμπούσης, καὶ τῶν λαῶν ἐκ τῆς τοῦ βίου ἄλμης γλυκαὶ νομένων αὐτοῦ τῇ συντυχίᾳ, πρεσβύτερος χειροτονεῖται διὰ Φλαβιανοῦ τοῦ ἐπισκόπου. καὶ διαπρέψας τρεῖς τέσσαρα ἔτη ἐν τῇ τῶν Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ, ἀποσεμνύνει τὸ ἐκεῖσε ἱερατεῖον τοῦ βίου τῇ ἀκριβείᾳ, τοὺς μὲν ἀλίζων τῇ σωφροσύνῃ, τοὺς δὲ φωτίζων τῇ διδασκαλίᾳ, τοὺς δὲ ποτίζων τοῖς τοῦ πνεύματος νάμασιν. τούτων δὲ οὕτως οὐριοδρομούντων τῇ τοῦ Χριστοῦ κυβερνήσει, κοιμᾶται ὁ μακάριος Νεκτᾶριος ὁ ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας. ἐντεῦθεν συντρέχουσί τινες τῶν μὴ ζητουμένων, μαστεύοντες τὴν προεδρίαν, ἄνδρες τινὲς οὐκ ἄνδρες, πρεσβύτεροι μὲν τὴν ἀξίαν, ἀνάξιοι δὲ τῆς ἱερῶς σύννης, οἱ μὲν πραιτωριοκτυποῦντες, οἱ δὲ καὶ δωροδοκοῦντες, ἄλλοι δὲ καὶ τοὺς δῆμους γονυπετοῦντες. ἐπὶ τούτοις κλονεῖται ὁ λαὸς τῶν ὀρθοδόξων, διασκύλλων τὸν βασιλέα, ἐπιζητῶν τὸν ἐπιστήμονα τῆς ἱερωσύνης. ἐκράτει δὲ τῶν πραγμάτων Εὐτρόπιος ὁ σπᾶδων, ἀφηγητῆς τῶν βασιλικῶν κοιτώνων. βουλόμενος οὖν αὐτὸν παραθέσθαι τῇ πόλει (εἶχεν γὰρ πεῖραν τῆς ἀρετῆς Ἰωάννου, βασιλικῆς αἰτίας αὐτὸν εἰς ἀνατολήν τὴν ἐνδοτέραν 30 ἀγαγούσης), οὗτος παρασκευάζει τὸν βασιλέα γράμματα χαρὰ ξαί πρὸς τὸν κόμητα Ἀντιοχείας, ἀψοφητὶ ἐξαποστεῖλαι τὸν Ἰωάννην, μὴ ταράξαντα τὴν Ἀντιοχέων. ὃς ἐξαυτῆς δεξάμενος τὸ γράμμα παρακαλεῖ αὐτὸν ἕξω τῆς πόλεως γενέσθαι μέχρι τῶν μαρτυρίων πλησίον τῆς πύλης καλουμένης Ῥωμανησίας, καὶ ἐπιβιάσας αὐτὸν δημοσίῳ ῥηδίῳ παραδίδωσι τῷ ἀποσταλέντι εὐνούχῳ σὺν τῷ στρατιώτῃ τοῦ μαγίστρου. οὕτως ἀχθεὶς χειροτονεῖται ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας. ἀπ' ἀρχῆς οὖν ὁ Θεόφιλος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος, προσσχὼν αὐτοῦ τῇ καταστάσει, τῷ ἀνεπιλήπτῳ τῆς παρῤῥησίας, ἠντισκότει πρὸς τὴν χειροτονίαν. ἔστι γὰρ δεινὸς ἐκ τῆς φανεραῆς ὄψεως (ἀφανὲς γάρ) ἀνθρώπου βούλημα καὶ γνώμην συνιδεῖν. {Ο ΔΙΑΚ.} Ἐπίσχες, πάτερ, μικρὸν ἀνθυπενέγκω. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τί τοῦτο μάλιστα; {Ο ΔΙΑΚ.} Καὶ εἰ τοιοῦτος ὑπάρχει ὁ Θεόφιλος, ὡς πρὸς τὸ βλέπειν δι' ὀξύτητα, πῶς ἠγγόησεν ὅτι τὴν οἰκουμένην ταράξει ἐξέώσας αὐτόν; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τοῦτο οὐ θαυμαστόν, ὧ βέλτιστε· καὶ γὰρ οἱ δαίμονες, γνωρίσαντες τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν, ἠγγόησαν ὅτι ἐνὶ φύσῃματι τῶν

αὐτῶ πεπιστευκότων δεθήσονται. {Ο ΔΙΑΚ.} Ποῦ δὲ ἐγνώρισαν τὴν τοῦ Σωτῆρος παρουσίαν; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἦνίκα ἐβόων· "Οἴδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ· τί ἤλθες πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;" ὄραξ ὅτι προῆ δεισαν, οὐ μόνον ὅτι ἅγιός ἐστιν, ἀλλ' ὅτι καὶ κριτής; τί δὲ λέγω περὶ τῶν δαιμόνων; αἱ κακοδαίμονες τῶν ἐταιρίδων ἐκ τῆς τῶν 31 ὀφθαλμῶν καταστάσεως γνωρίζουσι τοὺς σώφρονας ἄνδρας καὶ ἀποστρέφονται, ὡσπερ ὁ νοσῶν ὀφθαλμὸς τὴν τοῦ ἡλίου αἴγλην, καὶ ὁ γῦψ τὸ μύρον. πόθεν δὲ τό, "βδέλυγμα ἁμαρτωλοῖς θεο σέβεια," εἰ μὴ ταύτην ἐγνώριζον; οὕτω καὶ ὁ Θεόφιλος, ἐξ ὧν τοῦ ἰδίου ὀφθαλμοῦ τὸ κατάλληλον ἢ τὸ καταθύμιον ἐν τῇ τοῦ Ἰωάννου ὄψει οὐχ εὔρεν, στοχαστικῶς τὸ ἐναντίον ὑπετόπασεν, οὐ καταληπτικῶς. {Ο ΔΙΑΚ.} Θαυμασίως εἴρηκας, πάτερ. πρὸς τί δὲ ἀντέπιπτεν τῇ χειροτονία; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἔθος αὐτῶ τοιοῦτον ἦν, μὴ χειροτονεῖν τοὺς χρηστοὺς καὶ ἐχέφρονας, εἰ μὴ τι ἂν ἀστοχήσοι, βουλόμενος ἀπάντων κρατεῖν ὡς ἀνοήτων· ἄμεινον ἠγούμενος ἀνοήτων κρατεῖν ἢ φρονίμων ἀκούειν. πλὴν ὅμως νικᾶται ὑπὸ τῆς σωτηρίου προνοίας καὶ ἐκῶν καὶ ἄκων. οὕτως χειροτονηθεὶς ὁ Ἰωάννης ἄρχεται τῆς τῶν πραγμάτων ἐπιμελείας, ἀπὸ τῆς λογικῆς ἀρξά μενος σύριγγος τῆς τῶν προβάτων δοκιμασίας. ὀλιγάκις δὲ καταχρώμενος καὶ τῇ ἐλεγκτικῇ βακτηρίᾳ, κατατείνει λόγον κατὰ τῆς ἐπιπλάστου ἀδελφοζωίας, τὸ δ' ἀληθές, κατὰ τῆς ἀσχήμου κακοζωίας περὶ τῶν καλουμένων συνεισάκτων, ἀπο δεικνὺς ἐν αἰρέσει κακῶν ἀμείνους εἶναι τοὺς πορνοτρόφους· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ πόρρω τοῦ ἱατρείου οἰκοῦντες, καθ' ἑαυτοὺς ἔχουσι τοῖς βουλομένοις τὴν νόσον· οὗτοι δὲ ἔνδον τοῦ ἔργα στηρίου οἰκοῦντες τῆς σωτηρίας, καὶ τοὺς ὑγιαίνοντας ἐκκαλοῦνται εἰς νόσον. ἐντεῦθεν θλίβεται τὸ ἀφιλόθεον μέρος τοῦ κλήρου πυρέττον τὸ πάθος. μετ' ἐκεῖνον τὸν λόγον ἄρχεται κατὰ τῆς ἀδικίας, καταστρέφων τὴν μητρόπολιν τῶν κακῶν τὴν πλεονεξίαν εἰς οἰκοδομὴν τῆς δικαιοσύνης. τοῦτο γὰρ ἴδιον τῶν σοφῶν ἀρχιτεκτόνων, πρότερον καταστρέψαι τὴν οἰκοδομήν τοῦ ψεύδους, εἶθ' ὕστερον θεῖναι τὸν θεμέλιον τῆς ἀληθείας, ὡς λέγεται παρὰ τῷ προφήτῃ· "Καθέστακά σε ἐπὶ ἔθνη καὶ βασιλείας, ἐκριζοῦν καὶ καταφυτεύειν, καὶ κατασκάπτειν καὶ ἀνοικοδομεῖν" –τὸ μὲν ὡς γεωργῶ, τὸ δὲ ὡς οἰκοδόμω. ἐκ τούτου 32 ταράσσεται πάλιν τὸ μέρος τῶν βαλαντιοσκόπων· μετὰ τοῦτο ἐπιμελεῖται αὐτῶν τῆς διαίτης, παρακαλῶν ἀρκεῖσθαι τοῖς ἰδίοις ὀψωνίοις καὶ μὴ διώκειν τὰς κνίσας τὰς τῶν πλουσίων, ἵνα μὴ καπνὸν ἔχοντες τὸν δαδοῦχον, τῇ φλογὶ τῆς ἀκολασίας παραδοθῶσι, κολάκων καὶ παρασίτων μεταδιώξαντες βίον. ἐντεῦθεν ἀνορύττονται οἱ πλείους τῶν γαστριμάργων, συγκλωθόμενοι τοῖς σοφισταῖς τῆς κακηγορίας. μετὰ τοῦτο διερευνᾷ τὰ βρέβια τοῦ οἰκονομείου καὶ εὐρίσκει ἀνάλωμα οὐκ ὠφελούν τὴν ἐκκλησίαν· προστάσσει τούτων ἀργεῖν τὴν ἐπικουρίαν. ἔρχεται εἰς τὸ μέρος τοῦ ἀναλώματος τοῦ ἐπισκοπείου καὶ εὐρίσκει δαψίλειαν οὐ τὴν τυχοῦσαν καὶ κελεύει μετενεχθῆναι τὴν πολυτέλειαν τούτων εἰς τὸ νοσοκομεῖον. περιττενούσης δὲ τῆς χρείας, κτίζει πλείονα νοσοκομεῖα, προσκαταστήσας δύο τῶν εὐλαβῶν πρεσβυτέρων, ἔτι μὴν καὶ ἱατροὺς καὶ μαγείρους καὶ χρηστοὺς τῶν ἀγάμων ἐργάτας τούτοις εἰς ὑπηρεσίαν· ὥστε τοὺς ἐπιχωριάζοντας ξένους καὶ ὑπὸ νόσου ληφθέντας [μάλιστα δὲ τὴν ἱερὰν καλουμένην] τυγχάνειν ἐπιμελείας, καὶ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ διὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος δόξαν. μετὰ τοῦτο προσκαλεῖται τὸ τῶν χηρῶν τάγμα, ἐμπερινοστῶν ἐν αὐταῖς τὰς οὐκ ὀρθῶς ἀναστρεφομένας, καὶ εὐρῶν φιλοσάρκους τινὰς παρῆνει ἢ νηστείαν ἀναλαβεῖν ἀπεχομένας βαλανείων καὶ περιέργων ἱματίων, ἢ θάττον χωρεῖν ἐπὶ δεύτερον γάμον, ἵνα μὴ ὑβρίζεται ὁ νόμος ὁ τοῦ Κυρίου. μετὰ τοῦτο παρεκάλει τοὺς δήμους προσκαρτερεῖν ταῖς νυκτεριναῖς λιτανείαις, τὰς δὲ τούτων γυναῖ κας οἴκοι μένειν ἐν ἡμέρᾳ προσευχομένας παρακαλῶν, διὰ τὸ μὴ σχολάζειν ἐν ἡμέρᾳ τοὺς ἄνδρας. ταῦτα δὲ πάντα ἐλύπει τοὺς 33 ἀμελεστέρους τοῦ κλήρου παννύχιον καθεύδειν συνειθισμένους. μετὰ τοῦτο ἤπτετο τοῦ ἐλεγκτικοῦ ξίφους κατὰ τῶν

πλουσίων, τέμνων τὰ τῆς ψυχῆς ἀποστήματα, ἀτυφίαν αὐτοὺς ἐκδιδάσκων, μετριοφρονοῦντας πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, ἀποστολικῶ πειθόμενος λόγῳ, τῷ πρὸς Τιμόθεον φερομένῳ· "Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπιεῖν ἐπὶ πλοῦτου ἀδηλότητι." τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὁσημέραι ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀνθούσης, πάσης τῆς πόλεως εἰς εὐσέβειαν μεταχρωσθείσης, σωφροσύνη καὶ ψαλμῶ δία τῶν ψυχῶν γεγανωμένων, οὐκ ἤνεγκεν ὁ μισόκαλος δαίμων τὸν δρασμὸν τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένων, οὓς ἀπέστησεν ὁ λόγος τοῦ Κυρίου διὰ τῆς Ἰωάννου διδασκαλίας· ὡς τοὺς ἵππομανεῖς καὶ θεατροσκοπούς, καταλιμπάνοντας τὰς αὐλὰς τοῦ διαβόλου, δρομαίως χωρεῖν ἐπὶ τὴν μάνδραν τοῦ Σωτῆρος ἔρωτι τῆς σύριγγος τοῦ φιλοπροβάτου ποιμένος. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ᾽> Ἐκ τούτου προκαταλαμβάνει φθόνος τὰς διανοίας τῶν μισθωτῶν ποιμένων ἐλεγχομένων ἐκ τοῦ παραλλήλου. μὴ δυναθῆντες δὲ αὐτοῦ περιγενέσθαι διὰ τὸ μὴ ἐπικαλέσασθαι τὸν καταλυτὴν τοῦ φθόνου Σωτῆρα, πλέκουσι διαβολὰς κατὰ τοῦ Ἰωάννου, μεταποιήσαντες αὐτοῦ τινὰς ὁμιλίας εἰς ὕθλους κατὰ τῆς βασιλίσεως καὶ ἐτέρων τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως. συνέβη δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐπιστάντα Ἀκάκιον, τὸν ἐπὶ σκοπον Βεροίας, ἀστοχῆσαι, ὡς ἔλεγεν, καταγωγίου καλοῦ· 34 καὶ λυπηθεὶς ἐπὶ τούτῳ, ὀργῇ ὑπετυφοῦτο ὡς καταφρονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου. ἀκατασχέτοις δὲ λογισμοῖς ἠττηθεὶς ἐκφέρει λόγον ἄλογον, "ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας," ἄξιον τῆς αὐτοῦ διανοίας, ἐπὶ τινῶν κληρικῶν Ἰωάννου εἰπῶν· "Ἐγὼ αὐτῷ ἀρτύω χύτραν." ἐξαυτῆς οὖν συγκλωσθεὶς Σευριανῶ καὶ Ἀντιόχῳ καὶ Ἰσαακίῳ Συρίσκῳ, περιτρίμματι, ἀφηγητῇ ψευδομοναζόντων, ἐν κακολογίαις κατατριβέντι πάντοτε κατὰ ἐπισκοπῶν, σκέπτονται θωρακίζεσθαι δῆθεν μὲν κατὰ Ἰωάννου, τὸ δ' ἀληθὲς κατὰ τῆς δόξης τοῦ Σωτῆρος. ἀποστείλαντες δὲ πρῶτον εἰς τὴν Ἀντιοχείων ζητοῦσι νεότητος αὐτοῦ πλημμελείας. ὡς δὲ "ἐξέλιπον ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις," καὶ οὐχ εὔρον οὐδέν, ἀποστέλλουσιν εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν πρὸς τὴν εὐχέρειαν Θεοφίλου, καλουμένου Ἀμφαλλάξ, τὰ τοιαῦτα σοφῶς ἀρχιτεκτονούντος· ὅς, ἐξαυτῆς ἀναπτύξας αὐτοῦ τὰ τῆς διανοίας βιβλία μετὰ πολλῆς τῆς ληστρικῆς ἡσυχίας, ἠρεύνα ζητῶν τρόπον προφάσεως κἂν τῆς τυχοῦσης. {Ο ΔΙΑΚ.} Ἐπίσχες, ὦ πάτερ, τῶν λόγων τὴν ῥύμην, πρὶν ἐπιλήσομαι, ἵνα σοι εἶπω τὴν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας διαβᾶσαν πρὸς ἡμᾶς καὶ θρυληθεῖσαν αἰτίαν. φασὶ γὰρ ὅτι καθαιρεθέντας κληρικούς ὑπὸ Θεοφίλου ἐδέξατο Ἰωάννης εἰς κοινωνίαν, λυπήσας τὸν Θεόφιλον, ὅπερ οὐκ ἔδει· ὡς ἐκ τούτου διενεχθέντα αὐτὸν χωρῆσαι κατὰ τοῦ Ἰωάννου. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Δῶμεν ἀληθῆ εἶναι τὸν εἰρημένον θρῦλον· καὶ ἐπισκόπου ἐστί, κακὸν ἰᾶσθαι κακῶ; καὶ ποῦ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον· "Μὴ ἐπιδυέτω ὁ ἥλιος ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν"; ποῦ δὲ τὸ ἀποστολικόν· "Νίκα τὸ κακὸν ἐν τῷ ἀγαθῷ"; ποῦ δὲ τὸ προφητικόν· "Εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδούσί μοι κακά"; εἶτα οὐκ ἦν φιλονεικότερον εἰπεῖν ἐγκαλοῦντα ἐπὶ εὐλαβῶν ἐπισκόπων· "Ἀδελφὲ Ἰωάννη, παρῆλθὲν σε πεπονηκότα τὸ ἦ τό"; καὶ τὸν Ἰωάννην ἀπολογησάμενον, ἠγνοηκέναι τὸ πρᾶγμα; 35 {Ο ΔΙΑΚ.} Ἀληθὲς εἴρηκας, εἴ γέ τις ἦν ἐν αὐτῷ καλοθέλεια, καὶ μὴ κατεσχηματίζετο τὴν τῶν κληρικῶν αἰτίαν, τὴν οἰκείαν ὀργὴν ἐκπληρῶν. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Νὴ τὸν φόβον τοίνυν τὸν τοῦ Θεοῦ, ὃς δεσπόζει τῶν ἀπείρων φόβων, οὐκ ἐρῶ σοι ἄλλως, ἀλλ' ὡς ἔχει φύσεως τὸ πρᾶγμα περὶ τούτων ὧν εἴρηκας κληρικῶν. Ἰσίδωρος τις, πρεσβύτερος ἔτι τῆς τοῦ μακαρίου Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου χειροτονίας, ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἄγων τὴν ἡλικίαν (ὃν ἴσασιν Ῥωμαίων οἱ πλείστοι ἐκκλησιαστικῶν ἔνεκεν εἰσβαλόντα εἰς αὐτήν, ξενοδόχον Ἀλεξανδρείας ὄντα· οἶσθα δὲ καὶ αὐτὸς τὸν ἄνδρα, ἠνίκα σὺν Ἀκακίῳ ἐλθὼν τὴν Φλαβιανοῦ πρὸς Θεόφιλον κοινωνίαν ἐκόμισεν, εἴκοσι ἔτεσιν ἀπεσχοινομένην Εὐαγρίου ἔνεκεν τοῦ μακαρίου, τοῦ πολλοὺς ἀγῶνας ἀγωνισαμένου ἐν ἐκκλησιαστικοῖς πόνοις)· τούτῳ τοίνυν τῷ Ἰσιδώρῳ γυνή τις χήρα τῶν μεγιστάνων

δίδωσι χιλίους χρυσίνους, ὀρκώσασα αὐτὸν κατὰ τῆς τοῦ Σωτήρος τραπέζης συναγοράσαντα ἄμφια ἐνδύσαι τὰς πτωχοτέρας τῶν Ἀλεξανδρέων, μὴ μεταδόντα γνώσεως τῷ Θεοφίλῳ, ἵνα μὴ λαβὼν αὐτὰ τοῖς λίθοις προσαναλώσῃ (λιθομανία γάρ τις αὐτὸν Φαραώνιος ἔχει εἰς οἰκοδομήματα, ὧν οὐδαμῶς χρῆζει ἡ ἐκκλησία—καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἐν δευτέρῳ κείσθω· τὸ δὲ κατεπεῖγον περὶ τοῦ Ἰσιδώρου ἄκουσον). λαβὼν τοιγαροῦν ὁ Ἰσιδωρος τὰ νομίσματα ἀναλίσκει ταῖς πενομέναις καὶ ταῖς χήραις. ἔγνω ποθὲν ὁ Θεόφιλος (οὐδὲν γὰρ αὐτῷ ἐλάνθανε τῶν πανταχοῦ πραττομένων ἢ λαλουμένων, ἔχοντι ἐργοσκόπους καὶ λογοσκόπους—ἵνα μὴ ἄλλως εἴπω), καὶ προσκαλεῖται τὸν Ἰσιδωρον, μετριοπαθῶς πυνθανόμενος, 36 εἰ ταῦθ' οὕτως ἔχει. οὐκ ἄρνησάμενος ὡμολόγησε τὴν τοῦ πράγματος διακονίαν. ὁ δὲ ἀκούσας τὴν σκηνὴν ἐναλλάσσει, καὶ ὁ πρὸ ῥοπῆς ἐπιεικῆς καὶ χρηστοφανῆς ἐν τῇ ἐρωτήσῃ, μετὰ τὴν ῥοπήν οἶδισεν ὅλος, τὰς μορφὰς ἐναλλάττων, τῆς ἀποκρίσεως εἰσελθούσης τοῦ Ἰσιδώρου. καὶ μικρὸν ἐφησὺ χάσας χρόνον, καθάπερ λαθροδάκτης κύων, μετὰ δύο μῆνας προφέρει χαρτίον, συγκροτήσας τὸ ἱερατεῖον, παρόντος τοῦ Ἰσιδώρου λέγων, ὅτι "Τοῦτο ἐδεξάμην πρὸ δέκα ὀκτῶ ἐτῶν, Ἰσιδωρε, κατὰ σοῦ· καὶ ἐπειδὴ περιάσχιλος ἐγενόμην, λήθη παρέδωκα τὸ πρᾶγμα. νῦν δὲ ἐτέρους ἐπιζητῶν χάρτας, εὔρηκα τοῦτο τὸ περὶ σοῦ χαρτίον. ἀπολόγησαι πρὸς αὐτό." περιεῖχεν δὲ ὁ χάρτης ἔγκλημα τὸ Σοδόμων. πρὸς ταῦτα ὁ Ἰσιδωρος ἀπολογούμενος λέγει τῷ Θεοφίλῳ· "Συγχωρήσωμεν ἀληθὲς εἶναι, ὅτι καὶ ἐδέξω τὸν χάρτην, καὶ παρέπεσεν, οὐκ ἦν ὁ δούς τὸν λίβελλον, ἵνα ἐκ δευτέρου τοῦτον ἀπαιτηθῇ;" πρὸς ταῦτα ὁ Θεόφιλος· "Ἄλλ' οὐ παρῆν ὁ παῖς, πλεύστης ὑπάρχων." καὶ ὁ Ἰσιδωρος· "Οὐ παρῆν πάραυτα, ὡς λέγεις, πάπα; μετὰ τὸν πλοῦν οὐ παρῆν; τῷ δευτέρῳ ἔτει οὐ παρῆν, οὐδὲ τῷ τρίτῳ; καὶ νῦν εἰ ἀρεστί, κέλευσον στήναι τὸν ἄνθρωπον." πρὸς ταῦτα ὁ Θεόφιλος, ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας μέλλων εὐκαταφρόνητος γίνεσθαι, ἀναβάλλεται εἰς ἡμέραν ἕτεραν. καὶ λιπαρήσας τινὰ νεανίσκον ὑποσχέσσει πολλαῖς, ἤλειψεν εἰς κατηγορίαν κατὰ τοῦ Ἰσιδώρου, δούς αὐτῷ, ὡς φασι, πεντεκαίδεκα χρυσίνους· ὃς ἐξαυτῆς ἀνατίθεται τῇ μητρὶ. ἡ δὲ τοῦτο μὲν οὐ κατεδέξατο ὑπὸ τοῦ ἀκλινοῦς ὀφθαλμοῦ, τοῦτο δὲ ὑπὸ τοῦ δέους τῶν νόμων ἀνατραπεῖσα, ἐνθυμουμένη μήποτε ὁ Ἰσιδωρος συκοφαντηθεὶς ἐκκαλέσεται ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τῶν δήμων, ἐλθοῦσα ὁμολογεῖ τὴν δραματοουργίαν τῷ Ἰσιδώρῳ, δεῖξασα αὐτῷ τοὺς χρυσίνους, οὓς ἔλεγεν παρὰ τῆς ἀδελφῆς Θεοφίλου 37 εἰληφέναι, "μισθὸν κατὰ τοῦ ἀθῶου." καὶ αὐτὴ μὲν διὰ πολλά, ἐξαιρέτως δὲ διὰ τοῦτο τὴν ἀξίαν τίσασα ποινὴν τελευτᾶ, τοὺς μαστοὺς χειρουργουμένη. πρὸς ταῦτα ὁ Ἰσιδωρος ἔμενε οἴκοι τὸν Θεὸν ἰκετεύων. ὁ δὲ νεανίσκος, τὸ μὲν τοὺς νόμους φοβούμενος, τὸ δὲ τὸν Θεόφιλον δεινότερον ἐννοῶν τῇ ἀστοχίᾳ, ἐπὶ τὸ λυσιτελὲς καταφεύγει τεῖχος, τὴν ἐκκλησίαν, προσφυγὼν τῷ θυσιαστηρίῳ. οὕτως ὁ Θεόφιλος κωφῇ τῇ δίκῃ ἀποκηρύττει τὸν Ἰσιδωρον τῆς ἐκκλησίας ἀνήκεστα ἐπιφημίσας, σχηματίζων σάμενος σεμνοπρέπειαν τῇ ἀδικίᾳ. πρὸς τούτοις δεῖσας ὁ Ἰσιδωρος μήποτε χαλεπωτέρῳ τῷ θυμῷ πιεσθεὶς ὁ Θεόφιλος σκέψηται κατ' αὐτοῦ ἐνέδραν τῆς σωτηρίας (φθάνει γάρ, ὡς φασι, καὶ μέχρι τούτων), δρομαῖος χωρεῖ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ τῆς Νιτρίας πρὸς τὸ τάγμα τῶν μοναχῶν, ἔνθα τὰς τῆς νεότητος ἡσκήκει διατριβάς· καὶ καθίσας ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ προσηύχετο τῷ μακροθύμῳ Θεῷ ἐντυγχάνων. ἐπὶ τούτοις τὸ ἀπρεπὲς καὶ ἄδηλον συνειδῶς ἑαυτῷ τῆς νίκης ὁ Θεόφιλος πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς σύνεγγυς ἐπισκόπους, καὶ κελεύει τινὰς τῶν πρώτων ῥιφῆναι τοῦ ὄρους καὶ τῆς ἐνδοτέρας ἐρήμου, τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς μοναχοῦς, οὐκ ἐπαγαγὼν τὴν αἰτίαν. οἵτινες μοναχοὶ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις κατελθόντες εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν παρεκάλουν τὸν Θεόφιλον εἰπεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν κατεδικάσθησαν ῥιφῆναι. ὁ δὲ ὑφαίμοις ὀφθαλμοῖς δρακοντῶδες ἐνατενίσας ταυρηδὸν ὑπεβλέπετο, ποτὲ μὲν πελιδνός, ποτὲ δὲ ὠχρός, ποτὲ δὲ καὶ σαρκάζων, ὑπ' ἀκράτου ὀργῆς φερόμενος· ἐνείλει τῷ Ἀμμωνίῳ, ἀνδρὶ ἡλικιώτῃ, τὸ ὠμοφόριον ἐν

τῷ τραχήλῳ οἱ κείαις χερσί, καὶ πληγὰς ταῖς σιαγόνσιν αὐτοῦ ἐμφορήσας, συνεσπασμένοις δακτύλοις αἰμάξας αὐτοῦ τὰς ῥίνας, ἐπιβοφῶν 38 τῇ φωνῇ· "Αἰρετικέ, ἀναθεμάτισον Ὠριγένην"· μηδενὸς προ κειμένου πλην τῆς ἀξιώσεως ἔνεκεν Ἰσιδώρου. τοιοῦτον γὰρ οἱ θυμοί, καθάπερ οἱ κύνες, τυφλὰ τίκτουσι καὶ τὰ πράγματα καὶ τὰ ῥήματα. οὕτως οὖν αἱματόφυρτοι καὶ ἀναπόκριτοι ὑπο στρέφαντες εἰς τὰς μονὰς αὐτῶν, εἶχοντο τῆς προκειμένης ἀσκήσεως, τῇ μαθήσει τὴν φύσιν ὀξύναντες, δι' ὧν ἡ σωτηρία προσγίνεται, ἔλαττον φροντίσαντες τῆς τούτου μανίας, τῷ μηδὲν ἑαυτοὺς συνειδέναί κακόν. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄> Πρὸς τούτοις οὐκ ἡρεμήσας ὁ Θεόφιλος ἀποστέλλει πρὸς τοὺς ἐκ γειτόνων ἐπισκόπους, καὶ συγκροτεῖ κατὰ τῶν μοναχῶν συνέδριον· οὔτε δὲ καλέσας αὐτοὺς εἰς ἀπολογία, οὔτε μετα δὺς λόγου, ἀποκηρύττει τρεῖς ἄνδρας τοὺς ἐπ' ἐξοχῆς (φοβηθεὶς ἀθρόως κατὰ τοῦ πλήθους ἐξενεγκεῖν τὴν τιμωρίαν), σχηματὶ σάμενος δογμάτων παραφθοράν. καὶ οὐς πολλάκις ὑπὲρ ἐπι σκόπων ἐτίμησεν ὡς διδασκάλους διὰ τὸν βίον, διὰ τὸν λόγον, διὰ τὸν χρόνον, τούτους οὐκ ἠδέσθη γόητας ὀνομάζων διὰ τὴν πρὸς Ἰσίδωρον σχέσιν. καὶ μετὰ τὸ ἀποκηρῦξαι, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὄρους ἀλείφει ἀνθρωπάρια πέντε, ἃ μηδέποτε ἐν συλλόγῳ τῶν τῆς ἐρήμου γερόντων ἔστησαν-ὀκνῶ λέγειν ἀνάξια καὶ θυρωρίου· καὶ τὸν μὲν χειροτονεῖ ἐπίσκοπον, ἐγκατατάξας κωμυδρίῳ, πόλιν οὐκ ἔχων (ἀδεῶς γὰρ καὶ τὰς καινοτομίας εἰργάζετο, ἄλλον ἑαυτὸν Μωϋσέα ὀνομάζων), τὸν δὲ πρεσβύτερον, τοὺς δὲ τρεῖς διακόνους, οὐκ ὄντας τῶν Αἰγυπτίων, ἀλλὰ διαφόρων τόπων (ὁ μὲν γὰρ ἦν Λίβυς, ὁ δὲ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ δὲ Φαρανίτης, ὁ δὲ Παραλεώτης). διὸ καὶ ὑπήκουσαν αὐτοῦ τῇ ματαιοπονίᾳ, τὸ ἀνέλπιστον ἔχοντες τῶν τῆς πατρίδος ἐνεχύρων. καὶ παρασκευάζει αὐτοὺς δοῦναι λιβέλλους κατὰ τῶν τριῶν 39 ἐκείνων, αὐτὸς ὑφάνας τοὺς λόγους τῆς συκοφαντίας, τούτων μόνον συνεισενεγκάντων τὸ ὑπογράψαι. μετὰ τοῦτο λαβὼν τοὺς λιβέλλους παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, εἰσέρχεται πρὸς τὸν αὐγουστάλιον καὶ ἀποτίθεται κατ' αὐτῶν ἐντυχίαν ἐκ προσώπου οἰκείου ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως, συμ πλέξας καὶ τοὺς τῆς συκοφαντίας λιβέλλους, καὶ ἀξιοῖ στρα τιωτικῇ βοήθειᾳ ῥιφῆναι τοὺς ἄνδρας ἀπὸ πάσης Αἰγύπτου. λαβὼν δὲ σχήματι τὸν στρατιώτην, ἅμα τῷ προστάγματι, συναθροίζει πλῆθος πλημμελῶν εὐκόλως περὶ τὰς ἀξίας, καὶ ἐπισκιρτᾷ τοῖς μοναστηρίοις ἀθρόα νυκτί, οἰνοφλυγῆσας τοὺς παῖδας τοὺς σὺν αὐτῷ. καὶ πρῶτον μὲν τὸν τούτων ἀδελφὸν Διόσκορον, ἅγιον ἐπίσκοπον ὄντα τοῦ ὄρους, κελεύει τοῦ θρόνου ῥιφῆναι, συρέντα δι' οἰκετῶν Αἰθιοπῶν-καὶ αὐτῶν τάχα ἀκμήν ἀφωτίστων, λαβὼν αὐτοῦ τὴν παροικίαν, ἣν ἀπὸ τῆς παρουσίας Χριστοῦ εἶχεν ἡ τοῦ Διοσκόρου πόλις. μετὰ τοῦτο λαφυρα γωγεῖ τὸ ὄρος, μισθὸν τοῖς νεωτέροις τὰ μικρὰ πράγματα τῶν μοναχῶν διδούς. σκυλεύσας δὲ τὰς κέλλας ἐπιζητεῖ τοὺς τρεῖς ἐκείνους, οὐς κεχαλάκεισαν ἐν φρέατι, ψίαθον ἐπιθέντες τῷ στομίῳ· μὴ εὐρῶν δὲ αὐτοὺς ἐμπύρησιν αὐτῶν φρυγάνοις τὰς κέλλας, συγκαύσας τὰς βίβλους πάσας ἐνδιαθέτους καὶ σπουδαίας, καὶ παιδίον ἕν, ὡς ἔφασαν οἱ ἑωρακότες, καὶ τὰ σύμβολα τῶν μυστηρίων. οὕτως οὖν λωφήσας τῆς ἀλόγου ὀργῆς κατα λαμβάνει πάλιν τὴν Ἀλεξάνδρειαν, δὺς χώραν φυγῆς τοῖς ἀγίοις ἐκείνοις· οἵτινες ἐξαυτῆς λαβόντες αὐτῶν τὰς μηλωτὰς ἐξέρχονται εἰς τὴν Παλαιστίνην, Αἰλίαν καταλαβόντες· οἷς συνεξῆλθον σὺν πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις τοῦ ὄρους τρια κόσιοι τῶν μοναχῶν σπουδαίων, οἱ δ' ἕτεροι διαφόροις διεσπάρησαν τόποις. τούτων μὴ φέρων τὴν ἰδιοπραγίαν "ὁ σκολιὸς" τὸν δρόμον "ὄφεις" ἀνασεῖει πάλιν κατ' αὐτῶν τὸν Θεόφιλον· 40 ὃς ἀναβρασθεὶς ὑπὸ τῆς ὀργῆς χαράσσει γράμματα πρὸς τοὺς τῆς Παλαιστίνης ἐπισκόπους, λέγων· "Οὐκ ἔδει μὲν ὑμᾶς παρὰ γνώμην μου ἐν ταῖς πόλεσιν ὑποδέξασθαι τούτους· ἐπειδὴ δὲ ἠγνοήσατε, συγγνώμην ὑμῖν νέμω. τοῦ λοιποῦ τοῖνυν φροντίσατε, μήτε εἰς ἐκκλησιαστικόν, μήτε εἰς ἰδιωτικὸν τούτους ὑποδέξασθαι τόπον." οὐ μόνον λέγων, ἀλλὰ καὶ φανταζόμενος εἶναι θεός, τῇ

υπερβολῇ τῆς οἰήσεως. οἱ δὲ ὑπὸ τῆς πολλῆς ἀνάγκης φερόμενοι διὰ τὸ τόπους ἐκ τόπων ἀμείβειν, κατα λαμβάνουσι τὸ στρατόπεδον, ἔνθα ἐνεθρόνιστο ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης ὑπὸ τῆς θείας χειρὸς εἰς ἐπιμέλειαν τῶν δυναστευόντων· καὶ προσπεσόντες αὐτοῦ τοῖς γόνασιν, ἐδέοντο βοηθῆσαι ψυχαῖς συκοφαντουμέναις καὶ ληλατουμέναις ὑπὸ τῶν τοῦτο μᾶλλον ἢ εὖ ποιεῖν εἰθισμένων. ἔστη ὁ Ἰωάννης καὶ εἶδεν πεντήκοντα λογάδων ἀνδρῶν πολιὰν πόνοις ἱεροῖς βαφεῖσαν <στολὴν> ἡμφιεσμένην, καὶ δριμυχθεῖς φιλαδελφίας πάθει, κατὰ τὸν Ἰωσήφ, δάκρυσι συνεσχέθη, πυνθανόμενος παρ' αὐτῶν, ποῖος "ὅς ἐκ δρυμοῦ ἢ μονιὸς ἄγριος τῆ" πολυκάρπῳ "ταύτη ἀμπέλῳ" ἐβάσκηεν. οἱ δὲ φασιν· "Καθίσας, πάτερ, μὴ τῶσον ἡμᾶς οὐχ ὡς ἔτυχεν τρωθέντας τῇ Θεοφίλου τοῦ πάπα μανίᾳ, εἰ ἄρα δυνηθεῖς συνουλώσαι ἡμῶν τὰ τῶν τραυμάτων οἰδήματα· ἐὰν γὰρ καὶ αὐτὸς ἡμᾶς παραλογίση, ἢ αἰδεσθεῖς ἢ φοβηθεῖς τὸν Θεόφιλον κατὰ τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους, οὐδὲν λοιπὸν παρ' ἡμῶν ὑστερεῖται ἢ τῷ βασιλεῖ προσελθόντας ἀνα διδάξαι τὰς αὐτοῦ κακοπραγίας ἐπὶ ὕβρει τῆς ἐκκλησίας. εἰ τοίνυν φροντίζεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑπολήψεως, ἐπινεύσας πείσον αὐτὸν συγχωρῆσαι ἡμῖν τὴν οἴκησιν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, μηδὲν ἐπταικόσι μῆτε εἰς τὸν νόμον τοῦ Σωτῆρος, μῆτε εἰς 41 αὐτὸν ἐκεῖνον." ἐπὶ τούτοις νομίσας ὁ Ἰωάννης εὐχερῶς μεταβάλλει τὴν Θεοφίλου πρὸς αὐτοὺς μνησικακίαν, ἡδέως ἤρπασεν τὸ πρᾶγμα· παρακαλέσας δὲ τοὺς ἄνδρας φιλοθέῳ σιγῇ πρὸς πάντας ἡσυχάσαι τὴν αἰτίαν τῆς παρουσίας, "μέχρις οὗ ἀποστείλω πρὸς τὸν ἀδελφὸν Θεόφιλον." καὶ δοὺς αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀναστασίᾳ καλουμένη ἐκκλησίᾳ μονὰς πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν, αὐτὸς μὲν οὐκ ἐπεκούρει τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν· γυναῖκες δὲ φιλόθεοι ἐπήρκουν αὐτοῖς τὴν δίαίταν, καὶ αὐτῶν συνεισφερόντων ἐκ μέρους τῇ τῶν χειρῶν ἐργασίᾳ. συνέβη οὖν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ κληρικούς εἶναι τοῦ Θεοφίλου ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, προαγοράζοντας τῶν χειροτονουμένων ἀρχόντων τὰς προαγωγὰς ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ διοικήσει, τὰς εἰς αὐτὸν εὐνοίας περιποιουμένους ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν αὐτῶν λυπούντων. προσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ὁ Ἰωάννης ἐπυνθάνετο, εἰ ἐπίστανται τοὺς παρόντας ἀσκητάς. οἱ δὲ φιλαλήθως ἐμαρτύρησαν τοῖς ἀνδράσι, λέγοντες τῷ Ἰωάννῃ, ὅτι "Καὶ ἴσμεν αὐτούς, καὶ μεγάλην ὑπέστησαν βίαν. καὶ εἰ βούλει, δέσποτα, τῆς μὲν πνευματικῆς κοινωνίας αὐτοῖς μὴ μεταδῶς, ἵνα μὴ λυπήσῃς τὸν πάπαν, φιλοφρόνησαι δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις—πρέπει γάρ σοι, ὡς ἐπίσκοπῳ." οὕτως ὁ Ἰωάννης οὐκ ἐδέξατο μὲν αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν, γράφει δὲ λιπαρῶν τῷ Θεοφίλῳ· "Ταύτην μοι παράσχου τὴν χάριν ὡς τέκνῳ σῶ καὶ ἀδελφῶ, ἐναγκαλισάμενος τοὺς ἄνδρας." πρὸς τούτοις ὁ Θεόφιλος τὴν μὲν χάριν οὐ παρέσχεν τῷ Ἰωάννῃ, ἀποστέλλει δὲ τινὰς περισευρμένους εἰς λογικὰς ἀμίλλας (περὶ ὧν προείπομεν ἀνωτέρω) καὶ παρασκευάζει δεήσεις αὐτοὺς ἐπιδοῦναι, ἃς συνήθως αὐτὸς ὑπηγόρευεν, περιεχούσας μὲν 42 ψεῦδος ὡμολογημένον, ἡμφιεσμένον δὲ τὴν πολυσχιδῆ συκοφαντίαν τὴν ἐν τοῖς ἀοράτοις, μηδὲν ἔχων αὐτῶν διαβάλλειν τὸν βίον· καὶ παρασκευάζει αὐτοὺς ἐν τῷ παλατίῳ ὡς γόητας δακτυλοδεικτεῖσθαι. ὡς δὲ εἶδον οἱ ἀσκηταί, ὅτι οὐ μόνον αὐτὸν οὐ διορθοῦνται, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀργὴν πλείονα κινουῖσιν, ἀξιώτας αὐτῷ προσάγοντες πολλοὺς, μετὰ τοῦ ἀναθεματίζειν πᾶσαν ψευδοδοξίαν, ἐπιδιδόασιν λιβέλλους ἐντευκτικούς τῷ Ἰωάννῃ, ἀναδιδάξαντες τὰ τῆς τυραννίδος εἶδη, μετὰ καὶ κεφαλαίων τινῶν—ἃ αἰσχύνομαι ἐπὶ τῶν νηπιωτέρων τέως λέγειν, ἵνα μὴ καὶ τῆς πίστεως αὐτοὺς ἀπελάσω, ἴσως καὶ παρὰ τοῖς τελείοτέροις οὐ πιστευόμενος. πάλιν καὶ δι' ἑαυτοῦ καὶ δι' ἑτέρων ἐπισκόπων ὁ Ἰωάννης παρακαλεῖ αὐτοὺς παύσασθαι τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας διὰ τὴν ἐκ τῆς δίκης κακοπάθειαν, γράψας τῷ Θεοφίλῳ, ὅτι "Εἰς τοσοῦτον ἠλάθησαν λύπης οἱ ἄνδρες, ὡς καὶ ἐγγράφως σου κατηγορεῖν· λοιπὸν τὸ δοκοῦν σοι ἀντίγραψον· οὐ γὰρ ἀνέχονταί μου ἀποστῆναι τοῦ στρατοπέδου." ἐπὶ τούτοις διαπυρωθεὶς ὅλος ὁ Θεόφιλος εἵργει καὶ τὸν ἀδελφὸν τῶν μοναχῶν τῆς ἑαυτοῦ

ἐκκλησίας, Διόσκορον τὸν ἐπίσκοπον, γεγηρακότα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· τῷ δ' ἐπισκόπῳ Ἰωάννη γράφει· "Οἶμαι μὲν σε μὴ ἀγνοεῖν τὸ διάταγμα τῶν κανόνων τῶν ἐν Νικαίᾳ, ὅπου θεσπίζουσιν "ἐπίσκοπον ὑπερόριον μὴ κρίνειν δίκην"· εἰ δὲ ἀγνοεῖς, μαθὼν ἀπόσχου τῶν κατ' ἐμοῦ λιβέλλων. εἰ γὰρ καὶ δέοι με κριθῆναι, παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ οὐ παρὰ σοῦ ἀφροσύτου ἐβδομήκοντα πέντε ἡμερῶν ὁδόν." <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄> Λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ἰωάννης καὶ ἀναγνούς, ταύτην μὲν ἔσχεν παρ' ἐαυτῷ, τοῖς δὲ ἀσκηταῖς ἀμφοτέρων τῶν μερῶν 43 διελέχθη τὰ πρὸς εἰρήνην. ἀκούσαντα δὲ ἀμφοτέρωθεν τὰ μέρη ἐτραχύνθη, τὸ μὲν ὡς τετυραννημένον, τὸ δὲ ὡς οὐκ ἔχον ἄνευ Θεοφίλου τὴν τῆς εἰρήνης ἐξουσίαν, διὰ τὸ καὶ κατὰ κέλευσιν αὐτοῦ ἐπιδεδωκέναι τὰς τῆς συκοφαντίας δεήσεις. οὕτως ὁ Ἰωάννης δούς αὐτοῖς ἀποκρίσιν ἀπέλυσεν τῆς ἑαυτοῦ διανοίας. πρὸς τούτοις ἀναχωρήσαντες οἱ μοναχοὶ τοῦ μέρους τοῦ ἡδίκημένου, συντάσσουσι πολυστίχους δεήσεις, ἐγγράψαντες κατὰ μὲν τῶν μοναχῶν ὡς συκοφαντῶν, κατὰ δὲ Θεοφίλου τὰ Θεοφίλου-ἵνα μὴ ἄλλως εἴπω τοσαῦτα ὅσα ἕκαστος οἶδεν. καὶ ἐντευξάμενοι τοῖς ἀγούστοις προσέρχονται ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῇ βασιλίσει δεηθέντες, τῶν μὲν ἀντιδίκων μοναχῶν τὴν δέησιν παρὰ τοῖς ἐπάρχοις γυμνασθῆναι, τὸν δὲ Θεόφιλον παραστάντα καὶ ἄκοντα ἐπὶ Ἰωάννου κριθῆναι. ἐπράχθη ἡ δέησις ἔχουσα τὴν ἀπόφασιν τήνδε· "Ὡστε τὸν μὲν Θεόφιλον, παραστάντα διὰ τοῦ μαγίστρου καὶ ἔκοντα καὶ ἄκοντα, δοῦναι δίκην ἐπὶ Ἰωάννου· τοὺς δὲ Θεοφίλου μοναχοὺς ἢ συστήναι ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασιν, οἷς κατηγορήσαν τῶν ἁγίων γερόντων, ἢ τὰ τῶν συκοφαντῶν ὑφίστασθαι." οὕτως οὖν εἰς μὲν τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπεστάλη Ἐλάφιος, ὁ νῦν ἀπὸ πριγκίπων, διαγαγεῖν τὸν Θεόφιλον, τὴν δὲ λοιπὴν ἀπόφασιν οἱ ἑπαρχοὶ ἐξεβίβασαν. γυμναζομένης δὲ τῆς δίκης καὶ εἰς ἄπορον καταλήγουσης, οἱ μὲν νόμοι ἐπέκειντο ἀποστίλβοντες τὸ ζῆλον, οἱ δὲ ἄθλιοι ἐκεῖνοι φοβηθέντες τὴν ἔκβασιν ὑπερτίθενται εἰς Θεόφιλον, ὡς αὐτοῦ αὐτοῦ ὑποβαλόντος καὶ τὰς δεήσεις ὑπαγορεύσαντος. οὕτως ἡ τάξις βάλλει αὐτοὺς εἰς δεσποτικὸν μέχρι τῆς Θεοφίλου παρουσίας, μὴ ἀνασχομένη ἐπὶ τοιαύτῃ ὑποθέσει δέξασθαι ἐγγύας. καὶ τούτων οἱ μὲν τελευτῶσιν ἐν τῇ εἰρκτῇ χρονοτριβήσαντες διὰ τὴν Θεοφίλου βραδυτητα, οἱ δὲ μετὰ τὴν Θεοφίλου παρουσίαν χρήμασι τὸ 44 πρᾶγμα ἐξευμαρίσαντος, ἐν τελευταίᾳ ἐξετάσει τὴν Προκο νησοῦν οἰκεῖν παρὰ τῶν νόμων κατεκρίθησαν ὡς συκοφάνται. οὕτως ὁ Θεόφιλος παραστάς, καθάπερ κἀνθάρος πεφορτωμένος τῆς κόπρου τῶν ἐξ Αἰγύπτου καλλίστων καὶ αὐτῆς <τῆς> Ἰνδίας, ὑπὲρ δυσώδους φθόνου εὐωδίαν ἐκχέων, εἰσῆει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἕκτην ὥραν, τῇ πέμπτῃ τοῦ σαββάτου, ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ κατακροτούμενος στίφους. τὴν ἄτιμον ἀποφερόμενος δόξαν, περὶ ἧς προεῖπεν ὁ ἀπόστολος· "Ὡν ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν," ἐπενεγκῶν, "οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες." καὶ ξενίζεται ἐν σκηνώμασιν οὐ δικαίων, φυγῶν τὴν ἐκκλησίαν, ἐπιλαθόμενος τὸ Δαυειδικὸν ἐκεῖνο, "Ἐξελεξάμην παραρῖπτ εἶσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν"· εἰργόμενος τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ ἰδίου συνειδότος. διατρίψας δὲ τρεῖς ἐβδομάδας ἡμερῶν, οὔτε τῷ ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ συνέτυχεν κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἐπισκόπων, οὔτε ἐπλησίασεν ὅλως τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἔμενε ἀγωνιζόμενος νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν τὸ νέον ἔχθος τῷ παλαιῷ ἐπιανάψας, ὅπως τὸν ἐπίσκοπον Ἰωάννην ἐξώσῃ, οὐ μόνον τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ζῆν'· τοῦτο μὲν ἀφειδίᾳ χρυσοῦ τοὺς δεισιδαίμονας τῶν κρατούντων ὠνούμενος κατὰ τῆς ἀληθείας, τοῦτο δὲ πολυτελεῖ τραπέζῃ τοὺς γαστριμάργους δούλου μενος, τοῦτο δὲ καὶ κολακεία καὶ ὑποσχέσει τῆς μείζονος ἀξίας τοὺς συμφένακας τῶν κληρικῶν ἐπαγόμενος. συνδήσας πάντας τούτους ἄνευ σχοινίου ταῖς ἡδοναῖς, καθάπερ λαοπλάνος τις δαίμων, τὸ κριτικὸν τῶν ψυχῶν καταγοητεύσας, ἐζήτει πρόσωπον δαιμονιώδες εἰς τὴν τοῦ δράματος ὑπηρεσίαν, ὃ δὲ καὶ ἐπέτυχεν. δύο γὰρ διακόνων ἐκβληθέντων τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ ἐπὶ 45 σκόπου

Ἰωάννου ἐπὶ πλημμελήμασι παρανόμοις, ἀπεχρήσατο τῇ κουφότητι καὶ πείθει αὐτοὺς ἐπιδοῦναι λιβέλλους κατὰ τοῦ Ἰωάννου, ὑποσχόμενος αὐτοῖς ἀποκαταστῆσαι εἰς τὸν τῆς λει τουργίας τόπον (ἦν δὲ αὐτῶν τὰ πταιίσματα, τοῦ μὲν φόνος, τοῦ δὲ μοιχεία), ὃ δὴ καὶ πεποίηκεν. μετὰ γὰρ τὴν ἐξορίαν Ἰωάννου ἀποκατέστησεν αὐτοὺς εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν, δηλαδὴ τοὺς λιβέλλους ἐπιδόντας, οὓς ὑπηγόρευσε αὐτὸς ἐκεῖνος, ἔχον τὰς μὲν ἀληθῆς οὐδέν, πλὴν τούτου, ὅτι παρήνει πᾶσι μετὰ τὴν κοινωνίαν ἀπογεύεσθαι ὕδατος ἢ πασιτίλλου, ἵνα μὴ ἀκουσίως τῷ σιέλῳ ἢ τῷ φλέγματι συνεκπτύσωσιν τι τοῦ συμβόλου· αὐτὸς πρῶτος ποιῶν τὸ πρᾶγμα, εὐλάβειαν ἐκδιδάσκων τοὺς βουλομένους. μετὰ δὲ τὸ δέξασθαι τοὺς λιβέλλους συστρέφεται παρὰ τῇ Εὐγραφίᾳ, ἅμα Σευηριανῶ καὶ Ἀντιόχῳ καὶ Ἀκακίῳ καὶ λοιποῖς ἔχουσι μνησικακίαν κατὰ τοῦ Ἰωάννου ἐπὶ ταῖς παραινέσεσι ταῖς κοσμίαις. εἰώθει γὰρ ὁ μακάριος, κατὰ τὸν Παῦλον, "δημοσίᾳ τε καὶ κατ' οἴκου" σεμνοπρέπειαν ἐκδιδάσκειν, μάλιστα συνεχῶς ταῖς τοιαύταις ἐπισκῆπτων, ὅτι "Γραῖδες οὖσαι διὰ τὸν χρόνον, τί ἀνηβᾶν παραβιάζεσθε τὸ σῶμα, βοστρύχους ἐπὶ μετώπου φέρουσαι καθάπερ ἑταιρίδες, ὑβρίζουσαι καὶ τὰς λοιπὰς ἐλευθέρους, ἐπὶ ἀπάτῃ τῶν συντυγχα νόντων, καὶ τοῦτο χῆραι;" συναχθέντες δὲ ἐζήτησαν τρόπον πῶς ἄρξονται τῆς δίκης. εἷς δὲ τις τῶν παρόντων ὑπέθετο, δόντας δεήσεις τῷ βασιλεῖ, καὶ ἄκοντα αὐτὸν ἐλκύσαι εἰς τὸ συνέδριον. τοῦτο οὖν γίνεται, καθάπερ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων, χρυσίου τὰ πάντα αὐτοῖς ἐξομαλίζοντος. ἡμεῖν δὲ ἡμεῖς τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι καθεζόμενοι σὺν τῷ ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ ἐν τῷ τρικλίῳ τοῦ ἐπισκοπείου, ἐξιστάμενοι πῶς ὁ ἀγώγιμος καὶ μόνος κελευσθεὶς παραστῆναι εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπ' ἐγκλήμασιν ἀνοσίοις, μετὰ τοσούτων παρεγένετο ἐπισκόπων· πῶς τε 46 ἀθρόον μετεκέρασεν τὰς τῶν κρατούντων γνώμας, ἐπὶ τὸ χεῖρον διαστρέψας τοὺς πλείονας τοῦ κλήρου. διαπορούντων δὲ ἡμῶν ἐμπνευσθεὶς ὁ Ἰωάννης τῷ πνεύματι λέγει τοῖς πᾶσιν· "Εὐξασθε, ἀδελφοί, καὶ εἰ φιλεῖτε τὸν Χριστόν, ἐμοῦ ἔνεκεν μὴ τις ἀπολείπη τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν." "Εγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν," κατὰ τὸν εἰπόντα, καὶ πολλὰς θλίψεις ὑποστάς, ἀπολείψω τὸ ζῆν, ὡς ὁρῶ. οἶδα γὰρ τὴν σκευωρίαν τοῦ Σατανᾶ, ὅτι οὐκ ἔτι φέρει μου τὴν ἐπάχθειαν τῶν λόγων τῶν κατ' αὐτοῦ γινομένων. καὶ οὕτως ἐλεηθῆτε· ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν μνημονεύετε μου." συσχεθέντες δὲ ἀφάτῳ ἀθυμῖα, οἱ μὲν ἐδακρύομεν, ἕτεροι δὲ ἐξήρχοντο τοῦ συνεδρίου, τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ἱεράν κεφαλὴν σὺν τῷ εὐστόχῳ καὶ μακαρίῳ στόματι ἠσπάζοντο δεδακρυμένοι καὶ κεκομμένῳ τῷ πνεύματι. παρακαλέσας δὲ ἐπανελθεῖν εἰς τὸ συνέδριον ὧδε κάκεῖσε περιπετομένους, καθάπερ μελίσσας περιβομβούσας κυψέλη, λέγει· "Καθίσατε, ἀδελφοί, καὶ μὴ κλαίετε, ἐπὶ πλεόν με θρύπτοντες." "Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος." ἐθρυλεῖτο γὰρ κατατομῆσθαι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παρρησίας. καὶ εἰ μνημονεύετε, ἀναπτύξασθε ὑμῶν τὰς μνήμας, ὅτι πάντοτε ἔλεγον ὑμῖν· "Ὀδὸς ἐστὶν ὁ παρὼν βίος, καὶ τὰ χρηστὰ αὐτοῦ καὶ τὰ λυπηρὰ παροδεύεται· καὶ πανήγυρις τὰ παρόντα· ἡγοράσαμεν, ἐπωλήσαμεν, καταλύομεν." μὴ ἀμείνους ἐσμέν τῶν πατριαρχῶν, τῶν προφητῶν, τῶν ἀποστόλων, ἵνα ἀθάνατον ἡμῖν παραμείνη τοῦτο τὸ ζῆν;" ἐπολολύξας δὲ τις τῶν παρόντων εἶπεν· "Ἀλλὰ θρηνοῦμεν τὴν ἡμῶν ὀρφανίαν, τὴν τῆς ἐκκλησίας χηρείαν, τὴν τῶν θεσμῶν σύγχυσιν, τὴν φιλαρχίαν τῶν μὴ φοβουμένων τὸν Κύριον καὶ ταῖς προστασίαις ἐπιπηδόντων, τῶν πτωχῶν τὸ ἀπροστάτευτον, τῆς 47 διδασκαλίας τὴν ἐρημίαν." ἐπικρούσας δὲ τῷ λιχανῶ δακτύλῳ τὸν ταρσὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς (εἰώθει γὰρ ὁ φιλόχριστος ἐν ταῖς κατὰ νοῦν φροντίσιν αὐτὸ ποιεῖν), τῷ ὁμιλοῦντι αὐτῷ εἶπεν· "Ἀρκεῖ, ἀδελφέ· μὴ πολλὰ λέγε· ἀλλ' ὁ εἶπον, τὰς ἐκκλησίας ὑμῶν μὴ ἀφήτε. οὔτε γὰρ ἀπ' ἐμοῦ ἤρξατο τὸ διδασκάλιον, οὔτε εἰς ἐμὲ ἐτελεύτησεν. μὴ οὐκ ἀπέθανεν Μωϋσῆς; οὐχ εὔρηται Ἰησοῦς; οὐκ ἐτελεύτησε Σαμουὴλ; οὐκ ἐπέθανεν ὁ Δαυεὶδ; ἀπέλιπε τὸν βίον Ἰερεμίας; οὐκ ἦν ὁ Βαρούχ;

ἀνελήφθη Ἡλίας· οὐ προεφήτευσεν Ἐλισσαῖος; ἐκατατομήθη Παῦλος· οὐ κατέλιπεν Τιμόθεον, Τίτον, Ἀπολλῶ καὶ ἄλλους μυρίους;" μετὰ τούτους τοὺς λόγους λέγει Εὐλύσιος ὁ Ἄπα μείας τῆς Βιθυνίας· "Ἐπάναγκες ἡμᾶς ἐστὶ κατέχοντας τὰς ἐκκλησίας ἀναγκασθῆναι καὶ κοινωνῆσαι καὶ ὑπογράψαι." ἔφη ὁ ἅγιος Ἰωάννης· "Κοινωνήσατε μὲν, ἵνα μὴ σχίσητε τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ὑπογράψητε δέ· οὐδὲν γὰρ ἑμαυτῷ σύννοϊδα ἄξιον καθαιρέσεως ἐννοήσας." τούτων οὕτως ἐχόντων ἐδηλώθησαν οἱ ἀποσταλέντες ὑπὸ Θεοφίλου, κελεύει αὐτοὺς εἰσελθεῖν· εἰσελθόντας ἤρreto, ποίου εἶεν βαθμοῦ. λέγουσιν· "Ἐπίσκοποι." παρακαλεῖ καθίσαντας εἰπεῖν ἐφ' ᾧ πάρεισιν. οἱ δὲ λέγουσι· "Παραναγνωστικὸν ἔχομεν μόνον· ποιήσατε οὖν αὐτὸ ἀναγνωσθῆναι." κελεύει ὁ Ἰωάννης ἀναγνωσθῆναι. προστάσσοι τῷ παιδαρίῳ τοῦ Θεοφίλου ἀναγνῶναι τὴν ὑπηγορίαν, καὶ ἀνέγνω. ἦν δὲ τὸ ὕφος τοῦτο· "Ἡ σύνοδος ἡ ἀγία ἢ ἐπὶ Δρυῶν συναχθεῖσα" (τόπος δὲ ἐστὶν οὕτω καλούμενος πέραν θαλάσσης, Ῥουφίνου προάστειον, ἐν ᾧ ἦσαν συνηθροισμένοι) "Ἰωάννη" (παραλείψαντες ὃ ἦν, "τῷ ἐπισκόπῳ"· φιλεῖ γὰρ πῶς ἢ ἐσκοτισμένη ψυχὴ οὐκ ἀκολούθως βλέπειν, ἀλλὰ φαντάζεσθαι ἃ τὸ πάθος ὑπαγορεύει)· "λιβέλλους ἐδεξάμεθα κατὰ σοῦ περι 48 ἐχοντας μυρία κακά. ἀπάντησον τοῖνυν, ἐπαγόμενος Σαραπίωνα καὶ Τίγριον τοὺς πρεσβυτέρους· ἔστι γὰρ αὐτῶν χρεια." ἦσαν δὲ οἱ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν Διόσκορος καὶ Παῦλος ἐν Λιβύῃ ὑπόγυον καταστάντες νέοι. μετὰ τὸ ἀναγνωσθῆναι τὴν δέλτον ἀντιλέγουσιν οἱ σὺν τῷ ἐπισκόπῳ Ἰωάννη ἐπίσκοποι, δηλῶσαντες τῷ Θεοφίλῳ διὰ τριῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων δύο, Λουπικίνου καὶ Δημητρίου καὶ Εὐλυσίου, καὶ πρεσβυτέρων Γερμανοῦ καὶ Σευήρου, τῶν πάντων ἀγίων ἀνδρῶν καὶ ἀξιολόγων· "Μὴ κατάλυε τὰ πράγματα τῆς ἐκκλησίας καὶ μὴ σχίζε τὴν ἐκκλησίαν, δι' ἣν ὁ Θεὸς εἰς σάρκα κατήλθεν. εἰ δὲ ἀτακτῶν καταλύεις τοὺς ἐν Νικαίᾳ κανόνας τῶν τῆς ἐπισκόπων καὶ ὑπερόριον δικάζεις δίκην," σὺ πέρασον πρὸς ἡμᾶς εἰς τὴν εὐνομούμενην πόλιν, μὴ προκαλούμενος τὸν Ἀβελ κατὰ τὸν Κάϊν εἰς τὸ πεδῖον, ἵνα σου ἡμεῖς πρῶτοι ἀκούσωμεν. ἔχομεν γὰρ κατὰ σοῦ ἑβδομήκοντα κεφαλαίων λιβέλλους, προδήλους ἀθεμιτουργίας ἐχοντας. καὶ πλείους ἐσμὲν τῆς συνόδου, Θεοῦ χάριτι συναχθέντες οὐκ ἐπὶ καταλύσει τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ. σὺ μὲν γὰρ εἶ τριακοστὸς ἕκτος ἐξ ἐπαρχίας μιᾶς· ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν τεσσαράκοντα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν, ἐν οἷς ἐσμὲν καὶ ἑπτὰ μητροπολίται· καὶ ἀκόλουθόν ἐστι τὸν ἐλάσσονα παρὰ τῶν πλειόνων καὶ διαφερόντων κατὰ τοὺς κανόνας κριθῆναι. ἔχομεν γὰρ σου καὶ τὴν ἐπιστολήν, δι' ἣς παρεγγυᾷς τῷ συλλειτουργῷ ἡμῶν Ἰωάννη "τὸ μὴ δεῖν ὑπερορίας εἰσεδέ 49 χεσθαι δίκας." ὅθεν πειθόμενος τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς νόμοις, παρακάλει σου τοὺς κατηγοροῦντες, ἢ παύεσθαι τῆς κατὰ σοῦ κατηγορίας, ἢ τῆς πρὸς αὐτὸν προσόδου." πρὸς ταῦτα κινηθεὶς ὁ Ἰωάννης τοῖς μὲν ἐπισκόποις αὐτοῦ ἔλεγεν· "Ἦμεῖς ὃ δοκεῖ ὑμῖν δηλώσατε, ἐμὲ δὲ ἀκόλουθόν ἐστι πρὸς τὰ δηλωθέντα μοι ἀντισημᾶναι." τοῖς δὲ περὶ Θεοφίλον ἀνταπέστειλεν ταῦτα· "Ἐγώ, εἰ μὲν ἔχει τις κατ' ἐμοῦ λέγειν, μέχρι τῆς δεῦρο οὐδε πώποτε ἔγνω· εἰ δὲ τις κατεῖπέν μου, καὶ βούλεσθέ με παραγενέσθαι, τοὺς προδήλους μου ἐχθρούς, οἵτινες ἐκ τῆς ἀμελείας αὐτῶν ἐκακώθησαν πρὸς ἐμέ, βάλλετε ἔξω τούτους τοῦ ὑμετέρου συλλόγου· καὶ οὔτε τόπου ἀμφισβητῶ ὅπου με δεοί κριθῆναι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἔδει ἐν τῇ πόλει. εἰσὶ δὲ οὓς παραιτοῦμαι, Θεόφιλος, ὃν ἐλέγχω εἰρηκότα καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Λυκίᾳ, ὅτι "Ἀπέρχομαι εἰς τὸ κοιμῆταρον Ἰωάννην καθελεῖν." ἔστι δὲ ἀληθές, ἔξ ὧν παραγενόμενος οὔτε συνέτυχέν μοι οὔτε ἐκοι νώνησέν μοι. ὅς οὖν πρὸ τῆς ἀκροάσεως τὰ ἐχθρῶν ἐπετέλεσεν, τί ἂν ποιήσῃ μετὰ τὴν δίκην; ὁμοίως δὲ καὶ Ἀκάκιον διελέγχω ἐφ' ᾧ εἶπεν· "Ἐγὼ αὐτῷ ἀρτύω χύτραν." περὶ δὲ Σευηριανοῦ καὶ Ἀντιόχου, οὓς τάχιον μετελεύσεται ἡ θεία δίκη, τί δεῖ καὶ λέγειν, ὧν τὰς νεωτεροποιίας καὶ τὰ κοσμικὰ ἄδουσι θέατρα; οὐκοῦν παρακέκλησθε, εἰ κατὰ ἀλήθειαν βούλεσθέ με ἐλθεῖν, τούτους τοὺς τέσσαρας· εἰ μὲν ὡς δικαστάς, ἐκβάλλετε

τούτους τοῦ συνεδρίου· εἰ δὲ ὡς κατηγοροῦντες, στήσατε εἰς τὴν κρίσιν, ἵνα γινῶ ὅπως κρινόμενος, πότερον ὡς πρὸς ἀντιδίκους ἢ ὡς δικαστὰς· καὶ πάντως ἐλεύσομαι οὐ μόνον πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶσαν τῆς οἰκουμένης σύνοδον. ὥστε οὖν γινώτε, ἔάν μου μισθὸν ἀποστείλητε πρὸς με, οὐδὲν πλέον ἀκούσεσθε παρ' ἐμοῦ." τούτων ἐξεληθόντων, νοτάριος παρὰ 50 πόδας γράμμα ἔχων βασιλικόν, ἐν ᾧ προεδεήθησαν ἄκοντα αὐτὸν ἀπαντῆσαι εἰς τὴν δίκην, κατήπειγεν αὐτὸν εἰς τὴν κρίσιν. μετὰ τὴν ἀπόκρισιν τὴν πρὸς τὸν νοτάριον ἐμνηύθησαν δύο πρεσβύτεροι τοῦ Ἰωάννου, Εὐγένιος τις, ὃς μισθὸν τῆς κατὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου συσκευῆς τὴν προεδρίαν ἔλαβεν Ἡρακλείας, καὶ ὁ ἡσυχαστῆς Ἰσαάκιος—ἵνα μὴ ἄλλως εἰπω—λέγοντες· "Ἐδήλωσέν σοι ἡ σύνοδος· "Πέρασον πρὸς ἡμᾶς, ἀπολογησόμενοι τὰ ἐγκλήματα." πρὸς ταῦτα ὁ Ἰωάννης ἀντεδήλωσεν δι' ἐπισκόπων ἐτέρων· "Ποία ἀκολουθία δικάζετε, οἱ μὴτε τοὺς ἐχθροὺς μου ἐξώσαντες, καὶ διὰ τῶν ἐμῶν κληρικῶν με μεταστελλόμενοι;" οἱ δὲ λαβόντες τοὺς ἐπισκόπους, τὸν μὲν ἔδειραν, τὸν δὲ περιέσχισαν, τῷ δὲ σίδηρα τῷ τραχήλῳ περιέθηκαν, ἃ ἦσαν εὐτρεπίσαντες τῷ ἀγίῳ, ἵν' οὕτως βληθεῖς εἰς πλοῖον, εἰς ἄδηλον ἀποσταλῆ τόπον· τοῦ δαίμονος καθάπερ λέοντας ἀγριώσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ὅσιος, εἰδὼς τὴν ἀναιδῆ αὐτῶν γνώμην, ἑαυτὸν ἐπέσχευεν. οἱ δὲ γεννάδες, πράξαντες ὑπομνημάτια ἀράχνης ἀσθενέστερα πρὸς ἀφοσίωσιν, ἀποφαίνονται κατὰ τοῦ μακαρίου, οὗ οὔτε τὸ πρόσωπον εἶδον, οὔτε φωνῆς αὐτοῦ ἤκουσαν, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὴν ἐν πολλῶ χρόνῳ ὑφαί νομένην κακίαν συμπεραιώσαντες (ἀνεπίσχετον γὰρ τὸ δαιμονιώδες ὄρημα, οὐκ ἀναμένον σκέψιν). καὶ πέμψαντες τῷ βασιλεῖ ἀναφορὰν προέταξαν· "Ἐπειδὴ κατηγορηθεῖς Ἰωάννης ἐπὶ κακοῖς τισι καὶ συνειδῶς ἑαυτῷ, οὐκ ἠθέλησεν ἀπαντῆσαι, τόνδε τοιοῦτον καθαιροῦσιν οἱ νόμοι· ὁ δὲ καὶ ὑπέστη. περιέχουσι δὲ οἱ λίβελλοι καὶ καθοσιώσεως ἐγκλημα. κελεύσει οὖν ἡ ὑμῶν εὐσέβεια καὶ ἄκοντα αὐτὸν ἐξωσθῆναι καὶ δίκας δοῦναι 51 ἐπὶ τῇ καθοσιώσει, ἐπειδὴ ἡμῖν οὐκ ἔξεστι ταῦτα ζητεῖν." ὧ τρισάθλιοι, ἃ φρονεῖτε καὶ ποιεῖτε; αἰσχύνεσθε ταῦτα ποιεῖν, οὐ Θεόν, ἀλλὰ ἀνθρώπους αἰδούμενοι ἢ φοβούμενοι. ἦν δὲ ἡ καθοσιώσις ἢ εἰς τὴν βασιλίσειαν λοιδορία, ὡς ἐκεῖνοι ἀνήνεγκαν, ὅτι εἶπεν αὐτὴν Ἰεζάβελ. καὶ οἱ μὲν θαυμάσιοι, τὸν διὰ ξίφους θάνατον αὐτοῦ ποθήσαντες ἰδεῖν, οὕτως ἀνήνεγκαν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ τούτων ἐφάνέρωσεν τὴν ἐνδομυχοῦσαν κακίαν, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐμαλάκυνε τὴν καρδίαν, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Δανιὴλ συνέβη ἐν Βαβυλῶνι. ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν λέοντες ἡμερώθησαν, φεισάμενοι τοῦ Δανιὴλ, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἡγριώθησαν, ἀφειδήσαντες τοῦ προφήτου· καὶ ἐδυσώπησεν ὁ Θεὸς τοὺς παρὰ φύσιν ἀγριωθέντας, τῶν παρὰ φύσιν ἡμερωθέντων. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄> Οὕτως ἐξεώσθη ὁ Ἰωάννης τῆς ἐκκλησίας, κόμητος ἀποσταλέντος σὺν στρατιωτικῇ βοήθειᾳ, καθάπερ ἐπὶ βαρβαρικῆς παρατάξεως. ἐκβληθεῖς δὲ φθάνει εἰς τὰ κατὰ Πραίνετον τῆς Βιθυνίας ἀγρίδια. μέσης δὲ διαγενομένης ἡμέρας μιᾶς, συνέβη θραυσθῆναι ἐν τῷ κοιτῶνι. φοβηθέντες ἐκ τούτου, δι' οἰκείου νοταρίου ἀνακαλοῦνται τὸν Ἰωάννην μετὰ ἡμέρας ὀλίγας, ἀποδόντες τῷ οἰκείῳ θρόνῳ. οὕτως ὁ Θεόφιλος σὺν τοῖς Αἰγυπτίοις φυγῆ τὴν σωτηρίαν πορίζεται (ἐζήτει γὰρ ἡ πόλις αὐτὸν θαλασσοῦσαι). μετὰ δύο μῆνας πάλιν ὑπαναπνεύσαντες τῆς πληγῆς, φρυάττονται ἐκ δευτέρου κατὰ τοῦ Ἰωάννου· καὶ εὐπρόσωπον ἀρχὴν οὐχ εὐρίσκοντες, πέμπουσι πρὸς τὸν σοφιστὴν τῶν τοιούτων εἰς Ἀλεξάνδρειαν δηλώσαντες· "Ἡ πάλιν ἀπάντησον στρατηγῆσιν κατὰ τοῦ Ἰωάννου, ἢ, εἰ τοῦτο 52 δέδοικας διὰ τοὺς λαοὺς, τρόπον ἡμῖν ὑπόθου τινά, δι' οὗ τὴν ἀρχὴν ποιήσωμεν." πρὸς τούτους ὁ Θεόφιλος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπήντησεν, εἰδὼς ὅπως διέφυγεν, ἀπέστειλεν δὲ τρεῖς ἐλεεινοὺς ἐπισκόπους, Παῦλον καὶ Ποιμένα καὶ ἕτερον νεοχειροτόνητον, συναποστείλας αὐτοῖς καὶ κανόνας τινάς, οὓς πεποιήκεισαν οἱ Ἀρειανοὶ κατὰ τοῦ μακαρίου Ἀθανασίου, ἵνα αὐτοῖς τοῖς κανόσι χρησάμενοι δίκας πλέξωσι τῷ Ἰωάννῃ, ὡς μετὰ καθὰ ρεσιν ἑαυτῷ ἐπεισεληθόντι

(ὄρμητικὸς γάρ ἐστιν ἐκ φύσεως, καὶ προπετῆς καὶ θρασύς καὶ διαφερόντως φιλόνηκος—οὐδὲν γάρ ἐστι τοῦ φανέντος αὐτῷ ὑπὸ τῆς ὄψεως, <πρὸς> ὃ οὐχὶ θᾶπτον τοῦ δέοντος ἀκατασχέτως ὄρμᾶ, ἐπ' αὐτῷ μήτε κρίσιν μήτε σκέψιν ἀναμένων. ἀλογίστῳ δὲ φορᾶ χρώμενος ἀτάκτως βαδίζει ἐπὶ τὴν τούτου συγκατάθεσιν, καὶ τῇ ψηφισθείσῃ ἀποφάσει βεβαίως ἐπεριδόμενος εὐτόνως ἀντιφιλονεικεῖ παντὶ τῷ βουλο μένῳ ἀνταποφήνασθαι· σπουδάζων ἀεὶ τὴν ἑαυτοῦ κρίσιν τε καὶ ψῆφον νικῶσάν τε καὶ κρατοῦσαν ἀποφαίνειν)· ὃ δὴ καὶ ποιοῦσιν ἐπιστάμενοι αὐτοῦ τὸ ἦθος. μετακαλεσάμενοι γὰρ τῆς Συρίας καὶ Καππαδοκίας καὶ τῆς Ποντικῆς διοικήσεως καὶ Φρυγίας ὄλους μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους, συναθροίζουσιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. οἱ δὲ παραγενόμενοι κατὰ τὴν τῶν κανόνων ἀκολουθίαν ἐκοινώνησαν τῷ Ἰωάννῃ, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ τοῖς πρώτοις ἐργάσωνται. γνόντες δὲ οἱ κρατοῦντες ἠγανά κτησαν ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ αὐτῶν. καὶ Θεόδωρος μὲν ὁ Τυάνων ἐπίσκοπος, ἀνὴρ εὐσχήμων, συνεῖς τὴν σκευωρίαν ἐξ ὧν ἦλθεν εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐξακολουθήσῃ τῇ προπετεῖᾳ Θεοφίλου, ἀσυντάκτως καταλιπὼν τοὺς πάντας, κατέλαβεν ἑαυτοῦ τὴν ἐκκλησίαν, μακρὰν χαίρειν εἰπὼν τῷ κομιτάτῳ, ἀσφαλίσάμενος ἑαυτοῦ τὴν ἐπαρχίαν τῷ τείχει τῆς εὐσεβείας, μέχρι τέλους ἐμμεΐνας τῇ τῶν πιστῶν Ῥωμαίων κοινωνίᾳ, οἷς μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος λέγων· "Ἡ πίστις ὑμῶν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ καταγγέλλεται." Φαρέτριος δέ, ὁ Καισαρείας τῆς πρὸς τῷ Ἀργαίῳ, 53 ὑπερβολῇ δειλιάσας, καθάπερ οἱ κομιδῆ παῖδες τὰ μορμολυκεῖα, μὴδ' ἐξελθὼν ἑαυτοῦ τὴν πόλιν, συντίθεται τοῖς ἐναντίοις διὰ γραμμάτων, καίπερ μὴδὲ κληθεὶς εἰς τὸ μέσον, ἀπειροκάλως ἔχων περὶ τὴν προεδρίαν ἀνοίᾳ τῶν κρειττόνων. Λεόντιος δέ, ὁ Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας, συγκλωσθεὶς Ἀμμωνίῳ τῷ Λαοδικεῖας τῆς κεκαυμένης, κεκαυμένην ἐποίησαν τὴν ἐκκλησίαν. οὐ μόνον ἠττηθέντες ταῖς τῶν κρατούντων ἀπειλαῖς, ἀλλὰ τὸν ἀντίον ἐλπίδι δώρων βασιλικῶν ἀπατηθέντες ἐν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ, εἰσφέρουσι γνώμην μοχθηρὰν τοῖς περὶ Ἀκάκιον καὶ Ἀντίοχον, κρατῆσαι τὴν Θεοφίλου ἄκριτον κρίσιν, καὶ μὴδ' ὄλως δοῦναι τόπον ἀπολογίας τῷ Ἰωάννῃ, δικαιολογία τῇ τῶν κανόνων τῶν ὑπὸ Θεοφίλου ἀποσταλέντων, οὓς ἐθέσπισαν οἱ τεσσαράκοντα τῶν Ἀρείου κοινωρικῶν γράψαντες· "Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ἀδίκως ἢ δικαίως καθαιρεθεὶς, ἑαυτῷ ἐπεισέλθοι δίχα συνόδου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸν τοιοῦτον μηκέτι ἔχειν χώραν ἀπολογίας ἀλλὰ τέλεον ἐξωθεῖσθαι" –καὶ οὗτος μὲν ὁ κανὼν, ὡς παράνομος ὑπὸ παρανόμων τεθείς, ἐξωστρα κίσθη ἐν Σαρδικῇ ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν καὶ Ἰλλυριῶν καὶ Μακεδόνων καὶ Ἑλλαδικῶν (ὡς μᾶλλον αὐτὸς οἶσθα, μεγαλῶνυμε Θεόδωρε), ὀπηνίκα Λιβέριος ἢ Ἰούλιος ἐπὶ Κώνσταντος βασιλέως ἐδέξατο τὸν Ἀθανάσιον εἰς κοινωνίαν καὶ Μάρκελλον τὸν Γαλάτην, δι' οὓς καὶ ὁ κανὼν ἐκεῖνος ἐτέθη. ἢ μέντοι δυὰς τῶν θαυμασίων τῶν περὶ Ἀμμώνιον καὶ Λεόντιον, συμπλα κέντες Ἀκακίῳ καὶ Ἀντιόχῳ καὶ Κυρίῳ τῷ Χαλκηδόνοσ καὶ Σεηριανῷ, εἰσῆλθον πρὸς τὸν βασιλέα ἀναδιδάξαντες εἰσκληθῆναι τοῦ μέρους τοῦ Ἰωάννου δέκα ἐπισκόπους (ἦσαν δὲ πλείους τῶν τεσσαράκοντα) ἐπὶ συστάσει τῶν κανόνων, τῶν μὲν διῖσχυριζομένων ὀρθοδόξων αὐτοὺς εἶναι, τῶν δὲ ἀποδεικνυόντων αὐτοὺς Ἀρειανῶν ὑπάρχειν. εἰσελθόντες δὲ οἱ περὶ τὸν γέροντα ψυχῇ τε καὶ πολιᾷ Ἐλπίδιον, τὸν Λαοδικεῖας 54 τῆς Συρίας, καὶ Τραγκύλλιον, ἔπειθον τὸν βασιλέα μὴ δεῖν ἀλόγως ἐκβάλλεσθαι τὸν Ἰωάννην· "Οὔτε γὰρ τὸ πρότερον καθήρηται, ἀλλ' ἐξεώσθη ὑπὸ τοῦ κόμητος· οὔτε μὴν ἑαυτῷ ἐπεισῆλθεν, ἀλλὰ προστάγματι τῆς σῆς εὐσεβείας, νοταρίου ἀποσταλέντος· καὶ νῦν δὲ οὓς προφέρουσι κανόνας, αἰρετικῶν αὐτοὺς δείκνυμεν ὄντας." ὡς δ' ἐπέμειναν ἄτακτα ζυγομαχοῦντες οἱ κατὰ Ἰωάννου, οἱ μὲν γεγωνοτέρᾳ φωνῇ, οἱ δὲ σεσοβημένοι στέρνων κινήσει ἀνασειόμενοι ἰταμῶς ἐπὶ τοῦ βασιλέως· πράως ὁ ἐνθεσμοτάτος Ἐλπίδιος, μικρᾶς παραγενομένης γαλήνης, ἔφησεν τῷ βασιλεῖ· "Βασιλεῦ, μὴ σκύλλωμεν ἐπὶ πολὺ τὴν σὴν ἡμερότητα, ἀλλὰ τοῦτο γενέσθω· ὑπογραψά τωσαν οἱ περὶ τὸν

ἀδελφὸν Ἀκάκιον καὶ Ἀντίοχον οὓς προβάλλονται ὡς ὀρθοδόξων κανόνας, ὅτι "Τῆς πίστεώς ἔσμεν τῶν ἐκθεμένων αὐτούς," καὶ λέλυται ἡμῖν ἡ ἀμφιβολία." προσσχὼν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀπλῶ τοῦ προβλήματος, ὑπομειδιάσας εἶπεν τῷ Ἀντίοχῳ· "Οὐδὲν τούτου λυσιτελέστερον" – ἦν δ' ἐπὶ πάντων τῶν γεγενημένων ἀναίτιος ὁ βασιλεὺς, ἄλλων μεταποιούντων τὰ καλῶς τετυπωμένα. ἰλιγγιάσαντες οὖν καὶ εἰς ἀλλήλους ἐλιττόμενοι οἱ περὶ Σευηριανόν, καθάπερ ἄτακτον ὕδωρ, ἐπὶ τε τῷ φρονίμως ῥηθέντι καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως κρίσει, κατεσχέθησαν ἀφασία, ἐπὶ τὸ πελιδνότερον μεταβαλόντες αὐτῶν τὴν μορφήν· ὅμως ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ τόπου σφιγγόμενοι, ὑπισχνοῦνται καὶ ἄκοντες ὑπογράψαι. οὕτως ἐξελθόντες, τὴν μὲν ὑπόσχεσιν οὐ πληροῦσιν ὡς ἀβούλητον οὔσαν, δεδοικότες τὴν ἥτταν, ἐμηχανῶντο δὲ ποίῳ τρόπῳ ἐξωσθῆ ὁ Ἰωάννης. τούτων οὕτως ἄλλων τε ἄλλως διαπραττομένων, παρίππασαν μῆνες ἑννέα ἢ δέκα, τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου συναγομένου σὺν τοῖς τεσσαράκοντα ἐπισκόποις καὶ δύο, τῶν δὲ λαῶν ἀπολαυόντων μετὰ πολλῆς τῆς εὐθυμίας τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας (φιλεῖ γὰρ πῶς ὁ ἀκενόδοξος νοῦς ἐν ταῖς περιστάσεσι χαριέστερον 55 καὶ δυνατώτερον ἀπορῥέειν λόγον). ἐν τούτοις ἐπήνθησεν ἡ Δεσποτική νηστεία, καθάπερ ἕαρ, δι' ἑνιαυτοῦ παραγενομένη. εἰσελθόντες δὲ πάλιν κατ' ἰδίαν οἱ περὶ Ἀντίοχον ἀνεδίδαξαν τὸν βασιλέα ὡς ἠττηθέντα τὸν Ἰωάννην, ἵνα προστάξῃ αὐτὸν ἐξωσθῆναι τοῦ Πάσχα ἐπικειμένου· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξ ἀνάγκης ὀχλούμενος ὑπ' αὐτῶν, ὡς ἐπισκόποις ἐπίστευσεν (ὁ γὰρ ἀληθῶς πρεσβύτερος ἢ ἐπίσκοπος ψεῦδος οὐκ οἶδεν – τὰ γὰρ ὀνόματα ταῦτα τῆς ἄνω λήξεως ὑπάρχει, ἐπεὶ οὐδὲν πρεσβύτερον Θεοῦ, οὐδὲ ἐπισκοπώτερον· Θεὸς γὰρ ὁ ἐπισκοπῶν ἢ θεώμενός ἐστι τὰ πάντα. ὁ τοίνυν ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ὡς κοινωνὸς τῶν ὀνομάτων, οὕτως καὶ τῶν πραγμάτων ὀφείλει εἶναι), καὶ δηλοῖ τῷ Ἰωάννῃ· "Ἐξελθε ἐκ τῆς ἐκκλησίας." ὁ δὲ ἀντιδηλοῖ· "Ἐγὼ παρὰ τοῦ Σωτῆρος Θεοῦ ὑποδέδεγμα τὴν ἐκκλησίαν ταύτην εἰς ἐπιμέλειαν τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, καὶ οὐ δύναμαι αὐτὴν καταλεῖψαι· εἰ δὲ τοῦτο βούλει (ἡ γὰρ πόλις σοι διαφέρει), βία με ἔξωσον, ἵνα ἔχω ἀπολογία τῆς λειποταξίας τὴν σὴν ἀθνητείαν." οὕτως μετὰ αἰδοῦς τινος ἀποστείλαντες ἐκ τοῦ παλατίου, ἐξέωσαν αὐτόν, κελεύσαντες τέως διάγειν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ, τὸ ἐνδεχόμενον τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς προσδοκῶντες, ἵνα, ἐὰν μὲν συμβῆ τι περὶ αὐτοὺς λυπηρόν, θᾶττον αὐτὸν εἰς ἀγαθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐξιλεώσωνται τὸ θεῖον· εἰ δὲ μή, ἵνα πάλιν ἐπιθῶνται ὡς Φαραὼ τῷ Μωϋσεῖ. ἐν τούτοις ἐπέστη ἡ τοῦ μεγάλου σαββάτου ἡμέρα, ἐν ἣ ὁ Σωτὴρ σταυρωθεὶς ἐσκύλευσεν τὸν Ἄδην. καὶ πάλιν αὐτῷ δηλοῦσιν· "Ἐξελθε τῆς ἐκκλησίας." ἀντιδηλοῖ τὰ εἰκότα. εὐλαβούμενος τοιγαροῦν 56 ὁ βασιλεὺς τὸ εὐκαθοσίωτον τῆς ἡμέρας καὶ τὸν τῆς πόλεως κλόνον μεταστέλλεται τοὺς περὶ Ἀκάκιον καὶ Ἀντίοχον, φήσας αὐτοῖς· "Τί δέοι γενέσθαι; βλέπετε μήποτε οὐκ ὀρθῶς βουλεύεσθε." τότε οἱ γεννάδες καὶ περισσόψυχοι εἶπον τῷ βασιλεῖ· "Βασιλεῦ, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἡμῶν ἢ Ἰωάννου καθαίρεισι." τελευταῖον βοήθημα, οἱ τῷ Ἰωάννῃ συνόντες ἐπίσκοποι, ἰσάριθμοι τῆς ἁγίας νηστείας, προσῆλθον τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ βασιλίσσει ἐν τοῖς μαρτυρίοις μετὰ δακρύων, παρακαλοῦντες φειδοῦς τυχεῖν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, μάλιστα διὰ τὸ Πάσχα καὶ τοὺς μέλλοντας ἀναγεννᾶσθαι ἤδη μυσταγωγῆ θέντας, ἀπολαβοῦσαν τὸν ἱερέα. οὐκ ἠκούσθησαν ἐπὶ τούτῳ· ὡς τὸν ἅγιον Παῦλον τὸν ἀπὸ Κρατείας εἰπεῖν ἀδείλῳ τῇ παρρησίᾳ· "Εὐδοξία, φοβήθητι τὸν Θεόν, ἐλέησά σου τὰ τέκνα· μὴ ὕβριζε τὴν ἑορτὴν τοῦ Χριστοῦ τῇ τῶν "αἱμάτων ἐκχύσει."" ὑποστρέψαντες δὲ οἱ τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι ἠγρύπνησαν ἐν τοῖς καταγωγίοις αὐτῶν, οἱ μὲν μετὰ δακρύων, οἱ δὲ μετὰ λύπης, ἕτεροι δὲ ἀμάχῳ τῇ διανοίᾳ κατεσχέθησαν κάρῳ, ὡς ἕκαστον ἐκυβέρνα τὸ πάθος. οἱ μὲντοι πρεσβύτεροι Ἰωάννου, οἱ τὸν θεῖον ἔχοντες φόβον, ἐν τῷ δημοσίῳ λουτρῷ τῷ ἐπικαλουμένῳ Κωνσταντιαναῖς τοὺς λαοὺς συναγαγόντες, εἶχοντο τῆς ἀγρυπνίας, οἱ μὲν τὰ θεῖα

λόγια ἀναγινώσκοντες, οἱ δὲ βαπτίζοντες τοὺς κατηχηθέντας, ὡς εἰκὸς διὰ τὸ Πάσχα. ταῦτα αὐτὰ προσαναφέρουσιν οἱ γνωμοφθόροι καὶ φρεναπάται, οἱ περὶ Ἀντίοχον καὶ Σευηριανὸν καὶ Ἀκάκιον, τοῖς ἑαυτῶν προστάταις, ἀξιοῦντες ἐμποδισθῆναι τοὺς λαοὺς ἀπὸ τῆς ἐκεῖ συνάξεως. ἀντεῖπεν ὁ τότε μάγιστρος, φήσας· "Νύξ ἐστὶ καὶ ὄχλοι πολλοί· μή τι ἀτόπημα γένηται." ἀνθυποφέρουσιν οἱ περὶ Ἀκάκιον· "Οὐδεὶς ἔμεινεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. καὶ δεδοί 57 καμιν μήποτε εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μὴ εὐρῶν μηδένα, αἴσθηται τῆς τοῦ λαοῦ εὐνοίας τῆς πρὸς Ἰωάννην καὶ καταγνῶ ἡμῶν ὡς βασκάνων, ἐπειδὴ μάλιστα εἶπομεν αὐτῷ, ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ὄλως ὁ ἡδέως αὐτῷ προσέχων, ὡς ἀνθρώπῳ ἀσπόνδῳ." οὕτως ὁ μάγιστρος διαμαρτυράμενος αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀποβησομένοις, δίδωσι Λούκιόν τινα, ὡς ἔλεγον, Ἕλληνα, ἀφη γούμενον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀπλοφόρων, ἐντειλάμενος ἐπεικῶς ἀπελθόντα καλέσαι τὸν λαὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἀπελθὼν δέ, καὶ μὴ ἀκουσθεὶς, ὑποστρέφει πρὸς τοὺς περὶ Ἀκάκιον, διηγησάμενος τὸν τόνον καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ λαοῦ. μετὰ τοῦτο λιπαρῶς αὐτὸν παρακαλοῦσι χρυσέοις ῥήμασι δυσωποῦντες καὶ ὑποσχέσει μείζονος προκοπῆς, ἵνα ἐμποδίσῃ τῇ δόξῃ τῇ τοῦ Κυρίου, ἐντειλάμενοι αὐτῷ, ἢ λόγῳ πείσαντα ἀγαγεῖν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ὀργῇ ταραξάντα παῦσαι τὴν ἑορτὴν τοῦ συναγαγεῖν. ὃς ἐξαυτῆς συμπαραλαβὼν κληρικοὺς τοῦ μέρους Ἀκακίου ἐξ ἧλθεν δευτέρᾳ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἐφ' ᾧ ἀπεστάλη (παρατείνουσι γὰρ τὸν λαὸν ἐν τοῖς μέρεσιν ἡμῶν ἕως ἀλέκτορος πρώτου), ἔχων Θρακὰς ξιφήρεις, νεοστρατεύτους (κατὰ τὸν Ἡσαῦ) τετρακοσίους, ἀναιδεῖς περισσῶς, ἐπεπήδησεν αἰφνίδιον κατὰ τὴν νύκτα σὺν τοῖς ὑποδεικνύουσι κληρικοῖς καὶ τοῖς στρατιώταις ἰταμῶς, ὡς ἄτε λύκος, σιδήρῳ στίλβοντι διασχίσας τοὺς ὄχλους. χωρήσας δ' ἔνδον τῶν μακαρίων ὑδάτων ἐπὶ κωλύσει τῶν μουμένων τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, καὶ τῷ μὲν διακόνῳ θρασέως ἐντιναχθεὶς, τὰ σύμβολα ἐκχείει· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους, ἤδη πού καὶ ἡλικιώτας, ῥοπάλοις κατὰ κρανίου παίσας, αἵματι κερνᾷ τὴν κολυμβήθραν. τότε ἦν ἰδεῖν τὴν ἀγγελικὴν ἐκείνην νύκτα, ἐν ἣ καὶ δαίμονες πίπτουσιν ἐπτηχότες, εἰς λαβύρινθον μετὰ βληθεῖσαν. γυμναὶ γὰρ γυναικῆς σὺν τοῖς ἀνδράσι δρασμῶ ἐχρῶντο, φόβῳ τοῦ σφαγῆναι ἢ ἀσχημονῆσαι, τὸν ἄσχημον ἀσπαζόμεναι δρόμον· ἕτερος τὴν χεῖρα πληγεὶς, ὀδυρόμενος 58 ἀπῆει· ἄλλος παρθένον ἔσυρεν περισχίσας· πάντες δὲ λαφυραγωγῆσαντες τὰ κειμήλια ἐσφετερίζοντο. οὕτως οἱ μὲν συλληφθέντες τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων εἰς τὴν εἰρκτὴν ἐνεβάλλοντο· οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ τοῦ λαοῦ τῆς μεγαλοπόλεως ἐξεβάλλοντο. διατάγματα δὲ ἀλλεπάλληλα κατὰ τὸν τρόπον προετίθεντο διαφόρους ἀπειλὰς περιέχοντα ἐπὶ ἀρνήσει τῆς κοινωνίας Ἰωάννου. πλὴν ὁμως καὶ ταῦτ' ἐγίνετο, καὶ πλείονα ἔξωθεν οἱ λεγόμενοι ἐπίσκοποι προσεφιλοτιμοῦντο· καὶ ἡ σύναξις τῶν φιλοδιδασκάλων, μᾶλλον δὲ φιλοθέων, οὐ κατηγεῖτο, ἀλλὰ κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῇ Ἐξόδῳ, "Ὅσον ἀπέκτενον αὐτούς, τοσοῦτ' ἄλλοι ἐγίνοντο." τῇ ἐπαύριον γοῦν ἐξελεθὼν ὁ βασιλεὺς τοῦ γυμνασθῆναι ἐν τῷ παρακειμένῳ πεδίῳ εἶδεν τὴν ἄσπορον γῆν τὴν περὶ τὸ Πέμπτον λευχειμονοῦσαν, καὶ ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ ἄνθους τῶν νεοφωτίστων (ἦσαν γὰρ ἀμφὶ τοὺς τρισχιλίους), ἤρετο παρὰ τῶν δορυφόρων· "Τίς ἢ λογάς τῶν ἐκεῖ συνηθροισμένων;" διαψευσάμενοι λέγουσι· "Τῶν ἑτεροδόξων," ἵνα παραγάγῃ τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως. γνόντες δ' ἐξαυτῆς οἱ τοῦ πράγματος μεσίται καὶ προστάται τοῦ φθόνου πέμπουσιν εἰς τοῦπίσω τοὺς ἀφειδεστέρους τῶν ἐπομένων ἐπὶ σκορπισμῷ μὲν τῶν ἀκροατῶν, συλλήψει δὲ τῶν διδασκάλων. οἱ δ' ἐλθόντες κατέχουσι πάλιν ὀλίγους μὲν τῶν κληρικῶν, πλείους δὲ τῶν λαϊκῶν. Καὶ ὁ Θεόδωρος ἔφη· {Ο ΔΙΑΚ.} ὦ μακαριώτατε πάτερ, καὶ τοσοῦτων ὄντων αὐτῶν, ὡς τρισχιλίους μόνον εἶναι τοὺς νεοφωτίστους, πῶς αὐτῶν οἱ βραχεῖς ἐκυρίευσαν στρατιῶται τὸν σύλλογον διαλύσαντες; 59 {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τοῦτο οὐκ ὀλιγότιμος δεῖγμα, οὐδὲ τεκμήριον ἀζηλίας, ἀλλὰ πλεονέκτημα εὐλαβείας καὶ

διδασκάλων ἐπι μελείας ἀπόδειξις, ἀδιαλείπτως τὸ ἄμαχον τῆς γνώμης ἐπανορθούντων. Ὁ Θεόδωρος εἶπεν· {Ο ΔΙΑΚ.} Ἄριστα ἔφησ' οὔτε γὰρ ἔπρεπεν τοὺς φρόνησιν ἐκμανθάνοντας καὶ ἐπιείκειαν παρὰ τοῦ ἱεροῦ Ἰωάννου ἀφρόνως καὶ τεταραγμένως αὐτοῦ ἀντιποιεῖσθαι. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄> {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἦσθεις οὖν ἐπὶ τούτῳ, παρακαλῶ, μὴ ἀνάκοπτε τοὺς λόγους τοὺς ὑπὸ κακῶν πραγμάτων τεχθέντας (ἔοικε γὰρ τίκτειν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς λόγους τὰ πράγματα). σὺν τοῖς κατασχεθεῖσιν οὖν κληρικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς συνελήφθησαν καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ἐπισήμων. ἔστι δὲ ὧν καὶ τὰ μαφόρια ἤρπασαν, ἐτέρων δὲ τὰ ἐνώτια σὺν τῷ λοβῶ τοῦ ὠτὸς συν ἀπέσπασαν· ὡς ἰδοῦσάν τινος Ἐλευθέρου γυναῖκα εὐδαιμονε στάτην σφόδρα, καταλείψασαν τὸ ἑαυτῆς μαφόριον, μεταμφια σαμένην τὸ σχῆμα τὸ τῶν δουλίδων, δρομαίαν εἰσβαλεῖν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς σωφροσύνης (ἦν γὰρ, ὡς εἰκός, εὐανθῆ μορφήν καὶ εὐφυῆ πλάσιν ἡμφιεσμένη). τούτῳ οὖν τῷ τρόπῳ πληρωθεῖσαι αἱ φυλακαὶ τῶν διαφόρων ἀρχόντων μετε ποιοῦντο εἰς ἐκκλησίᾳ· καὶ ὕμνοι μὲν καὶ ἀναφοραὶ μυστηρίων ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπετελοῦντο, μάστιγες δὲ καὶ στρεβλώσεις καὶ ὄρκοι φρικτοὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμιλλῶντο ἐπὶ ἀναθεματισμῶ Ἰωάννου τοῦ μέχρι θανάτου ἐχθρεύσαντος τῇ κακίᾳ τοῦ διαβόλου. τῆς Πεντηκοστῆς δὲ συμπληρωθείσης, μετὰ πέντε 60 ἡμέρας εἰσελθόντες οἱ περὶ Ἀκάκιον καὶ Σευηριανὸν καὶ Ἀντίοχον καὶ Κυρῖνον πρὸς τὸν βασιλέα λέγουσιν αὐτῷ· "Βασιλεῦ, σὺ ἡμῖν παρὰ Θεοῦ οὐκ ἐξουσιαζόμενος, ἀλλ' ἐξουσίαζων τῶν πάντων, ἔξεστί σοι ὃ θέλεις ποιῆσαι. μὴ γίνου πρεσβυτέρων πραότερος καὶ ἐπισκόπων ὀσιώτερος· εἵπομέν σοι ἐπὶ πάντων· "Ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἡμῶν ἢ Ἰωάννου καθαίρεισι." μὴ τοίνυν φείσῃ ἐνὸς ἀνθρώπου, ἀφειδήσας πάντων ἡμῶν." Ἰουδαίκοις ῥήμασι, τάχα δὲ καὶ πράγμασι, παραπέει σαντες τὸν βασιλέα. οὕτως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς Πατρίκιον τὸν νοτάριον δηλοῖ τῷ Ἰωάννῃ τάδε· "Οἱ περὶ Ἀκάκιον καὶ Ἀντίοχον καὶ Σευηριανὸν καὶ Κυρῖνον τὸ κατὰ σὲ κρῖμα ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν ἔθηκαν κεφαλὴν. τὸ κατὰ σαυτὸν οὖν ἀναθεῖς τῷ Θεῷ, ἔξελθε τῆς ἐκκλησίας." οὕτως κατελθὼν ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης, μετὰ τὴν τρανήν φάσιν καὶ ἀνεπισκίαστον, τοῦ ἐπι σκοπέου σὺν τοῖς ἐπισκόποις, λέγει πᾶσι· "Δεῦτε, προσευξά μενοι συνταξώμεθα τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας"· γεγηθῶς μὲν ἐπὶ τῷ πράγματι, λυπούμενος δὲ ἐπὶ τῇ τοῦ λαοῦ κακουχίᾳ. ἐξαυτῆς δὲ τις σημαίνει τῶν φιλοθέων δυναστῶν τῷ Ἰωάννῃ· "Ἐπειδὴ Λούκιος, ἰταμὸς ἀνὴρ καὶ ἀναιδὴς προσώπῳ, ἔτοιμός ἐστιν ἐν τῷ δημοσίῳ λουτρῷ σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν στρατιώταις, ὅπως, εἰ ἀντεῖποις ἢ ἀναβάλλῃ, καὶ ἄκοντά σε σῦραι καὶ ἐξῶσαι· περικλονοῦνται δὲ οἱ δῆμοι τῆς πόλεως· σπούδασον ἐξελθεῖν λεληθότως, ἵνα μὴ σου ἀντιποιοῦμενος ὁ λαὸς πόλεμον συνάψῃ μετὰ τῶν στρατιωτῶν." τότε ὁ Ἰωάννης καταφιλήσας τινὰς τῶν ἐπισκόπων μετὰ δακρύων (τοὺς γὰρ λοιποὺς οὐδὲ κατα φιλεῖν συνεχώρει τὸ πάθος) συνετάξατο, εἰπὼν τοῖς λοιποῖς ἔνδον ἐν τῷ ἱερατεῖῳ· "Μεῖνате τέως ὧδε, ἵνα ἀπελθὼν μικρὸν 61 ἀνεθῶ." εἰσελθὼν δὲ ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ καλεῖ τὴν Ὀλυμπιάδα, ἀναπάλλακτον οὔσαν τῆς ἐκκλησίας, σὺν Πενταδίᾳ καὶ Πρόκλῃ, ταῖς διακόνοις, καὶ Σιλβίνῃ, τῇ τοῦ μακαρίου Νεβριδίου γυναικί, εὐσχήμως κοσμούσῃ τὴν ἑαυτῆς χηρείαν, καὶ λέγει αὐταῖς· "Δεῦτε ὧδε, θυγατέρες, ἀκούσατέ μου. "τὰ κατ' ἐμὲ τέλος ἔχει," ὡς ὄρῳ. "τὸν δρόμον μου τετέλεκα," καὶ ἴσως "οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου." τοῦτο δὲ ἐστὶν ὃ παρακαλῶ· μὴ τις ὑμῶν ἀνακοπῇ τῆς συνήθους εὐνοίας τῆς περὶ τὴν ἐκκλησίαν. καὶ ὅς ἂν ἄκων ἀχθῇ ἐπὶ τὴν χειροτονίαν, μὴ ἀμβιτεύσας τὸ πρᾶγμα, κατὰ συναίνεσιν τῶν πάντων, κλίνετε τὴν κεφαλὴν ὑμῶν ὡς Ἰωάννῃ (οὐ δύναται γὰρ ἡ ἐκκλησία ἄνευ ἐπισκόπου εἶναι). καὶ οὕτως ἐλεθηῖτε. μέμνησθέ μου ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν." συγχυθεῖσαι δὲ δάκρυσιν ἐκυλινδοῦντο περὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ. τότε νεύσας τινὶ τῶν σεμνῶν πρεσβυτέρων λέγει· "Λάβετε αὐτάς ἐντεῦθεν, ἵνα μὴ τοὺς ὄχλους ταράξωσιν." οὕτως οὖν μικρὸν ἐμποδισθεῖσαι ἔδοξαν αὐτῷ συγχωρεῖν. καὶ οὕτως ἐξῆλθεν ἐπὶ τὸ μέρος τὸ ἀνατολικόν (οὐδὲν γὰρ

παρ' αὐτῷ δυτικόν), τῷ δὲ δυτικῷ μέρει, ἔνθα ὁ τῆς ἐκκλησίας πυλῶν, τὸ ὄνοζύγιον, ἐν ᾧ εἰώθει καθέζεσθαι, πρὸ τῆς πύλης κελύσας στήναι εἰς περι σπασμὸν τῶν λαῶν ἐκείθεν αὐτὸν προσδοκῶντων, συνεξελθόντος αὐτῷ καὶ τοῦ ἀγγέλου, μὴ φέροντος τὴν ἐρημίαν τῆς ἐκκλησίας, ἣν ἀρχαὶ πονηραὶ καὶ ἐξουσαὶ εἰργάσαντο, καθάπερ θεατρο νόμιον ἀποδείξασαι. "ὥς μὲν γὰρ ἐν θεάτρῳ κλωσμός ἦν, συριττόντων τῶν ἀσεβῶν, καταμωκωμένων, ἄμετρα διασυρόντων τῶν Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων· ὡς δ' ἐν εἰρκτῇ πληγαὶ καὶ 62 κατὰ σπλάγγνων φερόμεναι βάσανοι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν· κατατάσεις δὲ τῆς ὅλης δυνάμεως τῆς ψυχῆς διὰ τε τὴν τοῦ διδασκάλου ἀφαίρεσιν καὶ διὰ τὴν εἰς τὸ θεῖον βλασφημίαν". ἔνθα γὰρ "ἀμαρτημάτων ἄφεις," ἐκεῖ "αἱμάτων ἔκχυσις" ἐγένετο. μετὰ δὲ τὸν ἄφατον καὶ δυσερμήνευτον ἐκείνον σκότον, φλόξ ἀπὸ μέσου τοῦ θρόνου, ἐν ᾧ εἰώθει ὁ Ἰωάννης καθέζεσθαι, καθάπερ ἐν μέσῳ σώματι κειμένη καρδιά τοῖς λοιποῖς ἐξήγεισθαι μέλεσι τὰ τοῦ Κυρίου λόγια, φανεῖσα ἐπεζήτει τὸν ὑπο φήτην τοῦ λόγου· ὃν οὐχ εὐροῦσα κατεβόσκετο τὴν σκευωρίαν. δεινῶς δὲ εἰς ὕψος εἶρψεν διὰ τῶν ἀλύσεων ἐπὶ τὴν στέγην· ἔχεως δὲ δίκην τὴν γαστέρα φαγοῦσα, ἐπὶ νῶτον ἐφέρετο τῶν δωματίων τῆς ἐκκλησίας, "μισθὸν τῆς ἀδικίας" ὡσπερ τὴν ἐπὶ ταύτῃ ὠρισμένην δίκην ἀποδιδόντος Θεοῦ εἰς σωφρονισμόν καὶ νουθεσίαν τῶν οὐκ εἰδόντων γε νουθετεῖσθαι <ἦ> διὰ τῆς ὄψεως τῶν τοιούτων θεηλάτων κακῶν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ μνημεῖον ὑπολείψας τῆς ἀγρίας συνόδου. καὶ οὐ θαυμαστὸν περὶ τῆς ἐκκλησίας, ὅπου γε καὶ τὴν καλουμένην παρὰ τοῖς ἔξω σύγκλητον, ἀπὸ πολλῶν βημάτων κειμένην ἀντικρὺ τῆς ἐκκλησίας ἐκ μεσημβρίας, φρονίμως τὸ πῦρ, καθάπερ γέφυραν τὸν ἀγοραῖον δῆμον τὸν διὰ μέσου διαπερᾶσαν, ἐλυμήνατο, οὐ πρότερον τὸ μέρος τὸ πλησιάζον τῇ ἐκκλησίᾳ, ἵνα μὴ τὸ πάθος τῇ ἐγγύτητι ἐπιγράψωμεν, ἀλλὰ τὸ μέρος τὸ ἐπὶ τὴν αὐλήν τῶν βασιλέων, ἵνα τὸ θαῦμα τοῦ πράγματος θεήλατον παραστήσῃ τὸ σόφισμα (ἦν γὰρ ἰδεῖν μεταξὺ δύο ὁρέων πυρίνων τοὺς δῆμους ἀβλαβῶς ἐπὶ τὰς οἰκείας χρείας διαπερῶντας). οὕτω δὲ περιπετόμενον τὸ πῦρ καὶ κυμαῖνον, καθάπερ θάλασσα 63 βιαίῳ νότῳ ῥιπιζομένη, ὡσπερ ὑπὸ συνθήματι βαδίζον, ἀφειδῶς ἀπτόμενον τῶν κύκλῳ δωματίων, μόνου ἐφρόντιζε τοῦ οἰκίσκου, ἐν ᾧ τῶν ἱερῶν σκευῶν ἀπέκειτο τὸ πλῆθος, οὐ τὸν χρυσοῦν αἰδούμενον ἢ τὴν λοιπὴν τοῦ ἀργύρου ὕλην, ἀλλ' ἵνα μὴ τοῖς συκοφάνταις χῶραν τοῦ ψεύδους παράσχη κατὰ τοῦ δικαίου, ὡς αὐτοῦ σφετερισμένου τι τῶν καλλίστων. οὕτω δὲ διακινουῦν τὸ πῦρ ἀνεχαίτιζεν εἰς τοῦπίσω, τὸν φθόνον ἐξιχνιάζον τῶν ταῦτα πραξάντων, εἰς ἔλεγχον τῆς Θεοφίλου μανίας, ὅπου κατασκευάζει διὰ τὰ κειμήλια αὐτὸν ἐκβεβληκέναι. καὶ ἀπο βολῆ μὲν ψυχῆς ἐν τοσοῦτοις ὄχλοις ὑπὸ πυρὸς οὐδεμία γεγένηται, οὐ λογικοῦ, οὐκ ἀλόγου· ὁ δὲ ῥύπος τῶν ἐναγῶς ἐκείσε ἀναστρεφομένων τῇ τοῦ πυρὸς ἀπεπλύνετο δυνάμει, ἀπὸ ἔκτης ὥρας μέχρις ἐνάτης ἐν τρισὶν ὡραῖς ἡμεριναῖς πολυχρονίου ἔργου ἀφανισθέντος. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'> {Ο ΔΙΑΚ.} Εἶτα, πάτερ, τούτων οὕτως ἀννομένων, ποῦ διέτριβεν ὁ μακάριος Ἰωάννης ἢ οἱ λοιποὶ τῶν ἐπισκόπων; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Οἱ μὲν λοιποὶ τῶν ἐπισκόπων, οἱ μὲν συνεκλείοντο, οἱ δὲ καὶ ἐσύροντο, ἄλλοι δὲ καὶ ἐκρύβησαν· Ἰωάννης δὲ σὺν Κυριακῷ καὶ Εὐλύσιῳ παρὰ στρατιωτῶν τοῦ ἐπάρχου δέσμοι εἰς Βιθυνίαν κατεῖχοντο κόλασιν ἀπειλούμενοι ἐπὶ τῇ ἐμπρήσει τῆς ἐκκλησίας. ὕστερον δὲ ὁ μὲν Κυριακὸς καὶ Εὐλύσιος δέσμοι ἀχθέντες ἅμα λοιποῖς κληρικοῖς, ἀθῶοι ἀποφανθέντες ἀπελύθησαν· ὁ δὲ ἅγιος Ἰωάννης πρὸς ταῖς λοιπαῖς παρρησιαῖς καὶ ταύτην τελευτείαν αὐτοῖς ἀπέστειλεν, εἰπὼν· "Εἰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις οὐ δεδώκατέ μοι χῶραν ἀπολογίας, κἂν γοῦν εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἀκουσθῶ, εἴ γε αἴτιος, ὡς φατε, γέγονα τῆς καύσεως." οὕτως μὴδ' ἐν τούτῳ ἀκουσθεὶς πέμπεται διὰ στρατιωτῶν εἰς ἐρημοτάτην πολίχνην τῆς Ἀρμενίας, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν πολιορκουμένην ὑπὸ τῶν Ἰσαύρων, ἐπὶ τὸ 64 σφαγῆναι· Κουκουσὸς δὲ ἐστὶν αὕτη. Ἀρσάκιος δὲ ὁ ἀδελφὸς τοῦ μακαρίου Νεκταρίου ἀντεισήγετο τῷ τόπῳ τοῦ Ἰωάννου,

άνδρὸς ἱεροφάντου, ἄνθρωπος ἰχθύος ἀφωνότερος καὶ βατράχου ἀπραγότερος (ἔστι γὰρ ὅτε καὶ πρᾶξις λαλεῖ, μάλιστα ὅταν δι' αὐτὸ γένηται τὸ καλόν). διακρατήσας δὲ τὸ ζῆν ἑαυτοῦ δέκα τέσσαρας μῆνας ἀποθνήσκει, εἰς τὰ Εὐαγγέλια παρορκήσας· ὅπου ὤμοσε τῷ ἀδελφῷ Νεκταρίῳ μηδέποτε καταδέξασθαι ἐπισκοπῆς χειροτονίαν, ἤνικα ὠνείδισεν αὐτῷ μὴ βουλευθέντι γενέσθαι ἐν Ταρσῷ, ὡς τὸν αὐτοῦ καιροσκοποῦντι θάνατον. γεγένηται δ' αὐτῷ τῆς ἐπιτοκίας αἰτία τὸ μὲν πρὶν ἢ κενοδοξία, δι' ἣν ἐμνηστεύετο—ὡς ἂν εἴποι τις—τὴν γυναῖκα, μετέπειτα δὲ ἡ αἰσχύνῃ· προφητικῶς τῶν ἐλέγχων αὐτῷ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπαχθέντων. τούτῳ τῷ Ἀρσακίῳ Ἀττικῶς ἀντεισάγεται ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, πάσης μηχανῆς τεχνίτης κατὰ τοῦ Ἰωάννου. ὃς θεασάμενος μηδένα τῶν ἀνατολικῶν αὐτῷ ἐπισκόπων κοινω νοῦντα, μήτε μὴν τοῦ τῆς πόλεως λαοῦ, διὰ τὰ οὕτως ἀνόμως παρακολουθήσαντα καὶ ἀθέσμως, παρασκευάζει, ἄπειρος ὢν τῶν θείων Γραφῶν, ταῖς ἀντιγραφαῖς καταναγκάζεσθαι τοὺς μὴ κοινωνοῦντας. εἶχεν δὲ ἡ μὲν κατὰ τῶν ἐπισκόπων ἀντιγραφή τὴν ἀπειλὴν ταύτην· "Εἴ τις οὐ κοινωνεῖ τῶν ἐπισκόπων Θεο φίλῳ καὶ Πορφυρίῳ καὶ Ἀττικῷ, τῆς μὲν ἐκκλησίας ἐκβαλέσθω, 65 τῆς δὲ ἰδίας τῶν πραγμάτων οὐσίας ριπτέσθω." ἐντεῦθεν οἱ μὲν καταβαρυνόμενοι τῷ τῶν πραγμάτων φορτίῳ καὶ ἄκοντες κοινωνοῦσιν, οἱ δὲ πενέστεροι καὶ εἰς πίστιν ὑγιῆ ἀσθενέστεροι ὑποσχέσει δῶρων τινῶν συνεσύροντο εἰς κοινωσίαν, οἱ δὲ γένους καὶ πραγμάτων καὶ πατρίδος καὶ δόξης φθαρτῆς καὶ θλίψεως σωματικῆς ὑπεριδόντες φυγῆ τὴν τῆς ψυχῆς εὐγένειαν διεφύλαττον, τὸ εὐαγγελικὸν διὰ μνήμης ἔχοντες λόγιον, "Ἐὰν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην," καὶ τὸ τῆς παροιμίας ἑαυτοῖς ἐπιλέγοντες, "Οὐκ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς χοντα ἐν ἡμέρᾳ θυμοῦ." ἔφθανον δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ, οἱ δὲ ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἕτεροι δὲ ἐν τοῖς τῶν ἀσκητῶν φροντιστηρίοις διεσώζοντο ἐκ τῆς Ἰουδαϊκῆς πονηρίας. ἡ δὲ κατὰ τῶν λαϊκῶν ἀντιγραφή περιεῖχεν· "Τοὺς μὲν ἐν ἀξιώμασιν ἐκπίπτειν τῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς ἀξίας, τοὺς δὲ στρατιώτας τὰς ζώνας ἀπόλλειν, τοὺς δὲ λοιποὺς δήμους καὶ χειροτέχνας, χρυσίῳ πολυολκεῖ προστιμηθέντας, ὑποβάλλεσθαι ἐξορία." πλὴν ὅμως καὶ ταῦτα ἐπράττετο, καὶ αἱ προσευχαὶ τῶν σπουδαίων ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐπετελοῦντο μετὰ πολλῆς τῆς κακοπαθείας, φιλία τῇ πρὸς τὸν Σωτῆρα τὸν εἰρηκότα· "Ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια," καὶ ἄλιν, "Θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον." καὶ ὁ μὲν μακάριος Ἰωάννης οἰκίσας τὴν Κουκουσὸν ἔτος ἕν, πλείστους διαθρέψας πένητας τῆς Ἀρμενίας οὐ τοσοῦτον σίτω, ὅσον λόγῳ (ἔφθασε γὰρ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ μέγας λιμὸς τὴν χώραν ἐκείνην). βασικὴ ναντες δὲ αὐτῷ καὶ ἐπὶ τούτῳ οἱ ἀδελφοκτόνοι μεταφέρουσιν εἰς Ἀραβισσόν, διαφόροις ὑποβάλλοντες κακουχίας, ἵνα τὸ ζῆν ἀπολίπη. κάκεῖ ἄλιν οὐ μικρῶς διαλάμψας ταῖς ἀρεταῖς ("οὐ δύναται γὰρ πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη," οὐδὲ 66 λύχνος φαιδρῶς καίόμενος ξυλίνῳ σκεπασθῆναι μοδίῳ), ἐξῆ γειρεν γὰρ καθάπερ ἐξ ὕπνου τῆς ἀγνοίας πρὸς τὴν τοῦ λόγου ἀκτῖνα ἐκ πάσης περιχώρου τοὺς ἄγαν κεκαρωμένους τῇ ἀπιστίᾳ. σφοδρότερον δὲ τῇ φλογὶ τῆς βασκανίας κατακαίόμενοι οἱ περὶ Σευηριανὸν καὶ Πορφύριον καὶ ἕτεροί τινες τῆς Συρίας ἐπὶ σκοποὶ παρασκευάζουσιν αὐτὸν κάκεῖθεν μετενεχθῆναι· βαρὺς γὰρ αὐτοῖς ἦν οὐ μόνον ἐν ταῖς νομιζομέναις εὐημερίαις, ἀλλὰ πολλῷ πλέον ἐν ταῖς δυσημερίαις, ἀφυῶς διακειμένοις περὶ τὴν φύσιν τῶν πειρασμῶν, οὐ μεμνημένοις τοῦ πρὸς τὸν ἀπόστολον θείου χρησμοῦ ἐν ταῖς θλίψεσι γενομένου, τό· "Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται." θεασάμενοι γὰρ μεταναστᾶσαν τὴν Ἀντιοχέων ἐπὶ τὴν Ἀρμενίων κάκεῖθεν ἄλιν ἐπὶ τὴν Ἀντιοχέων τὴν Ἰωάννου εὐχάριστον φιλοσοφίαν ἀδομένην, ἠύχοντο καὶ τὸ ζῆν ἀπορρήξαι, καθάπερ ὑπὸ μαστίγων τῶν διηγημάτων βασανιζόμενοι (τοιούτον γὰρ ὁ μισόκαλος φθόνος), ὡς τοὺς ὀρώντας τῶν ἐπομένων αὐτοῖς κληρικῶν θαυμάζοντας λέγειν· "Ἴδετε νεκρὸν φοβερὸν τοὺς ζῶντας καὶ κρατοῦντας

διαπτοῦντα, καθάπερ τοὺς παῖδας τὰ μορμολυκεῖα; βαβαί! οἱ τὰς κοσμικὰς δυναστείας καὶ τὸν ἐκ κλησιαστικὸν ἐνημμένον πλοῦτον μετ' ἐξουσίας, μετὰ καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἀρχῆς, τὸν ἱερέα, τὸν μόνον, τὸν ἄπολιν, τὸν ἀσθενῆ τῇ σαρκί, τὸν ἐξόριστον δεδιότες, ὠχρῶσι σφαδὰ ζοντες." μηκέτι οὖν καρτερήσαντες τῇ σκηνῇ κρύπτειν τὸν ὄφιν, ἀποστείλαντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκπορίζουσι πάλιν ἀντιγραφὴν σφοδροτέραν μετὰ προστίμου· ἐντὸς στενῆς προ θεσμίας μετενεχθῆναι αὐτὸν εἰς Πιτυοῦντα, τόπον πανέρημον τῶν Τζάνων, ἐπικείμενον τῇ ὄχθῃ τῆς Ποντικῆς θαλάσσης. οἱ δὲ διάγοντες αὐτὸν στρατιῶται τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων ἐπὶ τοσοῦτον κατήπειγον διὰ τῆς ὁδοῦ, λέγοντες τοιαύτας ἔχειν τὰς ἐντολάς, ὡς, εἰ ἀποθάνοι κατὰ τὴν ὁδόν, μειζόνων ἀξιοθή σονται τῶν βαθμῶν. καὶ ὁ μὲν εἷς ἐξ αὐτῶν, ἔλαττον φροντίσας 67 τῆς παρουσίας στρατείας, φιλανθρωπίαν τινὰ ποσῶς διακλέπτων ἐνεδεικνυτο· ὁ δ' ἕτερος ἐπὶ τοσοῦτον ἦν ἀπηνῆς καὶ δύσκολος, ὡς τὰς εἰς αὐτὸν γινομένας κολακείας παρὰ τῶν προστυγαχά νόντων ἐπὶ φειδοῖ τοῦ ἁγίου ὕβρεις νομίζειν, τούτου μόνον φροντίζων τὸν Ἰωάννην δυσθανατῆσαι. ὑετοῦ μὲν γὰρ λάβρου ὄντος, ἀφροντίστως ἐξήει, ὡς διὰ νώτου καὶ στέρνων φέρεσθαι τὰς τῶν ὑδάτων λιβάδας. σφοδρὸν δὲ πάλιν καῦμα ἡλίου ἀντὶ τρυφῆς ἠγεῖτο, εἰδὼς ἐν τούτῳ δυσφορεῖν τὸ Ἑλισσαϊκὸν κρανίον τοῦ μακαρίου. εἰς πόλιν δὲ ἢ κώμην, ἔνθα λουτροῦ παραμυθία ἦν, οὐδὲ στιγμὴν ὁ δύστηνος συνεχώρει ποιεῖν. καὶ ἐν τούτοις πᾶσιν ἐπὶ τρίμηνον τὴν ἀργαλεωτάτην ἐκείνην βαδίζων ὁδόν, ἔμμενεν ὁ ἅγιος ὡς ἀστὴρ διαστίλβων, ἔχων τὸ σωματίον καθάπερ μῆλον ἐπ' ἄκρων κλάδων ἡλιοφοινισσό μενον. πλησιάσαντες δὲ τῇ Κομάνῃ, καθάπερ γέφυραν, αὐτὴν παρῆλθον, ἔξω τοῦ τείχους ἐν τῷ μαρτυρίῳ μείναντες ἀπὸ πέντε ἢ ἕξ σημείων. κατ' αὐτὴν δὲ τὴν νύκτα παρέστη αὐτῷ ὁ τοῦ τόπου ἐκείνου μάρτυς, Βασιλίσκος ὄνομα αὐτῷ, ὃς μαρτυρεῖ, ἐπίσκοπος ὢν Κομανῶν, ἐν Νικομηδεῖα ἐπὶ Μαξιμιανοῦ, ἅμα Λουκιανῷ τῷ ἐν Βιθυνίᾳ πρεσβυτέρῳ ὄντι Ἀντιοχείας, φήσας· "Θάρσει, ἀδελφὲ Ἰωάννη· αὔριον γὰρ ἅμα ἐσόμεθα." φασὶ δέ, προειρήκει καὶ τῷ παραμένοντι πρεσβυτέρῳ· "Ἐτοίμασον 68 τόπον τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννη· ἔρχεται γάρ." ἔχων δὲ πιστῶς τὸν χρησμὸν ὁ Ἰωάννης ἐπὶ τὴν αὔριον παρεκάλει αὐτοὺς ἕως πέμπτης ὥρας ἐκεῖ παραμεῖναι. οἱ δὲ μὴ πεισθέντες ἐξήλαυνον· ἐλθόντες δὲ ὡς σταδίους τριάκοντα πάλιν ὑποστρέφουσιν εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου, ἀφ' οὗ ἀπήραν, ἔχοντος αὐτοῦ ὀξέως. οὕτως οὖν ἐλθὼν ἐπιζητεῖ τὰ ἄξια τοῦ βίου λαμπρὰ ἱμάτια, καὶ ἀποδυσάμενος τὰ πρότερα ἐνεδύσατο νήφων, ἀλλάξας ἕως ὑποδημάτων· τὰ λοιπὰ δὲ διένειμεν τοῖς παροῦσιν. καὶ κοινωνήσας τῶν Δεσποτικῶν συμβόλων ποιεῖ τὴν τελευταίαν ἐπὶ τῶν παρόντων προσευχὴν, εἰπὼν τὸ ἐξ ἔθους ῥῆμα· "Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν," ἐπισφραγισάμενός τε τὸ ὕστερον ἀμὴν, "ἔξῃρεν τοὺς πόδας," τοὺς ὡραίως δραμόντας ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν τὴν μετάνοιαν ἐλαμένων καὶ ἐλέγχῳ τῶν τὴν ἀμαρτίαν πλουσίως γεωργησάντων (εἰ δὲ οὐδὲν ὦνησαν οἱ ἔλεγχοι τοὺς φαύλους, τοῦτο οὐκ ἀτονία τοῦ παρῆσιασαμένου, ἀλλ' ἰταμότης τῶν μὴ ἀνασχομένων), "προστεθεὶς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ," τὴν κόνιν ἀπομαζάμενος, καὶ πρὸς Χριστὸν διαπεράσας, ὡς γέγραπται· "Ἡξεῖς δὲ εἰς τὸν τάφον σου ὡσπερ σῖτος ὠρίμος κατὰ καιρὸν θεριζόμενος· παρανόμων δὲ ψυχὰι ἄωροι ἀποθανοῦνται." το σοῦτος δὲ ἐσμὸς παρθένων καὶ ἀσκητῶν καὶ τῶν ἐπὶ σεμνότητι μαρτυρουμένων παρῆν ἀπὸ τε Συρίας καὶ Κιλικίας καὶ Πόντου καὶ Ἀρμενίας, ὡς τοὺς πολλοὺς νομίσαι ἀπὸ συνθήματος αὐτοὺς 69 παραγενέσθαι. ἐνταφιασθεὶς δὲ καὶ ἐορτασθεὶς, καθάπερ ἀθλη τῆς νικηφόρος τὸ σωματίον, θάπτεται μετὰ τοῦ Βασιλίσκου ἐν τῷ αὐτῷ μαρτυρίῳ.

<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄> Πρὸς τούτοις ὁ Θεόδωρος ἐπιθαυμάσας ἤρετο, λέγων τὸ γραφικόν· {Ο ΔΙΑΚ.} Ἐπειδὴ γέγραπται, "Μὴ ἀστοχῆσης διηγῆματος γερόντων, καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ παρὰ τῶν πατέρων ἔμαθον," ἀόκνως φράσον ἡμῖν τίς ἢ αἰτία τοῦ μόνον αὐτὸν ἐσθίειν, καὶ εἰ ἀληθῶς μόνος, ὡς λέγουσιν, ἦσθιεν. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ὁμολόγηται

μέν, ὅτι μόνος ἦσθιεν· οὐκ ἔβου λόμην δέ σε, Θεόδωρε ἐμμελέστατε, τὰ τῶν γαστριμάργων νηπίων διερωτᾶν. ἀνήρ γὰρ ὑπάρχων, τὰς ἀνδρῶν ἀρετὰς ἐπι ζητεῖν ὀφείλεις, πῶς εἶχεν περὶ ἀφοβίας, περὶ χρημάτων, περὶ σωφροσύνης, πραύτητός τε καὶ δικαιοσύνης, ἐλεημοσύνης, φρο νήσεώς τε καὶ ἀνδρείας καὶ λήθης ἢ μνήμης. "βρῶμα γὰρ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ Θεῷ, οὔτε ἐὰν φάγωμεν οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν," ἀλλὰ γνῶσις μετὰ πράξεως ἐνεργουμένη. αὐτὸς δὲ ἦσθιεν μόνος, ὡς ἐκ μέρους γινώσκω, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας· πρῶτον μὲν, οἶνον οὐκ ἔπινεν διὰ τὴν τῆς κεφαλῆς θέρμην, εἰ μὴ που ἐν τοῖς καύμασι τὸ διὰ ῥόδων ἐχρήτο· δεύτερον <δέ>, ὅτι τάξιν ὁ στόμαχος αὐτοῦ οὐκ εἶχεν ἀπὸ τινος ἀσθενείας, ὡς πολλάκις τὰ εὐτρεπισθέντα ἀηδῆ φανῆναι καὶ ἐπιζητεῖν τὰ μὴ παρόντα. εἶτα ἦν ὅτε καὶ λήθην ἐλάμβανε τῶν βρωμάτων, παρατείνων ἕως ἐσπέρας, τοῦτο μὲν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διασπώμενος φροντίσι, τοῦτο δὲ ταῖς πνευματικαῖς περισπώμενος θεωρίασι· ἠγωνίζετο γὰρ μηδὲν ἀπορεῖν τῶν θείων Γραφῶν, –φιλεῖ δὲ πως τὰ τοιαῦτα ἢ τὴν ἀσιτίαν ἢ τὴν κουφοσιτίαν. ἔθος δὲ τοῖς δαιτυ μόσι, ἐὰν μὴ αὐτοῖς τις συμβρώση ἢ συμβροχθίσῃ ἢ συγκαχάσῃ 70 γέλωτι ἀσήμῳ, ἐπ' ἄκρων δακτύλων χλιαρὰν φέρων τὴν κύλικα, εἰς κακηγορίαν ἄγειν τὴν τῆς τραπέζης φιλοφροσύνην. τὸ δ' ὅλον (ὡς οἶμαι) καὶ ἀληθέστερον· φειδωλὸς ἦν εἰσάγων πρὸς τοὺς τῆς τρυφῆς, ἱεροσυλίαν νομίζων τὴν εἰς τοὺς τοιούτους δαπάνην· ὁμοῦ καὶ τῶν οἰκονόμων τὰς τῆς κλοπῆς ἀφορμὰς περικόπτων, ἵνα μὴ δεκαπλασιάσωσι τὰς τιμὰς τῶν ὀψωνίων ἐν τοῖς βρεβίοις, τὰς τῶν πενήτων σφετερισάμενοι χρείας. πρὸς τούτοις τὸ πλῆθος τῆς πόλεως ἐννοῶν ἐσκόπει, ὅτι ἢ πᾶν ἀξίωμα ὀφείλει ταύτης τῆς τιμῆς ἀξιῶσαι ὡς Χριστοῦ οἰκονόμος, ἢ μηδενὶ παρασχεῖν τὸ πρᾶγμα. ἀποβλέψας δὲ εἶς τε τοὺς τῆς τραπέζης θορύβους καὶ εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἀναλωμάτων τῶν πτωχικῶν, ἐφρικίασεν πρὸς τὸ πρᾶγμα, μακρὰν χαίρειν εἰπὼν ταῖς τοιαύταις κακολογίαις, τὸ τῶν Πράξεων ἐαυτῷ κατεπάδων, " Ἄνδρες ἀδελφοί, οὐκ ἐξὸν ἡμῖν τραπέζαις διακονεῖν, ἀλλὰ καταστήσωμεν ἄνδρας εὐλαβεῖς ἐπὶ τῆς χρείας· ἡμεῖς δὲ σχολάσωμεν τῷ λόγῳ καὶ τῇ προσευχῇ." ὥσπερ γὰρ ἀγωνιστῆς ἵππος σταδιοδρομεῖν οὐκέτι δυνάμενος μύλωνι ἐγκατατάσσεται, ἀτέλεστον κύκλον γυρεύων· οὕτως ἀποκνήσας διδάσκαλος πρὸς τοὺς τῆς ἀρετῆς λόγους, τὴν ἐκ τῆς τραπέζης προβάλλεται θήραν· καὶ εἶθε κἂν τοῖς πεινώσι καὶ δεομένοις, ὅθεν ἔνεστι καὶ κερδᾶναι τὸν μακαρισμὸν τοῦ Δεσπότη, τό, "Ἐπείνων, καὶ ἐχορτάσατέ με"· ἀλλ' ἢ μόνοις πλουσίοις τοῦ εὖ ἀκοῦσαι χάριν, ἢ δόξης μαραινόμενης, ἢ τοῦ ὁμοίως ἀντικληθῆναι, ἢ εἰ τούτων οὐδέν, ἵνα μὴ κακὸς ἀκούσῃ, οὐ μεμνημένος τοῦ ταλανισμοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος· "Οὐαὶ ὑμῖν, ὅταν καλῶς ὑμῖν εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι" –οὐκ εἶπεν, "οἱ πτωχοί," ἀλλ', "οἱ ἄνθρωποι"· – "κατὰ ταύτῃ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν." μὴ ζητῶμεν οὖν ὡς οἱ κενόδοξοι, ὧ Θεόδωρε, ψευδο προφήτου δόξαν. "ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης, μήτε ἐσθίων μήτε 71 πίνων, ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης· καὶ λέγουσι, "Δαιμόνιον ἔχει." 71 ἦλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐσθίων καὶ πίνων· καὶ λέγουσιν, "Ἰδοὺ, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἀμαρτωλῶν." {Ο ΔΙΑΚ.} Οὐ πάντως, ὧ ἄριστε πάτερ, ψέξας ἢ καταδραμῶν τῆς τοιαύτης ἀσκήσεως, τὴν πεῦσιν προσήγαγον τῇ σῇ ἀκρι βολογία· ἦδειν γὰρ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς φήμης καὶ ἐκ τῶν εἰς ἡμᾶς φθασάντων αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἢ ὁμιλιῶν ἢ ἐπιστολῶν, τὴν τοῦ ἀνδρός διάνοιαν· ἀλλ' ἵνα τὸν σκοπὸν μαθῶν ζηλώσω τὸ πρᾶγμα. τίς γὰρ οὕτως εἰς ἅπαν ἠλίθιος, ἵνα ἀγνοήσῃ ὅτι μείζων ἢ ζημία τοῦ ἐκ τραπέζης κέρδους, εἰ μὴ που χρεία γένηται ἐν ἀνάγκῃ ξενίσαι ἀγίους; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ταῦτα εἶπον κἀγώ, φιλαληθέστατε Θεόδωρε, οὐκ ἐξευτελίζων τὴν πατρικὴν ἀρετὴν, μάλιστα τῆς φιλοξενίας. μία γὰρ ἐστὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν τῶν εἰς εὐσέβειαν συντελεσσῶν, δι' ὧν καὶ οἱ κύριοι πατριάρχαι, ὁ μὲν τὸν Σωτῆρα Θεὸν τῇ τραπέζῃ ἐθήρευσε, ὁ δὲ τοὺς ἀγγέλους ἐξένισεν, ὁ μὲν υἱὸν ἐν γήρει, ὁ δὲ σωτηρίαν τὴν ἐκ Σοδόμων μισθὸν σὺν ταῖς θυγατράσιν εὐράμενοι· περὶ ὧν καὶ ὁ ἀπόστολος

λέγει, παρορ μῶν ἡμᾶς εἰς τὸ μίμημα· "Τῆς φιλοξενίας," λέγων, "μὴ ἐπι λανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους." δεῖ δὲ τὸν ξενοδόχον τὸ μὲν φρόνιμον ἔχειν τοῦ ὄφους, τὸ δὲ ἀκέραιον τῆς περιστερᾶς, πειθόμενον τοῖς δύο λογίοις, καὶ τῷ, "Παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου," καὶ τῷ, "Μὴ πάντα ἄνθρωπον εἰσάγαγε εἰς τὸν οἶκόν σου," ἵνα μὴ λύκον ἀντὶ προβάτου δεξά μενος, ἢ ἄρκον ἀντὶ βοός, τῇ ζημίᾳ τὸ κέρδος ἀπεμπολήσῃ. δοκιμάζειν δὲ πρῶτον τὸν τόπον ὀφείλει ἐν ᾧ τις ἐτάγη, εἰ ἔρημος ἢ πολύοχος, εἶτα τὴν ἑαυτοῦ ἐπιτηδειότητα, εἰ οἶός τέ ἐστιν ἀλλόκοτα βαστάζειν ἤθη· τότε διακρίνειν τὸν εὖ ὀφείλοντα παθεῖν, εἰ πλούσιός ἐστιν ἢ πένης, ἢ ὑγιής ἢ ἄρρωστος, ἢ βρωμάτων ἐπιδέεται ἢ ἐνδυμάτων· ἐν τούτοις γὰρ ὁ πρακτικὸς ἔλεος διανύεται. ὁ γὰρ μακάριος Ἀβραάμ οὐχ ὑπάτους, οὐδὲ στρατηγούς, οὐδὲ τοὺς ἐπ' ἐξοχῆς ἄνδρας τοῦ περιγεῖου κόσμου 72 ἐξένισεν, παρ' οἷς ἵπποι κημῶ ἢ χαλινῶ ἀποστίλβοντες ἢ σαρὰ βαρα χαλκοτύμπανα πόρρωθεν τῆς ὑπερηφανίας τὸν κτύπον ἀπερευγόμενα· ἀλλ' ἔρημον οἰκῶν τόπον τοὺς ἐκεῖ φθάνοντας ἐδεξιοῦτο. οἱ δὲ τὴν ἔρημον διαβαίνοντες, ἢ δι' ἀρετὴν ἀπήεσαν πρὸς τὸν πατριάρχην, ἢ διὰ πτωχείαν τὴν ἐπιτεταμένην <καὶ> πενίαν. [πενία γὰρ ἐστὶ μεσότης ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως· ὑπερβολῆς μὲν πλούτου, ἐλλείψεως δὲ πτωχείας.] ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Λῶτ χεῖρονα τῆς ἐρήμου πόλιν οἰκῶν εἰκότως ἐδεξιοῦτο τοὺς ἐπιχωριάζοντας ξένους διὰ τὸν τρόπον τῶν κατοικούντων. εἰ δὲ τις πόλιν οἰκῶν εὐνομωτάτην, οἷα ἡ Κωνσταντίνου, ἐν ἣ πάντες εἰσὶ ξενοδόχοι, περισσῶς τάχα τις τῶν πρεσβυτέρων "τὴν τοῦ λόγου καταλείψας διακονίαν," βρεβίοις σχολάζων ὀψωνίων, οὗτος λέληθεν ἑαυτὸν κάπηλον ἀντὶ διδασκάλου νομίζων, τῇ ὑδαρότητι τῶν λογισμῶν τὴν ἄκρατον ἐξαφανίζων γνῶσιν, τὸν προφητικὸν καρπούμενος ὄνειδον· "Οἱ κάπηλοί σου μίσγουσι τὸν οἶνον ὕδατι." ὅσον γὰρ διαφέρει τοῖς ἀτονοῦσιν ὕδατος ὁ οἶνος, τοσοῦτον ὑπερβάλλει ξενοδοχίας διδασκαλία. ἡ μὲν γὰρ ὠφελεῖ τοὺς κατ' αὐτόν, ἡ δὲ καὶ τοὺς μετ' αὐτόν· καὶ ἡ μὲν τοὺς παρόντας μόνον κερδαίνει, ἡ δὲ καὶ τοὺς ἀπόντας· τοὺς παρόντας μὲν τῆς γλώσσης, τοὺς ἀπόντας δὲ διὰ τῶν γραφομένων. οἶος ἦν ἐν σαρκὶ ὁ Σωτήρ, θρέψας μὲν τοῖς ἄρτοις πεντακισχιλίου, οὐκ ἐν πόλει, ἀλλ' ἐν ἐρήμῳ, διδάξας δὲ καὶ τοὺς παρόντας διὰ τῆς γλώσσης, σώσας δὲ τὴν οἰκουμένην διὰ τῶν γεγραμμένων Εὐαγγελίων (τοιούτον γὰρ οἱ λόγοι μάλιστα τῶν πνευματοφόρων). καὶ μὴ θαυμάσης, Θεόδωρε, εἴ τις πεινῶντα βρωμάτων ἐμπλήσῃ, ἀλλ' εἴ τις τινος ἀγνοίας τὴν ψυχὴν ἀπαλλάξῃ. ὁ μὲν γὰρ τὴν γαστέρα χορτὰ ζῶν ἢ δωρεᾶ ἢ ἀργυρίου, ἢ <δι'> ἄρτου ἢ διὰ λαχάνων, εὐκόλως εὐρίσκεται τὴν χρεῖαν παρέχων· ὁ δὲ τοῦ λόγου τροφεὺς σπανίως μὲν εὐρίσκεται, εὐρεθεὶς δέ, ἢ οὐ πιστεύεται ἢ μόλις πιστεύεται, τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἀεὶ ἀντιπραττόντων τῇ τῶν ψυχῶν σωτηρίᾳ. τοῦτον τὸν τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας λιμὸν ἐν εἶδει τιμωρίας ἀπειλῶν ἐπάγειν ὁ Δεσπότης Θεὸς ἔλεγεν τῷ προφήτῃ· "Ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς λιμὸν, οὐ λιμὸν 73 ἄρτου καὶ ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου." καὶ περὶ μὲν τοῦ αἰσθητοῦ λιμοῦ, ἔστιν ἐγκαταλείψαντα τὴν ἐνδεομένην πόλιν ἢ χώραν ἐν ἄλλῃ σωθῆναι, ὥσπερ οἱ ἅγιοι πατριάρχαι ἀπὸ Παλαιστίνης εἰς Αἴγυπτον κατιόντες· περὶ δὲ τοῦ κατὰ νοῦν λιμοῦ, ὅς οὐκ ἄλλοθεν συμβαίνει ταῖς ἐκκλησίαις ἢ δι' ἀπορίαν τῶν διδασκάλων, πάλιν ἔλεγεν ἕτερος προφήτης· "Περιδραμοῦνται ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν ζητοῦντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου καὶ οὐ μὴ εὐρήσωσιν." τί γὰρ ἀγαθὸν οὐ φύεται ἀπὸ διδασκαλίας; τί δὲ ἄκαιρον οὐκ ἐφευρίσκεται ἀπὸ ἀκαίρου τροφῆς ἢ συμποσίου; νόσοι, μάχαι, ὕβρεις αἰὶ ὑπὸ γαστέρα, καὶ τὰ τούτων ἐξῆς. πότε ἡ Εὐὰ ἐκβέβληται τοῦ παραδείσου; οὐχ ὅτε τοῦ ὄφους ἤκουσεν φαγοῦσα τοῦ ξύλου, μὴ ἀρκεσθεῖσα τῇ τεταγμένη τροφῇ; πότε Κάϊν τὸ τῆς ἀδελφοκτονίας εἰργάσατο μίasma; οὐχ ὅτε τῶν ἀπαρχῶν ἀπεγεύσατο πρῶτος, τῇ ἑαυτοῦ λαιμαργίᾳ τὰ πρωτεῖα φυλάξας; πότε τὰ τέκνα τοῦ Ἰωβ αὐτοσχέδιον τάφον τὴν τράπεζαν εὐραντο; οὐχ ὅτε ἦσθιον καὶ ἔπινον; πότε ὁ Ἡσαῦ

εὐλογίας ἐξέπεσεν; οὐχ ὅτε τῇ κοιλίᾳ ἐδούλευσεν ἀπατηθεὶς τῷ τροφίῳ; πότε Σαοὺλ τῆς βασιλείας ἐξέπεσεν; οὐχ ὅτε τὰ κάλλιστα τῶν προβάτων παρὰ τὸν νόμον ἔφαγεν; πότε δὲ ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ τὸν Θεὸν παρώξυνεν; οὐχ ὅτε τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐπεθύμει τραπέζης, κρέα καὶ λέβητας ἐπιζητῶν παρὰ τοῦ διδασκάλου; Ὀφνὶ καὶ Φινεές, οἱ υἱοὶ τοῦ Ἥλει, διὰ τί ἐθανατώθησαν ἐν ὥρᾳ μιᾶ ἐν τῷ πολέμῳ; οὐχ ὅτι ἤρπαζον ταῖς κρεάγραϊς ἀπὸ τῶν λεβήτων τὰ κρέατα τὰ ὄντα τῆς θυσίας; Ἰακώβ δὲ ὁ ψεκτός, διὰ τί "ἀπελάκτισεν"; οὐκ ἐπειδὴ "ἐνεπλήσθη καὶ ἐλιπάνθη καὶ ἐπαχύνθη καὶ ἐπλατύνθη"; πότε δὲ Σοδομίται παρὰ φύσιν ἐξώστησαν; οὐχ ὅτε συνεχέσι συμποσίοις τὴν γνώμην παρέφθειραν, ὑπὸ τοῦ Ἰεζεκιὴλ ἐφ' ὕβρει μνημονευόμενοι λέγοντος: "Ἐν εὐθηνίᾳ οἴνου καὶ ἐν πλησμονῇ ἄρτου ἐσπατάλων αὐτοί" (τοῦτ' ἔστιν ἢ πόλις) "καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς" (τοῦτ' ἔστιν αἱ κῶμαι, τὸν νόμον αἰεὶ τῆς πόλεως ἔχουσαι); ὁ τῆς σωφροσύνης δὲ λογισμὸς, πότε παρείθη τοῦ παλαιοῦ λαοῦ; οὐχ ὅτε 74 ὁμοίως κατεγήρασαν ἐπὶ στιβάδων, τοῦ προφήτου σχετλιάζοντος: "Οἱ ἐσθίοντες ἐρίφους ἐκ ποιμνίων καὶ μόσχους ἐκ βουκολίων γαλαθηνούς, πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον, καὶ τὰ πρῶτα μύρα χριόμενοι, κατασπαταλῶντες ἐπὶ ταῖς στρωμαῖς αὐτῶν, καὶ οὐδὲν ἔπασχον ἐπὶ τῇ συντριβῇ Ἰωσήφ"; τίσι τὸν ταλανισμὸν ὁ Ἡσαίας ἐπήγαγεν; οὐχὶ τοῖς ἐν συμποσίοις ὀρθρίζουσιν· οὕτωςί λέγων· "Οὐαὶ οἱ ἐγειρόμενοι τὸ πρωῖ καὶ τὸ σίκερα διώκοντες, οἱ μένοντες τὸ ὄψε· ὁ γὰρ οἶνος συγκαύσει αὐτούς. μετὰ γὰρ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πίνουσιν, τὰ δὲ ἔργα Κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσιν"; πότε οἱ ἱερεῖς τοῦ Βῆλ ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ κατησχύνθησαν; οὐχ ὅτε ἡ σποδὸς αὐτοῦς ἤλεγξεν διὰ βρωμάτων ἢ πομάτων θηρεύσασα; καὶ τί δεῖ με λέγειν περὶ τῶν τὴν πλατεῖαν βαδίζειν ἐλαμένων καὶ τὴν στενὴν λοιδορούντων; ἀρκεῖ μοι ὁ σωτήριος λόγος πρὸς ἔλεγχον τῶν κνισοδιωκτῶν, ὅπου τὸν ἀνώνυμον πλούσιον, λαμπρῶς καθ' ἡμέραν εὐφραινόμενον ἐν τῷ παρόντι βίῳ, δείκνυσι ψυχίων καὶ ῥανίδος τοῦ πένητος Λαζάρου ἐπιποθοῦντα καὶ ἀστοχοῦντα. ἴδωμεν δὲ καὶ τὸν χορὸν τῶν πάλαι ἀγίων καὶ μάθωμεν ὅπως ποίῳ χαρακτῆρι τῆς διδασκαλίας ἐχρήσαντο, τῷ διὰ βίου σεμνοῦ καὶ λόγου εὐθουῦς, ἢ τῷ διὰ συμποσίων καὶ εὐωχίας. πρῶτος ὁ Ἐνὼχ πίστευε μετετέθη, ἢ συμποσίῳ; εἶτα ὁ Νῶε τὸ τῆς οἰκουμένης γένος πίστευε διέσωσεν ἐν τῷ ξύλῳ, ὅτε ὁ περίγειος ἐκαθαρίζετο κόσμος, ἀπὸ τῆς τῶν συμποσίων καὶ ἀκαθάρτων ἔργων συνεχείας, ἢ νηστεία καὶ προσευχαίς; οὐχ ἵνα μικρὸν ἀπὸ τοῦ τοσούτου κλύδωνος πόματι ἀνεθῆ, ἀσημοσύνην αὐτοῦ, καὶ οὐ κλέος, κηρύσσουν αἱ Γραφαί; ὁ μακάριος Ἀβραάμ τῶν πέντε βασιλέων τῶν ἐν Σοδόμοις πίστευε καὶ δικαιοσύνην περιεγένετο, ἢ βρώμασι καὶ πόμασι, τὸν Λῶτ ἀνακαλεσάμενος; Καὶ ὁ Θεόδωρος εἶπεν· {Ο ΔΙΑΚ.} Εἰ τὸν Ἀβραάμ ἄγεις εἰς μέσον, οὐκοῦν ἄκουσον καὶ παρ' ἐμοῦ· λέξει σοι γὰρ ὁ τυχὼν, ὅτι τοῦ μὲν πολέμου 75 πίστευε περιεγένετο, τὸν δὲ Θεὸν διὰ τραπέζης ἐθήρευσεν, ὡς προλαβὼν αὐτὸς ὑφηγήσω. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Βαβαί! ἐπεὶ ὁ Ἀβραάμ τραπέζην τὸν Θεὸν ἐθήρευσεν, οὐκοῦν πάντες καταλείψαντες τὴν πίστιν καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετάς, τὰ συμπόσια φιλοκαλήσωμεν; οὐδὲν διαφέροντες καπήλων ἢ πανδοχέων τῶν τὰς λεωφόρους δι' αὐτὸ τοῦτο ἐπιτειχισάντων ἕνεκα κέρδους. καὶ αἱ παρθένοι τοίνυν, αἱ ἀγωνιζόμεναι ἅγιοι εἶναι σώματι καὶ πνεύματι εἰς δόξαν Θεοῦ, ἐπειδὴ Μαρία τὸν Χριστὸν ἐγέννησεν, καὶ αὗται γεννησάτωσαν· εἰ γὰρ οὕτως ποιήσουσιν, οὐδὲν τῶν ἐταιρίδων διαλλάσσουν. εἰ γὰρ οἱ διδάσκαλοι διὰ τὸν Ἀβραάμ τὰ τῶν τραπεζῶν εὐτρεπίζουσιν, καὶ αἱ παρθένοι διὰ τὴν Μαρίαν γεννάτωσαν. ἄπαγε, τιμιώτατε, τὰ καλῶς κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρὸν γεγεννημένα ἢ γινόμενα μὴ ὑβρίζωμεν· ἐκάστου γὰρ τὸ συνειδός, ἐὰν βούληται, τὸ συμφέρον ὑπαγορεύει. εἶτα ὁ παλαιστῆς Ἰακώβ ἀσκήσει τὰ τοῦ Λαβὰν ἀφείλατο, ἢ συμποσιαρχία; –ὁ λέγων· "Ἐγενόμην τοῖς καύμασι συγκαίόμενος καὶ τῷ παγέτῳ τῆς νυκτός, καὶ ἀφίστατο ἀπ' ἐμοῦ ὁ ὕπνος"· καὶ οὐδὲν πλέον αἰτῶν ἐν τῇ προσευχῇ ἢ ἄρτον καὶ ἰμάτιον, λέγων· "Ἐὰν δῶς μοι

ἄρτον φαγεῖν καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι, πᾶν ὃ ἐὰν δῶς μοι, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά σοι" –οὐκ εἶπεν, "τραπέζαις καταναλώσω." ὁ τοῦ Θεοῦ ὑποφήτης καὶ πιστὸς θεράπων Μωϋσῆς ἐκεῖνος, ποίαν τράπεζαν εὐτρεπίσας ἐξεκλησίασεν λαὸν ἐν τῷ ὄρει; τίνας δὲ καὶ κρατήρας πομάτων εἶχεν; ὁ πέτραν ῥάβδῳ ἀμέλξας διὰ τὴν τοῦ λαοῦ ἀπιστίαν, ὁ ἑξακοσίων χιλιάδων ἀφηγητής, πυξία νόμου ἐβάσταζεν εἰς διόρθωσιν τοῦ λαοῦ, ἡ φιάλας ἀεροφανεῖς ὑστέρας τε χοίρων καὶ ὄρνεις ἐκ Φάσιδος καὶ ἰχθὺν ἐκ πελάγους καὶ οἶνον διῦλισ μένον ἐκ Τύρου καὶ ἄρτους πλυτοῦς προβαλλόμενος τοῖς παι δευομένοις, ἢ λόγον; {Ο ΔΙΑΚ.} Ἄλλ' ἀνθυποίσει σοί τις πρὸς ταῦτα, πάτερ· "Κάμοι δὸς μάννα κάκεῖνο τὸ ὕδωρ, καὶ οὐδὲν ἐπιζητῶ πλέον." 76 {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ τίς οὕτως ἀργαλέος, ἵνα προκρίνη τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας μάννα αἰσθητὸν καὶ ὕδωρ ῥευστόν; εἶτα Σαμουήλ, ὁ διδάσκαλος τοῦ λαοῦ, ἐπὶ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἐν Ἀρμαθάϊμ ἠσυχάσας, τίνα ποτὲ τραπέζῃ τῶν εἰδώλων ἀπέστησεν καὶ οὐ λόγῳ; πότε δὲ ὁ βασιλεύς, ὁμοῦ καὶ προ φήτης καὶ ψαλμωδός, τρυφῆς ἐστήσατο τράπεζαν; –ὁ λέγων, ὅτι "Σποδόν, ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον, καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκρίνων." ὁ τῆς οἰκουμενικῆς νηστείας δημιουργὸς τρία ἔτη καὶ μῆνας ἕξ ἀσιτίαν ἀκουσίως τοῖς γαστριμάργοις παρα σκευάσας, ποία τραπέζῃ τῆς ἀμαρτίας ἀπήλλαξεν ὁ Θεοβείτης Ἡλίας; τίνας δὲ καὶ ὀσποιοὺς εἶχεν; οὐχὶ διὰ κοράκων τὴν ἐπιούσιον ἐδέχετο μᾶζαν; ὁ σοφὸς Δανιήλ καὶ τῶν μελλόντων αὐτόπτης, ποία τραπέζῃ τοὺς Ἀσσυρίους ἐπαίδευσεν; οὐχὶ νηστεία καὶ προσευχῇ τὸν δράκοντα ὤλεσεν καὶ τὸν Βῆλ κατέ στρεψεν καὶ τοὺς λέοντας ἐφίμωσεν καὶ τὸν βασιλέα ἔπεισεν τοὺς πατρώους θεοὺς ἀπαρνήσασθαι ὁμολογία τοῦ ὄντως ὄντος Θεοῦ; τίσι τραπέζαις, ποία δὲ χρηστοφαγία ἐχρήσατο ὁ χορὸς τῶν λοιπῶν προφητῶν ἢ ἀποστόλων; οὐκ ἦσαν διδάσκαλοι; οὐ τὴν ὑπουράνιον ἐπιστεύθησαν; οὐ τούτων ἐσμὲν διάδοχοι; οὐ μιμητὰς ἡμᾶς τούτων εἶναι βούλεται ὁ λόγος, προσέχοντας τοῖς τρόποις, καθὼς ὁ Παῦλος διδάσκει λέγων· "Ὡν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν"; ποία μελίπηκτα εἶχεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁ κήρυξ τῆς μετανοίας, ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης, ὁ τοῖς προσερχομένοις οὐ μόνον εὐτρεπίσας ἄριστα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν συντυχίαν πικρὰν μετ' ἐπιπλήξεως παρέχων; οὐ μόνον γὰρ δριμεῖ τῷ βλέμματι τὸ μεμολυσμένον συνειδὸς αὐτῶν σείων, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ σῆματι, πολλῷ δὲ μᾶλλον καθάπερ ξίφει τῷ λόγῳ τὰ τῶν ψυχῶν ἀποστήματα τέμνων· ""Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας," καὶ μὴ μόνῳ τῷ βαπτίσματι ἐπερείδεσθε ἢ τῷ τέκνῳ εἶναι τοῦ Ἀβραάμ." τί δαὶ ὁ διδάσκαλος τῶν ἔθνων, ὁ τῆς περιτομῆς καταλυτής, ἵνα περιτομὴν πίστεως στήσῃ, "τὸ 77 σκευὸς τῆς ἐκλογῆς," Παῦλος; ὅλως εὐρίσκεται σχολὴν ἄγων τραπέζης, ὁ πάντων μᾶλλον χρεώστης τούτου, καὶ ὀφείλων ὡς ἔθνεσιν ἀπίστοις πρότερον τὴν διὰ τραπέζης ποιεῖσθαι σχέσιν; τί δαὶ καὶ γράφει τῷ Τιμοθέῳ ἐπισκόπῳ Ἐφέσου· "Πρόσεχε" τῇ τῆς τραπέζης φιλοτιμίᾳ ἢ "τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ" (ἐν οἷς μάλιστα ἄοκνος ἦν καὶ εὐτὸνος ὁ μακάριος Ἰωάννης); –"ἀκαίρως, εὐκαίρως ἐπίστηθι," λέγων, "ἔλεγχον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον" (μηδενὸς αὐτῷ ἐπισκήπτοντος, ὅτι δύο μὲν τὰ πικρὰ καὶ ἐν τὸ προσηγές, ἴσως κάκεῖνο μετὰ φειδωλίας ἐπάγοντος· τὸ δέ, "ἔλεγχον, ἐπιτίμησον," πικρῶν ὄντων σφοδρῶς, ἐν τῷ "παρακάλεσον," καὶ οὐ "κολάκευσον"· ὅπερ ἐπιστημονικῶς γιγνόμενον, πικρότερόν ἐστι τοῖς φιληδόνοις καὶ ἀναπεπτωκόσι φορτικωτέρων εὐρισκομένων τῶν ἐλέγχων. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἴσως ὑπὸ τινος θυμοῦ ἀντιβαίνουσα ἢ ψυχῇ ἀναισθητῶς ἔχει πρὸς τὰ λεγόμενα τοῦ ἐλέγχου· ἐν ταῦθα δὲ ἡσύχως καὶ κατὰ μικρὸν τοῖς ἐπιεικέσι μετὰ τῆς ἀληθείας λόγοις αἰσθητικῶς, ὡς ὑπὸ πυρὸς μαλακοῦ, καιομένη διαπρίεται). τί δὲ καὶ ὑπομιμνήσκει αὐτόν· τὰ συμπόσια καὶ τὰς εὐωχίας ἢ τὰ τῶν θλίψεων σεμνολογήματα; –λέγων· ""Σὺ γὰρ παρηκολούθηκάς μου τῇ ἀγωγῇ," ὅπως διετέθην τῇ προθέσει τοῦ πάντα εἰς

δόξαν Θεοῦ ποιεῖν <έν> τοῖς διωγμοῖς." ἐπὶ τοῖς ἐλέγχοις τῆς πλάνης, μή που τραπέζης μνεῖα; Τίτω δὲ πάλιν τῷ ἐπισκόπῳ Κρήτης ἴδωμεν τί ἐπιστέλλει· περὶ βρωμάτων καὶ πομάτων ἢ περὶ ἐλέγχων καὶ διδασκαλίας; – λέγων· "Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπανορθώσης καὶ πείσης αὐτοὺς μὴ ἕτεροδιδασκαλεῖν, μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις," ἐπιφέρων καὶ τῶν ἐλέγχων τὸν τρόπον· "Κρήτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί." εἰπάτωσαν ἡμῖν οἱ κοιλιολάτραι καὶ τραπε ζογίγαντες καὶ γυναικοῖερακες, οἱ τὴν Ἰωάννου ἄσκησιν μεμφομένοι, ἐμπερινοστήσαντες Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην, ποῦ εὖρον ἐν ἐπαίνῳ συμπόσιον, εἰ μή που πρὸς ἄλλοφύλους, καὶ τοῦτο διὰ τὴν τῆς εἰρήνης σπεῖσιν τῷ τῆς τραπέζης νόμῳ θηρίων τε καὶ βαρβάρων τιθασσευομένων; πότε δὲ τὰ συμπόσια ὑπόθεσις ἀμαρτίας οὐ γέγονεν; τί δὲ λέγω "ἀμαρτίας," τάχα 78 δὲ καὶ "τῆς μείζονος εἰδωλολατρείας καὶ ἀδελφοκτονίας"; – 78 καθὼς γέγραπται· "Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν." ἦν δὲ τὸ παίγνιον μέθης ἔκγονον. "Δεῦτε, ποιήσωμεν θεοὺς οἵτινες προπορεύονται ἡμῶν." οἱ γὰρ σεισμόν ὑποστάντες δι' οἴνου κινητοὺς θεοὺς ἐπεζήτουν, τὸν ἄσειστον καὶ πάντα πληροῦντα ἄνευ τοῦ βαδίζειν ἀφέντες. τί δαὶ λέγει ὁ προφήτης· "Χεῖλη ἱερέως μελετήσωσι συμπόσια, ὅτι δεῖπνα καὶ ἄριστα ἐκζητήσουσιν ἀπ' αὐτοῦ"; ἢ "Ὅτι χεῖλη ἱερέως φυλάσσεται νόμον, καὶ λόγον ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐκζητήσουσιν, ὅτι ἄγγελος Κυρίου ἐστὶ," –καὶ οὐ μάγειρος; καὶ ὁ ἐν Χαλαννῇ δὲ πύργος πότε ὠκοδομήθη; πρὸ οἴνου ἢ μετὰ οἴνον; οὐ μετὰ οἴνου ἠνίκα Νῶε φυτεύσας τὸ κλῆμα πρῶτος τὸν ὄνειδον ἔκαρ πώσατο; εἴ γε οὕτως ἔχει, οὐ διὰ τὴν πόσιν ἢ τὴν φυτείαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμετρίαν. Ἰωσήφ πότε ἐπράθη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν; ὅτε τὰ πρόβατα ἐποίμαινον ἐν αὐτοῖς ἀσχολούμενοι, ἢ ὅτε τὰ κάλλιστα σφάζοντες καὶ ἐσθίοντες ἐπὶ σχολῆς κατ' αὐτοῦ ἐν συμποσίῳ τὸν φθόνον ἔτεκταίνοντο; τὴν τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου κεφαλὴν ἐπὶ πίνακος ποῦ ἐπέδωσαν τῷ πορνιδίῳ; ἐν συλλόγῳ σοφίας ἢ ἐν συμποσίῳ ἀνομίας; ὁ μακάριος Παῦλος πίνων καὶ τρώγων παρέτεινεν ἕως μεσονυκτίου τὸν λόγον, ἢ ἀσιτῶν καὶ διδάσκων καὶ τοὺς τὸν Θεὸν ἀγνοοῦντας εἰς πίστιν ἄγων; αὐτὸς ὁ ἀρχιποίμην καὶ ἀρχιδιδάσκαλος καὶ ἀρχὶ σοφιστής, Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ὁ τῆς ἀνθρωπίνης πλάνης διορθωτής, ποῦ εὐρίσκεται ἐν πόλει φαγῶν πλήν τοῦ Πάσχα; – ὃ ἦν μυστηρίων ἐκπλήρωσις. τί δαὶ καὶ μεριμνῶσι τοῖς μαθηταῖς εὐρίσκεται λέγων, περὶ βρωμάτων ἢ περὶ ἀναγνωσμάτων; –"Εργάζεσθε," λέγων, "μὴ τὴν ἀπολλυμένην βρῶσιν, ἀλλὰ τὴν μένουσαν." λεγέτω τοίνυν μετὰ τοῦ Κυρίου καὶ ὁ καλὸς Ἰωάννης· "Ἐμὸν συμπόσιον ἐστὶν ἢ τοῦ λόγου διδασκαλία καὶ διανομή, εἰς ἣν καὶ ἐξελέχθην εἰς τὴν τοῦ λαοῦ σωτηρίαν." "βρῶμα γὰρ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ Θεῷ, οὔτε ἐὰν φάγωμεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν." ἐθνικῶν γὰρ ἢ συνήθεια αὕτη, τὸ τραπέζαις ἀπατᾶν τοὺς ὑπ' αὐτῶν δελεαζομένους, λόγῳ πείθειν μὴ δυναμένων τῶν λεγόντων· "Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν." πρὸς οὓς ὁ ἀπόστολος πληκτικῶς 79 κώτερον τὴν διόρθωσιν ἐπάγει, λέγων· "Μὴ πλανᾶσθε· Φθειροῦσιν ἦθη χρηστὰ ὀμιλῆσαι κακά·" –"ὀμιλῆσαι" λέγων "κακὰς" τὰς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐλισσομένας λέξεις. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'> {Ο ΔΙΑΚ.} Γνησίως μὲν καὶ πολυμαθῶς εἴρηκας τὰ εἰρημένα, καὶ οὕτως ἔχει. "οὐαὶ γὰρ τῷ λέγοντι τὸ γλυκὺ πικρὸν, καὶ τὸ πικρὸν γλυκὺ. οὐαὶ τῷ τιθέντι τὸ σκότος φῶς, καὶ τὸ φῶς σκότος." λέξει δέ τις, ὅτι "Οὔτε ἡμεῖς τοῦτο λέγομεν εἶναι αὐτὸν ἕκδοτον ταῖς τοιαύταις τραπέζαις. ἢ γὰρ ἄμετρος φιλοτιμία φιληδονίας ὑπόθεσις, καὶ ἢ εἰς ἄγαν ἀπόκλεισις ὄκνου καὶ μικρολογίας ἀπόδειξις. ἐδύνατο γὰρ κἂν μόνους ἐπισκόπους καλεῖν, καὶ τούτων μάλιστα τοὺς εὐσεβεστεροὺς· ἢ εἰ μὴ τούτους, κἂν τὸν ἴδιον κλῆρον, μιμούμενος τὸν Δεσπότην ἐσθίοντα μετὰ τῶν δώδεκα ἀποστόλων." {Ο ΕΠΙΣΚ.} Συνεκτικώτατα ἀνθυπήνεγκας, φιλαληθέστατε τῶν ἀνδρῶν, εἴ γε ἠνείχοντο οἱ κληρικοὶ συναριστεῖν τῷ Ἰωάννῃ, παρ' ὥραν ἢ παρ' ἡμέραν ἐσθίοντες· οἱ δὲ ὡς τάχιστα μετὰ πολλῆς τῆς παρασκευῆς

πολυτέλειαν ἐπεζήτουν. ἄτοπον ἦν τὰς τῶν νοσοῦντων ἢ πτωχεύοντων τροφὰς τῆ τῶν ὑγιαινόντων ἀκρᾶσία προσαναλωσαί. ποῖος δὲ καὶ νόμος οὗτος, νομοθετεῖν τὸν παιδευτὴν τοὺς παιδευομένους, ἢ τοὺς ἀρρώστους τὸν ἰατρόν, ἢ τοὺς ἐπιβάτας τὸν κυβερνήτην, αἰεὶ τοῦ ἰατροῦ τοὺς νοσοῦντας ὑγιάζοντος, καὶ τοῦ διδάσκοντος τοὺς παιδευομένους ἐπανορθοῦντος, καὶ τοῦ κυβερνήτου τοῖς ἐμπλέουσι τὸ συμφέρον μνηστευομένου; καὶ ἰατρῶ μὲν καὶ κυβερνήτη πειθόμενοι οἱ ὑπ' αὐτοὺς διὰ φιλοζωίαν πᾶσαν ὀδύνην καὶ ἐπάχθειαν φέρουσι, παρ' οἷς καὶ τὸ ἐπιτυχεῖν ἄδηλον· διδασκάλῳ δὲ τῶν κρειττόνων, νόσους καὶ μαλακίας ἀπελαύνειν ἐμπειστημένῳ καὶ τρικυμίας ἡδονῶν ὑπερβαίνειν ἐξησκημένῳ, ἀχαλινώτοις στόμασιν ἐπανατείνονται ἀνίπτοις ποσὶ πάντα φύροντες. εἰ δὲ καὶ ἐδεδώκει ἑαυτὸν ἔκδοτον ταῖς τραπέζαις, πόσοις ἐξήρκει ἀξίῳ μασί τὴν τηλικαύτην πόλιν οἰκῶν, ἐκάστου ἢ δι' εὐλογίαν, ἢ διὰ πενίαν, ἢ διὰ γαστριμαργίαν τὸ φαγεῖν ἐπιζητοῦντος; ποῦ δὲ 80 καὶ σχολὴν ἦγεν ἢ τοῦ Θεοῦ θεωρία, ἢ τοῦ λαοῦ θεραπεία, ἢ τῶν Γραφῶν ἱστορία, ἢ τῶν χηρῶν κηδεμονία, ἢ τῶν παρθένων παραμυθία, ἢ τῶν ἀρρώστουμένων νοσοκομία, ἢ τῶν καταπονουμένων ἐπικουρία, ἢ τῶν πλανωμένων ἐπιστροφή, ἢ τῶν συντετριμμένων φροντίς, ἢ τῶν ἐν φυλακαῖς ἐπίσκεψις; πῶς δὲ ἔφυγεν τὸν ὀνειδιστικὸν ταλανισμὸν τοῦ Θεοῦ, ὃν ὀνειδίζει ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ; – "ὦ οἱ ποιμένες οἱ ποιμαίνοντες ἑαυτοὺς, καὶ οὐ τὰ πρόβατα νέμοντες· τὸ πεπλανημένον οὐκ ἐπεστρέψατε, τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε, τὸ ἀσθενὲς οὐκ ἐπεσκέψασθε, τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε, τὰ λιπαρὰ σφάζοντες ἐσθίετε." – περὶ ὧν γράφει ὁ Παῦλος· "Ἀνέχεσθε γάρ, εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει." – "καὶ τὰ μὲν ἔρια περιεβάλλεσθε, τὰ δὲ πρόβατα οὐ ποιμαίνετε." καὶ ἐν τῷ Ἰερεμῖα περὶ ἀργοτρόφων ποιμένων λέγει· "Ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελώνά μου." Λέγει ὁ διάκονος· {Ο ΔΙΑΚ.} Ἐδύνατο καὶ τούτους διὰ χρόνου θεραπεύειν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν φροντίζειν, ἵνα μὴ δόξη κακῶς ἀκούειν, ἐν τοῖς ἄλλοις ὧν μέγας. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ζητούμενον, ἵνα μὴ κακῶς ἀκούη, ἵνα πλουσίως παρέχη τὸν λόγον, τὴν σπουδὴν, τὸν ζῆλον, τὴν ἄλλην ἱερατικὴν εὐνοιαν. ἢ οὐκ οἶδας, ὃ τιμιώτατε Θεόδωρε, ὅτι καὶ ἀλόγου κακηγορίας μακαρισμὸς ὠρισταὶ ὑπὸ τοῦ Κυρίου σὺν τοῖς ἄλλοις μακαρισμοῖς εἰπόντος· "Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν. οὐαὶ δὲ ὑμῖν, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποιοῦν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν"; πῶς δὲ καὶ στόμα ἐξησκημένον ἐν θείοις λογίοις καὶ οὐς χρησῶν ἐπακούειν θείων ἠνείχετο πολυλογίας τραπέζης, τοῦ Δεσπότη λέγοντος· "Οὐδεὶς δύναται δυοῖς κυρίοις δουλεύειν". ἔπειτα, "οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ"; 81 ζητήσωμεν ἄρα τίς ὁ μαμωνᾶς, μὴ ποτε εὐρεθῶμεν οὐχὶ τοῖς δύο κυρίοις δουλεύοντες, ἀλλ' ἢ μόνῳ τῷ μαμωνᾷ. "μαμωνᾶν" γὰρ νῦν οὐ "τὸν διάβολον" λέγει, ἀλλὰ τὴν ματαιοπονίαν τοῦ κόσμου τούτου, οὗ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ὁ λόγος ἀπέστησεν. {Ο ΔΙΑΚ.} Ἐπανάξουξον, ὃ ἱερώτατε πάτερ, ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῶν πραγμάτων, ἱκανῶς ἀποδεδειγμένου τοῦ περὶ τραπέζης λόγου. κάμοι δὲ μὴ χαλεπήνης ἐπὶ τοῖς ἀνθυπενεχθεῖσι· πλέον γὰρ τι βουλόμενος μαθεῖν, ἐπεξεργαστικώτερον ἠρόμην τὴν σὴν πολυμάθειαν. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τοῦτό σοι παρ' ἐμοῦ σαφέστερον εἰρήσθω, Θεὸ δωρε φιλομαθέστατε (εἷς γὰρ γέγονα τῶν σπουδασάντων ὄχλοις διὰ τραπέζης ἀρέσαι), ὅτι ἐπίσκοπος, μάλιστα πόλεως μεγάλης, "καταλείψας τὴν τοῦ λόγου διακονίαν," νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐν ταῖς χερσὶν <οὐκ> ἔχων τὰ τοῦ νόμου πυξία, καὶ τὴν τῶν πτωχῶν ἐπιμέλειαν οὐ δι' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ δι' ἐτέρων ποιεῖται, μακρὰν ἔσται τῶν εἰρηκότων· "Ἰδοὺ, ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἡμῖν ἔσται;" συναριθμούμενος τοῖς φήσασιν· "Κύριε, οὐχὶ τῷ σῶ ὀνόματι τὰ καὶ τὰ ἐποίησαμεν;" ἀκουσόμενος μετ' αὐτῶν· "Ὑπάγετε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ κατηραμένοι· οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ." οὐ γὰρ ἐπιγινώσκει ὁ λόγος ἀλόγους ἐργάτας· "καθαρὸς γὰρ αὐτοῦ ὀφθαλμὸς

τοῦ μὴ ὄραν πονηρά." πολλοὶ γὰρ τῶν λεγομένων ἐπισκόπων τὸ εὐλογον αὐτῶν μῖσος, ὃ μεμίσηνται διὰ τοὺς οἰκείους αὐτῶν τρόπους καὶ τὴν τῶν νοητῶν ἀζηλίαν, περικόψαι βουλόμενοι, πάθει πάθος ἀντικαταλλάττουσι πλεονεξίαν κενοδοξία· τῇ μὲν χειρὶ ἀφειδῶς ἀδικοῦντες εἰς κέρδος αἰσχρόν, τῇ δ' ἑτέρα τὰς τραπέζας ἐπιτεχνῶμενοι καὶ στήλας ὑψηλῶν οἰκοδομημάτων ἐγείραντες, ἵνα ἐκ τούτων δόξαντες χρηστοὶ καὶ φιλόπονοι φαίνεσθαι, τιμὴν ἀντὶ ἀτιμίας καρπώσωνται, οὐ μνημονεύοντες τοῦ ἐκκλησιαστοῦ τοῦ καὶ κτίσαντος καὶ μισήσαντος, καὶ τὰ τοιαῦτα σαφῶς ἀπαγορεύσαντος ἐν τῷ γράψαι· "Ἐποίησά μοι οἴκους καὶ παραδείσους," καὶ τὰ ἐξῆς, "καὶ ἰδοῦ, τὰ πάντα ματαιότης· καὶ ἐμίσησα σύμπαντα μόχθον μου, ὃν ἐγὼ μοχθῶ ὑπὸ τὸν ἥλιον." οὐκ εἶπεν, "ὑπὲρ τὸν ἥλιον," ἵνα μὴ τοὺς νοη τοὺς καθυβρίση πόνους. ταῦτα δὲ λέγω, οὐ συμπεριλαμβάνων 82 τοὺς εὐλόγως καὶ δι' ἀνάγκην κτίζοντας ἢ διορθουμένους τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ διὰ τοὺς τὰ τῶν πτωχῶν εἰς κρεμαστοὺς περι βόλους καὶ ἀερίων ὑδάτων δεξαμενὰς ἐν τριωρόφοις καὶ ἀπρεπῇ ἀνδρογύνων λουτρὰ ἐν ἀποκρύφοις καταναλίσκοντας εἰς συλλογὴν ἢ πλείονος ἀργυρίου ἢ τοῦμπαλιν παρὰ τῶν ἀθυρμάτων ἀγαπηθῆναι, ἐν αὐτῷ τούτῳ τῆς σπουδῆς τὴν χάριν ἀντιπληροῦντων, τῷ πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐνδιδόναι τοῖς ἀμαρτάνουσιν. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο, Θεόδωρε μεγαλῶνυμε, φαύλοις ἀρέσαι ποτέ· οὐ γὰρ ἄλλοθεν αὐτοῖς ἀρέσω, ἢ ἐκ τῶν Χριστῶ μὴ ἀρεσκόντων. Ὁ διάκονος ἐπὶ τούτοις θαυμάσας ἤρετο λέγων· {Ο ΔΙΑΚ.} Τούτων οὕτως φυσικῶς εἰρημένων καὶ μὴ ἐχόντων ἀντίρρησην, εἴ τίς σοι γινώσκει περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, περὶ οὗ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, τετυπωμένων, μετάδος. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ πάνυ γε. {Ο ΔΙΑΚ.} Αὐτὸς παρῶν ἔγνωσ, ἢ παρ' ἑτέρου μαθῶν; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἄλλ' οὔτε εἰς τὸ τυχὸν μέρος ἤμην ἀπολειφθεὶς τῆς δίκης. {Ο ΔΙΑΚ.} Τίνα οὖν ἔστι τὰ παρακολουθήσαντα, καὶ ποῖον εἴληφε τέλος, καὶ πόθεν τὴν ἀρχὴν ἐσηκῶτα, λεπτομερῶς μοι παράστησον· ἐπειδὴ μάλιστα ὁ Θεόφιλος ἐν οἰκείῳ συγγράμματι τὴν ἰδίαν προπέτειαν σεμνῶναι ἢ περιστεῖλαι σπουδάσας ἔφησεν τὸν μακάριον Ἰωάννην φιλαρχίας πάθει κινούμενον δέκα ἕξ ἐπισκόπους καθηρηκέναι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ ἰδίου ἀντ' αὐτῶν κεχειροτονηκέναι. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Οὐδὲν ἀπεικὸς τῶν ἰδίων τρόπων πεποίηκεν ὁ θαυμάσιος, καὶ γράψας κατὰ Ἰωάννου καὶ ψευδῆ γράψας. ἕξ ὧν γὰρ νομίζει καλύπτει τὴν ἰδίαν ἀσημοσύνην, ἐκ τούτων αὐτὴν μᾶλλον παραδειγματίζει, καὶ ἄκων σεμνῶν τὸ ἀθῶον Ἰωάννου κατὰ τὸ Βαλαὰμ ἐκεῖνον. εἰ γὰρ ἦν αὐτὸν καθελών, οὐ χρεια συγγράμματος ἢ ἐξορίας, ἰκανῆς οὔσης τῆς καθαιρέσεως αἰσχῶναι τοὺς καθαιρουμένους· ἐπειδὴ δὲ ἀκαθαίρετος ἔστηκεν ὁ ἐνάρετος, τῇ ἡττῇ τὴν νίκην κατέχων, μένει ὁ φθόνος τὴν 83 ἡτταν τῆς ἀλόγου νίκης ἀποφερόμενος, πομφόλυγος δίκην ἀναφυσώμενος, καὶ εἰς ἑαυτὸν συντριβόμενος, γράφων καὶ καταγράφων, τὸ τοῦ προφήτου Ἡσαίου· "οὐαὶ" ὁ ἐπισπόμενος τὸ πάντα ψευδῆ καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν καὶ γράφειν· "οὐαὶ," γὰρ φησιν, "οἱ γράφοντες· πονηρίαν γὰρ γράφουσιν." περὶ δὲ τῶν κατὰ Ἀσίαν καθαιρεθέντων οὐ δέκα ἕξ, ἀλλὰ ἕξ ἐπισκόπων, ὡς ἐπὶ τῆς θείας δίκης ἐρῶ, καὶ οὔτε τῆς ποσότητος τοῦ ἀριθμοῦ ὑφελῶ οὔτε τῆ ποιότητι τῶν πραγμάτων προσθήσω, ἀλλ' ὡς ἔχει φύσεως, οὕτως σοι ἀπαγγείλω. ἐπὶ τῆς τρισκαιδεκάτης ἐπινεμήσεως ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐλθόντες οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας τινῶν ἕνεκα ἀναγκαίων διέτριβον σὺν ἡμῖν, παρόντων καὶ ἐτέρων ἐπισκόπων, τῶν τε ἀπὸ Σκυθίας, Θεοτίμου λέγω, καὶ ἀπὸ Θράκης Ἀμμωνος τοῦ Αἰγυπτίου καὶ ἀπὸ Γαλατίας Ἀραβιανοῦ, πάντων μητροπολιτῶν γεγηρακότων, συντεινόντων εἰς εἴκοσι δύο ἐπισκόπους. πάντων δὲ συναγομένων καὶ κοινωνούντων ἐπιτηρήσας Εὐσέβιος τις ἀπὸ τῶν Κελβιανῶν λεγομένων τόπων ἐπίσκοπος Οὐαλεντινουπόλεως, τὴν συνηγμένην σύνοδον ἐπιστὰς τῇ μιᾷ τοῦ σαββάτου, λιβέλλους ἐπέδωκεν τῇ συνόδῳ, δηλαδὴ ἀκολούθως προτάξας τὸ ὄνομα Ἰωάννου, κατὰ Ἀντωνίνου τοῦ Ἐφεσίου ἐπισκόπου, ἑπτὰ κεφάλαια ἐντάξας·

ἐν μὲν, ὅτι κειμήλια χωνεύσας ἀργύριον εἰς ὄνομα τοῦ υἱοῦ κατεσκεύασεν· δεύτερον δέ, ὅτι μάρμαρα τῆς εἰσόδου τοῦ βαπτιστήρος λαβὼν ἐν τῷ βαλανείῳ τῷ ἰδίῳ προσέθηκεν· ἔπειτα κίονας ἐκκλησιαστικούς ἀπὸ πλειόνων ἐτῶν κειμένους ἔνδον εἰς τὸν ἑαυτοῦ τρίκλινον ἔστησεν· τέταρτον, ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ φόνον πεποίηκεν, καὶ ἔχει αὐτὸν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἀνέγ κλητον· πέμπτον, ὅτι χωρία ὑπὸ Βασιλίνης, τῆς μητρὸς Ἰου 84 λιανοῦ τοῦ βασιλέως, καταλειφθέντα τῇ ἐκκλησίᾳ, πωλήσας ἐσφετερίσατο· ἕκτον, ὅτι ἀποταξάμενος τῆς οἰκείας γαμετῆς πάλιν αὐτῇ συνῆλθεν καὶ ἐπαιδοποίησεν ἐξ αὐτῆς· ἕβδομον, ὅτι ὡς νόμον καὶ δόγμα ἔχει πωλεῖν τὰς τῶν ἐπισκόπων χειροτονίας κατὰ τὴν τῶν προσόδων ἀναλογίαν. "Καὶ πάρεσιν οἱ δόντες καὶ χειροτονηθέντες, καὶ ὁ λαβὼν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἔχω τὰς ἀποδείξεις." <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄> {Ο ΔΙΑΚ.} Παρακαλῶ, πάτερ, σύστειλον τὸ διήγημα τοῦτο· βλάπτονται γὰρ οἱ παρόντες, ἐπισκόπων ταῦτα διηγουμένων, μὴ τί γε καὶ πραττόντων. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Οἷμοι τάλας ἐγὼ τηρηθεὶς ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐν αἷς ἀργυρίῳ ἱερωσύνη πιπράσκειται, εἶ γε καὶ ἱερωσύνη. "γέγονα δὲ καὶ ἄφρων" διηγούμενος τῶν Ἰωάννην συκοφαντῶντων εἰς ταῦτα ἡμᾶς περιστησάντων. πλὴν μακροθύμως ἀνάσχου μου, ἵνα καὶ ἐκ τούτων θαυμάσης τὴν Ἰωάννου ἐπιείκειαν, κοιμήσαντος τέως τὸν ζῆλον, εἰπόντος δὲ τῷ Εὐσεβίῳ· "Ἀδελφε Εὐσέβιε, ἐπειδὴ πολλάκις αἱ κατὰ λύπην κατηγορίαι οὐκ εὐχερεῖς ἔχουσι τὰς ἀποδείξεις, παρακέκλησο παύσασθαι τοῦ ἐγγράφως κατεπιεῖν τοῦ ἀδελφοῦ Ἀντωνίνου, ἡμῶν τὰ αἴτια τῆς λύπης διορθουμένων." πρὸς τούτοις διαθερμανθεὶς τραχέσιν ἐκέχρητο λόγοις, σφαδάζων ὄλος κατὰ τοῦ Ἀντωνίνου, ἐπιμένων τῇ κατηγορίᾳ. παρακαλεῖ ὁ Ἰωάννης Παῦλον τὸν Ἡρακλείας (ἐδόκει γὰρ σπουδάζειν τῷ Ἀντωνίνῳ), ἵν' εἰς φιλίαν αὐτοῦς συνελάσῃ. καὶ ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν σὺν τοῖς ἐπισκόποις (ἦν γὰρ καιρὸς τῆς ἱερατείας), δὸς δὲ τῷ λαῷ τὴν συνήθη τῆς εἰρήνης προσηγορίαν, ἐκάθισεν σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις. ἐπεισελθὼν δὲ λεληθότως ὁ κατήγορος Εὐσέβιος 85 ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐπισκόπων ἐπιδίδωσιν ἕτερον λίβελλον τὰ αὐτὰ περιέχοντα, ὀρκίζων τὸν Ἰωάννην ὄρκους φρικτούς, συμπλέξας αὐτοῖς καὶ "τὴν σωτηρίαν τῶν βασιλέων," μετὰ πολλῆς ταραχῆς· ὡς νομίσει τοὺς λαοὺς διαπτοθέντας ἐπὶ τῷ ἰταμῷ, ὅτι θανάτου συγχώρησιν παρακαλεῖ αἰτῆσαι τὸν βασιλέα τὸν Ἰωάννην. ὁ δὲ Ἰωάννης θεασάμενος τὴν ἔνστασιν τοῦ ἀνδρός, τὸ ἀτάραχον μνόμενος τῷ λαῷ, ἐδέξατο τὸ βιβλίον καὶ μετὰ τὰ ἀναγνώσματα τῶν θείων λογίων παρακαλέσας Πανσόφιον τὸν Πισιδίας προσαγαγεῖν τὰ δῶρα, αὐτὸς συνεξῆλθεν τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις· παρητεῖτο γὰρ ἐπιθόλως ἱερατεύειν, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, τό, "Ὅταν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου," καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ διασκεψάμενος μετὰ τὴν λαοῦ ἀπόλυσιν, καθεσθεὶς ἐν τῷ φωτιστηρίῳ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις, τὸν κατήγορον προσκαλεῖται, φήσας αὐτῷ ἐπὶ πάντων· "Καὶ πάλιν σοὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ λύπης ἢ ὀργῆς πολλὰ καὶ λέγουσι καὶ γράφουσιν, ἀτονοῦντες περὶ τὰς ἀποδείξεις. εἰ τοίνυν σαφῶς ἐπίστασαι, περὶ ὧν βούλει κατηγορεῖν (οὔτε γὰρ δυνάμενον ἀπωθούμεθα οὔτε μὴ δυνάμενον ἔλκομεν), πρὶν ἀναγνωσθῆναι τὸν λίβελλον, ἔκλεξαι τὸ συμφέρον· μετὰ γὰρ τὸ ἀναγνωσθῆναι καὶ εἰς ἀκοὰς πάντων ἔλθειν, πραττομένων ὑπομνημάτων, οὐκέτι σοὶ ἔξεστιν, ἐπισκόπῳ ὄντι, ζητεῖν ἀβολιτίωνα." ἐπὶ τούτοις πάλιν ἐνέμεινεν τῇ ἐνστάσει. πρὸς οἷς κελεύουσιν ἀναγνωσθῆναι τὸ βιβλίον· ἀνεγνώσθη τὰ προειρημένα κεφάλαια. λέγουσιν οἱ γέροντες τῶν ἐπισκόπων τῷ Ἰωάννῃ, ἀκούσαντες τὴν δύναμιν τοῦ βιβλίου· "Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τοῦ ἐνὸς κεφαλαίου δυσσεβὲς ἐστὶ καὶ ἀπηγορευμένον πανταχόθεν τοῖς ἱεροῖς νόμοις, ἵνα δὲ μὴ δόξωμεν ἐν τοῖς ὑποβεβληκόσι τὴν ἅπασαν σχολὴν ποιῆσθαι, ἀπὸ τοῦ φρικτῶς δεστέρου ἢ ἐξέτασις γένηται. εἰ γὰρ ἐκεῖνο ἀληθὲς εὐρεθῆι, 86 οὐκ ἔστιν ἀντίρρησις περὶ τῶν λοιπῶν κεφαλαίων, τῆς ῥίζης ἐκείνου τοῦ κεφαλαίου πᾶν εἶδος κακίας καρποφορούσης, κατὰ τὸν εἰπόντα· "Ῥίζα πάντων

κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία." ὁ γὰρ "ἐπ' ἀθώοις δῶρα λαβῶν" καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διανο μὴν ἀργυρίῳ ἀπεμπολῆσαι νομίσας, πῶς φείσεται ἔτι κειμηλίων ἢ λίθων ἢ χωρίων τῆς ἐκκλησίας;" τότε ὁ Ἰωάννης ἄρχεται τῆς ἐξετάσεως, φήσας τῷ Ἀντωνίνῳ· "Τί λέγεις πρὸς ταῦτα, ἀδελφε ἐν Ἀντωνίνε;" ἠρνήσατο ἐξ ἀνάγκης (πῶς γὰρ οἷόν τε ἐκ προοιμίων αὐτῶν τὴν ἰδίαν αἰσχύνην ὁμολογῆσαι). ἠρωτῆθησαν οἱ δεδωκότες, ἠρνήσαντο κάκεῖνοι. ἐπὶ τούτοις ἐπιμελῶς τῆς ἐξετάσεως γιγνομένης μέχρις ὥρας ὀγδόης, ἐκ τεκμηρίων τινῶν ἐμορφοῦτο ἡ δίκη. καταλήγει τὰ τελευταῖα, ὡς εἰκός, εἰς μάρτυρας, ἐφ' ὧν καὶ δεδώκασιν καὶ εἴληφεν. οὐ παρήσαν οἱ μάρτυρες· χρεῖα γίνεται τῆς τούτων παραστάσεως. ἀποβλέψας εἰς τὸ ἐργῶδες τῆς παραστάσεως ὁ Ἰωάννης προθυμεῖται ἐπὶ καθαρισμῷ τῆς ἐκκλησίας καὶ φειδοῖ τῶν μαρτύρων, δι' ἑαυτοῦ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἀσίαν, τὴν ἐξέτασιν συμπεραιῶσαι. θεασάμενος ὁ Ἀντωνίνος τὸ ἄοκνον Ἰωάννου καὶ τὸ ἀδέκαστον, ὡς ἄτε συνειδῶς ἑαυτῷ, ὑπείσελθὼν εἰς ἓνα τῶν κρατούντων, οὗ καὶ τῶν γηδίων ἐφρόντιζε τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, παρακαλεῖ αὐτὸν ποιῆσαι ἐπισχεθῆναι τὸν Ἰωάννην, ἵνα μὴ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἀσίαν, ὑποσχόμενος τὴν τῶν μαρτύρων παράστασιν. ὃς ἐξαυτῆς παρασκευάζει δηλωθῆναι ἐκ τοῦ παλατίου τῷ ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ τάδε· "Ἄτοπόν ἐστὶ πρᾶγμα, ἐπίσκοπόν σε ὄντα καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν προστάτην, ἐν τῷ αὐτῷ προσδοκίᾳ θορύβου καταλείψαντα τὴν πόλιν, στείλασθαι τὴν ἀποδημίαν τὴν εἰς 87 τὴν Ἀσίαν, εὐχερῶς τῶν μαρτύρων διαγομένων." –ἦν δὲ ὁ Γαῖνᾶς, ὁ βάρβαρος, ὁ προσδοκώμενος θόρυβος. καὶ τί γάρ; ἵνα μὴ μακρηγορήσω, πείθεται ἀπομεῖναι, φροντίζων ὁμοῦ καὶ τῆς δίκης καὶ τῆς συντριβῆς τῶν μαρτύρων. ἐρμαῖον δὲ τῷ κατηγορηθέντι ὑπῆρχεν ἡ εἰς τοὺς μάρτυρας ἀναβολή, οὐκ ἐδύνατο φυγαδεῦσαι ἢ ἀργυρίῳ ἢ δυναστείᾳ. ταῦτα προεορακῶς ὁ Ἰωάννης σκέπτεται μετὰ τῆς παρουσίας συνόδου τινὰς τῶν παρόντων ἐπισκόπων ἀποσταλῆναι εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ ἔρω τῆσει τῶν μαρτύρων. ἐξαυτῆς οὖν ὠρίσθησαν τρεῖς ἐπίσκοποι κατελθεῖν, Συγκλήτιος μητροπολίτης Τραϊανουπόλεως <καὶ> Ἡσύχιος ὁ Παρίου καὶ Παλλάδιος ὁ Ἐλενουπόλεως, διαλαλησάσης τῆς συνόδου ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν, ὡς τὸν ἐντὸς δύο μηνῶν μὴ ἀπαντήσαντα καὶ συστάντα τοῖς ἑαυτοῦ δικαίοις ἐν Ὑπαί ποις τῇ Ἀσιανῶν πόλει (διὰ τὸ ἐκ γειτόνων εἶναι καὶ τοὺς ἐλεγχόμενους καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἐπισκόπων τοὺς ὀφείλοντας συνδικάσαι τοῖς περὶ Συγκλήτιον), τοῦτον ἀκοινώνητον γίνεσθαι. πρὸς τούτοις κατήλθον οἱ τυπωθέντες Συγκλήτιος καὶ Παλλάδιος ἐν Σμύρνη· ὁ γὰρ Ἡσύχιος φίλος ὢν τοῦ Ἀντωνίνου προσεποιήσατο κεκακῶσθαι. ἐξαυτῆς δὲ γράψαντες ἐσήμαναν ἀμφοτέρω τοῖς μέρεσιν τὴν ἑαυτῶν ἐνδημίαν, ἵνα συνδραμόντες εἰς τὴν ὠρισμένην πόλιν ἐκπληρώσωσι τὰς ὑποσχέσεις. οἱ δὲ πείσαντες ἀλλήλους, ὁ μὲν χρυσίῳ, ὁ δὲ ὄρκῳ, φίλοι γεγόνασιν πρὸ τῆς τῶν δικαστῶν παρουσίας. συνδραμόντες δὲ στήματι ἐν τῇ Ὑπαιπινῶν ἐνόμιζον τοὺς κριτὰς διαπαίζειν ἐπὶ ὑπερθέσει πάλιν τῶν μαρτύρων, ὡς ἐκδημούντων εἰς διαφόρους χρεῖας. πρὸς τούτοις ἐπερωτῶσιν οἱ δικασταὶ τὸν κατήγορον· "Ἐντὸς οὖν ποσῶν ἡμερῶν διάγεις αὐτούς; καὶ ἐκδεχόμεθα." νομίσας αὐτοὺς δυσφοροῦντας πρὸς τὴν τῶν ἀέρων ἐπάχθειαν ἀποχωρεῖν (ἦν γὰρ τὸ ἀκραιφνές τῆς θερινῆς ὥρας) ὑπέσχετο, 88 ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐγγράφως ἢ ἄγειν τοὺς μάρτυρας ἢ ὑφίστασθαι τὰ τῶν κανόνων. ἀφεθεῖς οὖν εἰς ἐπιζήτησιν τῶν μαρτύρων, καταλιπὼν τὸ πρᾶγμα, καταλαμβάνει τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐκεῖσε διαλανθάνων. ἐξεδέξαντο οἱ κριταὶ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας, ὡς εἰκός· καὶ ὡς οὐδαμοῦ ἐφάνη, ἐπὶ στέλλουσι τοῖς πανταχοῦ τῆς Ἀσίας ἐπισκόποις, ποιήσαντες αὐτὸν ἀκοινώνητον, ἢ ὡς λιποτάκτην ἢ ὡς συκοφάντην. μετὰ δὲ τοῦτο προσεκαρτέρησαν ἄλλας τριάκοντα ἡμέρας καί, ὡς οὐδαμοῦ ἐφάνη, ἀναχωρήσαντες ἦλθον εἰς τὴν Κωνσταντινῶν πόλιν· κάκεῖ περιτυχόντες αὐτῷ ἐνεκάλουν ἐπὶ τῷ τετολμημένῳ. ὁ δὲ πάλιν ἀρρώστιαν σώματος προφασισάμενος ὑπισχνεῖτο τοὺς μάρτυρας. τούτων οὕτω χρονοτριβούντων,

ἀποθνήσκει ὁ Ἄντωνίνος, μεθ' οὗ εἶχεν ὁ Εὐσέβιος τὴν δίκην. αὐθις ψήφισμα ἔρχεται ἀπὸ Ἀσίας, τοῦτο μὲν τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐφεσίων, τοῦτο δὲ τῶν ἐπισκόπων, πρὸς τὸν Ἰωάννην, ἀξίωσιν μεθ' ὄρκου φρικτοῦ περιέχον· "Ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθε χρόνοις φύρδην οἱ τε θεσμοὶ καὶ ἡμεῖς ἐποιμάνθημεν, ἀξιούμεν σου τὴν τιμιότητα κατελθοῦσαν τύπον ἐπιθεῖναι θεόπεμπτον τῇ Ἐφεσίων ἐκκλησίᾳ ἐκ μακρῶν τῶν χρόνων καταπονηθείση, τοῦτο μὲν ὑπὸ τῶν τὰ Ἀρείου φρονούντων, τοῦτο δὲ ὑπὸ τῶν τὰ ἡμέτερα μετὰ πλεονεξίας καὶ φιλαυτίας ἀυχούντων· ἐπειδὴ μάλιστα πολλοὶ οἱ ἐφεδρεύοντες, ὡς λύκοι βαρεῖς, διὰ χρημάτων ἀρπάσαι τὸν θρόνον ἐπειγόμενοι." ὁ δὲ Ἰωάννης ἐν τῷ αὐτῷ σώματος ἀνωμαλίᾳ καὶ χειμερίας τῆς ὥρας, οὐδὲν πρὸ ὀφθαλμῶν θέμενος λυπηρόν, ἐπὶ καταστάσει μάλιστα νενοσηκότων πραγμάτων ὅλης τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως δι' ἀπειρίαν ἢ ἐρημίαν ποιμένων, τονωθεὶς τῇ προθυμίᾳ, ἐμβὰς εἰς πλοῖον, ἀπαίρει τῆς πόλεως. ἐπιγενομένου δὲ σφοδροῦ ἀνέμου βορρῆου, φοβηθέντες οἱ ναυτικοί, ἵνα μὴ εἰς τὴν Προκονησοῦν ἐκριφῶσι, 89 τὸ ἔπαρμα θέντες τῇ βαλλομένῃ, ὑποτρέχουσι τὸ ὄρος τοῦ Τρίτωνος· κάκεισε ρίψαντες τοὺς κατόχους, ἔμενον ἐκδεχόμενοι νότον, ἵνα παραβάλωσι τῇ Ἀπαμείᾳ. ἐπιμείναντες οὖν δύο ἡμέρας νήστεις ρεμβόμενοι ἐν τῷ πλοίῳ, τῇ τρίτῃ ἐξῆλθον εἰς τὴν Ἀπάμειαν, ἐν ἧ' ἐξεδέχοντο Παῦλος καὶ Κυρίνος καὶ Παλ λάδιος οἱ ἐπίσκοποι (τούτους γὰρ ἔλαβε συνεκδήμους ὁ Ἰωάννης). διανύσαντες δὲ τῇ πεζικῇ πορείᾳ τὴν ὁδὸν εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν Ἐφεσον· καὶ συναγαγόντες τοὺς τῆς Λυδίας ἐπισκόπους καὶ Ἀσίας καὶ Καρίας συντείνοντας εἰς ἑβδομήκοντα ἄνδρας, ποιοῦνται τὴν χειροτονίαν, τῶν πολλῶν ἐκ προθυμίας ἐκουσίου ἀπαντησάντων, μάλιστα Φρυγῶν, ἐπὶ ἀπολαύσει στόματος σοφίας, κατὰ τὸ εἰρημένον· "Σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται" (τοῦτ' ἔστιν ἐν τοῖς λαλοῦσιν), "ἐν δὲ πλατείαις παρῆρσιαν ἄγει" (τοῦτ' ἔστι καρδίαις ταῖς διὰ πολυτρόπων θλίψεων πλατυνθείσαις, κατὰ τό, "Ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς με"). –στενοχωρεῖται γὰρ ἡ σοφία ἐν τοῖς τὰ ζιζάνια γεωργοῦσι καὶ τὸν λόγον συμπνίγουσιν. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'> Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, προσῆλθεν ὁ τῆς μακρηγορίας ἡμῖν αἴτιος τοῖς ἐπισκόποις πᾶσιν Εὐσέβιος, ὁ κατήγορος τῶν ἔξλοιπῶν ἐπισκόπων, ἀξίων δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν. προσαντι λέγουσί τινες τῶν ἐπισκόπων, μὴ δεῖν αὐτὸν δεχθῆναι ὡς συκοφάντην. ἐπὶ τούτοις ἰκετεύει λέγων· "Ἐπειδὴ ἡ δίκη τὸ πλεῖστον μέρος ἐπὶ δύο ἔτη ἐβασανίσθη, εἰς μάρτυρας δὲ γεγένηται ἢ ὑπέρθεις, δέομαι τῆς ὑμετέρας θεοσεβείας σήμερον πάραυτα δοῦναί με τοὺς μάρτυρας. εἰ γὰρ καὶ Ἄντωνίνος ἐτελεύτησεν ὁ λαβὼν τὸ χρυσίον καὶ χειροτονήσας, ἀλλ' οὖν 90 γε μένουσιν οἱ δεδωκότες καὶ χειροτονηθέντες." ἔδικαίωσεν ἢ παροῦσα σύνοδος ζητηθῆναι τὸ πρᾶγμα. ἄρχεται ἢ ὑπόθεσις ἐξ ἀναγνώσματος τῶν πρώην πραχθέντων ὑπομνημάτων. εἰσῆλθον οἱ μάρτυρες, εἰσῆλθον καὶ ἔξ τῶν δεδωκότων καὶ χειροτονηθέντων. ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ ἤρνοῦντο· ἐπιμενόντων δὲ τῶν μαρτύρων, τῶν μὲν λαϊκῶν, τῶν δὲ καὶ πρεσβυτέρων, οἷς ἔδοξαν τεθάρρη κέναι, καὶ γυναικῶν τινων, καὶ τὰ εἶδη τῶν ἐνεχύρων λεγόντων, καὶ τοὺς τόπους καὶ τοὺς καιροὺς καὶ τὴν ποσότητα, οὐ πάνυ καλῶς διακειμένης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, αὐθαίρετοι ὁμολογοῦσι δίχα πολλῆς ἀνάγκης, ὅτι "Δεδώκαμεν, ὡμολόγηται, καὶ γεγόναμεν, τοιαύτην νομίσαντες εἶναι ἀκολουθίαν, ἵνα δόξωμεν τοῦ βουλευτηρίου ἐλευθεροῦσθαι. καὶ νῦν δεόμεθα, εἰ μὲν ἔστιν ὅσιον, ἡμᾶς εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἐκκλησίας· ἐπεὶ κὰν τὸ χρυσίον, ὃ δεδώκαμεν, ἵνα λάβωμεν· τῶν γὰρ γυναικῶν ἡμῶν τινες δεδώκαμεν σκεύη." ὁ Ἰωάννης πρὸς ταῦτα ὑπέσχετο τῇ συνόδῳ, ὅτι "Τοῦ μὲν βουλευτηρίου ἐγὼ αὐτοὺς σὺν Θεῷ ἀπαλ λάξω, ἀξιώσας τὸν βασιλέα· ὑμεῖς δὲ προστάξατε αὐτοὺς λαβεῖν ὃ δεδώκασιν παρὰ τῶν Ἄντωνίνου κληρονόμων." προσέταξεν ἢ σύνοδος, τὸ μὲν χρυσίον αὐτοὺς λαβεῖν παρὰ τῶν κληρονόμων Ἄντωνίνου, κοινωνεῖν δὲ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου, εἶναι δὲ ἀπὸ ἱερέων, ἵνα μὴ τούτων συγχωρηθέντων ἔθος γένηται Ἰουδαϊκὸν ἢ Αἰγύπτιον, τοῦ πωλεῖν καὶ

ἀγοράζειν τὴν ἱερωσύνην. φασὶ δὲ τὸν λυμεῶνα καὶ ψευδώνυμον πατριάρχην τῶν Ἰουδαίων κατ' ἔτος ἀμείβειν, ἢ καὶ παρ' ἔτος, τοὺς ἀρχισυναγώγους ἐπὶ συλλογῇ τοῦ ἀργυρίου, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ζηλωτὴν τούτου τῶν Αἰγυπτίων πατριάρχην, ἵνα πληρωθῇ τὸ προφητικόν· "Οἱ ἱερεῖς αὐτῆς μετὰ δώρων ἀπεκρίνοντο, καὶ οἱ προφήται αὐτῆς 91 μετὰ ἀργυρίου ἔμαντεύοντο." τούτων πάντων ἐστὶ καὶ ὑπομνήματα καὶ οἱ κρίναντες. καὶ οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν γεγένηται, ὡς ἐψεύσατο ὁ Θεόφιλος, ἢ ἐξέτασις, ἀλλ' ἐπὶ δύο ἔτη. καὶ ἔστερξαν οἱ καθαιρεθέντες, τῆς μελλούσης κρίσεως ἐλευθερωθέντες, ὡς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν ἔκδικον δημοσίων γενέσθαι πραγμάτων· καὶ εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν ἕτεροι ἀείπαιδες ἀντεισήχθησαν, βίῳ καὶ λόγῳ κεκοσμημένοι. καὶ οἱ γεννάδες καὶ φιλόνοικοι μετὰ τὴν Ἰωάννου ἐξορίαν λαβόντες ὁ ἔλαβον (οὐ γὰρ ἔχει ὄνομα ἢ κακία, ὡσπερ οὐδὲ οὐσίαν), τοὺς μὲν πρὸ τετραετίας ῥιφέντας πάλιν εἰσέφρησαν εἰς τὰς ἐκκλησίας, τοὺς δὲ ἐνθέσμως ἐνθρο νισθέντας ἐξέωσαν ἐπὶ σκορπισμῶ τῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων. τὸ μέντοι γελοιωδέστατον πάντων, μᾶλλον δὲ θρήνου ἄξιον, ἐὰν ἀκούσης, Θεόδωρε φιλομαθέστατε, "Ἥχησει μὲν σου," κατὰ τὸν προφήτην, "ἀμφοτέρα τὰ ὦτα," ἀποκλαύσεις δέ, φιλόθεος ὢν, τοὺς μαινομένους τῶν ἐπισκόπων, ἐσκοτισμένη χειρὶ λυμαι νομένους τὰς δωρεὰς τοῦ Χριστοῦ. ἃς γὰρ μετὰ νηστείας καὶ δεήσεως καὶ δοκιμασίας κλήρου καὶ φόβου οἱ περὶ Πέτρον καὶ Ἰωάννην ἐποίουν χειροτονίας, αὐτοὶ τὸ ἐναντίον μετὰ κραιπάλης καὶ μέθης καὶ δώρων οἰκτρῶν τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐκτρώματα, ἃ μῆτε χοίρων ἀλόγων ἢ κυνῶν ἄξια, κατὰ τὸν προφητεύσαντα περὶ αὐτῶν Ἰωβ ἐκ προσώπου τοῦ Σωτῆρος· "Οὓς οὐχ ἡγήσαμην ἀξίους κυνῶν τῶν ἐμῶν νομάδων, οἱ ὑπὸ φρύγανα διη τῶντο." οἱ τοίνυν μετὰ μιμάδων καὶ Ἰουδαίων, ὡς φίλοι τοῦ Σωτῆρος, παρὰ τῶν σοφῶν τὰ ἀπόρρητα τῆς ἱερωσύνης κατα πιστεύονται· δι' οὓς καὶ τοὺς εὐκτηρίους οἴκους φεύγουσιν οἱ λαοὶ τῶν ὀρθοδόξων. ἔφθασεν γὰρ πάντως τὸ καινὸν καὶ κουφωδέστατον τοῦ τολμήματος καὶ μέχρις ὑμῶν τῆς κατὰ Ἐφεσον ἐκκλησίας· πῶς γὰρ οὐ; –παραθαλασσίας οὐσης καὶ ῥαδίως διαπορθημευούσης τὰς φήμας. εἰς τὸν τόπον γὰρ μᾶλλον δὲ εἰς 92 τὸν Ἰωάννου τοῦ τὸ Εὐαγγέλιον γράψαντος, τοῦ εἰς τὸ τῆς σοφίας στήθος πιστῶς ἐπαναπεσόντος, περὶ οὗ γέγραπται· "Ὁν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς·" ὃν Τιμόθεος, ὁ Παύλου μαθητῆς, πρὸς ὃν αἱ δύο φέρονται τοῦ ἀποστόλου Ἐπιστολαί, διαδέχεται– "βδέλυγμα ἐρημώσεως" <ἀντεισάγεται>. χειροτονήσαντες γὰρ τὸν Βίκτορος τοῦ τριβούνου εὐνοῦχον ἐνεθρόνισαν, καὶ τὸν ὑπὸ ἐβδομήκοντα ἐπισκόπων ἐνθρονισθέντα ἐν εἰρκτῇ δαπανῶντες μέχρι τῆς δεῦρο, ἄνδρα μονάσαντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀπὸ ἐγκυκλίων ἠγμένον μαθημάτων, καὶ τῶν θείων Γραφῶν ἐντὸς γενόμενον, καὶ διακονήσαντα ἔτη τρία. καὶ εἶθε ὁ χειροτονηθεὶς εὐνοῦχος διὰ βίου σεμνοῦ ἦν ἠγμένος, καὶ ἡμίκακον ἦν τὸ κακόν· νυνὶ δέ, γῆς ἔντερον, γαστρίδουλον, θηλυμανές, ἰταμόν, μέθυσον, πορνοκόπον, ἀργυρώνητον, ἀνελεύθερον, φιλάργυρον, πρὸς αὐτῇ τῇ γενέσει σιδηροκατάδικον, ἄνανδρον, ἄθηλυ, ἐπιμανές· (καθὼς ἤκουσα πολλάκις) τὰ θεατρικὰ κοράσια ἐπ' ὤμων βαστάσαντα ἐν σατυρικοῖς συμποσίοις, κισσῶ τὴν κεφαλὴν ἐστεμμένον καὶ κρατῆρα ἐν τῇ χειρὶ ἐνημμένον οἰνοχοικέναι ἐν προσχήματι τοῦ μυθικοῦ Διονύσου. ταῦτα δὲ πάντα ἔπραξεν οὐ πρὸ τῆς εἰς Χριστὸν μυσταγωγίας, ἀλλὰ μετὰ τὸ φώτισμα· ὃς αἰνίσσεται διὰ τούτων μηδὲ τῇ ἀναστάσει πιστεύειν. τῆς γὰρ ἀναστάσεως τὸν θεμέλιον σαθρώσας, πῶς οὗτος ἐπὶ ταύτῃ πιστεύει; ὁ δὲ μὴ πιστεύων τῇ ἀναστάσει, πῶς κήρυξ γένηται τῆς ἀναστάσεως, κατὰ τὸν εἰπόντα· "Πῶς δὲ κηρύξωσιν, ἐὰν μὴ πιστεῦσωσιν;" οὗτος σωφρονεῖ μὲν ἄμισθα διὰ σιδήρου, μαίνεται δὲ ἄκαρπα δι' οἰκείαν αἰσχύνην. ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν γεγενημένα, περὶ ὧν ἐπηρώτησας, διὰ τὸν γράψαντα Θεόφιλον δέκα ἐξ ἐπισκόπους καθηρηκέναι τὸν 93 Ἰωάννην. ἔσο οὖν εἰδὼς ἐπὶ τῆς ἀληθείας, ὅτι ἔξ εἰσι. τούτων ἐστὶ καὶ τὰ ὑπομνήματα σωζόμενα παρ' ἡμῖν μετὰ ὑπογραφῆς τῶν εἴκοσι δύο ἐπισκόπων τῶν τὴν ἀρχὴν ἀκουσάντων καὶ τῶν ἐβδομήκοντα τῶν

καθελόντων καὶ τὴν δίκην περαιωσάντων. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ἰ΄> {Ο ΔΙΑΚ.} Σύγγνωθί μοι, πάτερ, ὑπερβαίνει μέθην καὶ μανίαν καὶ παίγνιον τὰ τοιαῦτα. οἱ μὲν γὰρ μαινόμενοι καὶ μέθυσοι καὶ οἱ παῖδες, οἱ μὲν μετὰ τὴν νῆψιν, οἱ δὲ μετὰ τὴν πέψιν, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τὴν ἔννομον ἡλικίαν ἀρνοῦνται, ἐπαισχυνόμενοι τοῖς αἰσχροῦς ἢ ἀτάκτως γεγενημένοις ἢ λελεγμένοις· οὗτοι δὲ ἐν ἡλικία τελεία καὶ δοκούση νῆψει δεδρακότες, οὐ μόνον οὐ μεταμελοῦνται ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσιν, ἀλλ' ἔτι εὖχονται ἀσάλευτον καὶ βεβαίαν διαμεῖναι τὴν ἑαυτῶν κακοπραγίαν. οἱ γὰρ μὴ φρίζαντες Εὐαγγέλιον ἐπιθεῖναι ἐναγεῖ κεφαλῇ, εἰς ἣν γυναὶ κῶν αἱ ἀνήμεροι ἐπωρχήσαντο, τίσιν ἄλλοις συναριθμήσονται, ἢ τοῖς τὸν ἀκάνθινον στέφανον τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ περιθεῖσιν; αὐτὸς δὲ εἰ οἶσθα τὸν τρόπον τῆς καταστάσεως Πορφυρίου τοῦ Ἀντιοχείων, ἢ τοὺς καταστήσαντας, ἢ τὸν πάλαι τοῦ ἀνθρώπου βίον, εἰ ἄσημος ἢ ἐπίσημος, τὰ τε δόγματα, εἰ ἀληθῆ ἢ ψευδῆ, ἀπάγγειλον ἡμῖν· ἐπειδὴ μάλιστα καὶ γεγράφηκεν τῇ ἐκκλησίᾳ Ῥωμαίων, καὶ ἀντιγράφων οὐκ ἤξιώθη. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ὁ αὐτὸς ἔσται μοι λόγος τῆς ἀληθείας, οὐ γὰρ ἐπιλήσομαι τῆς τοῦ Δεσπότης φωνῆς τῆς λεγούσης· "Περὶ παντὸς λόγου ἀργοῦ δώσουσι λόγον οἱ ἄνθρωποι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως." ἐγὼ δὲ προσπλέξας τολμηρῶς εἴπομι· "Καὶ περὶ πάσης ἀργῆς ἀκοῆς." ὡς γοῦν καὶ σεαυτὸν ἀσφάλισαι, εἴ τι οὐ συνορᾷς με ἀληθεύειν, μὴ τῇ πολιᾷ μου ἠττώμενος, ἀλλὰ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει. τί γὰρ μοι ἐκ τῶν σήμερον ἢ ἐκ τῶν χθὲς εἰρημένων ὄφελος ψευσαμένῳ, εἰς αἰῶνα ἐνώπιον τῆς ἀκριβοῦς δίκης καταισχυνομένῳ; πῶς δὲ ὑποίσω τὸν μυλικὸν λίθον τῆς καταλαλιᾶς ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς διανοίας, εἰς τὸν βυθὸν τῆς γεέννης κατασπώμενος, ἐπὶ τοῖς διὰ τῶν ψευσμάτων 94 μου σκανδαλισθεῖσιν; Πορφύριος οὗτος ἐν μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐχρόνισεν καὶ διακονήσας καὶ ἱερατεύσας ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ, τῶν μέντοι χρόνων ἀλλότριον τὸ ἦθος φέρων, εἰς οὐδὲν πνευματικὸν ἐχρησίμευσέ ποτε τῇ ἐκκλησίᾳ· τοῖς δὲ περιχωρίοις τῶν εὐλαβῶν ἐπισκόπων ἀεὶ ἀντιπράττων, ὡς ἅτε μεγίστης ὦν πόλεως, καὶ ἔχων τοὺς ἄρχοντας ἐπ' ἐξουσίας, τὸ πρᾶγμα ἐκαπήλευεν· ἐπιβουλεύων δὲ ταῖς σεμναῖς χειροτονίαις, ὑπεῖσ ἤρχετο τῇ τῶν τρόπων δεινότητι τοὺς κατὰ καιρὸν ἐπισκόπους (ὡς ἂν εἴποι τις) καὶ ἄκοντας κατασπῶν ἐπὶ τὰς ἀνεμοφθόρους ἄγων χειροτονίας. δεινὸν γὰρ ἢ κολακεία, κατὰ τὸν κωμικὸν Μένανδρον, μετὰ δυστροπίας συγκεκλωσμένη, καθὼς λέγει· "Χαλεπὸν, Παμφίλη, ἐλευθέρᾳ γυναικὶ πρὸς πόρνην μάχεσθαι. πλείονα οἶδεν, πλείονα κακουργεῖ, αἰσχύνεται οὐδένα, κολακεύει μᾶλλον"· κατὰ δὲ τὸν σοφὸν Σολομῶντα, "Λόγοι κερκώπων μαλακοί, αὐτοὶ δὲ τύπτουσιν εἰς ταμεῖα κοιλίας." σωφροσύνης μὲν γὰρ τῆς κατὰ τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς οὐ μόνον ξένος, ἀλλὰ καὶ ἐχθρός, καθάπερ γῦψ μύρου, καθέστηκεν, ὡς κρατεῖν αὐτοῦ φήμην καὶ τῆς κατὰ Σόδομα κακομανίας. νόμων γὰρ καὶ μέτρων καὶ τειχῶν κειμένων παρὰ τῆς φύσεως ἐπὶ ταῖς ἡδοναῖς, ὡς φασιν οἱ πολλοί, πατήσας μὲν τὸ τεῖχος, συντρίψας δὲ τὸ μέτρον, ἐνυβρίσας δὲ τὸν νόμον, ταύτην ἀπεκύησε τὴν ὑπόληψιν, τῶν γοήτων καὶ ἠνιόχων καὶ τῶν τὰ παλαιὰ δι' ἀσχήμου κινήσεως μετ' ἐκτροφῆς σκέλους δεικνυόντων προΐστασθαι καὶ συνεστιᾶσθαι. γόησι μὲν γὰρ συναγωνίζεσθαι καὶ φιλικῶς συμβαλεῖν οὐ διετράπη, ὡς καὶ ἐν ὑπομνήμασι διαφόρων ἀρχόντων ἐμφέρεσθαι ἐγκλήματα, οὐκ <ἀνεγνωκῶς> τὸ γνωμικόν· "Ἄ μὴ δεῖ ποιεῖν, μὴδ' ὑπονοοῦ ποιεῖν." [δι' ὃν καὶ ὁ μεσίτης πληγαῖς ἀνηρέθη, καὶ ὁ εὐρὼν ἐξωρίσθη, καὶ ὁ γόης ἐφυγαδεύθη.] φασὶ δέ, πρὸς ταῖς προλαβούσαις κακοπραγίαις, μετὰ τὴν χειροτονίαν 95 τὰ κειμήλια χωνεύσας τοῖς ἄρχουσι προσαναλίσκει, ἵνα δόξῃ κρατεῖν οὐ λόγῳ, ἀλλὰ τυραννίδι, τῶν ἀθλίως αὐτῷ παραπεσόντων. τῇ γὰρ Ἰωάννου ἐξορία τῇ εἰς τὴν Ἀρμενίων συνήκμασεν ὁ θάνατος Φλαβιανοῦ τοῦ Ἀντιοχείων ἐπισκόπου. θεασάμενος ὁ Πορφύριος τὴν τε ἀνδρῶνίτιν καὶ τὴν γυναικῶνίτιν πόθῳ ἐκκρεμαμένην τῷ τραχήλῳ Κωνσταντίου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων δουλεύσαντος τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνδρός, ὡς λέγουσιν οἱ Κριταί,

"ἀμφοτεροδεξίου" (καὶ ἡ νομιζομένη γὰρ αὐτοῦ ἀριστερὰ τῆς ἄλλων δεξιᾶς ἀμείνων ὑπῆρχεν)· ὃς τὰ μὲν πρῶτα ἐν ἐπιστολαῖς ὑπηρετήσας, ἄμεμπτος ἀπὸ κέρδους αἰσχροῦ καὶ δώρων εὐρέθη· μετέπειτα δὲ ἐπὶ τὸν ἀναγνώστην καὶ διάκονον φθάσας, ἀκόπως ἐκράτησεν τῆς ἐν ἀνθρώποις βασιλευούσης τῶν γυναικῶν ἡδονῆς, ὡς λέγει ὁ παροιμιαστὴς· "Χεῖρ ἐκλεκτῶν κρατήσῃ εὐχερῶς." τὸ μὲν γὰρ κρατεῖν ἔστιν ἴσως καὶ τῶν ἐπὶ πλεῖστον φαύλων ἢ φόβῳ ἢ αἰσχύνη τὴν διὰ σώματος ἐνέργειαν κωλύοντων μετὰ πολλῆς τῆς ἀνάγκης, τῷ δὲ ἔρωτι τῶν ἄνω μὴ ἠττηθῆναι τοῖς κάτω μόνον ἔστι τῶν φιλοθέων, οὓς καὶ "ἐκλεκτοὺς" ὠνόμασεν ἡ Γραφή, τό, "Χεῖρ ἐκλεκτῶν κρατήσῃ εὐχερῶς," εἰποῦσα. πρᾶς μὲν γὰρ ἔστιν, εἰ καὶ τις ἄλλος, ἀσκητὴς, διορατικὸς, ὄξυς συνιδεῖν, βραδὺς εἰς κόλασιν, σύνους, τὸ σκεπτικὸν αἰεὶ αἰνιττόμενος, ἐλεήμων, ἀφιλῶν ἀργυροῦ, δίκαιος εἰς τὰς κρίσεις, μακρόθυμος εἰς τὰς ὕβρεις, εὐτόνος εἰς τὸ πείσαι, παρατείνας πολλάκις νήστης ἕως ἐσπέρας, ἴν' ἐλευθερώσῃ καταπονουμένους, σεμνὸς ἰδεῖν, δριμύς τὸ βλέμμα, ὄξυς τὸ βᾶδισμα, ἄγαμος, ὡς εἰκός, ἄνθος μειδιῶν ἐπὶ προσώπου σώζων καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς νόσοις, τοῦτον οὖν τὸν τοιοῦτον παρασκευάζει διὰ χρημάτων φυγαδευθῆναι τῷ τρόπῳ τούτῳ· ἀποστείλας εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸς τοὺς κρατοῦντας τῶν ἐπιπόρων ποιεῖ αὐτὸν ἀπὸ γράμματος βασιλικοῦ εἰς Ὁάσιν 96 ἐξορισθῆναι ὡς ἀναστάτην τῶν δήμων. ὃς ἐξαυτῆς γνοὺς διασώζεται παρὰ τῶν φίλων ἐπὶ τὴν Κύπρον. αὐτὸς δὲ ὁ Πορφύριος τοὺς περὶ Κυριακὸν καὶ Διόφαντον τοὺς πρεσβυτέρους καὶ λοιποὺς κληρικοὺς ὑπὸ τὴν τάξιν ποιήσας, ἐπιτηρεῖ καιρὸν, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ πόλις μεθωρμίζετο ἐν τοῖς τῆς πόλεως προαστείοις, ἔχων παρ' ἑαυτῷ τοὺς περὶ Ἀκάκιον καὶ Σευηριανὸν καὶ Ἀντίοχον κεκρυμμένους, μιᾶς τῶν παρὰ τοῖς ἔθνεσιν ἐπισήμων ἑορτῶν διὰ τετραετίας ἐπιτελουμένων τῶν Ἡρακλείων ἄθλων, Ὀλυμπίων καλουμένων, ἐν ἧ- ὡς εἰπεῖν-καὶ γυναικῶν αἰνομάδες σὺν τοῖς δήμοις ἐκκριπίζονται ἐπὶ τὴν Δάφνην ἐπὶ θεᾶ τῶν ἀγωνιζομένων. ἐπεισηδήσας τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν προειρημένων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν ὀλίγων χειροτονεῖται λάθρα, θυρῶν κεκλεισμένων, μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς, ὡς μὴδὲ τὴν εὐχὴν αὐτοῦ φθάσαι ἐπιτελέσαι, φόβῳ τοῦ καταληφθῆναι (τοιοῦτον γὰρ ἡ μοιχεία, τὰ σπούρια καὶ γεννώσα καὶ δρῶσα). οἱ δὲ περὶ Σευηριανὸν "λαβόντες τὸ ἱκανόν" δι' ὀρέων καὶ ἀνοδιῶν ἔφυγον, τὸν ἀνθρώπινον διαδράσαντες φόβον, τῷ δὲ θεῷ, ὃν ἠγνόησαν, περιπαρέντες. λυθέντος δὲ τοῦ δημοτικοῦ θεάτρου καὶ τῶν δήμων εἰσελθόντων εἰς τὴν πόλιν, ἠγγέλθη αὐτοῖς τὸ κατὰ τὸν Πορφύριον πάθος καὶ τὸ κατὰ Ἀκάκιον δράμα. διακαρτερήσαντες οὖν τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐπὶ τὴν αὔριον, ὡς ἐπὶ μοιχείᾳ πληγέντες, διαναστάντες συνέρρευσαν πάντες μετὰ πυρὸς καὶ φρυγάνων, συναφανίσαι τὸν Πορφύριον τοῖς δωματίοις βουληθέντες. ὁ δὲ Πορφύριος οὐκ ἀγνοῶν ὃ μεμίσηται μῖσος, καταλείψας τὸν Θεόν, καταφεύγει ἐπὶ τὸν στρατοπεδάρχην καὶ πληρώσας αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἀντιστρα 97 τεύει τοῖς ἀκροαταῖς τοῦ Σωτήρος, ἀποστρέψας τῶν Ἰσαυρικῶν πολέμων. καὶ οἱ μὲν ληστροκώτατοι Ἰσαυροὶ Ῥωσὸν καὶ Σελεύκειαν ἐπόρθουν, Πορφύριος δὲ καὶ Οὐαλεντίνος ὁ κόμης μετὰ τῶν ὀπλιτῶν τὴν ἐκκλησίαν τῶν ὀρθοδόξων ἐλεηλάτουν, τὸ φρικωδέστατον τοῦ σταυροῦ σημεῖον, ὃ ἀντὶ διδασκάλου ἐπ' ὤμων φέροντες ἐπὶ τῆς ἀσπόρου ἐλιτάνευον, τοῖς ἑαυτῶν ποσὶ συμπατήσαντες, διαγενομένων δὲ ἡμερῶν, ἀποστέλλει ἐν τῷ στρατοπέδῳ σπουδαίως καὶ παρασκευάζει πρὸς τοῖς τοιοῦτοις ἄρχουσιν ἰδίον τινα ὠμογέροντα, δύστροπον, σκολιόν, χειροτονηθῆναι νυκτέπαρχον, ἵνα ἐπ' ἀδείας ἔχων τοῦ συκοφαντεῖν τοὺς σπουδαίους χειρώσῃ τὴν πόλιν, Νέρωνος τοῦ θεομάχου ἀπομιμούμενος τοὺς τρόπους. οὐ γὰρ πάρεστιν αὐτῷ τὸ λόγῳ πείθειν, ἀλλὰ ἀλογίᾳ καὶ δυσμενεῖα θλίβειν, οὐκ ἔχοντι σκοπὸν ἀρέσαι Θεῷ, πλανωμένας προσάγοντι ψυχὰς, ἀλλ' ἐμπλήσαι ὀφιώδη γαστέρα ἐπὶ τῷ στήθει βαδίζουσας. εἰσὶν οὖν καὶ ἄκοντες οἱ λαοὶ τῷ μὲν δοκεῖν συναγόμενοι φόβῳ τῶν αἰκισμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τῇ δὲ ἀληθείᾳ

δυσφημοῦντες αὐτῶν τὴν ζώην, ἔξιν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀντίληψιν ἀναμένοντες. Πρὸς ταῦτα ὁ Θεόδωρος ἐκκληττόμενος ἔλεγε· {Ο ΔΙΑΚ.} Παρὰ φύσιν ὀρῶ τῶν λόγων τὰ πράγματα, πάτερ. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ κενόδοξοι, ἀνθρωπάρεσκοι ὄντες, καὶ κόλακες εὐρίσκονται καὶ τραπέζας πολυτελεῖς ἐπιτεχνῶνται, τοῦ ἀγαπηθῆναι χάριν καὶ καλοὶ ἀκοῦσαι, καὶ ἐμπτυσμάτων ἀνεχόμενοι πολλάκις. πῶς τοίνυν ὁ Πορφύριος, ἢ ἄλλος τις, τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς τιμωρίας καὶ τὰς ἐξορίας ἐξήσκησαν, ἀπορῶ. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ θαυμαστόν, Θεόδωρε, ὅτι εἰς τοσοῦτον κακίας ἠλάκασι μέτρον, ὡς οὐ μόνον μὴ σπεύδειν ἀρέσκειν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν πραττομένων αἰσχύνης μὴδ' ὄλως φροντίζειν· κακία γὰρ κακίας ἐν κακία 98 προάγει. τότε γὰρ ἡ κακία προβάλλεται τὴν κενοδοξίαν, ὅτε ἐλπίζει κρατεῖν διὰ τῆς κολακείας τῶν ἀνοήτων· ὅταν δὲ ἀνὼ τεροὶ εὐρεθῶσιν καὶ κολακείας καὶ τραπέζης οἱ θηρευόμενοι, τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς τιμωρίας προφέρει, ἴν' οὐς οὐκ ἔδελέασεν τραπέζῃ ἢ κολακείᾳ, καταπτῆξῃ ἀπανθρωπίᾳ καὶ δέει, ὡς ἐπὶ τῶν μαρτύρων. ἐκεῖ γὰρ ἀμφοτέρωθεν ἐτεκταίνετο, καὶ ἡ διὰ δώρων καὶ τιμῶν μηχανουμένη παγίς, τοὺς περὶ τὰ δοξάρια κεχηνότας θηρῶσα, καὶ ἡ διὰ κολάσεων ἀπειλή, τήγανον καὶ ἀρθρέμβολα καὶ θηρία καὶ ὅσα περὶ σφοδρὰν ὀδύνην ἐπιτήδεια εὐτρεπίζουσα, τοὺς ἀνδρείους καὶ φιλοθέους ἀναδεικνύουσα. ὁ μέντοι κλήρος ὁ Ἀντιοχέων ὁ ἐπίσημος κεκρυμμένως συνάγει, μὴδὲ πλησιάζων τοῖς τοίχοις τῆς ἐκκλησίας, καὶ πᾶσα ἡ ἐπίσημος γυναικωνίτις, δι' ἃς μάλιστα ἔκφρονες γεγόνασιν οἱ ἀργυρολόγοι τῶν ἡγουμένων. περὶ δὲ τῶν Κωνσταντινουπόλεως τί δεῖ καὶ λέγειν, ὅσον πλήθος ἀπέστη τῆς ἐκκλησίας, συνάγον ἐν τῷ ὑπαίθρῳ, ὡς προειρήκαμεν, ὡς μὴδὲ τοὺς κρατοῦντας τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἔχειν τοσοῦτους ἀκροατὰς τῆς σιγῆς; – λόγος γὰρ οὐδαμοῦ παρ' αὐτοῖς. {Ο ΔΙΑΚ.} Ἠλευθέρωσάς μου τὴν διάνοιαν, πάτερ, τῇ ἀμφιβολίᾳ δεδουλωμένην, τοῖς ὀφθαλμοῖς μου παραστήσας τὰ πράγματα. ἡ γὰρ συμφωνία τῶν λόγων καὶ ἡ ἄσκητος διήγησις ἐπληροφόρησέν με ἀληθῆ εἶναι τὰ γεγενημένα· ἀδύνατον γὰρ ψευδῆ λόγον ἑαυτῷ συμφωνῆσαι. ἀνεπαχθῶς τοίνυν διήγησαι ἡμῖν καὶ τὰ κατὰ τὴν Ὀλυμπιάδα, εἴ γέ τις σοὶ γνῶσις. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ποίαν ταύτην; ἐπειδὴ εἰσι καὶ ἕτεραι. {Ο ΔΙΑΚ.} Τὴν διάκονον Κωνσταντινουπόλεως, νύμφην ποτὲ γενομένην Νεβριδίου τοῦ ἀπὸ ἐπάρχων. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ πάνυ γε οἶδα. {Ο ΔΙΑΚ.} Ποταπὴ γυνὴ τυγχάνει οὕσα; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Μὴ λέγε "γυνή," ἀλλ' "οἷος ἄνθρωπος". ἀνὴρ γὰρ ἐστὶ παρὰ τὸ τοῦ σώματος σχῆμα. 99 {Ο ΔΙΑΚ.} Ἐν τίνι; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἐν τε βίῳ καὶ πόνοις καὶ γνώσει καὶ τῇ τῶν περιστάσεων ὑπομονῇ. {Ο ΔΙΑΚ.} Πῶς οὖν ὁ Θεόφιλος αὐτὴν ἐλοιδόρησεν; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ποῖος οὗτος; {Ο ΔΙΑΚ.} Ὁ Ἀλεξανδρέων ἡγούμενος. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἐοικᾶς μοι, Θεόδωρε, τοὺς τοσοῦτους διαύλους τῶν λόγων λήθη κεκαλυφέναι. {Ο ΔΙΑΚ.} Ἐν τίνι; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ὁ τῆς ἀληθείας μὴ φεισάμενος, ἀλλὰ ταύτην καταπατήσας, ὡς οἱ προάγοντες λόγοι παρέστησαν, καὶ ὁ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ὑπὲρ οὐρανόν, δι' ἣν ὁ μονογενής, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐσκύλη, ἵνα ταύτην ἐνώση, μὴ τιμήσας, ἀλλ' ἐνουβρίσας τῷ σχήματι, γυναικὸς ἔχει φείσασθαι χήρας, ἐν προσευχαῖς τὸ ζῆν ἀναλισκούσης; ἐμπερινόστησον καὶ ἴδε εἴ τινά ποτε τῶν κακῶν ἐλοιδόρησεν, μισευλαβῆς ὑπάρχων ἀεὶ. διὰ τί δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ οὐ στοχάζῃ, πῶς εἰσιν ἐναντία ἀλλήλαις; Ἐπιφάνιον γὰρ τὸν μακάριον τὸν Κωνσταντίας τῆς Κύπρου ἐπίσκοπον, τριάκοντα ἕξ ἔτη ἄρξαντα τῆς ἐκκλησίας, δυσφημήσας, ὡς αἰρετικὸν ἢ σχισματάρην ἐπὶ Δαμάσου καὶ Συρικίου τοῦ μακαρίου, ὕστερον ἐν τῇ πρὸς τὸν πάπαν Ἰννοκέντιον ἐπιστολῇ λαιδορῶν τὸν μακάριον Ἰωάννην, εὐρίσκεται ἀγιώτατον ὀνομάζων τὸν Ἐπιφάνιον. ποσάκις δὲ θέλεις καὶ τὰ γόνατα ταύτης ἐφίλησεν, ἐλπίδι τοῦ ἀργυρίου, ἦν νῦν λαιδορεῖ, ἐκείνης χαμαὶ πιπτούσης ἐπὶ τῷ πράγματι καὶ δάκρυα ῥαίνουσης, ἐπισκόπου ταῦτα ποιοῦντος; πλὴν ἐν τίνι ἐλοιδόρησεν αὐτήν; {Ο ΔΙΑΚ.} Ὡς ὑποδεξαμένην τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ριφέντας μοναχοὺς. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ ἔξεστιν ἐπισκόπῳ

ἢ πρόπον ὄλως ῥίπτειν τὸν τυχόντα μαθητὴν, μήτι γε καὶ μονάζοντα; 100 {Ο ΔΙΑΚ.} Ὡς ἐὰν παρώξυναν αὐτὸν ἢ κακῶς εἶπον. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ τὴν ἰδίαν ὄργην ὥφειλεν ἐκπληρῶσαι, φρον τίζων τῆς κατηγορίας; πῶς ἔτι οὗτος τὰς Χριστοῦ ὕβρεις ζητήσῃ, ὁ περὶ τὰς ἰδίας ἀσχολούμενος δόξας; διὰ τί δὲ ὄλως τὸν εἰπόντα διδάσκαλον οὐκ ἐμιμήσατο, "Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν"; {Ο ΔΙΑΚ.} Τί οὖν, ὡς εἰ ἑτερόδοξοι ὑπῆρχον οἱ μονάζοντες; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ πάντως ἔδει διορθώσασθαι καὶ πείσαι, μὴ γὰρ ῥῖψαι. {Ο ΔΙΑΚ.} Ὡς εἰ καὶ τοῦτο ἐποίησεν, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐπείσθησαν φιλόνηκοι ὄντες; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τὸ ἀποστολικὸν ἔδει ποιῆσαι: "Τὸν αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος". μὴ γὰρ ῥῖψαι καὶ λεηλατῆσαι καὶ ἔξω τῆς θρεψαμένης ἀπελάσαι μετὰ τῆς τῶν ἀρχόντων ἀπειλῆς. {Ο ΔΙΑΚ.} Τελείου ἀνδρός μοι λέγεις μέτρα καὶ θεοφιλοῦς καὶ ἀνεξικάκου. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ μὴν οὐκ ἔστι μέγα ἐγκώμιον τὸν ἥττονα βαστάσαι. πλὴν εἰ μὴ ἔστι τέλειος, ὅσον ἦκει, πῶς καὶ ἐπὶ σκοπὸς ὁ τοιοῦτος; ἀτελῆς γὰρ ἀτελῶν οὐδέποτε προνοήσῃ. πῶς δὲ καὶ Θεόφιλος λέγεται, μὴ φιλῶν τὸν Θεόν, δι' ὃν ὥφειλεν τὰς τῶν ἀνθρώπων ὕβρεις ῥαδίως φέρειν; εἰ δὲ Θεὸν οὐ φιλεῖ, δῆλον οὐδὲ ἑαυτὸν· ὁ δὲ ἑαυτοῦ ἐχθρός, πῶς λοιπὸν ἄλλους φιλήσῃ; οὐκοῦν οὐδὲν ξένον, εἰ τούτου χάριν ἔψεξεν Ὀλυμπίαδα ὡς τοὺς μονάζοντας δεξαμένην. {Ο ΔΙΑΚ.} Ὡμολόγηται μὲν, ὅτι Θεόφιλος ὀργίλον ἐποίησε πρᾶγμα, ῥίψας αὐτούς, εἴ τινες ἂν εἶεν, εἴτε ὀρθόδοξοι, εἴτε αἰρετικοί· ἢ μὲντοι διάκονος οὐκ ὥφειλεν αὐτούς ὑποδέξασθαι. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τί σοι οὖν ἐφάνη; – καλῶς πεποικῆναι ἢ κακῶς; {Ο ΔΙΑΚ.} Εἶπον ὅτι κακῶς. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ <ή> εὐποῖα κρίνεται ποτε; {Ο ΔΙΑΚ.} Καὶ πάνυ γε, ὅταν ἢ ἐπὶ κακῶν καὶ μὴ ὀφειλόντων εὖ παθεῖν γινομένη. 101 {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τίνες τοίνυν ἦσαν οἱ πεντακισχίλιοι, οὓς ἔθρεψεν ὁ Σωτὴρ ἐκ πέντε ἄρτων κριθίνων, καλοὶ ἢ κακοί; {Ο ΔΙΑΚ.} Δηλονότι καλοί, ὡς παρὰ τοῦ Σωτῆρος τραφέντες. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Διὰ τί οὖν κριθίνοις ἐτράφησαν, καλοὶ ὄντες; {Ο ΔΙΑΚ.} Διὰ σπάνην ἴσως πυρίνων καὶ λιμόν. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Πῶς οὖν ὀνειδίζονται ἐπὶ ἀπιστία, ὡς καλοὶ ἢ ὡς κακοί; {Ο ΔΙΑΚ.} Εἰ ὀνειδίζονται, ὡς κακοὶ δηλονότι. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ δύνανται οἱ αὐτοὶ καλοὶ εἶναι καὶ κακοί; {Ο ΔΙΑΚ.} Καὶ πάνυ γε. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Πῶς; {Ο ΔΙΑΚ.} Ὡς μὲν πρὸς χείρονας καλοί, ὡς δὲ πρὸς κρείττονας κακοί. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Θαυμασίως εἴρηκας. τούτῳ τοίνυν τῷ τρόπῳ καὶ οἱ μονάζοντες καὶ καλοὶ ἦσαν καὶ κακοί. καὶ ἢ μὲν πιστοὶ τῆς ἀλήθειας ὡς καλοὺς αὐτούς ἐξένισεν· ὁ δὲ θαυμασῖος ὡς κακοὺς ἔρριψεν, ὅπερ οὐκ ἔδει. {Ο ΔΙΑΚ.} Ἄλλ' ἐρεῖ σοι, ὅτι "Ἐπὶ λύπη ἐμῇ ἐδέξω τοὺς ἐχθροὺς μου." {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ὅλως μὲν οὖν ἡττημα αὐτῷ ἔστιν, ὅτι καὶ ἐχθροὺς ὀνομάζει, ὁ χρεώστης τῶν ὕβρεων ὡς Χριστοῦ μιμητής. {Ο ΔΙΑΚ.} Ποῦ δαὶ ὀνειδίζονται οἱ πεντακισχίλιοι ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος, ὡς εἴρηκας; οὐ γὰρ ἀναφέρονται. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἡνίκα συναθροισθέντες ἐκ δευτέρου προσῆλθον τῷ Ἰησοῦ, ἀκούσαντες: "Ζητεῖτέ με, οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα καὶ τέρατα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε." Ὁ Θεόδωρος εἶπεν· {Ο ΔΙΑΚ.} Σαφέστατα ἔχει. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ὁ δὲ ψεκτός, κατὰ τοῦτο καὶ κακός. {Ο ΔΙΑΚ.} Μενοῦνγε. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Κακοὺς οὖν ἔθρεψεν, ἢ καλοὺς ὁ Σωτὴρ; {Ο ΔΙΑΚ.} Ὡμολόγηται ὅτι κακοὺς· "οὐ" γὰρ "χρεῖαν ἔχου σιν οἱ ὑγιαίνοντες ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες." {Ο ΕΠΙΣΚ.} Τί οὖν; κακὸν πεποίηκεν Ὀλυμπίας, τὸν ἑαυτῆς 102 Κύριον μιμησαμένη, "τὸν βρέχοντα καὶ ἀνατέλλοντα τὸν ἑαυτοῦ ἥλιον ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους"; κἂν οἱ Φαρισαῖοι ὀνειδίζωσι τοὺς μαθητάς, λέγοντες: "Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει." {Ο ΔΙΑΚ.} Ὡς ἔοικε, παρὰ τὴν σύνεσιν τῶν πολλῶν κακολογεῖται μὲν τὰ σεμνά, φιλεῖται δὲ τὰ αἰσχροτάτα. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Πρὸς τί σοι οὗτος ὁ λόγος, φιλαληθέστατε Θεόδωρε; {Ο ΔΙΑΚ.} Ὅτι εἰ μὴ σὺ ἐγύμνωσάς μοι τὸν λόγον, συλλογιστικῶς σαφηνίσας, <εἰς> τὴν ἀναίσθητον συναπηγόμην δόξαν, οὐ τῷ σκοπῷ τῆς ἐλευθερίας προσέχων, ἀλλὰ τοῖς Θεοφίλου θρύλοις. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Οὐκοῦν τὸ ἐναντίον, ἐὰν ἀποδειχθῶσιν οἱ ἅγιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες οὐ μόνον οὐ κακοί, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἀπὸ

κακίας πρὸς ἀρετὴν ἐπαναγαγόντες, δῆλος ἔσται ὁ τούτων διώκτης ἄξιος οὐ διωχθῆναι, ἀλλὰ ἐλεηθῆναι, ὡς τοὺς μὲν καλοὺς ἀεὶ λυμαινόμενος, τοὺς δὲ κακοὺς ἀποδεχόμενος. {Ο ΔΙΑΚ.} Οὕτως ἔχει, ὡς εἴρηκας. κἂν γὰρ μὴ ἀποδειχθῶσιν ἐκεῖνοι σοφοί τε καὶ ἅγιοι (ὡς φασιν οἱ πολλοί), ἐκτὸς μέμψεως ἔσται ἡ Ὀλυμπιάς ἐκ τῶν προλαβόντων συλλογισμῶν, τὸ τοῦ Σωτῆρος μίμημα ἐπιδειξαμένη. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ ποῖαν μεῖζω ὄραξ μαρτυρίαν τῶν πράξεων, <τὴν> τοῦ Εὐαγγελίου ἢ τὴν Θεοφίλου; {Ο ΔΙΑΚ.} Ἄπαγε, παρακαλῶ· ὠμολόγηται γὰρ παρὰ πᾶσι κάκεινους αὐτὸν ἀπὸ τινος ὀργῆς καὶ φιλαρχίας ἐρρίφθαι, καὶ ταύτην ἀπὸ δεισδαιμονίας καὶ ἔχθρας λελοιδωρηκέναι, προ φασισαμένου ἐκεῖνου τοὺς μονάζοντας. ἀστοχήσας γὰρ ἐπὶ ταῖς δουλοπρεπέσι κολακείαις τοῦ μηδὲν παρ' αὐτῆς εἰληφέναι πλὴν βρωμάτων ἢ ξενίων, εἰς λοιδορίαν ἐτράπη· τοῦτο γὰρ αὐτοῦ τὸ ἔθος ἐπὶ πάντων. 103 <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'> {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἄκουε τοίνυν, διακόνων ἄριστε, ὄρω γὰρ σε χρήσιμον τῷ κοινῷ· τὸ γὰρ σπουδαῖόν σου ἐν τῷ νέῳ ἐχέγγυον τοῦ ἔντιμον ἐν γῆρα ἔσσεσθαι. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων καὶ Χριστιανῶν γονέων Θεῷ ὑποταγέντες, οὐκ ἠνέσχοντο, οὐδὲ κομιδῆ νέοι, τῇ ματαιότητι δουλεῦσαι, οὐδὲ τοῖς ὄχλοις συναναστραφῆναι, ἀλλὰ καταλαβόντες τὴν ἐκ μεσημβρίας ἀοίκητον πόρρω που κειμένην τῆς οἴκουμένης, συνεστήσαντο καλύβας, ὅσον διαφυγεῖν τὴν ἐπάχθειαν τῆς ἡλιακῆς λαμπάδος καὶ τὴν δρόσον τὴν ἐκ τοῦ ἀέρος. ἐν αἷς διάγοντες, εὐχαῖς καὶ ἀνα γνώσμασι τὸν ἑαυτῶν κατηνάλωσαν χρόνον, τοσοῦτον θλιβέντες τοὺς καρπούς τῶν χειρῶν ἐν ἔργοις σωματικοῖς, ὅσον εἰς τροφήν εὐτελεῖ ἐπαρκέσαι, ἄμεινον ἠγησάμενοι συναγελάζεσθαι δορκάσι καὶ στρουθοῖς καὶ βουβάλοις ἢ συνευχεῖσθαι τοῖς Θεὸν ἄγνο οὔσιν ἀνθρώποις. τούτων ὁ μὲν γεραιότατος ἀμφὶ τὰ ἐνενήκοντα παριπάσας ἔτη, συνανεστράφη τῷ μακαρίῳ Ἀντωνίῳ, Ἰέραξ καλούμενος, τὸ κύριον ὄνομα εἰσέτι καὶ νῦν ἐνισχύων· ὁ δ' ἕτερος, Ἀμμώνιος, σὺν δυσὶν ἀδελφοῖς ἀσκηταῖς καὶ ἐνὶ ἐπι σκόπῳ, οἱ καὶ κλοιοφορήσαντες ἐπὶ Οὐάλεντος ἐξωρίσθησαν (ὡς πᾶσα ἐπιγινώσκει ἡ Ἀλεξάνδρεια), ἐξηκοντούτης· τοιοῦτοι ὄντες ἐν γνώσει, ὡς μηδὲν αὐτοὺς διαφεύγειν τῶν ἐν ταῖς Γραφαῖς τοῖς πολλοῖς ἀπορουμένων. ὧν οἱ μὲν δύο ἐκοιμήθησαν τελευτήσαντες ἐν Κωνσταντινουπόλει· Ἀμμώνιος μὲν, ὡς οἱ περὶ Αὐρήλιον καὶ Σισίννιον διηγήσαντο, προφητεύσας περὶ τὴν ἔξοδον, ὡς μεγάλου διωγμοῦ ἐπιγενομένου καὶ σχίσματος ταῖς ἐκκλησίαις, αἴσχιστον τέλος ἀπενεγκεῖν τοὺς αἰτίους καὶ οὕτως 104 ἐνωθῆναι τὰς ἐκκλησίας· ὁ δὲ καὶ ἐκ μέρους γεγένηται καὶ γενήσεται (ἐντεῦθεν γὰρ τινῶν τὰ σώματα, ἐπισκόπων τε καὶ λαϊκῶν, ἡ νόσος παραλαβοῦσα ποικίλοις πάθεσιν ἐμερίζετο, πυρετῷ μὲν μαλακῷ τὰ σπλάγχνα διακαίουσα, κνησμῷ δ' ἀφο ρήτῳ τὴν ἐπιφάνειαν ὅλην τοῖς ὄνουξιν ἐξορῦττουσα, κόλου τε συνεχεῖς ἀλγηδόνες. τινὸς περὶ τε τοὺς πόδας ὑδρωπιῶντος οἰδήματα πελιδνά· ἐτέρου δὲ ρεύματα περὶ τὰ τέσσαρα ἄρθρα θερμὸν ψυχρὸν τοὺς κακῶς ὑπογράψαντας δακτύλους ἔφρισσεν, τοῦ τε ἥτρου φλεγμονὴ καὶ διὰ μορίου τινὸς σηπεδῶν δυσωδίαν εἰς μακρὸν παρατείνουσα, σκώληκας γεννῶσα. ὀρθόπνοιά τε πρὸς τούτοις καὶ δύσπνοια καὶ πάντων τῶν μελῶν διατάσεις· φαντασῖαι τε νυκτεριναὶ εἰς κύνας λυττῶντας καὶ ξιφήρεις βαρβάρους, ἀλλόγλωσσον καὶ κυματώδη φωνὴν ἐξηχοῦντας, μετεσχηματίζοντο, ἄϋπνον τὸν ὕπνον ἀποτελοῦσαι. ἕτερος δὲ ἐξ ἵππου πεσὼν καὶ καυληδὸν τὸ δεξιὸν κατεάξας σκέλος παραυτίκα τὸ ζῆν ἀπερρήξεν· ἄλλος ἀποκλεισθεὶς τὴν φωνὴν ὀκτα μηνιαίῳ χρόνῳ ἐπὶ κλίνης ἐταριχεύετο, μηδὲ τῷ ἰδίῳ στόματι τὰς χεῖρας προσάγειν δεδυνημένος. ἕτερος ζῶν τὰ σκέλη ἕως γονάτων κατ' ὀλίγον ἐπρίζετο ἐπὶ τριετίαν, ἐρυσσιπέλου δῆθεν τὰς ἀφορμὰς γεννῶντος· ἄλλος τὴν γλῶσσαν οἰδήσας-ὡς φασι-μετὰ λάβρου πυρετοῦ, ὡς διάφραγμα κεῖσθαι τῷ στόματι ἀντερείδων τοῖς ὀδοῦσι, μὴ χωρούσης τῆς γλώσσης ἐν τῷ ὠρισμένῳ παρὰ τῆς φύσεως τόπῳ, ἐν πυξίῳ γράψας ἐξομολόγησιν ἐποιεῖτο. καὶ ἦν ἰδεῖν θεήλατον ὀργὴν διαφόροις τιμωρίαις στρατηγοῦσαν. οἱ γὰρ

τὸν τῶν ψυχῶν ἰατρὸν καὶ ἐπαιδὸν παροξύναντες καὶ μεταστήσαντες τοῦ τῆς σωτηρίας ἐργαστηρίου 105 τὸν ὑποφήτην τούτου, τοῖς τῶν σωμάτων ἰατροῖς εἰς αἰκισμὸν παρεδίδοντο, ὀδύνην μὲν ἐπιχορηγούντων τοῖς νομιζομένοις φαρμάκοις, σωτηρίαν δ' οὐκ ἐμποιοούντων. τίς γὰρ ἰάσεται τὸν ὑπὸ Θεοῦ τιμωρούμενον; –ὡς ὁ προφήτης λέγει· "Μὴ ἰατροὶ ἀναστήσουσι καὶ ἐξομολογήσονται σοι;" οὕτως ἀπώλλυντο πάντες οἱ ἀντιπράττοντες τῇ εἰρήνῃ τῆς ἐκκλησίας σου, Κύριε). λέγεται δὲ τὸ μνῆμα τοῦ μονάζοντος Ἀμμωνίου νόσους τὰς περὶ ῥίγος ἐλαύνειν· τέθαιπται δὲ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῶν Ἀποστόλων πέραν θαλάσσης. ὁ δὲ ἐπίσκοπος Διόσκορος–ὡς φασιν–εὐξάμενος πλεῖστα ἢ εἰρήνην ἰδεῖν τῶν ἐκκλησιῶν ἢ τέλος τὸ ἑαυτοῦ, κατηξιώθη τοῦ τέλους, ἐπειδὴ οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος τῆς εἰρήνης, ταφείς ἐν τῷ πρὸ τῆς πύλης μαρτυρίῳ, ὡς τὰς πλείστας τῶν γυναικῶν καταλειψάσας τῆς μάρτυρος τοὺς ὄρκους, κατὰ τῶν εὐχῶν Διοσκόρου ὀμνύειν. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀσκητῶν πολὺς μοι λόγος καταναλίσκεται εἰς τὸ διηγῆσασθαι, ἴσως ἐπιειχομένου σου, φερώνυμε ἄνθρωπε. {Ο ΔΙΑΚ.} Καὶ τίς οὕτω τρισάθλιος τοῖς τῆς ἀρετῆς διηγήμασι μὴ διδούς χώραν; λέγε τοίνυν, παρακαλῶ, καὶ οἰωδῆποτε λόγῳ εὐλόγῳ ἀπάγαγέ μου τὸν νοῦν τῶν βιωτικῶν νοημάτων. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἔστι τοίνυν ἕτερος Ἰέραξ, Ἑλληνικῶ μὲν καλούμενος ὀνόματι, πνευματικοῖς δὲ κεκοσμημένος τρόποις· ὃς τὰ μὲν πρῶτα ἔξω πάσης Αἰγύπτου καὶ Θηβαΐδος ἐν τῷ Πορφυρίτῃ ὄρει μόνος ἀναχωρήσας, ἄνευ πνοῆς ἀνθρωπίνης, τέσσαρα ἔκαρ τέρησεν ἔτη, μόναις ταῖς ἀρεταῖς ἀρκούμενος εἰς παράκλησιν· ἔπειτα δὲ τῇ τῆς Νιτρίας ἐρήμῳ εἴκοσι πέντε ἔτη ἅμα τοῖς προειρημένοις πατράσιν. τούτῳ "δαίμονες" ἐπιστάντες (ὡς αὐτὸς ἡμῖν διηγῆσατο), πολυχρόνιον ζωὴν ὑποβάλλοντες, ἀπὸ "τῆς προκειμένης ἐλπίδος" σαλεύειν ἐσπούδαζον, "μετασχηματισθέντες εἰς ἀγγέλους φωτός". "Πεντήκοντα ἔτη," λέγοντες, 106 "ἔχεις ζῆσαι. πῶς καρτερήσεις ἐν τῇ ἐρήμῳ;" ὁ δὲ τῇ συνέσει διὰ τῆς πίστεως ἀνθυποφέρει, φήσας· "Ἐλυπήσατέ με, ἐλάττονα τῆς προθέσεως τὸν χρόνον εἰπόντες· διακοσίων γὰρ ἐτῶν παρασκευὴν ἐποιησάμην ἐν τῇ ἐρήμῳ." οἱ δὲ ἀκούσαντες ὦχοντο ὀλολύζοντες. καὶ τοῦτον τὸν τοιοῦτον, ὃν οἱ δαίμονες οὐκ ἐσάλευσαν, πολυμήκη χρόνον εἰς ἀκηδῖαν σοφισάμενοι, ὁ πάπας Θεόφιλος διὰ προστάγματος αὐτὸν μετανέστησεν καὶ εἰς τὸς αὐτὴν περιέστησεν ἀνάγκην, ὡς καὶ στρατόπεδον καταλαβεῖν· ὃς νῦν μετὰ τὴν κοίμησιν Ἀμμωνίου τὴν πανέρημον πάλιν κατεῖληφεν, τὴν τοῦ ἀρότρου παραβολὴν φοβηθεῖς. ἄλλος πάλιν πρεσβύτερος Ἰσαὰκ λεγόμενος, μαθητὴς Μακαρίου τοῦ μαθητοῦ Ἀντωνίου, φιλέρημος εἰσάγων, πεντηκοστὸν ἔτος ἄγων κατὰ διάνοιαν σώζων τὴν πᾶσαν Γραφήν, κεράστας ὄφεις ἐν ταῖς χερσὶν ἀκινδύνως βαστάζων, παρθένος ἐκ μήτρας, ἑπταετὴς καταλαβὼν τὴν ἔρημον, μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη σὺν τοῖς προειρημένοις παρὰ τοῦ πάπα Θεοφίλου ἐσινιάζετο. ἕτερος Ἰσαὰκ πρεσβύτερος καὶ αὐτὸς μαθητὴς καὶ διάδοχος Κρονίου τοῦ πρεσβυτέρου, μαθητοῦ καὶ αὐτοῦ Ἀντωνίου, γνωστικὸς καὶ αὐτὸς ἐν Γραφαῖς ὑπερβαλλόντως, φιλόξενος εἰ καὶ τις ἄλλος, ὡς δι' ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας ξενοδοχεῖον κατασκευάσαι ἐν τῇ πανερίμῳ εἰς ἀνάψυξιν καὶ τῶν ἀρρώστουμένων μοναχῶν καὶ τῶν ἐπιχωριαζόντων ξένων θέας ἔνεκεν τῶν μακαρίων πατέρων–(φασὶ δέ) ὀργῆς ἀλλότριος, τριακοστὸν ἔτος ἄγων ἐν τῇ ἀναχωρήσει, σὺν τούτοις ἐκακουχεῖτο. τούτων ὁ μὲν πρότερος Ἰσαὰκ ἑκατὸν πενήκοντα εἶχεν ὑφ' ἑαυτὸν ἀσκητὰς· οὗ καὶ μαθητὰς ἐπισκόπους κατέστησεν ὁ Θεόφιλος ἕως ἑπτὰ ἢ ὀκτώ, ἡνίκα Θεόφιλος ἦν· ὁ δ' ἕτερος διακοσίους δέκα, οὗ καὶ αὐτοῦ πολλοὶ ἐν ἐπισκόποις μαθηταὶ κατηριθμήθησαν. οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν τρίτην ἡμέραν διηγησάμεθα, Ἰσιδώρου χάριν τοῦ 107 πρεσβυτέρου τῆς ἐρήμου ἠλάσθαι παρὰ Θεοφίλου τοῦ πάπα. οὗτοί εἰσιν, οὓς παρεῖδον ἱερεῖς καὶ Λευῖται, καὶ εἰς αἰσχύνην ἀνδρῶν ἀνδρεία γυνὴ ὑπεδέξατο καὶ εἰς κρῖμα ἐπισκόπων διὰ κονοσθῆλεια ἐξένισεν, ἥς ὁ ἔπαινος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐμπολιτεύεται πολλῶν ἔνεκεν, τὸν Σαμαρείτην ἐκείνον, ὅστις ποτέ ἐστι,

μιμησαμένη, ὃς τὸν ὑπὸ ληστῶν συντριβέντα, ἡμιθανῆ, ἐν τῇ καταβάσει Ἰερειχῶ εὐρών, ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐπεβίβασεν ὑποζύγιον μέχρι τοῦ πανδοχείου ἐνηνοχῶς, καὶ τὸ τῆς φιλανθρωπίας ἔλαιον σὺν τῷ στύφοντι οἴνῳ κεράσας ἰάσατο τὰ οἰδήματα. καὶ ταῦτα μὲν εἰρήσθω. ὄσσην δὲ περιουσίαν χρημάτων ἢ κτημάτων τοῖς δεομένοις διένειμεν, οὐκ ἔμὸν τὸ λέγειν, ἀλλὰ τῶν εὖ παθόντων (ὑπερόριος γὰρ ὢν, ἀβαρῆς ἐφυλάχθην). ἄκουσον δὲ τῆς μείζονος ἀρετῆς. ὄρφανῆ γὰρ ἀνδρὶ συναφθεῖσα οὐ συνε χωρήθη παρὰ τοῦ προγνώστου Θεοῦ, τοῦ προορώντος τὰς τῶν ἀνθρώπων ἐκβάσεις, οὐδὲ εἴκοσι μῆνας δουλεῦσαι τῇ τῆς σαρκὸς ἡδονῇ τῆς πάντων βασιλευούσης, τοῦ συναφθέντος αὐτῇ συν τόμως τὸ τῆς φύσεως χρέος ἀπαιτηθέντος. λέγεται δὲ παρθένος ὑπάρχειν, ὡς ἡ φήμη διδάσκει. δυναμένη γὰρ τῷ ἀποστολικῷ νόμῳ δουλεῦσαι τῷ, "Βούλομαι νεωτέρας χήρας γαμεῖν, οἶκο 108 δεσποτεῖν," οὐκ ἠνέσχετο, καίπερ καὶ γένει καὶ πλούτῳ καὶ παιδείᾳ μαθημάτων πολυτελῶν καὶ εὐφυΐᾳ φύσεως καὶ ἄνθους ὥρα κεκοσμημένη, δορκάδος δίκην τοῦ δευτέρου γάμου τὴν παγίδα ἀνεκτῶς ὑπερπηδήσασα. "δικαίῳ" γὰρ "νόμος οὐ κεῖται, ἀλλ' ἀνυποτάκτοις, βεβήλοις," ἀκορέστοις περὶ φθοράν. ἔτυχεν δὲ κατὰ τινα φθόνον σατανικὸν δηλατορευθῆναι ταύτης τὴν ἄωρον χηρείαν εἰς τὰς ἀκοὰς Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως, ὃς ἔσπευσεν αὐτὴν Ἐλπιδίῳ τινὶ συγγενεῖ ἑαυτοῦ Σπανῶ συνάψαι εἰς γάμον. καὶ πολλὰ λιπαρήσας τὴν ἄνθρωπον, ἀποτυχῶν ἐλυπήθη, δηλωσάσης αὐτῆς· "Εἰ ἐβούλετό με ὁ ἐμὸς βασιλεὺς ἄρβρενι συζῆν, οὐκ ἂν μου τὸν πρῶτον ἀφείλετο· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνεπιτήδειόν με τῷ πεφυρμένῳ βίῳ ἔγνω, μὴ δυναμένην ἀνδρὶ ἀρέσαι, κάκεῖνον τοῦ δεσμοῦ ἠλευθέρωσεν κάμῃ τοῦ βαρυτάτου ζυγοῦ καὶ τῆς ἀνδρικῆς δουλείας ἀπήλλαξεν, τὸν χρηστὸν αὐτοῦ ζυγὸν τῆς ἐγκρατείας ἐπιθείς μου τῇ διανοίᾳ." μετὰ τὴν ἀπό κρισιν ταύτην προστάσσει τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως φρουρεῖσθαι ταύτης τὰ πράγματα, μέχρις οὗ πληρώσει τριάκοντα ἔτη τὴν τοῦ σώματος ἡλικίαν. ὃς ἐξαυτῆς λαβὼν τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιτροπὴν, εἰς τοσοῦτον αὐτὴν ἔθλιβεν, ὑποβαλλόμενος ὑπὸ τοῦ Ἐλπιδίου, ὡς μὴ ἔχειν ἐξουσίαν μηδὲ τοῖς ἐπισήμοις 109 συντυγχάνειν τῶν ἐπισκόπων μηδὲ ἐκκλησίᾳ παραβάλλειν, ἵνα στενωθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀκηδίας καταπέση εἰς τὴν αἴρεσιν τοῦ γάμου. ἡ δὲ πλέον ἦσθεῖσα καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστήσασα ἀντεδήλωσεν τῷ βασιλεῖ ταῦτα· "Πρέπουσαν βασιλεῖ καὶ ἀρμόττουσαν ἀρετὴν ἐπισκόπῳ εἰς ἐμὲ τὴν ταπεινὴν ἐπεδείξω, δέσποτα, κελεύσας παραφυλαχθῆναί μου τὸ βαρυτάτον φορτίον, περὶ οὗ ἐφρόντιζον, ὅπως διοικηθῆ· μείζον δὲ ποιήσεις, προστάξας αὐτὸ τοῖς πενομένοις καὶ ταῖς ἐκκλησίαις διασκορπισθῆναι. ἐγὼ γὰρ ἀπηυξάμην πάλαι τὴν ἐκ τῆς διανομῆς κενοδοξίαν, ὅπως μὴ ἀμελήσω τοῦ τῆς φύσεως πλούτου, ἐλιττομένη περὶ τὴν ὕλην." οὕτως ἐπανελθὼν ἀπὸ τοῦ πρὸς Μάξιμον πολέμου προσέταξεν ἐξουσιάζειν αὐτὴν τῶν πραγμάτων, ἀκούσας τὸν τῆς ἀσκήσεως αὐτῆς τόνον. {Ο ΔΙΑΚ.} Δικαίως οὖν αὐτὴν ἐτίμα ὁ Ἰωάννης, ἀσκουμένην οὕτως. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἀπέχεται μὲν γὰρ ἐμψύχων, ἀλουτεῖ δὲ τὸ πλεῖστον· ἂν δὲ χρεῖα γένηται δι' ἀρρώστιαν (πάσχει γὰρ συν εχῶς τὸν στόμαχον), <σὺν> τῷ χιτωνίσκῳ τοῖς ὕδασι καταβαίνει, αἰδουμένη καὶ ἑαυτήν, -ὡς φασιν. {Ο ΔΙΑΚ.} Λέγεται δὲ καὶ αὕτη πάνυ τεθεραπευκέναι τὸν μακάριον Ἰωάννην. 110 {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ τί ἄξιον τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς εἰς αὐτὸν ἐπεδείξατο; εἰ μὴ τὸ ἀπερίσπαστον τῆς καθημερινῆς μάζης παρασχομένη· ὅπερ ἐστὶν οὐ μικρὸν τοῖς τοῦ Χριστοῦ ἐργάταις νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν τὰ τοῦ Χριστοῦ μεριμνῶσιν· ὡς λέγει Παῦλος ἀσπαζόμενος Περίδα, τὸ αὐτὸ τῇ Ὀλυμπιάδι τάχα καμούση· "Ἀσπάσασθε," γράφων, "Περίδα τὴν ἀγαπῆ τὴν, ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ-οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, καὶ οὐ τὰ τοῦ Χριστοῦ." οἶδα ταύτην τὸν μακάριον Νεκτάριον πλέον τεθεραπευκέναι, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς αὐτῇ πείθεσθαι. Ἀμφιλόχιον δὲ καὶ Ὀπτιμον καὶ Γρηγόριον καὶ Πέτρον, τὸν ἀδελφὸν Βασιλείου, καὶ Ἐπιφάνιον τὸν Κύπρου, τοὺς ἀγίους, τί δεῖ καὶ λέγειν, οἷς καὶ κτήματα ἀγρῶν καὶ χρήματα

ἔδωρήσατο; Ὅπτιμου δὲ τελευτῶντος ἐν Κωνσταντι νουπόλει καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰδίαις χερσὶν ἐκάμμυσεν. πρὸς τούτοις καὶ τοὺς ἔλεεινοὺς οὐ μετρίως ἀνέψυξεν ἐν πᾶσιν, Ἀντίοχον καὶ Ἀκάκιον καὶ Σευηριανόν, καὶ ἀπλῶς ἐκ μέρους πάντας τοὺς ἐπιδημοῦντας ἱερατικούς, ἀσκητῶν δὲ ἢ παρθένων ἀναριθμήτους. Ἰωάννης μέντοι, ἐπειδὴ κρίνας ἦν-ὡς εἰπεῖν- 111 τύπος ἀποσταλεῖς τοῖς μετέπειτα ἐπισκόποις τὸ ὅπως ὀφείλουσι ζῆν, κατὰ τὸν Παῦλον, "ἐν ἰδίῳ μισθώματι κηρῦσαι τὴν μετὰ νοίαν," μηδενὸς ἀπτόμενος τῶν τῆς ἐκκλησίας, τὰ τῆς ἡμέρας μόνης ἐλάμβανε βρώματα, δραπετεύων ἀεὶ τὴν τοιαύτην φροντίδα. λέγεται δὲ ὅτι καὶ αἰδουμένῳ ἐώκει, τῆς αἰσθητῆς μεταλαμβάνων τροφῆς. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν μῆλων, ἐπὶ πεπανθῶσιν εἰς ἄκρον, οὐκ ἀνέχονται παραμένειν τῷ κλάδῳ, τὴν τοῦ δεσπότη χεῖρα ἐπιζητοῦντα· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων, ὅταν ὑπερφυῶς ἐρασθῶσι τοῦ κάλλους τῶν οὐρανίων πραγμάτων, πρὸ τῆς ὠρισμῆνης ἐξόδου ἐπείγονται τυχεῖν τῆς ἐπαγγελίας· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν δεσποτικῶν παιδίων, ἐκεῖνα γὰρ πολλάκις τῇ προσδοκίᾳ τῆς τῶν μελιπήκτων ἀθίγουσι τῶν προκειμένων βρωμάτων ἐπὶ φυλακῇ τῆς ὀρέξεως, ἵν' ἐμπλησθῶσι τῆς προσδοκωμένης γλυκύτητος. γνωρίσωσι δὲ τοὺς λόγους οἱ εἰς τὸ αὐτὸ ἵχνος τῆς πνευματικῆς πορείας ἐμβεβηκότες· "λόγον," γὰρ, "συνετὸν ἐὰν ἀκούσῃ σοφός, αἰνέσει αὐτὸν καὶ ἐπ' αὐτὸν προσθήσει." <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄> {Ο ΔΙΑΚ.} Παρεκάλεσάς με, τίμιε πάτερ, πεπονημένως μοι περὶ πάντων διηγησάμενος τὰ αὐτὰ τῆς προλαβούσης φήμης, μετὰ τινος χάριτος ἀρτύσας τὰ εἰρημένα. τοῦτο δὲ λέγω, ὅτι οὐδὲν ἐβάρει τὴν ἐκκλησίαν ἢ τοῦ ἐπισκόπου τροφή, εἰ τῆς ἐκκλησίας μετελάμβανεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης, κατὰ τὸν εἰπόντα· "Ἄξιός" γὰρ "ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ," καὶ πάλιν, "Τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; τίς δὲ φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐ μεταλαμβάνει;" οὐ τῆς Γραφῆς ἐστὶ ταῦτα καὶ πολλὰ ἕτερα; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Πρεπόντως μὲν καὶ συνετῶς εἴρηκας, ὡς Θεόδωρε· πρόσθε δὲ τοῖς εἰρημένοις λόγοις καὶ τὰ ἐπόμενα ῥήματα. ἐξουσίας γὰρ διδομένης παρὰ τοῦ ἱεροῦ νόμου "τοὺς τὰ ἱερά ἐργαζομένους ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίειν," ὁ πλεονέκτης τῶν ἀγαθῶν Παῦλος τί ἐπιφέρει; -"Οὐκ ἐχρησάμην τῇ ἐξουσίᾳ" ἐπὶ τοῖς 112 σωματικοῖς, "ἵνα συγκοινωνὸς γένωμαι τοῦ Εὐαγγελίου" ἐν τοῖς πνευματικοῖς, μὴ γενόμενος "πρόσκομμα τοῖς ἀσθενέσι," κατὰ τὸν εἰπόντα, "Ἐὰν γὰρ τις ἴδῃ σε τὸν ἔχοντα γνῶσιν" ἐν ἀσθενείᾳ "κατακείμενον, οὐχὶ ἢ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται" εἰς τὸ τὰ ἀσθενῆ μιμεῖσθαι; εἰ μὲν γὰρ μέχρις ἡμῶν εἰστέθειται τὰ πράγματα, οὐδενὸς μεθ' ἡμᾶς διαδεξομένου τὴν τοῦ λαοῦ θεραπείαν, ἣν εἰπεῖν πλημμελοῦντα· "Βιώσωμεν ὡς βουλόμεθα, ἀπολαύσαντες τῶν βιωτικῶν πραγμάτων." ἐπειδὴ δὲ οἱ μεθ' ἡμᾶς ὡς διδασκάλους ἡμῖν χρῶνται, τὸν ἡμέτερον προβαλλόμενοι νόμον καὶ ἔθος, ἀναγκαῖόν ἐστι "μὴ μόνον ἑαυτοῖς ζῶντας, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι," καὶ [τὸ] τοῦ λαοῦ παραβιαζομένους τὴν ἀσθένειαν, ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον καὶ ἀπεριττότερον μέρος ἄγειν τὴν τάξιν, ἕως τοὺς νουθετοῦντας, κατὰ τὸν λέγοντα· "Τίς ἐστὶν ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον; νομοθετήσει αὐτῷ ἐν ὁδῷ ἢ ἡρετίσαστο." τοῖς μὲν γὰρ προπετέσι καὶ ἔλεεινοῖς ἀμαρτάνουσιν ἀπερισκέπτως νομοθετεῖ ὁ Δεσπότης, ὡς ἄτε τὸ τῆς "δουλείας" ἀσπαζομένοις "πνεῦμα," κατὰ τὸν ὠδικὸν Δαυεῖδ· "Νομοθετήσει Κύριος ἀμαρτάνοντας ἐν ὁδῷ," κολάσει δὲ παραβαίνοντας· ὁ δὲ γε δίκαιος ὑπερβὰς τὰ μέτρα τοῦ τῆς δουλείας νόμου διὰ τὸ ἀγαπᾶν τὸν Δεσπότην, ἐπὶ τὸ τῆς υἰοθεσίας ἐπιγόμενος μέρος, ἑαυτοῦ νομοθέτης γίνεται. οἷος ἦν ὁ Ἰώβ, καὶ ποιῶν καὶ λέγων· "Διαθήκην ἐθέμην τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ οὐ μὴ συνήσω ἐπὶ παρθένον." τίς δ' ἦν ἡ διαθήκη; -τὸ αὐτοὺς ἀτακτήσαντας εἰς τὴν σωφροσύνην ἐκκοπῆναι· ὁμοίως λέγων καὶ ὁ Δαυεῖδ· "Ὡμοσα καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξασθαι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου"· τὸ ἐπαμφοτερίζον καὶ ἐνδύάζον τῆς γνώμης ὄρκῳ πεδήσας. ὧν μιμητὴς πατέρων ὡς γνήσιος υἱός, καὶ οὐ νόθος ὑπάρχων ὁ Ἰωάννης, πλαδῶσαν τὴν

τῶν ἀνθρώπων ἀγέλην ταῖς διαφόροις ἐπιθυμίαις ραΐσαι γλιχόμενος ἐπὶ τὸ στεγνότερον μέρος τοῦ βίου, ἑαυτοῦ δικαστῆς καὶ νομοθέτης ἐγένετο, ἄμετα θέτω κρίσει πυκνούμενος, συμποσίων καὶ συλλόγων εὐτραπέλων 113 καὶ γελωτοποιῶν καὶ ματαιολόγων ἀποσχονίσας ἀνθρώπων, θωρακίσας ἑαυτοῦ τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν τῆ τοῦ πνεύματος πανοπλία, ἵνα μὴ διὰ συμποσίου ἢ ἀκαίρου λόγου παρείδουσιν εὐροῦσα ἢ ἀφροσύνη ἐξαφανίσῃ τὴν σωφροσύνην, κατὰ τὸν εἰπόντα· "Φθείρουσιν ἦθη χρηστὰ ὀμιλίας κακαί." διὸ καὶ συνεσκευάσθη· βαρὺς γὰρ αὐτοῖς ἦν καὶ φαινόμενος, καθάπερ λύχνος λημιῶσιν ὄμμασιν. τοιοῦτός τις ἦν ὁ συμπαθῆς Ἴερε μίας, ὁ δάκρυσιν ὀλοφυρόμενος τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων τὴν ἀπιστίαν, ἐπιλέγων· "Τίς δώσει μοι τῆ κεφαλῇ ὕδωρ καὶ ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς δακρῶν, καὶ κλαύσομαι τὸν λαόν μου ἡμέρας καὶ νυκτός;" πάλιν, "Τίς δώσει μοι σταθμὸν ἔσχατον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ καταλείψω τὸν λαόν μου καὶ ἀπελεύσομαι ἀπ' αὐτῶν; διότι πάντες μοιχῶνται". "σύνοδον ἀθετούντων" τὸν σύλλογον ὀνομάζων τῶν ψευδοπροφητῶν καὶ ἱερέων· ὡς καὶ ἀλλαχοῦ προσφωνεῖ τῷ Θεῷ, οὐχ ὡς αὐτοῦ ἀγνοοῦντος, ἀλλ' ὡς ἡμῶν ὀφειλόντων μιμεῖσθαι· "Κύριε, εἰ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ αὐτῶν παιζόντων, ἀλλ' εὐλαβούμην ἀπὸ προσώπου σου· κατὰ μόνας ἐκαθήμην, ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην." συνωδὰ δὲ τούτοις καὶ Δαυεῖδ· "Οὐκ ἐκάθισα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος," λέγων, "καὶ μετὰ παρανομούντων οὐ μὴ εἰσέλθω"· καὶ ἐπιφέρει σαφηνίζων· "ἐμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω. νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου" –τὰς πρακτικὰς δυνάμεις–"καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου, Κύριε." οἱ δὲ ἔλαττον φροντίσαντες τοῦ θυσιαστηρίου καὶ δόντες αὐτῷ νῶτα, οὐ προθέσει, ἀλλ' ἢ βιοῦσιν, οὐ μόνον ἀνίπτοις χερσὶ καὶ ἡμαγμέναις, δωροδοκία, δωροληψία, καὶ ψευδογραφία, ἀλλὰ καὶ πεπηλωμένοις ποσὶ λάξ πατοῦντες· περὶ ὧν αἰνιττόμενος ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ φησιν· "Εἰσήγαγέ με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς αὐλῆς, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὀπή μία ἐν τῷ τοίχῳ. καὶ εἶπεν πρὸς με· "Διόρυξον, υἱὲ ἀνθρώπου." καὶ διώρυξα, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα μία. καὶ εἶπεν πρὸς με· "Εἴσελθε, καὶ ἴδε τὰς ἀνομίας τὰς πονηράς, ἃς ποιοῦσιν ὧδε." καὶ εἰσῆλθον, καὶ ἰδοὺ πᾶσα ὁμοίωσις ἐρπετοῦ καὶ κτήνους, καὶ εἶδωλα μάταια βδελύγματα. καὶ εἶπέν μοι· "Ἐώρακας, υἱὲ ἀνθρώπου, 114 ἃ ποιοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι οἴκου Ἰσραὴλ ἐν σκοτεινῷ ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτῶν τῷ κρυπτῷ;" –τὴν ἀκάθαρτον αὐτῶν διάνοιαν αἰνιττόμενος–"διότι εἶπον· "Οὐχ ὄρα Κύριος ἡμᾶς, ἐγκαταλέλοιπε Κύριος τὴν γῆν." καὶ εἶπεν πρὸς με· "Ἐτι ὄψει ἀνομίας μείζονας ἃς οὗτοι ποιοῦσι." καὶ εἰσήγαγέ με εἰς ἕτερον τόπον, καὶ ἔδειξέ μοι· καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ γυναῖκες καθήμεναι κλαίουσαι τὸν Θαμμούζ·" καὶ πάλιν· "Εἰσήγαγέ με εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τὸν ἐσῶτερον· καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ εἴκοσι καὶ τέσσαρες πρεσβύτεροι, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν διεστραμμένα, καὶ τὰ νῶτα αὐτῶν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ εἶπεν πρὸς με· "Μὴ μικρὰ ταῦτα ἃ ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ποιεῖ;" ἠναγκάσθημεν δὲ τῆς τοῦ προφήτου περικοπῆς μνημονεῦσαι διὰ τοὺς ἀφειδεστέρους "τῶν οἰομένων εἶναί τι, καὶ ἑαυτοὺς φρεναπατούντων," καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην συγγεόντων, διὰ τὸ νῶτα δοῦναι τῆ τοῦ Κυρίου τραπέζῃ, "οἷς τὸ κρῖμα οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει". "οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες," περὶ ὧν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου φησίν· "Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες, συννευω χούμενοι, ἀφόβως ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες· νεφέλαι ἄνυδροι, ὑπὸ ἀνέμων φερόμεναι· καὶ κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας· ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται." ἢ μὲν γὰρ "νεφέλας ἀνύδρους" ἐκάλεσεν, τὴν πονηρὰν αὐτῶν ἠνίξατο χάλαζαν, τὴν τῆς ἀμπέλου ἀντίδικον· ἢ δὲ "πλανήτας ἀστέρας," τὸ τῆς νηὸς ἐπίβουλον ὑπηνίξατο· ἢ τις ναῦς καὶ ἄμπελός ἐστιν ἢ ἐκκλησία. τίνα δὲ ἐστιν, ἃ τοῖς τοιούτοις ἔψεται ἐξ ἀνάγκης; ἄκουσον πάλιν τοῦ αὐτοῦ διηγουμένου προφήτου Ἰεζεκιήλ· "Καὶ ἔδειξέ μοι, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες ἔξ ἤρχοντο ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πύλης τῆς ὑψηλῆς τῆς βλεπούσης

πρὸς βορρᾶν, καὶ ἐκάστου πέλυξ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνὴρ εἷς ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἐνδεδυκὼς ποδήρη, καὶ ζώνη σαμφείρου ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ· καὶ εἰσῆλθον καὶ ἔστησαν ἐχόμενοι τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ ἀνέβη ἀπὸ τῶν χερουβὶμ, ἡ οὐσα ἐπ' αὐτῶν, εἰς τὸ αἴθριον τοῦ οἴκου. 115 καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδεδυμένον τὸν ποδήρη, ὃς εἶχεν ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὴν ζώνην, καὶ εἶπεν Κύριος πρὸς αὐτόν· "Διέλθε μέσην τὴν πόλιν τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ δὸς τὸ σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα τῶν ἀνδρῶν τῶν καταστεναζόντων καὶ κατω δυνωμένων ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀνομίαις ταῖς γινομέναις ἐν μέσῳ αὐτῶν." καὶ αὐτοῖς εἶπεν "–δηλαδὴ τοῖς ἕξ τοῖς ἔχουσι τοὺς πέλυκας–"ἀκούοντός μου· "Πορεύεσθε εἰς τὴν πόλιν ὀπίσω αὐτοῦ"" –δηλαδὴ τοῦ τὰ σημεῖα τιθέντος ἐπὶ τῶν μετώπων– ""καὶ κόπτετε καὶ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ μὴ ἐλεήσητε· πρεσβύτερον καὶ νεανίσκον καὶ παρθένον καὶ νήπια καὶ γυναῖκας ἀποκτείνετε εἰς ἐξάλειψιν, ἐπὶ δὲ πάντα, ἐφ' οὓς ἐστὶ τὸ σημεῖον, μὴ ἐγγίσητε· καὶ ἀπὸ τῶν ἀγίων μου ἄρξασθε." καὶ ἤρξαντο ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πρεσβυτέρων οἱ ἦσαν ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου." εἰ δέ τις νομίζει περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν προφητεῦσθαι ταῦτα, οὗτος ἔοικε καὶ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν ἠγνοηκέναι· οὐ γὰρ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἱεράτευσεν ὁ Ἰεζεκιήλ. παῖς γὰρ ἔτι νεαρὸς συναιχμαλωτισθεὶς κατὰ οἰκονομίαν Θεοῦ τῇ φυλῇ τοῦ Λευὶ, τῷ τριακοστῷ ἔτει τῆς ὀράσεως καταξιούται τῶν μελλόντων, ἱερατεύων ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, ὡς αὐτὸς ὑφηγεῖται· "Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει, ἐν τῷ τετάρτῳ μηνί, πέμπτη τοῦ μηνός· καὶ ἐγὼ ἤμην ἐν μέσῳ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Χοβάρ·" καὶ πάλιν μετ' ὀλίγα· "Ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἰεζεκιήλ, υἱὸν Βουζί, τὸν ἱερέα ἐν γῆ Χαλδαίων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χοβάρ." εἰ δὲ ἐντεῦθεν στενούμενός τις ἐρεῖ ἡμῖν· "Προηγησαμένου τοῦ Σωτῆρος, ὃς καὶ τὸ σημεῖον δέδωκεν ἐπὶ τῶν μετώπων τοῦ σταυροῦ, ἐπηκολουθηκέναι ἀπιστηθέντος τοῦ Σωτῆρος, τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ συγκόψαντος τῷ τεσ σαρακοστῷ ἔτει τὴν τὰ παράνομα ἐργασαμένην συναγωγὴν"· ἀποδεχόμεθα μὲν τὸν ταῦτα νοοῦντα, παρακαλοῦμεν δὲ αὐτόν, ὡς υἱὸν τῆς Καινῆς Διαθήκης, πείθεσθαι τῷ τῶν τοιούτων μύστη Παύλῳ τῷ λέγοντι περὶ πάντων τῶν τοιούτων βιβλίων, τό· "Ταῦτα δὲ τυπικῶς συνέβαιναν ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν." ταῦτα δὲ λέγω, οὐχὶ δι' εὐχῆς ἔχων σιδηρᾶν ῥομφαίαν ἐλθεῖν 116 ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ, –ἄπαγε. οὔτε γὰρ περὶ σιδηρᾶς ὁ προφήτης σημαίνει, ἀλλὰ περὶ ἐτέρας τινὸς κολαστικῆς δυνάμεως, περὶ ἧς ὁ αὐτὸς Ἰεζεκιήλ λέγει· "Γῆ ἐφ' ἣν ῥομφαίαν ἐπάγω ἐπ' αὐτήν" (τὸ δέ, "ἐπάγω," ἀντὶ τοῦ, "συγχωρήσω"), "καὶ λάβη ὁ λαὸς τῆς γῆς ἄνδρα ἕνα, καὶ δῶσιν ἑαυτοῖς εἰς σκοπὸν, καὶ ἴδη ὁ σκοπὸς τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ σαλπίσση τῇ σάλπιγγι, καὶ σημάνη τῷ λαῷ, καὶ ἀκούση ὁ ἀκούων καὶ μὴ φυλάξεται, ἐπελθοῦσα δὲ ἡ ῥομφαία καταλάβη τινά, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐκζητήσω, ὅτι οὐκ ἤκουσεν τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος"· καὶ πάλιν· "Ἐὰν δὲ ὁ σκοπὸς ἴδη τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην καὶ μὴ σαλπίσση τῇ σάλπιγγι, καὶ τῷ λαῷ μὴ σημάνη, ἐπελθοῦσα δὲ ἡ ῥομφαία καταλάβη τινά, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ [τῆς σάλπιγγος] ἐκζητήσω, ὅτι ἰδὼν τὴν ῥομφαίαν οὐκ ἐσάλπισεν." τοῦτον τὸν κίνδυνον οὐχ ὑπνῶν τὸν τῆς ἀπιστίας ὑπνον, οὐδὲ ὀκνῶν τὸν τῆς φιλη δονίας ὄκνον ὁ μακάριος Ἰωάννης πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων, ὑψηλότερον σάλπιγγος ἐβόα, οὐκ ἄδηλον φθόγγον σημαίνων, ἀλλ' εὐδηλον γνῶσιν παρέχων τῆς διαβολικῆς ῥομφαίας, παρεκάλει φεύγειν τοὺς πάντας. καὶ ὅσοι μὲν τὸ συνειδὸς καθαρὸν καθάπερ σημεῖον ἐπὶ τοῦ τῆς ψυχῆς μετώπου ἔσχον, χάριτι Θεοῦ σὺν ὑμῖν τοῖς πιστοῖς Ῥωμαίοις διεσώθησαν· ὅσοι δ' αὖ πάλιν μεμολυμμένοι, τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς ἱερεῖς εἰς τὴν κατ' ἀλλήλων φιλονεικίαν ἐξέκαυσαν, ἵνα τοῖς κοινοῖς κακοῖς τὸ καθ' ἑαυτοὺς συσκιάσωσιν. {Ο ΔΙΑΚ.} Θαυμασίως μὲν εἴρηκας· ὠμολόγηται δὲ ὅτι ἀμὴ χανόν ἐστι πρᾶγμα, ἄνθρωπον ἄμεμπτον ἐν τῷ περιγείῳ βίῳ τούτῳ εὐρεθῆναι τέλειον· τῆς Γραφῆς λεγούσης

πολλαχῶς· "Τίς καυχῆσεται ἀγνήν ἔχειν τὴν καρδίαν; ἢ τίς παρρησίᾳ σεται καθαρὸς εἶναι ἀπὸ ἀμαρτίας;" πλὴν ὅμως οὐκ ἔγνω χρήσασθαι τῷ καιρῷ ὁ μακάριος Ἰωάννης· τοῖς γὰρ κεκρατη μένοις οὐ δεῖ παρεγχειρεῖν. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἐοικᾶς μοι, καλὲ Θεόδωρε, πανοῦργος ὑπάρχειν. συμπάθειαν γάρ, ὡς ἔπρεπέν σοι, ἀπ' ἀρχῆς ἡμῖν προβαλλόμενος μετὰ τινος κατανύξεως, ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν εὐρίσκη 117 φιλοσκώπτῃς ὑπάρχων. οὔτε γὰρ οἱ νομιζόμενοι ἐχθροὶ οὕτω δεινῶς τὰ κατ' αὐτὸν διεμέψαντο. {Ο ΔΙΑΚ.} Πρὸς τί ἠχθέσθης, φιλαλήθως ἀκούσας, πάτερ, ὅτι εἶπον "Οὐ προσέσχε τῷ καιρῷ ὁ μακάριος Ἰωάννης"; – τῆς Γραφῆς λεγούσης· "Ἐν τόποις δυναστῶν μὴ ὑφίστασο"· καὶ πάλιν· "Τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι," μάλιστα ἐπὶ τῶν παραίνεσιν ἢ ὠφέλειαν μὴ δεχομένων. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Μακάριοί ἐστε, οὕτω τὰς Γραφὰς ἐρμηνεύοντες, τὸ γάρ, "Ἐν τόποις δυναστῶν μὴ ὑφίστασο," παρὰ τῷ ἐκκλησιαστικῷ, πρὸς τοὺς ἀναξίους καὶ ἀδυνάτους ἱερωσύνης εἴρηται, ἵνα μὴ ταύτην ἀρπάζωσι. "δυνάστας" γὰρ τοὺς κατ' ἀρετὴν διδασκάλους λέγει· πρῶτον τοὺς ἀποστόλους, οἵτινες ἦσαν "δυνάσται," τὸ τῆς "δυνάμεως" ἡμφιεσμένοι "πνεῦμα," ἔπειτα τοὺς μιμητὰς τούτων. καὶ τό, "ἐξαγοράζειν δὲ τὸ καιρὸν," τοιοῦτόν ἐστιν, οὐχ ἵνα ὑποκριθῶμεν, κλέπταις συντρέχοντες, καὶ μετὰ μοιχῶν τὴν μερίδα τιθέντες, ἀλλ' ἵνα κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀμαρτίας διὰ τῆς ἀρετῆς "ἀγοράσωμεν τὸν καιρὸν," μὴ πωλήσαντες αὐτὸν τῇ ἀμαρτίᾳ. ὁ δὲ κατὰ μικρὸν τούτῳ τῷ τρόπῳ "τὸν καιρὸν ἐξαγοράζων," ὅλον ἑαυτοῦ τὸ ζῆν ἐξηγόρασεν, παραχωρήσας τὰ τοῦ βίου ἡδέα, ἵνα τὰ ὑπὲρ βίον εὐρήσῃ. ὡσπερ καὶ οἱ μάρτυρες πεποιήκασι, δόντες τὸ ζῆν τὸ αἱμάτινον, τὴν ἀφθαρσίαν ἐκληρονόμησαν, κυρίως αὐτοὶ "τὸν καιρὸν ἐξαγοράσαντες." εἰ δὲ μὴ οὕτως ταῦτα νοεῖται, ἔσονταί καὶ οἱ περὶ Μωϋσέα καὶ Ἡλίαν καὶ Μιχαῖαν καὶ Δανιὴλ καὶ Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν καὶ Ἡσαΐαν καὶ Πέτρον καὶ Παῦλον–ἵνα μὴ πλείονας εἴπω–τὸν ἑαυτῶν καιρὸν ἀγνοήσαντες· ἐπειδὴ ὁ μὲν φυγῆ τὴν σωτηρίαν ἑαυτῷ πορίζεται, διὰ τὸν ἔλεγχον τὸν πρὸς τινὰ, ἐν ὅρεσιν ἐθνικοῦ πρόβατα νέμων· ὁ δὲ ὑπὸ κάρου τῇ λύπῃ πιεσθεὶς εἰς ὕπνον κατέπεσεν, οὔτε τοίχου ἢ πέτρας σκιὰν εὐρίσκων, ἀλλ' ὑπὸ φυτὸν ἀρκεύθινον, ὃ καὶ αὐτὸ ἀμυδρῶς κατασκεπάζει· ὁ δὲ ἐπρίζετο· ὁ δὲ εἰς λάκκον λεόντων ἐχαλᾶτο ὑπὲρ εὐσεβείας· ὁ δὲ ἐν φυλακῇ (ἦγουν μυχῶ τινι) δέσμιος ἐφυλάσσετο, "ἄρτον θλίψεως" καὶ ὕδωρ στενὸν καταδικασθεὶς 118 λαμβάνειν, ἵν' ἐπὶ μακρὸν κατατηκόμενος χρόνον, βία τὸ ζῆν ἀπορρήξῃ διὰ τὴν πρὸς βασιλέα τινὰ παρρησίαν. τί δέ μοι λέξεις περὶ τοῦ ἀζύγου "ἐν γεννητοῖς γυναικῶν" Ἰωάννου; ἄρα οὐκ ἔγνω τῷ καιρῷ χρήσασθαι, ἐπειδὴ διὰ τὸν ἀνεπισκίαστον ἔλεγχον τῆς Ἡρώδου μοιχείας τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη, κηδόμενος τοῦ Ἡρώδου ὡς ἰατρὸς νοσοῦντος τὸ ἀνίατον πάθος ἢ καίων ἢ τέμνων; ὦ λόγω καὶ Ἰωάννης ἐλεῶν ἢ φίλων, ἠλεγχε τοὺς νοσοῦντας. εἰ δὲ ὁ βαπτιστὴς τὸν καιρὸν οὐκ ἔγνω, πῶς τὸν τεχνίτην τῶν αἰῶνων καὶ ποιητὴν ἐπέγνω, φήσας· "Ἴδε ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου"; πῶς δὲ οὐκ ἔγνω Παῦλος καὶ Πέτρος τὸν καιρὸν, οἱ στῦλοι τῆς ἐκκλησίας, οἱ καὶ μετὰ θάνατον κλείοντες καὶ ἀνοίγοντες τοὺς τῆς μετανοίας καιροὺς τοῖς βουλομένοις καὶ κρούουσιν; –ἐπειδὴ μάλιστα ὁ μὲν ἐπὶ πόδας σταυροῦται, εἰς οὐρανὸν τὴν πορείαν σημαίνων, ὁ δὲ κατατομεῖται διὰ τὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν, ἵνα τῆς ὄντως κεφαλῆς μὴ ἐκπέσῃ, μὴ τοίνυν ἀποδέχου τοὺς μετ' ἐπισκήψεως τὴν τῶν ἀγίων διαβάλλοντας παρρησίαν. ἐθνικῶν γὰρ καὶ οἰησισόφων ἢ συνήθεια αὕτη, φιλοζωούντων καὶ φιλοσκωπούντων τὴν τῶν μαρτύρων ἀδειλίαν. οὔτε γὰρ μάχαιραν ἀμβλεῖαν οὔτε παρρησίαν ἄπρακτον εἶναι δεῖ. καὶ ὡσπερ τοῦ μύρου ἀχώριστος ἡ εὐωδία, οὕτω τῆς παρρησίας ἡ εὐνοία. καὶ εἰ μὲν ἰδιωτικῶς ἐπὶ οἰκετῶν ἢ φίλων ἢ ἰδίων οἱ ἔλεγχοι ἐγίνοντο, ἐφ' ὧν καὶ τὸ ἐρυθριάσαι φορτικόν, ἔγκλητος ἴσως ὁ παρρησιαζόμενος, οὔτε καιρὸν οὔτε τόπον γνωρίσας· εἰ δὲ καθάπερ ἐν μακέλλῳ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ οἱ ἔπαινοι γίνονται τῶν κατορθούντων καὶ οἱ ψόγοι τῶν ἀμελούντων, τί τραχυνό μεθα πρὸς τοὺς ἐλέγχους

άνωνύμως καὶ ἐπωφελῶς ἡμῖν γινο μένους; σιτεύοντες τὰς αἰτίας οὐ πειθόμενοι τῷ εἰρηκότη· "Πάν τὸ ἐν μακέλλω πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες." εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἔσται, ἔσονται πάλιν οἱ ἅγιοι σκανδαλίσαντες μὲν τινὰς πόλεις ἢ χώρας ἐπὶ τοῖς ἐλέγχοις, ἐκτραχηλίσαντες δὲ τοῖς ἐπαίνοις ἄλλας. πρῶτος ὁ ἅγιος Ἰώβ, Φοινίκην τινὰ διαβάλλων χώραν, ὡς ἐπισπωμένην τὸν αὐτῷ προσπολεμοῦντα 119 Σατανᾶν, καθὼς λέγει· "Μεριτεύονται δὲ αὐτὸν γένη Φοινίκων;" ἔπειτα Μωϋσῆς καὶ οἱ προφήται τὴν Αἴγυπτον διαβάλλοντες, καὶ "κάμινον σιδηρᾶν" προσαγορεύοντες καὶ "σκότος," καὶ τὴν Παλαιστίνην ἐγκωμιάζοντες καὶ "γῆν ἐπαγγελίας" ἀποκαλοῦντες, εὕρισκομένην τὴν μὲν Αἴγυπτον τῷ σπουδαίῳ "γῆν ἐπαγγελίας," τῷ δὲ ῥαθύμῳ τὴν Παλαιστίνην οὐ μόνον "κάμινον σιδηρᾶν," ἀλλὰ καὶ "σκότος ἐξώτερον" τῇ ἀπιστίᾳ· ὁπότε οὐ τὰ χωρία ψεκτὰ ἢ ἐπαινετὰ, ἀλλὰ τὰ ἐπιτηδεύματα. τί δέ μοι καὶ εἰς μῆκος ἐκτείνειν τὸν λόγον, καὶ μὴ ἀπὸ τῶν συντόμων ἄρχεσθαι; ἄρα γε ὁ Παῦλος "ψεύστας" Κρήτας ἀποκαλῶν καὶ Γαλάτας "ἀνοήτους" καὶ Κορινθίους "πεφυσιωμένους" καὶ ἄλλους ἄλλα, τούτοις μόνους συνέγνω τὰ πάθη, ὡς μόνους τὸν ἔλεγχον ἐπαγαγόν, ἢ καὶ τοῖς πᾶσιν; ἢ ἀνάπαλιν "πιστοὺς" Ῥωμαίους ἀποκαλῶν καὶ "μύστας" Ἐφεσίους, οἷς καὶ ὑψηλότερον ἐπιστέλλει, καὶ "φιλαδέλφους" Θεσσαλονικεῖς, μόνους περιέγραψεν τοὺς ἐπαίνους; οὐ πάντως· ἀλλ' ὡς πνευματοφόρος τέθεικεν καὶ τοὺς ψόγους καὶ τοὺς ἐπαίνους, ἵνα ὁ μὲν ἄξιος τῶν ἐπαίνων ἐπιγνοῦς, τονωθῇ τῇ προθυμίᾳ, ὁ δὲ ἕτερος ἐντυχῶν, ὀδυνήθῃ τῇ ὑπομνήσει, ἀποτριψάμενος τοῦ ψόγου τὸ αἴτιον. οὔτε οὖν μόνον Γαλάται ἀνόητοι οὔτε Κρήτες ψεῦσται οὔτε Κορινθιοὶ ὑπερήφανοι· πανταχοῦ γὰρ τὰ πάντα ὑπάρχει, τοῦ μίαν εἶναι καὶ τὴν ἀμαρτάνουσαν καὶ τὴν κατορθοῦσαν φύσιν, καὶ ἐκεῖνο καὶ τοῦτο ἐν τῷ αὐτῷ γιγνομένην οἰκεία προαιρέσει. τούτῳ τοίνυν τῷ τρόπῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπαρρησιάζετο ὁ Ἰωάννης· μᾶλλον δὲ ἐκρεοκόπει τὴν ἀρετὴν τοῖς πεινῶσιν, ἐξοστεῖζων τὴν ἀμαρτίαν τοῖς φανεροῖς ἐλέγχοις, πειθόμενος τῷ εἰρηκότη· "Τὸν ἀμαρτάνοντα ἐνώπιον πάντων ἔλεγε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι." εἰ δὲ τινες ἐπὶ πλεῖστον ὑπερηφανίαν ἢ ἀφροσύνην νοσοῦντες βούλονται αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς ἐγκωμιάζεσθαι, "ταύτην τὴν συνήθειαν οἱ τοῦ Θεοῦ δοῦλοι οὐκ ἔχουσιν." οἱ γὰρ ἀγανακτοῦντες ἐπὶ τῷ ψόγῳ τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς πορνείας καὶ ἄλλης τινὸς μυσαρᾶς ἡδονῆς, οὐδὲν ἄλλο 120 λέγουσι δυνάμει ἢ τὸ δεῖν ἀποδέχεσθαι ταῦτα δηλητήρια ὄντα. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄> {Ο ΔΙΑΚ.} Χάρις πλεῖστη, πάτερ, τῇ ἐνδημίᾳ τῆς σῆς φιλαδελφίας· γεγένηται γὰρ ἡμῖν ὄνησιφόρος καὶ μνημόσυνον τῆς ζωῆς. Ἐσυχάσαντος δὲ μετὰ τοὺς πολλοὺς ἐπαίνους τοῦ Θεοδώρου, τῶν παρόντων τις ἔρρηξεν ῥῆμα, λέγων· Πῶς οὖν τοσοῦτοις προτερήμασι κεκοσμημένος, ὑπερήφανος ἦν; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Αὐτὸς παρὼν ἔγνωσ αὐτὸν ὑπερήφανον, ἢ ἄλλος σοι ἀφηγήσατο; Ὁ δὲ ἀπεκρίθη· Οὐκ οἶδα τὸν ἄνδρα (φησίν), ἀλλ' ἤκουσα παρά τινος βυρσοδέψου διηγουμένου, ὅτι σπανίως ἦν αὐτῷ συναγελάσαι δίχα τῆς ἐκκλησίας, στενοχωρουμένῳ τὸ συνδιάγειν ἐπὶ πολὺ τοῖς βουλομένοις. τοῦτο δὲ δεῖγμα ὑπεροψίας καὶ τύφου, τὸ φεύγειν τὰς τῶν βουλομένων συνουσίας. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ τίνος ἦν ἄλλου ψέξαι τὴν Ἰωάννου φιλοσοφίαν ἢ βυρσοδέψου, τοῦ καὶ τὴν δυσωδίαν τοῦ ἰδίου ἐργαστηρίου σύντροφον οὔσαν ἀποδεχομένου; εἰ δὲ δεῖγμα ὑπεροψίας τὸ φεύγειν τοὺς ὄχλους, ἔσται καὶ ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης ὑπερόπτης κατὰ τὸν λόγον τὸν σόν, ὑποχωρῶν εἰς τὰς ἐρήμους. ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Σωτὴρ· ἀναγέγραπται γάρ, ὅτι "Ἰδὼν τοὺς ὄχλους ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καθίσαντος δὲ αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ," καὶ οὐχ οἱ ὄχλοι· –καὶ πάλιν· "Ἰδὼν τοὺς ὄχλους ἀνεχώρησεν κατ' ἰδίαν." ὃν μιμούμενος κατὰ δύναμιν ὁ καλὸς Ἰωάννης, καὶ αὐτὸς ὑπεχώρει τοὺς ὄχλους, συνηδόμενος τοῖς κατὰ ἀλήθειαν μαθεῖν τι βουλομένοις. {Ο ΔΙΑΚ.} Καλῶς μὲν γὰρ ἀπὸ γραφικῶν παραδειγμάτων πείθεις· τί δὲ ἔχεις εἰπεῖν, ὅτι ὑβριστὴς ἦν, καὶ οὐ μόνον τοὺς πολλοὺς ὑπεχώρει, ἀλλὰ καὶ ἓνα καὶ

δύο; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Μάλιστα μὲν καὶ εἰ ἀνωφελῆς καὶ ἀγύρτης ὄχλος ἐστίν· οἷος ἦν ὁ εἰπὼν τῷ Ἰησοῦ· "Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι, ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ." οὐ φυγὼν τὸν ὄχλον ὁ Σωτὴρ εἶπεν τό, 121 "Αἱ ἀλώπεκες," καὶ τὰ ἐξῆς; οὐκ ἔχεις δέ με πείσαι, ὅτι ποτὲ Ἰωάννης ἀφ' οὗ ἐβαπτίσθη, ἢ ὤμοσεν ἢ ὠρκισεν ἢ κατελάλησεν ἢ ἐψεύσατο ἢ κατηράσατο ἢ εὐτραπέλων ἠνέσχετο. {Ο ΔΙΑΚ.} Οὔτε γὰρ ἐγὼ λέγω τούτων τι, ἀλλ' ὅτι ὑβρίζεν. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ὡ βέλτιστε, καὶ ὁ τούτων μηδὲν ποιήσας, πῶς ὑβρίζεν, ἀφειδῶν τῆς γλώσσης τῆς ἑαυτοῦ; ἐν μικρῷ γὰρ καὶ μεγάλῳ ὁ μολυσμὸς ἴσος ἐστίν. {Ο ΔΙΑΚ.} Τί οὖν ἐστίν, παρακαλῶ, ἃ λαλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι· καὶ πότε παύσονται τοῦ λαλεῖν; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἄκουσον τοίνυν περὶ πάντων, καὶ μηκέτι ἔπου ταῖς φλυαρίαις· οὐ γὰρ ἔξεις ἀπολογία οὐδέποτε. οἱ ἄνθρωποι ὀρθῶς μὴ βιοῦντες, ὀρθὰς οὐκ ἔχουσι τὰς ὑπολήψεις, ἀεὶ εἰκο τολογοῦντες καὶ εἰς τοῦτο σχολάζοντες, μάλιστα νῦν οὐδενὸς τολμῶντος ἄλλο τι λέγειν. καὶ ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος γὰρ Θεοῦ, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον καὶ ὑπὲρ προφήτην αὐτοῦ καὶ βιοῦντος καὶ λαλοῦντος καὶ δρῶντος, ἀλλόκοτα ἐλάουν, χοίρων δίκην ἢ μυιῶν τὰ περὶ αὐτοῦ συναθροίζοντες (τοῦτο γὰρ ἤθελον οἱ τότε καιροί). οἱ μὲν γὰρ ἔλεγον· "Πλανᾷ τὸν κόσμον"· οἱ δέ, "Ἐν Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια"· ἕτεροι, "Ἰδοῦ, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης"· ἄλλοι, "Σαμαρείτης ἐστὶ, καὶ δαιμόνιον ἔχει." καὶ τί με δεῖ λέγειν συναγαγόντα τοὺς ὕθλους; – ὡς καὶ αὐτὸν τὸν Σωτῆρα εἰδὸτα τοῦτο λέγειν τοῖς ἀποστόλοις· "Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;" ᾧ προσαποκρίνονται οἱ μαθηταὶ τὰς εὐφημοτέρας περὶ αὐτοῦ ὑπολήψεις διηγούμενοι· "Οἱ μὲν Ἥλιαν, οἱ δὲ Ἰερεμίαν, ἄλλοι δὲ Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν φήσαντες"· ἡσυχάσαντες τῶν ἐπὶ πλείστον φαύλων τοὺς λόγους. οἷς ἀντεπερωτᾶ διαχωρίζων αὐτοὺς "τῶν ἀνθρώπων" (οὐκέτι γὰρ ἦσαν τὴν γνώμην "ἄνθρωποι," ἀλλ' υἱοὶ Θεοῦ, "ἔδωκεν" γὰρ ἡμῖν ὁ λόγος "ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι")· "Ἐμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;" ἀποκρίνονται οὐ πάντες, ἀλλὰ μόνος ὁ Πέτρος, ἐρμηνεύων τὴν πάντων γνώμην· "Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος." ἡς 122 ἀποκρίσεως ἀποδεχόμενος τὸ ὀρθὸν ὁ Σωτὴρ ἀπεφήνατο, εἰπὼν· "Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ" (τοῦτ' ἐστὶ, τῇ ὁμολογίᾳ) "οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι Ἄδου οὐ κατ' ἐσχίσουσιν αὐτῆς." τούτῳ τοίνυν τῷ χαρακτηρὶ εὐρήσεις καὶ νῦν, οὐ μόνον ἐπὶ Ἰωάννου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων τοὺς ψόγους καὶ τοὺς ἐπαίνους. καὶ ὡς περ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ κακῶς ἐλαλεῖτο τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων, βωόντων Ἐφεσίων· "Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀναστατώσαντες τὴν οἰκουμένην," πέπαυται δὲ νῦν, δοξαζομένων αὐτῶν· οὕτως εὐρήσεις μετὰ τὴν γενεάν ταύτην ὡς μάρτυρα τιμώμενον τὸν Ἰωάννην, καταλυθέντων τῶν ἀντικειμένων ταῖς περὶ αὐτοῦ εὐφημίαις· καὶ ὅσοι μὲν χοιρῶ δεις ἢ κυνώδεις φήσουσι τό, "Πλανᾷ τὸν κόσμον," καὶ τὰ ἐξῆς, ὅσοι δὲ μαθηταί, γνησίως καὶ ἐπιστημόνως αὐτὸν ἐκζητοῦντες, τό, "Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος." εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἀνδρῶν δώδεκα εὔρηται ἐν ἀρχῇ οἱ τὸν Ἰησοῦν ἐπιστημόνως γνωρίσαντες, τῶν πολλῶν εἰσέτι καὶ νῦν φλυαροῦντων, τί ἀκριβολογοῦμεθα περὶ Ἰωάννου, ἀνθρώπου πρὸς τὸν σίελον τοῦ Χριστοῦ μὴ ὄντος; τί δὲ λέγω, πρὸς τὸν σίελον; – πρὸς τὸ κράσπεδον· "πάντα" γὰρ "τὰ ἔθνη," κατὰ τὸν Ἡσαϊαν, "ὡς σταγῶν ἀπὸ κάδου, καὶ ὡς σίελος λογισθήσονται." ὃν δὲ τρόπον εἶπας αὐτὸν ὑβρίζειν, τοιοῦτός ἐστιν. πρῶτον μὲν γὰρ ἀμήχανον ἦν πρᾶγμα πρὸς τὸν τυχόντα χαριεντίζεσθαι αὐτόν, μήτι γε δὴ καὶ ὑβρίσαι· εἰ δὲ πού τις τῶν γνησίων αὐτοῦ μαθητῶν ἢ κληρικῶν ἢ ἐπισκόπων εἶδεν ἐπὶ ἀποχῇ τινος ἢ κατορθώματι σωματικῆς ἀρετῆς μεγαλοφρονοῦντας, τὸ ἐναντίον πρὸς αὐτοὺς ἐπισκώπτων ἀπε κάλει, ὡς τὸν ὑδροπότην μέθυσον, καὶ τὸν ἀκτῆμονα πλεονέκτην, καὶ τὸν ἐλεήμονα κλέπτην λέγων (εἶδος γὰρ χαρίεν καὶ τοῦτο διδασκαλίας πρὸς τοὺς γνησίους, διὰ τῶν μὴ προσόντων κυροῦντος τὸ προσόν). τὸ δὲ ἀληθές, ἐτίμα σώφρονα νέον ὑπὲρ

ἀκόλαστον γέροντα καὶ γέροντα φιλομαθῆ ὑπὲρ νεώτερον ἀμαθῆ καὶ ἀκτῆμονα ἰδιώτην ὑπὲρ πεπαιδευμένον φιλάργυρον καὶ κοσμικὸν ἐνάρετον ὑπὲρ μοναχὸν ἄπραγον. ἂ ἴσως ὕβρεις λέγουσιν οἱ τὰς τιμὰς ἐπιζητοῦντες· καίπερ τῆς Γραφῆς καὶ τὰς ὕβρεις ποσῶς ἐχούσης, Ἰωάννου μὲν λέγοντος τοῖς προσελθοῦσι 123 μαθητευθῆναι· "Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑμῖν ὑπέδειξεν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;" Παύλου δὲ πάλιν λέγοντος ἐν ταῖς Πράξεσι τῷ ἀρχιερεῖ· "Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τοῖχε κεκο νιαμένε!" τοῦ δὲ Σωτῆρος πῆ μὲν τοῖς Ἰουδαίοις· "Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ!" πῆ δὲ πᾶσι τοῖς ἀποστόλοις· "Ὁ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῆ καρδία!" πῆ δὲ τὸν Πέτρον Σατανᾶν ὀνομάζων· "Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, ὅτι σκάνδαλόν μου εἶ!" –οὐκ οὔσης οὐδεμιᾶς αἰτίας βαρείας, ἐφ' ἧς γεγόνασιν αἱ ὕβρεις. ὡς γοῦν σιγῇ τὴν φιλομάθειαν ἀσπασώμεθα, οὐ δυνάμενοι τοὺς πνευματικὸς ἀνακρίνειν. οὔτε γὰρ μισοῦντες ὕβρι ζοῦσιν οὔτε φυσιοῦμενοι φιλερμηοῦσιν, πάντα ἐξ ἀγάπης τὰ χρήσιμα ἀσκοῦντες. τούτου τοίνυν ἕνεκα καὶ πάντες ὅσοι σπουδαῖοι ἡμῖν ἀνεγράφησαν ἐν τοῖς ἱεροῖς λόγοις, ἐκκλίνοντες καὶ ἐκτρεπόμενοι τὸν τῶν ἀπαιδευτῶν ὄμιλον εὐρηναί, τοῦ μὴ τῷ χρόνῳ διὰ τῆς συνηθείας ἢ μειῶσαι τι τῆς ἀρετῆς ἢ σπᾶσαι τῆς ἀπ' αὐτῶν κακίας. Σάρρα πρώτη παρῆνει τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς Ἀβραάμ τὸν τῆς θεραπαινίδος παῖδα, ἔτι κομιδῇ νέον ὄντα, ἐξορίζει τῆς κοινῆς ἐστίας· συμπαίζει γὰρ τῷ υἱῷ αὐτῆς Ἰσαὰκ ἀπαξιῶ, μὴ πως τῷ συνασμενισμῷ ὑποσυρῆ τοῖς αὐτοῦ ἐπιτηδεύμασι τε καὶ ἡθεσιν. καὶ Ἰακώβ δὲ αὐτὸς φυγῆ τὴν σωτηρίαν πορίζεται, τὴν εἰς Μεσοποταμίαν στείλαμενος ἀποδημίαν. καὶ Λῶτ δὲ προτρέπεται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἐξοικίζεσθαι τῶν δυσσεβῶν Σοδομιτῶν· ἀλλὰ καὶ Μωϋσῆς, ὡς προεῖπον, "μέγας γενόμενος καὶ ἀρνησάμενος λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραῶ," τῆς ἀπὸ τοῦ τυράννου καὶ τῶν δορυφόρων αὐτοῦ προνοεῖται διαζεύξεως καὶ προτρέπεται τοὺς συμφρονοῦντας αὐτῷ συναπάροι καὶ τῆς ἐξόδου ἐπιμελεῖσθαι. καὶ οἱ προφηταὶ δὲ τὸν τῶν μοχθηρῶν ὄχλον περιστάμενοι ἐν ἐρημίαις τὰ πολλὰ ἐζητήθησαν, περὶ ὧν καὶ ὁ ἀπόστολός φησιν· "Ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις πλανώμενοι καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς," διὰ τὴν τῶν ἀνόμων ἐπιμιξίαν, καὶ ἄλλως ἐπιστάμενοι, ὅτι ἱκανὸν ἢ συνηθῆαι ἐξαπατῆσαι καὶ εἰς τὰ αὐτὰ καθέλκειν τοὺς συνημερεύοντας· οὐ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ καθ' ἑαυτὴν ἢ ὁμιλία ἐπίψογός τε καὶ δηλητήριος, πρὸς δὲ καὶ αἰσχροῦ. οὐ γὰρ φύσιν ἔχει τὸ μὴ ἠδόμενον ἐπὶ 124 τινι ὑπομεῖναι, κἂν ἐπὶ βραχὺ τούτῳ συνδιατρίβειν· αἰεὶ γὰρ "τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον," ὡς καὶ λέγεται· "Πᾶν ζῶον τὸ ὅμοιον ἀγαπᾷ." τὸ δὲ ἀνόμοιον ἐχθρὸν καὶ ἀλλότριον. τίς γὰρ ποτε πείσει τὴν σπερμολόγον περιστερὰν ἢ τρυγὸνα ἰκτίσιν ἢ κόραξι συνημεθῆναι τοῖς κρεοφάγοις, ἢ τὸν ποηφάγον χῆνα καὶ γέρανον γυψὶν ὀστογλύφοις συναγελάσαι; –"τίς" γὰρ "κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος," ἢ ἀρετῇ πρὸς κακίαν, κακοῖς δὲ πρὸς καλοῦς; {Ο ΔΙΑΚ.} Πῶς οὖν ὁ ἀπόστολος λέγει, ὅτι "Ἐγενόμην τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, ἵνα ἀνόμους κερδήσω"; {Ο ΕΠΙΣΚ.} Αὕτη ἡ μαρτυρία, ὧ βέλτιστε, οὐ συντελεῖ πρὸς τὰ λεγόμενα· οὐ γὰρ εἶπεν ὁ Παῦλος· "Ἐγενόμην τοῖς ἀμελέσιν ἀμελής, ἢ τοῖς φλυαροῖς φλύαρος, ἢ τοῖς φιλαργύροις φιλάργυρος," ἢ ἕτερόν τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' "Ἐγενόμην ὡς τὸ ἦ τό," οὐχὶ "τό" (τὸ γὰρ "ὡς τό" οὐ ταυτόν ἐστι τῷ "τό"). "τοιούτον" δὲ ἐστὶ τὸ λεγόμενον ἢ γινόμενον παρὰ τοῦ ἀποστόλου· οὐ ἢ συγκατάβασις κἂν μὴ μέγα κέρδος ἐνεποιεῖ, ἀλλ' οὐν γε οὐ παρεῖχε βλάβην· "ἐγενόμην" γὰρ "Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω." καίπερ ἐξ Ἰουδαίων ἦν, ἐμπερίτομος ὢν· πῶς οὖν λέγει, "ὡς Ἰουδαῖος" καὶ οὐχὶ "Ἰουδαῖος"; συσσαββατίζων γὰρ καὶ συνηστεύων πολλάκις εὐρίσκετο, μὴ παραφθειρῶν τὰ δόγματα τοῦ Σωτῆρος, ἵνα τῇ συνηθείᾳ καὶ τῷ συμβαδισμῷ ἐφελκύσῃται αὐτοὺς εἰς τελειότεραν ἐπίγνωσιν· καθάπερ οἱ ἱατροὶ τοῖς νοσοῦσιν οὐκ αἰεὶ συνόντες, οὔτε τοῦ

αὐτοῦ νοσή ματος ἀπολαύοντες οὔτε ταῖς αὐταῖς ἐπιθυμίαις λυττῶντες. πρέπουσα γὰρ αὕτη διδασκάλῳ διαγωγή τὸ μὴ ἐγχνονίζειν τοῖς ὄχλοις, ἀλλ' ἡρεμοῦντα καὶ ἐξερευνῶντα ζητεῖν τῶν πολυτρόπων ἠθῶν τὴν διάγνωσιν, ὡσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιστημόνων ἰατρῶν. ἐκεῖνοι γὰρ τὰ πολλὰ τοῖς βιβλίοις ἐνδιατρίβοντες καὶ τὰ αἷτια τῶν νοσημάτων προλέγουσι καὶ τὰς λύσεις παραδίδοσιν, τοσ οὔτον πλησιάζοντες τοῖς νοσοῦσιν, ὅσον τὸ πάθος εὔρειν καὶ τὸ φάρμακον παρασχεῖν, οὐ συμπαίζοντες οὐδὲ συναριστοῦντες αὐ τοῖς. οὐ γὰρ τοῦτο ἰατρικῆς ἐστὶν ἀρετῆς τὸ ἐπάγγελμα, τὸ συνεσθίειν ἢ τὸ συμπαίζειν, ἀλλὰ τὸ εἰς ὑγείαν τὸν κάμνοντα ἐπανάγειν. παῦσαι τοῖνυν, παρακαλῶ, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν μὴ 125 βασάνιζε, τῆς ἀρετῆς οὐδέποτε νικωμένης τοῖς τῶν ἀθυροστόμων ψόγοις· ἀλλὰ μάλλον δέξαι μου γνώμην καὶ τοῖς ὡσί σου θυρω ρὸν προσκατάστησον, ἵνα μὴ ἅπαντα λόγον σημαίνωσιν καὶ ἔσω ταμείου εἰσδέχωνται τὸν νοῦν σου ταρασσοντα. ἐμοὶ δὲ συγχώρησον τὰ λείποντα προσαναπληρῶσαι τοῦ διηγήματος· ἐπέιγομαι γὰρ τὴν ὁδὸν μου. Καὶ ὁ Θεόδωρος εἶπεν· {Ο ΔΙΑΚ.} Ἐν τίσιν οἱ ἐπίσκοποι, οἱ μετὰ τῶν ἡμετέρων ἀπο σταλέντες, Εὐλύσιος καὶ Παλλάδιος καὶ Κυριακὸς καὶ Δημήτριος; ἀμυδρῶς γὰρ ἠκούσαμεν ὅτι ἐξωρίσθησαν. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Εἰ τὰ πρῶτά σοι παρ' ἡμῶν σαφῆ κατεφάνη τὰ περὶ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, οὐδὲν ὑποτυποῦντα ψεῦδος, καὶ εἰ μέμνησαι τούτων, διηγήσομαι καὶ περὶ ὧν πυνθάνη. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄> {Ο ΔΙΑΚ.} Οὕτω πεπληροφορημένως ἔχω, ὡς αὐτὸς παρῶν ἐν τοῖς τόποις. ἱκανὸν ἔστω δέ σοι τεκμήριον τῆς ἐμῆς πεισμονῆς ἢ προσοχῆ τῶν λεχθέντων, ὧν ἔναυλον ἔχων τὴν μνήμην, ἴσως καὶ γραφῆ παραδώσω ἐν δέρματι ἀκμαίῳ, μέλανι ἐγχαράξας, εἰς μνήμην τῆς ἡμῶν γενεᾶς καὶ ὠφέλειαν τῶν ἐπισκοπῆς ὄρεγο μένων, ἵνα γένωνται κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννην, ἢ καθ' ὑμᾶς τοὺς ὑπὲρ ἀληθείας τὴν ὁδὸν τῶν μαρτύρων ἐζηλωκότας, ἢ παύσωνται τοῦ βάρους ὑπὲρ τὴν αὐτῶν ἡλικίαν βαστάζειν, τὸν λαϊκὸν καὶ ἀκίνδυνον ἀσπαζόμενοι βίον. ἄμεινον γὰρ παρ' ἐμπείροις κυβερ νήταις τὸ ναῦλον δόντας, ἐπιβάτας γενομένους διασωθῆναι, ἢ κυ βερνήτου τόπον ἀναλαβόντας, ὑποβρύχιον τὸ σκάφος τῷ φορτίῳ συναπολέσαι. ἀφηγησάμενος οὖν τὰ κατὰ τὸν μακάριον Ἰωάννην, πῶς τε ἐξήσκησεν καὶ ὅπως διέπρεψεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τῆ τε Ἀντιοχέων καὶ τῆ Κωνσταντινουπολιτῶν, καὶ ὅπως ἤχθη καὶ ὅπως συνεσκευάσθη καὶ πάντα τὰ διὰ μέσου πικρά, ἃ παρὰ τῶν πλημμελῶν φιλοπόνως γεγεώργηται, εἰπὼν τε τὰ κατὰ τὸν Πορφύριον καὶ τὸν Ἐφέσου εὐνοῦχον, ἀπάγγειλον ἡμῖν τὰ λείποντα. τίνες τε ἐν φυλακῇ ἐτελεύτησαν; τίνες τε ἐξωρίσθησαν 126 τῶν Ἰωάννου κοινωνικῶν; δίκαιον γὰρ τῶν τοιούτων μνείας ἐπιτελεῖν εἰς προθυμίαν τῶν ζώντων. εἰ γὰρ ἐν τοῖς βιωτικοῖς τούτοις πράγμασι παῖδες οἱ ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν συγκλειόμενοι ἢ τυπτόμενοι ἢ ξεόμενοι εὐνοίας καὶ ἐλευθερίας παρ' αὐτῶν ἀπολαύουσι, πόσω πλέον οἱ διὰ Χριστὸν τιμωρούμενοι ἄξιοι καὶ τιμῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ εὐνοίας εἰσίν; περὶ ὧν καὶ ὁ ἀπό στολος λέγει· "Τοῖς δεσμίοις ὡς συνδεδεμένοι, τοῖς κακουχοῦμέ νοις συγκακουχούμενοι, ὡς καὶ αὐτοὶ ἐν σώματι ὄντες." "τίμιος" γὰρ "ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὀσίων αὐτοῦ." {Ο ΕΠΙΣΚ.} Ἄριστα εἶπας· οὐκοῦν ἄκουσον. οἱ μὲν ἐπίσκοποι, ὡς μὲν ἐν ἀρχαῖς ἢ φήμη περιέδραμεν, εἰς θάλασσαν ἐποντῶ θησαν· ὡς δὲ ὁ ἀληθὴς περιέχει λόγος, εἰς ἐξορίαν ὑπερόριον ἀπεστάλησαν ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς ζώναις, ὑπὸ δημίῳν εἰσέτι καὶ νῦν φρουρούμενοι. ἐλθὼν γὰρ τις συνοδεύσας αὐτοῖς διάκονος ἀφηγήσατο, Κυριακὸν μὲν Ἐμέσης ἐνδότερον ὀγδοήκοντα σημείων εἰς Πάλμυραν, τὸ τῶν Περσῶν φρούριον, εἶναι· Εὐλύσιον δὲ Βόσ τρας τῆς Ἀράβων ἐσώτερον ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ὁμοίως εἰς φρούριον Μισφᾶς καλούμενον, πλησίον τῶν Σαρακηνῶν· Παλλάδιον δὲ Βλεμμύων ἢ Αἰθιόπων ἐκ γειτόνων φρουρεῖσθαι <εἰς> Σὺνήνην καλούμενον τὸ χωρίον· Δημήτριον ἔσω εἰς Ὕασιν, τὴν γείτονα τῶν Μαζίκων (εἰσὶ γὰρ καὶ ἄλλαι Ὅασεις)· Σαραπίωνα δὲ, μετὰ μυρίας ἀναποδείκτους συκοφαντίας,

ώμοτητι δικαστῶν καθυβρίσαντες αἰκισμοῖς τὸ σῶμα μέχρις ἐκκοπῆς τῶν ὀδόντων, ὡς λόγος, 127 εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα περιώρισαν. Ἰλάριος, ἀνὴρ ἅγιος, γεγενησὶς ἀπὸ Πόντου, εἰς Πόντον τὴν ἐνδοτάτω ἐξαπεστάλη μετὰ πληγᾶς, οὐ δικαστοῦ, ἀλλὰ τοῦ κλήρου, ὃς ὀκτωκαίδεκατον ἔτος ἔχει, μὴ γευσάμενος ἄρτου, <ἀλλὰ> ψιλῶν λαχάνων ἢ κολλύβων μετὰ λαμβάνων. Ἀντώνιος ἐν σπηλαίοις τῆς Παλαιστίνης ἑαυτὸν ἐξώρισεν. Τιμόθεος ὁ Μαρωνείας καὶ Ἰωάννης ὁ τῆς Λυδίας λέγονται ἐν Μακεδονίᾳ. Ῥόδων ὁ τῆς Ἀσίας ἐπορεύθη ἐν Μυτιλήνῃ. Γρηγόριος ὁ τῆς Λυδίας λέγεται ἐν Φρυγίᾳ. Βρίσων δὲ ὁ ἀδελφὸς Παλλαδίου, ἀποστάς ἐκουσίως τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας, ἐν τῷ ἀγριδίῳ αὐτοῦ διάγει, ταῖς χερσὶν ἑαυτοῦ τὴν γῆν μεταλλεύων. Λαμπέτιος δὲ—ὡς φασιν—ἐν χωρίῳ Λυδίας παρά τινος Ἐλευθέρου ἐπικουρούμενος, τοῖς ἀναγνώσμασι προσέχει. Εὐγένιος ἐστὶν ἐν τῇ πατρίδι. Ἐλπίδιος, ὁ μέγας Λαοδικείας τῆς Συρίας, ἅμα Πάππῳ τρία πληροῦνται ἔτη, τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας οὐ κατήλθον προσευχαῖς σχολάζοντες. Ἡρακλείδης ὁ Ἐφέσιος ἐν τῇ εἰρκτῇ τῆς Νικομηδείας ἐγκέκλεισται, —τετραετὴς ἐστὶ χρόνος. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν κοινωνικῶν ἐπισκόπων, οἱ μὲν ἀνέλπιστα ἐνθὺς μὴθέντες ἐκοινωνήσαν Ἀττικῶ, εἰς ἐτέρας μετατεθέντες ἐκκλησίας τῆς Θράκης· οἱ δὲ ἄδηλοὶ εἰσιν· —Ἀνατόλιον δὲ φασιν εἶναι ἐν Γαλλίαις. τῶν δὲ πρεσβυτέρων οἱ μὲν εἰς Ἀραβίαν καὶ Παλαιστίνην περιωρίσθησαν. Τίγγιος δὲ εἰς τὴν μέσην τῶν Ποταμῶν 128 περιωρίσθη. Φίλιππος ἐτελεύτησεν φυγὼν ἐν Πόντῳ. Θεόφιλος διάγει ἐν Παφλαγονίᾳ. Ἰωάννης ὁ τοῦ Αἰθρίου μοναστήριον συνεκρότησεν ἐν Καισαρείᾳ. Στέφανον εἰς Ἀραβίαν ἐξορισθέντα τῶν δημίων ἀπέσπασαν οἱ Ἰσαυροὶ ἀπολύσαντες ἀνὰ τὸν Ταῦρον. Σαλλούστιον φασιν ἐν τῇ Κρήτῃ. Φίλιππον τὸν ἀσκητὴν καὶ πρεσβύτερον τῶν σχολῶν ἤκουσα ἀρρώστοῦντα ἐν Καμπανίᾳ. Σωφρόνιος ὁ διάκονος ἐν φυλακῇ ἐστὶ τῆς Θηβαΐδος. Παῦλος ὁ διάκονος, ὁ βοηθὸς τοῦ οἰκονόμου, λέγεται ἐν Ἀφρικῇ. ἄλλος Παῦλος, ὁ τῆς Ἀναστασίας, ἐστὶν ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἐλλάδιος πρεσβύτερος, ὁ τοῦ παλατίου, διάγει ἐν ἀγριδίῳ τῆς Βιθυνίας ἰδίῳ. πλείους δὲ κρύπτονται ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἄλλοι δὲ ἀπῆλθον εἰς τὰς πατρίδας. Σιλβανὸς δὲ ὁ ἅγιος ἐπίσκοπος ἐν Τρωάδι ἐστίν, ἀλιεύων καὶ ζῶν. Στέφανος ὁ ἀσκητὴς, ὁ τὰς Ῥωμαίων ἐπιστολὰς διακομίσας, ἐν Κωνσταντινουπόλει, τούτου αὐτοῦ ἕνεκεν τυπτηθεὶς, ἐπὶ μῆνας δέκα εἰς τὴν εἰρκτὴν ἐβλήθη. προταθείσης δ' αὐτῷ κοινωνίας, ὡς οὐκ ἐπέισθη, ξεσθεὶς εἰσάγαγε τὰς τε πλευρὰς καὶ τὸ στήθος (ὧν ἐγὼ αὐτόπτης ἐγενόμην), τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπιμελείᾳ διασωθεὶς ἴσως εἰς δευτέρους ἀγῶνας, μετὰ δέκα μῆνας τῆς θεραπείας ἐξωρίσθη εἰς τὸ Πηλούσιον. Προβιγκάλιος τις στρατιώτης τῶν περὶ τὸν βασιλέα 129 σχολῶν, διαβληθεὶς ὡς φιλητῆς Ἰωάννου, μετὰ πληγᾶς πολυτρόπους καὶ ξεσμὸν ἀφειδῆ ἐξωρίσθη εἰς Πέτρας. οἰκέτης δὲ Ἐλπίδιου τοῦ πρεσβυτέρου μισθωθεὶς—ὡς φασιν—πεντήκοντα νομισμάτων, ἵνα τὸν ἅγιον Ἰωάννην δολοφονήσῃ, φωραθεὶς ἐπὶ τούτῳ τρεῖς ἔχων ῥομφαίας, ἔπαισεν τοὺς κατέχοντας αὐτὸν κατὰ μέρος ἑπτὰ· ὧν οἱ μὲν τέσσαρες παραυτίκα ἐτάφησαν, οἱ δὲ τρεῖς ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ἐπιμεληθέντες ἐσώθησαν, τοῦ φονέως ἀπολυθέντος. Εὐτρόπιος ὁ μακάριος, ἄφθορος ἀπὸ γυναικῶν, ψάλτης, τυπτηθεὶς καὶ ξεσθεὶς εἰσάγαγε τὰς πλευρὰς σὺν τῷ μετώπῳ, ὡς καὶ τὰς ὀφρῦς κατασπασθῆναι, λαμπάδων αὐτῷ τελευταῖον ταῖς πλευραῖς ἀμφοτέρωθεν γυμνοῖς ὀστέοις προσπιληθεισῶν, ἐλαίῳ κομουσῶν, προσεκπνέει τῷ ξύλῳ, ταφεὶς μεσονυκτίῳ παρά τῶν τούτου δρασαντῶν ἱερατικῶν, συνεπιμαρτυρήσαντες τὸν Θεοῦ τῷ θανάτῳ ὀπτασίᾳ ψαλλόντων διὰ τὸ σύμμορφον τοῦ σωτηρίου πάθους. διηγήσατο δὲ ὁ ἀναλύσας διάκονος ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων, ὅτι οἱ ἐπαρχικοὶ οἱ διάγοντες αὐτοὺς ἐπὶ τοσοῦτον ἔθλιψαν κατ' ἐντολὰς τινῶν, ὡς εὐχεσθαι αὐτοὺς θάνατον ἐπελθεῖν καὶ τὸ ζῆν παραιτεῖσθαι. τὰ μὲν γὰρ ἐν ἀργυρίοις ἀναλώματα, ἃ κατὰ τὴν ὁδὸν εἰλήφισαν, ὑφ' ἐν ἀποσπασάντες, εἰς ἀλλήλους διμερίσθησαν, ξηροῖς δὲ τοῖς ὄνοζυγίοις ἐπιρῶ

πτοντες, τῶν δύο ἡμερῶν τὴν ὁδὸν μίαν ἐποίουν, βαθεῖαν ἐσπέραν εἰσάγοντες καὶ ὄρθρω σκοτεινῶ ἐξάγοντες, ὡς μηδὲ τὰς ἀθλίαις τροφὰς κατέχειν τὸν στόμαχον. ῥήμασί τε αἰσχροῖς καὶ ἀσέμνοις 130 βάλλοντες οὐκ ἐφείδοντο. Παλλαδίου δὲ καὶ τὸν παῖδα ἀφείλαντο βιασάμενοι αὐτὸν καὶ γραμματεῖον ἐκθέσθαι. Δημήτριον δὲ εἰς τοσοῦτον ἔθλιψεν εἷς τῶν διαγόντων, ὡς καὶ ζιβύνη βαθεῖαν ἐσπέραν ἐπελθεῖν, ὃς παρὰ πόδας εἰς τὸ σῶμα ἐβασα νίσθη, ἐπωδύνως τὸ ζῆν ἀποβρήξας, ὡς τοὺς ἐπιθειάζοντας γνωρίζειν τὴν τῶν ὕβρεων ποινήν· προειπόντος αὐτῷ καὶ Παλ λαδίου (ὡς ὁ ἐλθὼν διηγῆσατο συστρατιώτης), ὅτι "Ἄλλην ὁδὸν οὐχ ὀδεύσεις, οἰκτρῶς τελευτήσας." ἐκκλησίᾳ μὲν γὰρ τὸ σύνολον πλησιάζειν οὐκ εἶων, καταλύοντες ἢ ἐν πανδοχείοις, ἔνθα ἐταιρίδων πλήθος, ἢ ἐν ταῖς συναγωγαῖς Σαμαρειτῶν ἢ Ἰουδαίων, μάλιστα ἀπὸ Ταρσοῦ, καὶ ἐκεῖ ὡς στενοχωρουμένους αὐτούς, καὶ ἕτερόν τι ἐννοεῖν ὃ ἦν ἀπρονόητον· λέγει δὲ εἷς τῶν ἐπισκοπῶν· "Τί λυπούμεθα περὶ τῶν καταγωγῶν; μὴ γὰρ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τὸ ποῦ μείναι, ἵνα οἰκεία αἰρέσει ἀσχημονοῦντες δίκας ὀφλήσωμεν; ἢ οὐκ οἴδατε, ὅτι ταῦτα πάντα καὶ γεγένηται καὶ γενήσεται, τοῦ Θεοῦ διὰ πάντων δοξαζομένου; πόσαι τούτων τῶν ἐταιρίδων λήθην Θεοῦ λαβοῦσαι ἢ τὴν ἀρχὴν μηδὲ γνοῦσαι, ἡμᾶς οὕτω θεασάμεναι, εἰς φόβον Θεοῦ καὶ ἔννοιαν ἤλθον, ἴσως ἐπὶ τὸ κρεῖττον τραπέισαι ἢ κἂν ἐπὶ τὸ χεῖρον μὴ καταρρέυσασαι; οὐ μικρὸν δὲ ψυχῇ λογικῇ ὑπὸ πάθους κακουμένη καὶ μικρὸν ἀναπνεῦσαι, ὅπερ ἐστὶν ἔναυσμα σωφροσύνης; ὡς ταῦτα ὑποστάνα εἶπεῖν τὸν ἱεροφάντην Παῦλον· "Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, διὰ τὸ θέατρον γεγενῆσθαι ἀγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις." εἰς τοσοῦτον δὲ ὠμότητος 131 οἱ κατὰ τόπον ἤκμασαν ἐπίσκοποι τῶν κοινωρικῶν Θεοφίλου κατὰ τὴν ἀνατολὴν πᾶσαν (ὡς ἔλεγεν ὁ ἐλθὼν ἀσκητής), ὡς τινὰς αὐτῶν οὐχὶ μόνον μὴ ἐνδείξασθαι τὴν ὀφειλομένην σωφροσύνην ἀλλὰ καὶ μετὰ δώρων πείθειν τοὺς ἐπαρχικοὺς τάχιον ἐξελαύνειν τῶν πόλεων. εἰσὶ δὲ οἱ μάλιστα τοῦτο πεποιηκότες, ὁ Ταρσοῦ καὶ ὁ Ἀντιοχείας καὶ Εὐλόγιος ὁ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ὃ τε Ἀγκύρας πρὸ πάντων καὶ Ἀμμώνιος ὁ τοῦ Πηλουσίου, τοῦτο μὲν δόμασι, τοῦτο δὲ ἀπειλαῖς πλέον κατ' αὐτῶν τοὺς διάγοντας στρατιώτας ἐξαγριοῦντες, ἵνα μήτε τοὺς τῶν βουλομένων λαϊκῶν ἐπιδέχεσθαι αὐτοὺς συγχωρῶσιν· καθὼς ἐν ταῖς καθολικαῖς γράφει Γαῖω ὁ μακάριος Ἰωάννης κατὰ τινος ἐπισκοποῦ, ἀποδεχόμενος τοῦ Γαῖου τὸ ξενοδόχον, παρακαλῶν αὐτὸν μὴ μιμεῖσθαι τοὺς πονηροὺς τῶν ἐπισκόπων. ἔχει δὲ πῶς ἡ λέξις· "Γαῖω ἀγαπητῶ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ. ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὖ δοῦταί σου ἡ ψυχὴ. ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων τινῶν καὶ διηγουμένων μοι, ὅτι ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς καὶ ἐφ' οἷς ἀνέπαυσας τοὺς ἀγίους. μείζονα ταύτης χαρὰν οὐκ ἔχω." ἐπιφέρει δὲ μετὰ τοῦτο· "Ἐγραψα τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφῆς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς, λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν· καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει, καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει." εἶθ' ὕστερον παραινεῖ λέγων· "Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακόν· ὁ γὰρ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἐόρακεν τὸν Θεόν." ἐμνημονεύσαμεν δὲ τοῦ ῥητοῦ ὅλου τῆς παλαιᾶς 132 πονηρίας, ἵνα τῶν νῦν Διοτρεφῶν παραστήσωμεν τὴν γνώμην. ἐπῆνει δὲ καὶ ἐθαύμαζεν τῆς δευτέρας Καππαδοκίας τοὺς ἐπισκοποὺς, ὡς πολὺ συναλγήσαντας μετὰ δακρῶν τοῖς ἐξορισθεῖσιν ἐπισκόποις, μάλιστα τὸν ἐπιεικέστατον Θεόδωρον τῶν Τυάνων καὶ Βοσπόριον Κολωνείας, τεσσαρακοστοόγδοον ἔτος ἔχοντα ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, καὶ Σαραπίωνα τὸν Ὀστρακίνης, τεσσαρακοστοπέμπτον ἔτος ἔχοντα ἐν τῇ τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίᾳ. Ἐνεὸς δὲ γενόμενος ἐπὶ πολὺ ὁ Θεόδωρος εἶπεν· {<O ΔΙΑΚ.>} Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα, πάτερ; μὴ ἄρα "ἐσχάτη ὥρα ἐστίν," καὶ "ἡ ἀποστασία," κατὰ τὸν Παῦλον, διὰ τούτων λαμβάνει τὴν εἴσοδον, ἵνα λοιπὸν "ἀποκαλυφθῇ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας ὁ ἀντικείμενος"; τὸ γὰρ τοὺς κακοὺς εὐημερεῖν

καὶ δια πράττεσθαι ταῦτα καὶ χρονίζειν καὶ ἰσχύειν, καὶ τοὺς καλοὺς θλί βεσθαι καὶ ληλατεῖσθαι, εἰς φρίκην με ἄγει τοῦ πλησιάζειν ἐκεῖνον. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Μάλιστα μὲν οὖν, συνετώτατε, ἐγγύς ἐστὶν τὸ τέλος, κατὰ τὸν εἰπόντα· "Παιδιά, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν," καὶ κατὰ τό· "Ἐξήλθεν δὲ ὁ οἰκοδεσπότης περὶ ὥραν ἑνδεκάτην μισθῶ σασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα" ἢ δὲ ἐσχάτη τῶν δώδεκα ἔστιν ἢ τελευταία, –εἰ δὲ πρὸ τετρακοσίων ἐτῶν εἴρηται παρὰ τοῦ ἀποστόλου ἐσχάτη, πολλῶ μᾶλλον νῦν διὰ πάντα. Ἐπειτα δὲ ἀπ' ἀρχῆς ἐστὶ ταῦτα κατὰ συγχώρησιν τοῦ Κυρίου εἰς γυμνάσιον τῶν ἀγίων, ἐξαιτουῦντος αὐτοὺς τοῦ διαβόλου, καθὼς λέγει ὁ σωτήριος λόγος· "Σίμων, Σίμων, ἐξητήσατο ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς σινιάσαι ὡς τὸν σίτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου." καὶ οὐ πάντως περὶ μόνου Πέτρου δεδέηται Ἰησοῦς, ἀλλὰ περὶ πάντων τῶν τὴν Πέτρου πίστιν ἐχόντων, οὐδὲν ἕτερον αἰνισσομένου τοῦ κοσκίνου ἢ τὸν περίγειον κύκλον ἡδονῶν καὶ ὀδυνῶν πεπληρωμένον, δι' ὧν ὡς δι' ὀπῶν ἐκπίπτουσιν οἱ γεώδεις ἀπὸ τοῦ τροφίμου σίτου ἐπὶ τὸν Ἄδην, ὡς ἀπὸ τρυπημάτων διαχωριζόμενοι· τῶν μὲν διαρρέοντων ὡς 133 δι' ὀπῆς τῆς γαστριμαργίας, "ἧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία"· τῶν δὲ διὰ φιληδονίας, περὶ ὧν ὁ προφήτης λέγει· "Πνεύματι πορνεία, ἐπλανήθησαν" ("οὔτε" γὰρ "πόρνοι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι")· τῶν δὲ διὰ φιλαργυρίας, ὅσοι τὴν τῆς εἰδωλολατρείας ὁμόζυγον ἐμνηστεύσαντο· τῶν δὲ δι' ὀργῆς καὶ θυμοῦ, ὅσοι τὸ θηριῶδες σκότος ἠγάπησαν, περὶ ὧν Ἰωάννης φησὶν· "Ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι" ("Ὀργὴ" γὰρ, φησὶν ὁ παροικιαστής, "ἀπόλλυσι καὶ φρονίμους")· τῶν δὲ δι' ἀκηδίας καὶ λήθης, μὴ προσκαρτερούντων τῇ ἀγρυπνίᾳ τῆς μνήμης καὶ δεομένων τό, "Ἐνύσταξεν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ ἀκηδίας" (οὓς ταλανίζων ὁ λόγος φησὶν· "Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολελωκόσι τὴν ὑπομονήν· καὶ τί ποιήσετε ὅταν ἐπισκέψῃται ὁ Κύριος;")· ἄλλων δι' εὐδοξίας ἀλόγου, περὶ ὧν ὁ ὠδικὸς προανεφώνει· "Ὅτι διεσκόρπισεν ὁ Θεὸς ὅσα ἀνθρωπαρέσκων"· ἐτέρων δι' ἀλαζονείας ἢ τύφου, ὃ ἐστὶν ὑπεροψία, οὓς μέμφεται ὁ προφήτης ὡς λιποτάκτας· "Ἐπερήφανοι παρηνόμουν ἕως σφόδρα· ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐξέκλινα." ἐκάστη δὲ τούτων τῶν κακιῶν παρέπονται πλείους· τῷ τύφῳ ὁ φθόνος, τῇ πλεονεξίᾳ τὸ μῖσος καὶ ἀνελευθερία καὶ ψεῦδος, τῷ θυμῷ ὀργὴ ἢ μῆνις, αἱ ὕβρεις, οἱ φόνοι, τῇ πορνείᾳ ἢ λήθῃ, ἢ ἀφοβία, ὁ ὄκνος, ἢ ἀζηλία, ἢ ἀνόνητος ἀγρυπνία, τῇ κενοδοξίᾳ αἱ πολυπραγμονίαι, δωροδοκίαι, φαντασίαι, ὑποκρίσεις, προσωποληψίαι, φενακισμοί, τῇ ὑπερηφανίᾳ αἱ ἀπόνοιαι, αἱ ἀσπλαγχνίαι, ἀνοσιουργαί, ἐκστάσεις φρενῶν, καὶ ἄλλη ἄλλαι (ἵνα μὴ πλείους εἶπω, φορτίζων τὸν λόγον, εὐαποδείκτου ὄντος τοῦ εἰρημένου). τούτων ἐκάστη τῶν κακιῶν ὁ Θεὸς ἀντίδικον ἔταξεν ἀρετῆν· ὡς τῇ λαγνείᾳ τὴν σωφροσύνην, τῇ λαιμαργίᾳ τὴν ἐγκράτειαν, τῇ πλεονεξίᾳ τὴν δικαιοσύνην, τῇ ὀργῇ τὴν πραύτητα, τῇ λύπῃ τὴν χαράν, τῇ λήθῃ τὴν μνήμην, τῇ ἀκηδίᾳ τὴν ὑπομονήν, τῇ ἀφροσύνῃ τὴν φρόνησιν, τῇ δειλίᾳ τὴν ἀνδρείαν, τῇ κενοδοξίᾳ τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ ἄλλη ἄλλην· πάσαις δὲ τὴν θείαν Γραφήν. μόνῳ δὲ τῷ τύφῳ οὐκ ἔδωκεν ἀρετῆν ἀντικειμένην διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν κακίαν, ἑαυτὸν αὐτῇ φυλάξας, καθὼς εἴρηκεν· "Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται." ὡς ὁ αὐτὸς ἰκετεύει προφήτης, λέγων· "Ἐπαρον τὰς χεῖράς σου ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας αὐτῶν εἰς τέλος"· καὶ πάλιν, "Ἀπόδος ἀνταπόδοσιν τοῖς ὑπερηφάνοις." καὶ ὡσπερ 134 "ἀπὸ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γνωρίζεται" (ὡς ὁ Κύριος εἶπεν· "Ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς"), οὕτως ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων, εἴτε ὄντων ἀγίων εἴτε καὶ λεγομένων. οὕτω δὲ πάντοτε εἰσὶν αἱ τῶν κακῶν ἄσειστοι εὐημερίαι, τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτοῖς μακροθυμοῦντος. τοῦτο γὰρ αὐτῷ πρέπει, ὡς τοὺς ἀγίους αὐτὸ τοῦτο ἐκ προσώπου τῶν θλιβομένων προαναφωνεῖν, εἰς ἡμῶν τῶν νῦν πασχόντων παράκλησιν. πρῶτος ὁ τῆς ὑπομονῆς υἱὸς Ἰώβ, τί φησι μετὰ πολλά; –"Τί γάρ; μὴ ἐξ ἀνθρώπου ἢ ἔλεγχίς μου" (τὸ ἄμεμπτον αἰνιττόμενος); ἢ

διὰ τί οὐ θυμωθή σομαι; εἰσβλέψαντες εἰς ἐμὲ θαυμάσατε, χεῖρα θέντες ἐπὶ σιαγόνη. ἔάν τε γὰρ μνησθῶ, ἐσπούδακα, ἔχουσι δέ μου τὰς σὰρ κας ὀδύνας. διὰ τί ἀσεβεῖς ζῶσι, πεπαλαίωνται δὲ ἐν πλούτῳ; ὁ σπόρος αὐτῶν κατὰ ψυχὴν, τὰ δὲ τέκνα αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς. οἱ οἴκοι αὐτῶν εὐθηνούσιν, φόβος δὲ οὐδαμοῦ, μάλιστα Κυρίου οὐκ ἔστιν ἐπ' αὐτοῦς. ἡ βοῦς αὐτῶν οὐκ ὠμοτόκησεν, διεσώθη δὲ ἀπὸ καύματος, ἐν γαστρὶ ἔχουσα οὐκ ἔσφαλεν. μένουσι δὲ ὡς περ πρόβατα αἰώνια, τὰ δὲ παιδιά αὐτῶν προσπαίζουσιν· ἀναλαμβάνοντα ψαλτήριον καὶ κιθάραν καὶ εὐφραίνονται φωνῇ ψαλμοῦ. συνετέλεσαν ἐν ἀγαθοῖς τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἐν δὲ τῇ ἀναπαύσει τοῦ Ἰδοῦ ἐκοιμήθησαν. λέγει δὲ τῷ Κυρίῳ· "Ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, τὰς ὁδοὺς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι." τούτῳ συνωδᾷ ὁ ἀνεξίκακος, καὶ τῶν θείων ἄστης κριμάτων, κατὰ τό, "Ἐλεον καὶ κρίσιν ἄσομαί σοι, Κύριε," Δαυεὶδ φησὶν· "Ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες, παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου." διὰ τί; "ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἀμαρτωλῶν θεωρῶν." καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν τὸν πλοῦτον αὐτῶν διαβάλλων, λέγει· "Οἱ βόες αὐτῶν παχεῖς· τὰ πρόβατα αὐτῶν πολυτόκα, 135 πληθύνοντα ἐν ταῖς ἐξόδοις αὐτῶν· τὰ ταμεῖα αὐτῶν πλήρη, ἐξερευγόμενα ἐκ τούτου εἰς τοῦτο· αἱ θυγατέρες αὐτῶν κεκαλ λωπισμένα, περικεκοσμημένα ὡς ὁμοίωμα ναοῦ." ἀλλὰ καὶ τὴν κακὴν αὐτῶν ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην θαυμάζων, ἐπιφέρει· "Οὐκ ἔστι κραυγὴ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν, οὐδὲ κατάπτωμα φραγμοῦ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν." εἶτα τὴν τῶν πολλῶν διαβάλλων διεφθαρμένην δόξαν, φησὶν· "Ἐμακάρισαν τὸν λαόν, ὧ ταῦτά ἐστιν." καὶ ἐπιφέρει· "Μακάριος ὁ λαὸς οὗ Κύριος ὁ Θεὸς Ἰακώβ βοηθὸς αὐτοῦ." καὶ ἵνα μὴ μέχρι τούτου στήσας τὰς μαρτυρίας, ἐπικίνδυνον ἀποδείξω τῇ ἀτελείᾳ τὸν λόγον. ἄκουε πάλιν μετὰ στερνοκτυπίας τινὸς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τὸν Ἄμ βακοῦμ ἀποδυσφοροῦντα καὶ λέγοντα· "Ἔως πότε, Κύριε, κεκράζομαι ἀδικούμενος, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσης;" ἰδίας γὰρ ἀδικίας τὰς τοῦ πλησίον ὠνόμαζεν. καὶ φιλάδελφος ὢν ἐπιφέρει· "Βοήσομαι πρὸς σέ, καὶ οὐ μὴ σώσης; ἵνα τί μοι ἔδειξας κόπους καὶ πόνους ἐπιβλέπειν, ἐπὶ ταλαιπωρίαν καὶ ἀσέβειαν; ἔξ ἐναντίας μου γέγονεν κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει· διὰ τοῦτο διεσκέδασται νόμος, καὶ οὐ διεξάγεται εἰς τέλος κρίμα, ὅτι ὁ ἀσεβὴς καταδυναστεύει τὸν δίκαιον." τῷ αὐτῷ πνεύματι ὁ συμπαθέστατος τῶν ἁγίων Ἰερεμίας, ἐπαπορῶν ὑπὲρ ἄλλων, βοᾷ· "Δίκαιος εἶ, Κύριε, ὅτι ἀπολογήσομαι πρὸς σέ· πλὴν κρίματα λαλήσω πρὸς σέ, Κύριε. τί ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται; εὐθνήθησαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετήματα; ἐφύτευσας αὐτοὺς καὶ ἐρρίζωθησαν" (ἀντὶ τοῦ, "ἀκωλύτως διάγουσι"), "καὶ ἐποίησαν καρπὸν" (οὐ πάντως πνεύματος)· "ἐγγὺς εἶ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πόρρω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν." ἄντικρυς δὲ ἰσοδυναμοῦντα τούτοις ὁ σοφὸς Σοφονίας ὁ προφήτης, ὡς κακηγόρους τοὺς ἀνθρώπους 136 διαβάλλων, ὡς τὴν πρόνοιαν μεμφομένους καὶ τοὺς ἁγίους ταλανίζοντας, ἐκ προσώπου Κυρίου φησὶν· "Ἐβαρύνετε ἐπ' ἐμὲ τοὺς λόγους ὑμῶν," λέγει Κύριος, καὶ εἶπατε· "Ἐν τίνι κατελαλήσαμεν κατὰ σοῦ;" εἶπατε, "Μάταιος ὁ δουλεύων Θεῷ, καὶ τί πλέον ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καὶ διότι ἐπορεύθημεν ἰκέται πρὸ προσώπου Κυρίου Παντοκράτορος; καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἄλλοτρίους, καὶ ἀνοικοδομοῦνται πάντες ποι οὔντες ἀνομήματα, καὶ ἀντέστησαν Θεῷ, καὶ ἐσώθησαν." ταῦτα κατελάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ." οἷς τὰ αὐτὰ ἐπιφέρει ὁ κήρυξ τῆς εὐσεβείας, Παῦλος· "Πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι." εἶτα τὴν εὐτέλειαν τῶν ἁγίων σημαίνει, λέγων· "Δοκῶ γάρ, ὅτι ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανατίους· ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. μέχρι γὰρ τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινώμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνητεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν καὶ κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν" (τὰς σωματικὰς καταλέγων ταλαιπωρίας).

"λοι δορούμενοι εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι ἀνεχόμεθα· βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων τῶν περιψήματα ἕως ἄρτι"· τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου Θεοῦ κατὰ τινὰς ἀπορρήτους λόγους, σταδίου δίκην, τὸν κόσμον ἐκτείνοντας καὶ αὐτεξουσίους ἡμᾶς ποιήσαντος, ἵνα οἰκεία αἰρέσει τοῖς πράγμασιν ἐπιβάλλοντες δικαίας τὰς εὐθύναις παράσχωμεν, καθὼς ὁ νόμος λέγει· "Τέθεικα πρὸ προσώπου σου τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, ἔκλεξαι ὃ θέλεις." διὰ τί δὲ τέθεικεν, οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ τὸ λέγειν, πλὴν ὅτι τέθεικεν. οὐ γὰρ σοφὸν ἦν τὸ ἀτρέπτους ἡμᾶς γενέσθαι, ἄλλων οὐ προκειμένων, καὶ γνώμης [οὔ] κατορθούσης, μόνῳ τῷ θεῷ καὶ αἰδίῳ προσαρμόζοντος τοῦ ἀτρέπτου. 137 {Ο ΔΙΑΚ.} Εὐ γὰρ καὶ φιλοσόφως ὑπήντησας, πάτερ, ὁμματώσας τὴν ψυχὴν τῶν παρόντων ἐν τούτοις αἰεὶ προσκοπτόντων διὰ Γραφῶν ἀπειρίαν· καὶ ὅτι γυμνάσιον ὑπέστη διὰ μακρῶν τῶν χρόνων ἢ ἐκκλησία, ἀναδείξασα τοὺς ἑαυτῆς στεφανίτας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, οὐ δωρεὰν ἐν τοῖς ὀπίσω χρόνοις Χριστοῦ σάρκα καταφαγόντας. λυπεῖ δὲ ἡμᾶς ἡ ὑμῶν ἀκαταστασία καὶ ἡ τῶν ἐκκλησιῶν κατάλυσις. {Ο ΕΠΙΣΚ.} Θαυμάζω σου, ἀνδρῶν τιμιώτατε Θεόδωρε, τοῦ τὸ πολλοστὸν τὴν ὠφέλειαν ὁμολογοῦντος καὶ αὐθις τὰ ἐναντία λαλοῦντος. μακαρίζων γὰρ ὡς στεφανίτας ταλανίζεις ὡς ἐκπεσόντας, ἐπειδὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐστερήμεθα τόπων. ὅμοιον δέ μοι πάσχεις τῶν τὰ Ὀλύμπια θεωρούντων ἀγροίκων· ἐκεῖνοι γὰρ κεχήνασι μὲν πρὸς τὰ βραβεῖα ἠδέως, δακρύουσι δὲ πρὸς τὰς πληγὰς τῶν ἀγωνιζομένων οἰκτρῶς. ἐμοὶ δὲ ἄμεινόν ἐστι φάραγγας καὶ νάπας καὶ πελάγη διώκειν μετὰ τῆς ἀληθείας, ἢ πολλὴν ἔχοντα δόξαν τῆς νῦν νομιζομένης εὐημερίας ὑποκεῖσθαι τῷ ψεύδει. ἀλήθειαν μὲν γὰρ ἔχων, ἔξω τὰ πάντα· αὐτῆς γὰρ δοῦλα τὰ πάντα· ψεῦδος δὲ κεκτημένος, οὐδ' ἑμαυτόν, ἐκείνης <μη> ὑπάρχων. ἔχων δὲ τὴν ἀλήθειαν, οὐχ ἄπλως αὐτὴν βούλομαι ἔχειν, ὡς δέσποιναν ἢ δούλην ἢ γείτονα, ἀλλ' ὡς ἀδελφὴν· ἂν δὲ ἦ δυνατόν, καὶ ὡς ὁμόζυγον, τῆς ἠδονῆς αὐτῆς ἀπολαύων καὶ μετὰ ταῦτα κληρονομῶν, ὡς ἰδίαν γυναῖκα. θυγάτηρ γὰρ ἐστὶ τῆς ὄντως ἀληθείας, ἧς γαμβρὸς ὁ σπουδαῖος. ὁ γὰρ ταύτην ἔχων σφριγᾶ, ἀνηβᾶ, ἀγήρωσ ἐστὶ καὶ ἀμάραντος, θερμὸν τερον πυρὸς ἔχων τὸν ζῆλον, ὀξύτερον ζίφους τὸν λόγον, κουφὸν τερον ἀετοῦ τὸν βίον, ἀόκνως τρέχει, καθάπερ πρὸς οἰκουρὸν 138 μητέρα, <πρὸς> τὴν τῶν Γραφῶν μελέτην· ἀνθεὶ διηνεκῶς τῇ ἀλυπία, οὐ κεκράτηται φόβῳ, γαυριᾶ τῇ ἀδειλία, κορυβαντιᾶ τῷ ἐνθουσιασμῷ, οὐ μισεῖ οὐδένα, οἰκτεῖρει τοὺς κακῶς τῷ βίῳ χρωμένους, μακαρίζει τοὺς ἰδιοπραγοῦντας μετὰ τῆς ἀνταρκειᾶς, λυπεῖται τὴν τοῦ Πνεύματος λύπην ἐπὶ τῇ τῶν ἱερατικῶν ἀμελείᾳ, περὶ ᾧ εἶπεν <ὁ ἀπόστολος>· "Καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως." λυπεῖ δὲ τὸ Πνεῦμα ὁ διδοὺς αὐτῷ νῶτα τῇ ἀμελείᾳ. καὶ (τί γὰρ τὸ ὄλον;) τελευτᾶ μετὰ παρρησίας οὐδένα λυπήσας πλὴν τῶν δαιμόνων, καὶ ὅσοι γείτονες τούτων. χρόνος αὐτῷ περιττεῖ· οὐκ ἕκαπὴ λευσεν τὰς ἡμέρας ἐν κακουργίαις. ἐδιπλασίασεν τὸ δεδομένον χρῆμα καὶ τόκους ἀγαθῶν ἔργων προέπεμψεν, ἐν ὀλίγῳ καιρῷ πληρώσας πολυχρόνια χρέη. διαθήκη ὕλης οὐ γράφει, ζῶν καὶ φρονῶν αὐτὴν κατεπάλαισεν. θάνατος ἔκρουσεν τὴν τοῦ σαρκίου θύραν; πρὶν αὐτὸν ἰδεῖν ἔξωθεν ὄντα, βοᾷ, "Ἀπέλθωμεν ἐντεῦθεν," ἐπιψάλλων· "Οἷμοι ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη." καὶ εἰ μὴ διὰ τὸν πέμψαντα Δεσπότην, αὐτῷ ἂν περιέθηκε δίκας εἰσπράττων, ὅτι σχολαιότερον ἦλθεν. ἀσμενίζει δὲ τελευτᾶ τῶν ἀπαλλαγῆς τοῦ πολυπαθοῦς σαρκίου, ὡς ξενιδίου σαθροῦ, ἀπειλοῦντος πτώσιν· ὠρθωσεν τὸ οὖς πρὸς τὸν λέγοντα, 139 "Εὐ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ," ἀκουσόμενος καὶ τὰ ἐξῆς. ἔστω δέ σοι τεκμήριον τῶν λεγομένων ἢ τῶν λόγων πυκνότης· "Ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα." ὁ δὲ τῷ ψεύδει συζῶν, βίον ἔχει τεταραγμένον, ποτὲ μὲν χαίρων ἀμέτρως ἐπὶ αὐξήσει ἀργυρίου ἢ δοξαρίου μικροῦ, ἢ πορνιδίου φιλίας, ἢ ἐχθρῶν αὐτοῦ δυσημερία· ποτὲ δὲ λυπεῖται ἕως θανάτου, τὰς μεταβολὰς ὄνειροπολῶν καὶ τὰς ἀδηλίας, νύκτας ἔχει

ἀύπνους ἢ κακοῦπνους, ὑπονοεῖ ἐπιβουλὰς καὶ τῶν γνησίων, οὐ θαρρῶν οὐδὲ ἑαυτῶ, ἀπιστῶν τοῖς πᾶσιν ὡς ψεύσταις. τοιοῦτος αὐτὸς ὑπάρχων, δειλὸς ἐστὶν ὡς λαγῶς, θρασὺς ὡς χοῖρος, ψεύστης ὡς χαμαιλέον, ἀπατεὼν ὡς πέρδιξ, ἀνελεήμων ὡς λύκος, ἀνήμερος ὡς μῦς· ἐχθρὸς ἑαυτοῦ, ἀδιαλείπτως βάσκανος, ἐξ ἀνάγκης ἑαυτὸν τιμωρούμενος οὐκ αἰσθάνεται· κατ' ἄλλου γὰρ κακῶς λογιζόμενος, φθάνει πάσχων ὑφ' ἑαυτοῦ κακῶς. θάνατος ἔνυξε; πάντα δίδωσιν, ἵνα μικρὸν παραμείνη, φιλοζῶν· τὸν δεδομένον αὐτῷ χρόνον ἑκαπὴ λευσεν εἰκῆ· τὸ δηνάριον πρὸς οἷς οὐκ ἐδίπλωσεν, οὐδὲ σῶον ἐφύλαξεν. τρέμει διηνεκῶς ὡς φύλλον, γηρᾶν οὐ βουλόμενος· ληροφρονῶν τὰ γερόντων ὑφίσταται, φοβεῖται τὸν θάνατον ὡς θεόν· Θεὸς παρ' αὐτῷ ὁ φαινόμενος κόσμος. καὶ τί γάρ; ὠχριαῖ, φρικιαῖ, ἀγωνιαῖ· προλαμβάνων τὴν τοῦ Θεοῦ κρίσιν, ἑαυτὸν τιμωρεῖται, τοῦ συνειδότος ἀνηλεῶς βασανίζοντος καὶ κατ' ἓν τῶν πλημμελημάτων ὑπομιμνήσκοντος, δεινότερα πάσχων 140 ἢ περ οἱ μαστιγούμενοι τὰ ἑαυτῶν σώματα ταῖς πληγαῖς. ὑποδύνει τὰς κατὰ καιρὸν δυναστείας δουλοπρεπῶς, κολακεύει τὸν κόσμον αἰσχροῦς, ἀντὶ ἐνὸς κυρίου μυρίουσ ἔχει δεσπότης, ἵνα μὴ τῇ ἀληθείᾳ δουλεύσῃ. ἐπίφοβος ἀσκεῖ εἶναι, φοβούμενος τοὺς πάντας. ταῦτα μὲν σοι παρ' ἡμῶν κατὰ δύναμιν εἰρήσθω. καὶ εἴ τις ἀληθέστερον καὶ γλαφυρότερον λέγων τὴν οὐθένειαν ἡμῶν διορθώσεται, καὶ τοῦτον ἡδέως ἀποδεξώμεθα ὡς διορθωτὴν καὶ φιλάδελφον καὶ τῷ Σωτῆρι εὐχαριστήσωμεν διὰ πάντα. πλὴν καὶ αὐτὸς ἀντίδος μοι τοῦ σκοποῦ τὴν γνῶσιν τῆς δυτικῆς συνόδου καὶ ἐπισφράγισαί μου τοὺς λόγους, εἴ γέ σοι συνήρεσαν, ὡς ἐπωφελῶς εἰρημένοι. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν διηγησάμενον εἶπεν ὁ Θεόδωρος ταῦτα· {<O ΔΙΑΚ.>} Σοὶ μὲν τῷ διηγησαμένῳ ταῦτα "δῶν Κύριος ἔλεος εὐρεῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ," καὶ ὅτι τῶν τοιούτων ἀπέστης τῆς κοινωνίας καὶ ὅτι ἡμῖν σαφῶς διηγήσω· μνησθεῖν δὲ Κύριος πάσης θυσίας τῆς Ἰωάννου, ὅτι ἕως θανάτου οὐ προέδωκεν τὴν παρῆρησίαν. ὁ δὲ σκοπὸς τῆς ἐκκλησίας Ῥωμαίων οὕτως ἐστίν, ἕως τέλους μὴ κοινωνῆσαι τοῖς ἀνατολικοῖς ἐπισκόποις, μάλιστα Θεοφίλω, ἕως ἂν δῶ Κύριος χώραν οἰκουμενικῆς συνόδου, ἱατροῦ οὐσης τὰ σεσηπότα μέλη τῶν ταῦτα ἐργασαμένων. εἰ γὰρ καὶ κεκοίμηται ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἀλλ' ἐγρήγορεν ἡ ἀλήθεια, δι' ἣν ἡ ζήτησις ἔσται. τοῖς δὲ ταῦτα διαπραξαμένοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡδέως ἂν συνέτυχον κατὰ πρόσωπον, εἰπῶν· "Ποῦ ἡ ἱερωσύνη; ποῦ ἡ ὀσιότης; ποῦ τὸ ἡμέρον καὶ κοινὸν τῆς φύσεως; ποῦ αἱ ἐντολαὶ τοῦ Σωτῆρος, τό, "Ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου, καὶ μνησθῆς ὅτι ἔχει τι κατὰ σοῦ ὁ ἀδελφός σου, ἄπελθε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ οὕτω πρόσφερε τὸ δῶρόν σου"· ποῦ τό, "Ἐὰν τίς σε ραπίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον 141 αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην"; ποῦ ἡ τῶν Γραφῶν μελέτη, τό, "Ἰδοὺ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό"; ποῦ τό, "Ἀδελφοὶ ἐν ἀνάγκαις χρήσιμοι ἔστωσαν"; διὰ τί δέ, "Ἀδελφός ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὄχυρά," ἀντιστρέψαντες πεποιήκατε; "ἀδελφός ὑπὸ ἀδελφοῦ" συκοφαντούμενος ἢ λαφυραγωγούμενος, "ὡς πόλις" οἰκτρὰ καὶ ἀτείχιστος. τί ποτε οὖν ὡς ἄμικτον τὸ χρῆμα διώκειν ἐπεχειρήσατε, τρίς καὶ οὐχ ἅπαξ ἄθλιοι; τίνοι δὲ λόγῳ, ὡς πρὸς ἐχθρόν, φονᾶν κατ' αὐτοῦ οὐχ ὑπεστείλασθε; πῶς δὲ καὶ ἐπῆλθεν ὑμῖν οὕτως κατ' ἀλλήλων ἐξαγριαίνεσθαι; πόθεν δὲ καὶ τὴν τηλικαύτην μεταβολὴν ἐνεδείξασθε, ὡς ἀπὸ τοῦ τιθασσοῦ ἐπὶ τὸ ἀτίθασσον καὶ ἀνήμερον μεταβαλεῖν; θαυμάζω, καὶ τῆς διαστροφῆς θαυμάζων ἐκπέπληγμα, ὁρῶν λίαν διακεκινημένον τὸ πᾶν ἐπὶ τοῦτο. ἵνα τί δὲ οὕτω πολλῷ τῷ θράσει ἐπαιρόμενοι "τὴν τιθηνοκόμον καὶ κουροτρόφον" τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, οἷα πολύγονον μήτραν ὑβρίσατε διακείραντες; –ὡς ἐφ' ὑμῖν πληροῦσθαι τὸ προφητικόν· "Ἄνθ' ὧν ἐδίωξαν ἐν Ῥομφαίᾳ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ ἐλυμήναντο μήτραν ἐπὶ γῆς." ἢ μήτρα συνῶν ὁ θεῖος καὶ σωτήριος λόγος ὑμᾶς τε κάκεῖνον ἔσπειρέν τε καὶ ἐφύτευσεν ἐπὶ ἀμυθήτοις χρηστοῖς καὶ ὠφελίμοις πράγμασιν. ἀντὶ γὰρ τοῦ συναντι λαμβάνεσθαι ὑμᾶς

ἀλλήλους, εἰς ἃ καὶ προσῆκεν τί μαθόντες οὐδ' ἠσυχάζειν καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἡρεμεῖν ἐκρίνατε κἂν τοῦ λοιποῦ; εἰς τὴν χρεῖαν οὖν τῆς συναντιλήψεως κτισθέντες, τί ἐρῥαδιουργήσατε τὴν χάριν, οὐ μόνον μὴ ἐπικουφίζοντες τοὺς πόρους, ἀλλὰ καὶ προσαπωθούμενοι καὶ τῆς οἰκείας συγγενείας ἀποσχίζοντες· τοῦ προφήτου πρὸς ὑμᾶς βοῶντος· "Οὐχὶ Πατὴρ εἶς πάντων 142 ἡμῶν; οὐχὶ Θεὸς εἶς ἔκτισεν ἡμᾶς;" ἀλλ' ἐρεῖτέ μοι· "Ἡμαρτεν εἰς τὸν νόμον." ποῖον; ὃν ὑμεῖς κατεπατήσατε τῇ πονηρίᾳ διασκεδάσαντες; ποῦ οὖν ὁ τῆς φύσεως νόμος, τὸ μετὰ χρηστότητος διορθώσασθαι; τί δαὶ καὶ νόμῳ πολεμίων καταχρώμενοι, διώκετε ἐν οἷς βουλευέσθε, καὶ πράσσετε ἐναντίοις οὖσιν καὶ ἔχθρας ἀξίοις; πόσῳ δὲ ἦν ἄμεινον συνοικοῦντας καὶ ἐν ταύτῳ δαιτωμένους, τῶν κοινῶν καὶ ἀγαθῶν βουλευμάτων ἀλλήλοις μεταδιδόναι, εἰς χάριν καὶ ἀρέσκειαν τοῦ ὑμετέρου Πατρὸς; τέκνων γὰρ ἀρετὴ καὶ συμφωνία χαρίτων, καὶ σφόδρα εὐμενῆς τοῖς τοκεῦσι, μηδενὸς ἄλλου χρήζουσιν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐγγόνων ἢ τούτου. εὖ ἴστε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι φιλίας καὶ εὐνοίας σύνδεσμος οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ τὸ σπουδάζειν καὶ πάντα πράττειν ἀρεσκόντως τῷ Πατρὶ καὶ τῷ τῆς γενέσεως καὶ διατροφῆς καὶ διαμονῆς αἰτίῳ· οὗ ὑπερφρονήσαντες ὡς λήρου, πολέμους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐξήψατε, κατὰ τὸν εἰπόντα προφήτην· "Μανίαν ἐν οἴκῳ Κυρίου κατέπηξαν," ἀντὶ τοῦ παρορμᾶν καὶ προτρέπειν ἀλλήλους· ἔπειτα παρὰ νοῦν καὶ γνώμην τὴν τοῦ Πατρὸς πολέμους ἀσυμβάτους ἐργαζόμενοι ἐν ἀλλήλοις, προστίθημι δέ, ὅτι καὶ τὸν Θεὸν καὶ πάντας τοὺς προσχωροῦντας αὐτῷ, τοῦ μὲν υἱοῦς, ὑμῶν δὲ ἀδελφούς, σφόδρα ἐξίστησι καὶ κινεῖ, καὶ σιωπᾶν οὐκ ἐπιτρέπει (οὐδὲ γὰρ ὀλίγῳ οὐδὲ τῆς τῶν τέκνων ὠφελείας ἄφροντίς ἐστιν). ἀχθόμενος τοιγαροῦν ἐπὶ τε τῇ ὑμετέρᾳ φρενοβλαβείᾳ καὶ ἐπὶ τῇ τῶν ἀδικουμένων καταδυναστείᾳ, διὸ καὶ παρελθεῖν ὑμᾶς ἀτιμωρήτους οὐ κρίνει δίκαιον (καθὼς ἐνήρξατο)· οὔτε γὰρ αὐτῷ εὐπρεπὲς οὔτε ὑμῖν ἀσφαλές· τό τε πάθος ὑμῶν οὐ φορητόν, ἐπιμελείας τε οὐ τῆς τυχούσης, διὰ τε πληγῶν καὶ τῶν ἀπὸ παιδείας μωλώπων οὐκ ἀριθμητῶν χεῖρους ὑμᾶς ὄρα· πολὺ γὰρ τὸ ἀναίσθητον καὶ ἀκαμπέστατον ὑμῖν ἐπιπολάζει, ἀδελφούς, γνησίους, καὶ ὁμοδιαίτους, πρὸς δὲ καὶ ὁμοσπόνδους, ὁμοτραπέζους τε καὶ 143 ὁμολέκτους, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς συγγενείας τετυχηκότας, οὕτως εἰς μῖσος ἔχθιστον περιετρέψατε, ὡς καὶ τῶν ἰδίων ὄρων καὶ τῆς κοινῆς ἐστίας ἀποδιαπέμπεσθαι καὶ πόρῳ ἀπελαύνειν, ἀπόλεις καὶ ἀοίκους, πρὸς δὲ καὶ φυγάδας, ὅσον ἐφ' ὑμῖν ἦκον μέρος, κατασκευάσαντες καὶ ταῦτα οὐ πρὸς ποσόν τινα χρόνον τὴν φυγάδα ὀρίσαντες, ἀλλ' ὅσον ἐδυνήθητε καὶ ἐπ' ἄπειρον, διὰ τὸ ὠμόθυμον καὶ τὸ λίαν παρακεκινημένον ὑμῶν. ὃ ἐπ' αὐτοῖς καὶ τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ κέκτησθε, ἔγκοτον τὸ ἔχθος ἀναζωπυροῦντες καί, ὡσπερ ἠκονημένον ξίφος, μέχρι τῆς δεῦρο κατ' αὐτοῦ χαλῶντες τὴν γλῶτταν, τὴν μῆνιν ἀσπάξεσθε ἀντὶ διδασκαλίας ἐπωφελοῦς, τὴν κατηγορίαν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας εἰς μολυσμὸν τῶν ἀκούοντων ἐκχέοντες—καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνοις, οἷς "ὁ Κύριος" ἐν ἐλέει καὶ φιλανθρωπία "ἀποδώσει κατὰ τὰ ἔργα·" σοὶ δὲ ποίων λόγων "ἀμάραντον στέφανον" πλέξας οἶσω, μακάριε Ἰωάννη, μετὰ ἔξοδον τοῦ σταδίου οὐ φοβούμενος τὸ ἐγκωμιάσαι (ἀπεδύσω γὰρ τὴν τρικυμίαν);—ἢ τῶν Μωσαϊκῶν ἐκείνων νόμων οὐς δέδωκεν εὐλογήσας τὸν πρακτικὸν Ἰωσήφ καὶ τὸν θεωρητικὸν Λευὶ τὸν ἱερέα (ἐν σοὶ γὰρ ὄρω ἀμφοτέρους);—"Ἐπ' εὐλογίας Κυρίου ἡ γῆ σου, καὶ ἀπὸ ὀρῶν οὐρανοῦ καὶ δρόσου, καὶ ἀβύσσων πηγῶν κάτωθεν, καὶ καθ' ὥραν γεννημάτων ἡλίου τροπῶν, καὶ ἀπὸ συνόδων μηνῶν, ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ κορυφῆς ἀενάων βουνῶν, ἔσονται ἐπὶ κορυφῆς Ἰωσήφ" (εἶ τις Ἰωσήφ), "καὶ ἐπὶ κορυφῆς ὧν ἠγήσατο ἀδελφῶν, δοξασθεῖς ἐν ἀδελφοῖς. πρωτότοκος ταύρου τὸ κάλλος αὐτοῦ, κέρατα μονοκέρωτος τὰ κέρατα αὐτοῦ· ἐν αὐτοῖς ἔθνη κερατιεῖ ἅμα ἕως ἐπ' ἄκρου τῆς γῆς. καὶ τῷ Λευὶ εἶπεν" (καὶ εἶ τις αὐτὸν ἐμιμήσατο)· "Δότε Λευὶ δῆλους αὐτοῦ, καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τῷ ἀνδρὶ τῷ ὄσιῳ, ὃν ἐπέιρασαν αὐτὸν ἐν Πείρᾳ, ἐλοιδόρησαν αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος 144 Ἀντιλογίας. ὁ λέγων

τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, "Οὐχ ἐόρακά σε," καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω· ἐφύλαξεν τὰ λόγια σου, καὶ τὴν διαθήκην σου διετήρησεν. ἐδήλωσεν τὰ δικαιώματά σου τῷ Ἰακώβ, καὶ τὸν νόμον σου τῷ Ἰσραὴλ· ἐπιθήσει θυμίαμα διὰ παντὸς ἐν ἑορτῇ σου ἐπὶ τῷ θυσιαστηρίῳ σου. εὐλόγησον, Κύριε, τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ δέξαι· πάταξον ὄφρυν ἐχθρῶν ἐπανεστηκότων αὐτῷ, καὶ οἱ μισοῦντες αὐτὸν μὴ ἀναστήτωσαν." "ἐγὼ δὲ προσπλέξας εἴποιμι· "Οἱ φιλοῦντες αὐτόν, Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ καταισχνυθῆτωσαν· σὸν γὰρ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν." {Ο ΕΠΙΣΚ.} Καὶ αὕτη τῆς σῆς συνέσεως ἢ ἄσκησις, θηρευτὰ νοημάτων Θεόδωρε, ἐκφέρειν "ἐκ τοῦ" τῆς διανοίας σου "θησαυροῦ" (κατὰ τὸν εἰπόντα Σωτῆρα) "καινὰ καὶ παλαιά"· "παλαιά" μὲν, τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας παιδεύματα· "καινὰ" δέ, τὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λόγια. ἐξ ὧν θησαυρῶν ὁποτέρῳ μέρει τὸ πρόσφορον δέδωκας, τῆς μὲν σῆς φρονήσεως φράσας τοῖς πλημ μελήσασιν ἃ ἤρμοζεν, τῆς δὲ Μωσαϊκῆς εὐλογίας πλέξας Ἰωάννη τὸν ὀφειλόμενον στέφανον. ὃς ἀπαθῶς ἱερατεύσας, ἀληθῶς οὐκ ἔγνω πατέρα ἢ μητέρα ἢ γένος αἱμάτινον δικαιοσύνης ὑπερβολῆ, ἀλλ' ἢ τοὺς ἔραστὰς καὶ ἐργάτας τοῦ λόγου. οἱ δὲ καθ' ἡμᾶς δοκοῦντες ἐπίσκοποι τὸ μὲν πῆλινον γένος πορισμοῖς καὶ στρατείας καὶ ἀξιώμασιν ἐγκαθώρμησαν, παραβάντες τὸν εἰπόντα νόμον· "Οὐ δώσουσιν οἱ ἱερεῖς τοὺς υἱοὺς αὐτῶν εἰς ἄρχοντας καὶ παρατρέχοντας τῷ βασιλεῖ"· τὰ δὲ τοῦ Πνεύματος συσκευαῖς καὶ δυσημερίας καὶ φρουραῖς καὶ περιορισμοῖς ἐνδαπανῶντες, ἄκρατον πίνοντες τὴν ἄγνοιαν, ἐκ τούτων νομίζοντες ἀτιμάζειν τοὺς φίλους τῆς ἀρετῆς, περὶ ὧν προεῖπεν ὁ Σωτῆρ· "Ἐλεύσονται ἡμέραι, ἐν αἷς δόξουσιν οἱ ἀποκτένοντες ὑμᾶς λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ." καὶ οὐ δήπου περὶ Ἑλλήνων εἶπεν, ἐπεὶ 145 ἂν εἰρήκει, "τοῖς θεοῖς," οἱ πλείονας παρὰ τὸν ἓνα σημαίνουσιν. ἐξ ὧν δὲ τὸν ἓνα καὶ μόνον ὠνόμασεν, ἐδήλωσεν τοὺς νῦν ἡμᾶς προσχήματι τῆς ἐκκλησίας λεηλατοῦντας. τὰς γὰρ ἰδίας κακοτροπίας καὶ φθόνους ἐπικρυψάμενοι, ὑπὲρ ταύτης φροντίζειν κατασχηματίζονται λόγῳ, ἢν ἐλυμήναντο ἔργοις. ἀλλὰ κἂν οὕτω σοφίσωνται, ἢ ἔκβασις τῶν γεγεννημένων αὐτοὺς διελέγξει ὑπουργήσαντας τῷ καυχουμένῳ· "Οὐ μὴ σαλευθῶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ἄνευ κακοῦ." οὐκέτι γὰρ ἐφευρίσκων εἶδος αἰρέσεως καινοτέρας ὁ ἐφευρετῆς τῆς ἀνομίας καὶ γεωργὸς τῆς κακίστης ἐπιθυμίας ὄφις ἐξοίστησεν τοὺς προεστῶτας τῆς ἐκκλησίας εἰς ἀλληλοκτονίαν, φιλοκαθεδρίας καὶ πρωτοκαθεδρίας πάθει, δι' ὧν εἰργάσαντο τὸ σχίσμα. εἰ γὰρ ἦν Πνεύματος Θεοῦ συμφωνία ἐν τοῖς ἐπισκόποις καὶ ὡς αἴτιος πλημμελείας, ἢ ἀνάξιος ἱερῶν σῆς ἢ (ὡς ὁ Θεόφιλος λέγει) ὑπερηφανίας, ὠφείλεν εἰρχθῆναι ὁ Ἰωάννης, ἐδύνατο ἢ παντοδύναμος Θεοῦ σοφία ἐνθέσμως αὐτὸν κωλύσαι τῆς ἱερατείας ἢ ἐφευρεῖν τρόπον, δι' οὗ ἀταράχως καὶ ἀκλαυστὶ ἐξεβάλλετο οὗτος ἢ θανάτῳ ἢ παραλύσει ἢ ἀφωνία, – ὡς οἶδαμέν τινος τῶν ἀντιπεσότων αὐτῷ πεπονθότας καὶ τινος μέλλοντας πάσχειν. ἐξ ὧν δὲ τσαῦτα παρηκολούθησεν ἀνάξια τοῦ Σωτῆρος ἔργα–καὶ αὐτὸς οὐ καθηρέθη, ἀλλ' ἐξωρίσθη–εὐδηλον τοῦ διαβόλου εἶναι τὸ δρᾶμα, οὗ κατελύετο τῇ διδασκαλίᾳ ἢ βασιλείᾳ. οἶδα ἐγὼ τὸν Ἰωάννην ἐξ καθελόντα ἀξίως, ὡς ὠνητὰς τῆς ἱερατικῆς ἀξίας, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἶπον. τίς ἐδάκρυσεν; τίνας δὲ ῥίνες ἔσταξαν αἶμα; ποία ἀράχνη ἐσχίσθη; τίς δὲ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἐξῆλθεν; τίς δὲ ὄβολον ἐζημιώθη; ποῖος δὲ τῆς Ἀσίας ἀγύρτης ἢ δημιουργὸς ἢ γηπόνος ἢ σκυτοτόμος ἢ δημότης οὐκ ἠσμένισεν τὸ γεγεννημένον ἐπὶ ἐκδικίᾳ τῶν ἱερῶν 146 νόμων; –ἐπευφημῶν· "Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε; πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας" (ὅπου γὰρ Θεὸς ἐργάζεται, πάντα γίνεται ἐν σοφίᾳ· ὅπου δὲ ὁ μισόκαλος δαίμων, ὁμοίως ἅπαντα ἐν ἀσοφίᾳ. παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἀσοφίᾳ ἀλλόκοτα πράγματα· φθόνος, φόνοι, ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθειαι, διχοστασίαι, κτύποι, κλωσμός ἀπαιδευτῶν, ἐξουσιῶν ζέσις, ἴκρια, ξεσμοί, λαμπάδες, κρουνοὶ αἱμάτων, ἀφόρητοι ζημίαι, δημεύσεις, λύσεις θεσμῶν θείων, καταφρονήσεις νόμων, ἀθετήσεις σωφροσύνης, οἰκουμένης σχίσμα, παραφυλακαὶ γῆς καὶ θαλάσσης, ναυτικά, ἵππικαί,

πεζικαὶ μηχαναὶ εἰς ἐμποδισμόν τῶν διὰ τὴν ἀλήθειαν ἐκδημούντων). πῶς τοίνυν τολμῶσι λέγειν· "Θεοῦ οἰκονομία ἐκβέβληται ὁ Ἰωάννης"; εἰπάτωσαν δέ μοι οἱ ἐξηχοῦντες ταῦτα· "Ἡπόρει ἡ παντοδύναμος τοῦ Θεοῦ σοφία (ὡς προέφη) ἀοράτω δυνάμει παῦσαι τὸν Ἰωάννην ἀνάξιον ὄντα ἢ πείσαι τοὺς ἀμφισβητοῦντας αὐτοῦ δίχα πολλῆς ἀνάγκης ἀρχόντων ἀπαθῶς φέρειν τὸ πρᾶγμα; εἰ γὰρ ὁ αὐτὸς Θεὸς ἐστὶν ὁ τῷ Μωϋσεῖ συνεργήσας εἰς ἐλευθερίαν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ὑπακοήν, τοῦ Φαραῶ ἀναφανδὸν βοῶντος· "Οὐκ οἶδα τὸν Θεόν, καὶ τὸν Ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστελῶ," πῶς τοίνυν βοήθειας δεδέχεται ἐπὶ Ἰωάννου τῆς τῶν ἐπιγείων ἀρχόντων, ὡς γηράσας ἢ ὡς ἀτονήσας ἢ ὡς ἀπορήσας; εἶτα ὁ τὰς μοιχείας τινῶν καὶ τὰς παιδεραστίας ἐτέρων καὶ γοητείας ἄλλων δημοσιεύσας, ἠπόρησεν ἔτι διελέγξει τὸν Ἰωάννην; ἢ ἀνάπαλιν, ὁ τοῦδε τὴν γλῶσσαν συναύχθη ὀγκώσας μετ' ἐξομολογήσεως ἐγγράφου καὶ τὸν ἄλλον κλιμακτῆρι περιπεσεῖν συγχωρήσας θανατηφόρῳ ἢ ταριχεύσας τόνδε μετὰ γενέσεως σκωλήκων ἄφωνον ἐπὶ κλίνης ἐνιαυτὸν παρ' ὀλίγον ὄλον ἢ ὁ τὰς ἀπηρημένας ἐκδειματώσεις ἐπαγαγὼν ἐτέρῳ μετὰ τῆς συντρόφου ποδάγρας ἢ ὁ τὰ σκέλη πρήσας οὗ ἐβουλήθη ἢ ὁ τόνδε δυσώδει θανάτῳ ἀναρπάσας θᾶττον, ὃν ἴσασιν πάντες, ἠτόνησεν ἐπὶ Ἰωάννου (ὡς φατε), ἱεροσύλου ὄντος, ἔν τι τούτων ἐνεργῆσαι, ἀλλ' ἐδείθη τοῦ καὶ τοῦ, ἵνα ἀτιμάσας ἐξώσῃ τὸν Ἰωάννην, πλέον αὐτὸν ἐκ τούτου δοξάσας;" ἀπατῶνται τοίνυν μὴ τὴν ἐντολήν τοῦ λόγου <εἰδότες>. ἱερόσυλος γὰρ κυρίως οὐχ ὁ χρυσοῦν ἢ ἄργυρον ἢ τὰ σηρῶν νήματα, σητῶν βρώματα, πτωχοῖς 147 διανείμας, ἀλλ' ὁ ἀργυρίῳ καὶ κολακείᾳ καὶ τραπέζῃ ἀπεμπολῶν τὰ δόγματα καὶ τοὺς θεσμοὺς τοῦ Σωτῆρος· ἔπειτα ὁ λυμαινόμενος ἱερὸν ἄνδρα, βίῳ καὶ λόγῳ κεκοσμημένον, δι' οὗ ὁ Σωτήρ, ὡς διὰ κρατῆρος ἢ κειμηλίου, ἐλογοπότει τοῖς ἐρασταῖς τοῦ λόγου τὰ πρόσφορα τῆς σωτηρίας. λεγέσθωσαν τοίνυν ἱερόσυλοι οὗτοι, οἱ συλαγωγῆσαντες τὴν ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, τοιούτων στερήσαντες διδασκάλων καὶ πωλοῦντες ἀργυρίῳ τὰς χειροτονίας, οὓς ἤδη μετελεύσεται ἡ θεία δίκη εἰς ἐπανόρθωσιν τῆς αὐτῶν κακοπραγίας. εἰ γὰρ οἱ τὸν Μωϋσέως παραχαράξαντες νόμον διὰ τῆς ἄγαν ἀπροσεξίας φραγελλίῳ ἐκβέβληνται τοῦ νεῶ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος, καὶ τοῦτο σχοινίου, ὡς ἔνδον τὰς περιστεράς πωλοῦντες, τί πείσονται ἄρα οἱ κατηλεύοντες τῆς Νέας Διαθήκης τὴν ἱερατείαν, ἢ τὸ "ῥάβδῳ σιδηρᾷ" συντριβῆναι ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπίσκοπου; –καθὼς ὁ ἀπόστολος λέγει· "Ἀθετήσας τις νόμον Μωϋσέως χωρὶς οἰκτιρῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει· πόσω, δοκεῖτε, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἠγησάμενος ἐν ᾧ ἡγιασθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας; οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα· "Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω," λέγει Κύριος." φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος." ὁ δὲ τὸν ὄσιον τοῦτον καὶ ἅγιον ποιμένα καὶ τῆς δικαιοσύνης φωστῆρα δοξάσας Θεός, δῶν ἡμῖν μέρος καὶ κληρὸν εὐρεῖν σὺν αὐτῷ ἐν τῇ φοβερᾷ αὐτοῦ τῆς δικαιοκρισίας ἡμέρᾳ· ᾧ πρέπει δόξα, τιμὴ, μεγαλωσύνη, καὶ μεγαλοπρέπεια τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.